

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 24 Νοεμβρίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 848

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

Ο Χριστοδουλίδης εξελέγη από τις δημοσκοπήσεις

Αυτή η κυβέρνηση δεν «ξορτώνει» να φέρει αποτέλεσμα, λέει ο Χρίστος Χριστοφίδης. Επισημαίνει ότι πρέπει να έρθει η αλλαγή το 2028 και ξεκαθαρίζει πως η πρόσκληση για συνεργασία απευθύνεται σε ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, Οικολόγους, Βολτ, προσωπικότητες και κοινωνικές δυνάμεις. **Σελ. 7**

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ ΚΡΕΙΤΤΟ.
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Δεν θα γίνω επαγγελματίας πολιτικός

Τα χαρτιά του ανοίγει στην «Κ» ο επικεφαλής του σκιώδους υπουργικού συμβουλίου του ΔΗΣΥ, Μιχάλης Ιωαννίδης. Μιλάει για την κρίση στο κόμμα και τις εκλογές του 2028. **Σελ. 10**

ΜΑΞΙΜΟΥ - ΣΑΜΑΡΑΣ

Μονόδρομος η διαγραφή του

Η διαγραφή ενός πρώην πρωθυπουργού με την ιδιосυγκρασία του κ. Σαμαρά, μπορεί να προκαλέσει παρενέργειες, που είναι ακόμη αφανείς. **Σελ. 16, 18**

ΒΗΜΑ - ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ

Το σχέδιο της Κύπρου για ένταξη στο ΝΑΤΟ

Η άγνωστη ατζέντα που παρουσίασε ο Χριστοδουλίδης στον Μπάιντεν

Το σχέδιό του με στόχο την ενδεχόμενη μελλοντική ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στο ΝΑΤΟ, όταν οι πολιτικές συνθήκες το επιτρέψουν, ανέπτυξε ο Νίκος Χριστοδουλίδης στον Τζο Μπάιντεν. Προτεραιότητα η θεσμοθέτηση της σχέσης της Κυπριακής Δημοκρατίας με το ΝΑΤΟ,

με τη συμμετοχή της σε σημαντικό οργανισμό που θεωρείται προθάλαμος της ένταξης στο ΝΑΤΟ. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να προηγηθούν θετικές εξελίξεις στο Κυπριακό και στα ευρωτουρκικά. Η Λευκωσία ζήτησε από τις ΗΠΑ τη δυνατότητα προμήθειας αμυντικού εξοπλισμού,

την αναβάθμιση στον τομέα της κοινής εκπαίδευσης μελών της Ε.Φ. σε στρατιωτικές ακαδημίες των ΗΠΑ και κυρίως τη συνεισφορά των ΗΠΑ στον σταδιακό εκσυγχρονισμό των αμυντικών δυνατοτήτων, εγκαταστάσεων και μέσων της Κύπρου στα πρότυπα του ΝΑΤΟ. **Σελ. 3**

Ουκρανοί ανάβουν στη βάση του Μνημείου της Πατρίδας στο Κίεβο 1.000 κεριά για να σηματοδοτήσουν 1.000 ημέρες από την έναρξη της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, κατά τη διάρκεια κοινής προσευχής.

ΠΟΥΤΙΝ ΚΑΙ ΜΠΑΪΝΤΕΝ ΠΑΙΖΟΥΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΑΡΤΙΑ ΤΟΥΣ

Πυραυλικός πυρετός ενόψει του Τραμπ

Καθώς ο χρόνος μετράει αντίστροφα για την 20ή Ιανουαρίου, την ημέρα που θα εγκατασταθεί στον Λευκό Οίκο ο Τραμπ, ο οποίος υπόσχεται τερματισμό του ουκρανικού πολέμου, Πούτιν και Μπάιντεν

έχουν αποδωθεί σε ένα πυραυλικό ανταγωνισμό υψηλού ρίσκου. Μέχρι το περασμένο Σαββατοκύριακο, ο Μπάιντεν απέρριπτε το πειστικό αίτημα του Κιέβου για τη χωρίς περιορισμούς χρήση των

ΑΤΑCMS, υπολογίζοντας το ρίσκο απρόβλεπτων αντιποινών της Μόσχας. Ωστόσο θορυβήθηκαν από την επιτάχυνση της ρωσικής προέλασης στο ανατολικό μέτωπο, εγκρίνοντας τη χρήση τους. **Σελ. 20**

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Τα πλάνα Τατάρ και Αγκυρας

Η Αγκυρα αλλά και η τ/κ κοινότητα προετοιμάζονται για την επόμενη ημέρα ενός ναυαγίου μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό. Οι σχεδιασμοί δείχνουν να έχουν συγκριμένο αποτύπωμα που διαμορφώνεται τόσο αναφορικά με το μέλλον της «ΤΔΒΚ» όσο και με τις εσωτερικές διεργασίες σε πολιτικό επίπεδο στην τ/κ κοινότητα. **Σελ. 6**

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Εναλλακτικές επιλογές από γενικό λογιστή

Ποια είναι τα ερωτηματικά για τις επιλογές στον δρόμο Πάφου-Πόλης και ποιο το πολιτικό ενδιαφέρον από την Αθήνα. Ο γενικός λογιστής βάζει στο τραπέζι άλλες διαδικασίες που προβλέπει η νομοθεσία για να ολοκληρωθεί το έργο. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Νέα δεδομένα

Το σχέδιο που ανέπτυξε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης στον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν, στην πρόσφατη επίσκεψη του κ. Χριστοδουλίδη στον Λευκό Οίκο, για μια ενδεχόμενη μελλοντική ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στο ΝΑΤΟ, δημιουργεί αδιαμφισβήτητα νέα δεδομένα στον γεωπολιτικό χάρτη της περιοχής μας, και ταυτόχρονα επιβεβαιώνει τη διάθεση της Λευκωσίας να προσδεθεί για τα καλά στο άρμα της Δύσης. Σίγουρα δεν πρόκειται για μία εύκολη και ταχεία διαδικασία, και γ' αυτό θεωρούμε ορθό η Κυπριακή Δημοκρατία να έχει ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας με όλους τους δυτικούς συμμάχους της, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι όποιες κινήσεις θα είναι επ' ωφελεία της χώρας.

ΠΟΛΟΣ ΕΛΞΗΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ Η ΚΥΠΡΟΣ

Ηλθαν 200 ξένες εταιρείες σε έξι μήνες

Πόλος έλξης για ξένους επενδυτές έχει καταστεί η Κύπρος. Όπως πληροφορείται η «Κ», τους τελευταίους έξι μήνες έχουν δραστηριοποιηθεί

επενδυτικά στο νησί περίπου 200 ξένες εταιρείες, ενώ υφιστάμενες εταιρείες επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους. **Οικονομική σελ. 3**

ΕΚΘΕΣΗ

Τηλέμαχος Κάνθος στη Λεβέντσιο

Ανοίγει στη Λεβέντσιο Πινακοθήκη η έκθεση αφιερωμένη στον Τηλέμαχο Κάνθο με τίτλο «Κάνθος - Στο Μεταίχμιο της Ιστορίας». Όπως λέει η επιμελήτρια Κατερίνα Στεφανίδη ο τίτλος αναφέρεται στις «αντίθετες» καταστάσεις που επεξεργάζεται ο Κάνθος μέσα από τις δύο θεματικές «Γυναικοπάζαρο» και «Σκληροί Χρόνοι». **Τέχνες, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Ομήρου Οδύσσεια στη Σκηνή 018

Η «Ομήρου Οδύσσεια» του Μιχάλη Γκανά, ανεβαίνει στη Σκηνή 018 του ΘΟΚ. Ο σκηνοθέτης της παράστασης Παναγιώτης Λάρκου λέει πως η επιλογή της μοιρασιάς του ρόλου του Οδυσσέα σε όλον τον θίασο φάνηκε η πιο ταιριαστή, ώστε κάθε θεατής ανεξαρτήτως φύλου να ταυτιστεί με τον κεντρικό χαρακτήρα. **Τέχνες, σελ. 3**

JOEY App

Banking app
για παιδιά
και εφήβους
9-17 ετών

Μάθε περισσότερα

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

125

HUBLOT

SQUARE BANG UNICO
KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Breaking News: Το χειρότερα κρυμμένο μυστικό

Με εννιά σπαθιά από χέρι τούς πήρε η Ιουλία την παρτίδα, από τον πρώτο κιόλας γύρο, και μάλιστα με ποκεριζέ! Τέτοια αναστάτωση είχε να ζήσει το καρέ από τον καιρό της απαγωγής του Αχιλλέα, όταν η αστική Λευκωσία συνέπασχε με τον Γολγοθά της πρώτης μάνας και πρώτης προεδρικής συζύγου... «Γιατί η Μιμή ήτανε και Πρώτη και Κυρία. Δεν πήγαινε στα podcast του συρμού για να κάνει small talk» έριξε το φαρμάκι της η σιεροκουτάλα η Κούταλου. «Μια ήταν η πηγή της έγκυρης ενημέρωσης τότε, μάνα μου...» ομοφώνησαν οι κυρίες και συμπλήρωσαν εν χορώ: «...Chateau, Ζωζώ!».

Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, αφού πληρώθηκε την παρτίδα πλουσιοπάροχα ανταπέδωσε με ένα μπιζουδάκι από το Instagram. Συγκεκριμένα, με την ανάρτηση της Βαλεντίνας Τσίγκη, η οποία ανέβασε τις μετοχές της στο χρηματιστήριο των σοσιαλιτέ με μια φωτογραφία όπου το τραπεζομάντιλο στο art de la table (της) ήταν σεταρισμένο με το φουστάνι (της). «Δεν φταίει αυτή, η φαντασία της τα φταίει...» σάρκασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και οι κυρίες κατένευσαν σιωπηλά.

Ήταν ένα συνθησιμένο απόγευμα που, αν εξαιρέσουμε την ασυνήθιστη ρέντα της Ιουλίας στα χαρτιά, τίποτε δεν φαινόταν ικανό να διαταράξει τις συνθησιμένες τους συνήθειες. Όπου εισέβαλε η Ελλού στο δωμάτιο κι έφερε τα πάνω κάτω... «Η Σουλβάνα εμολόγησε το κόζιν» είπε γελώντας, αιφνιδιάζοντας την Ιουλία - για δεύτερη φορά, από τότε που γνώρισε τον γιο της ερωμένης του άντρα της. «Ποιο κόζι;» ρώτησε η χήρα καθώς παρατηρούσε τις απορριπτικές Λιτώ Περιστερή Μουσίουπέττη (της ΕΔΕΚ), Ρενέ Κυπαρίσι (του ΔΗΚΟ) και Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood (του Περιδ-

Ελαφρότητα, άγνοια ή αφέλεια; Ό,τι και να ισχύει, η κυρία Σουλβάνα Πατσαλίδου τράβηξε το τσιρότο κι έτσι αποκαλύφθηκε το «κόζιν».

κη), ν' ανταλλάσσουν κρυφές ματιές. «Και ποια Σουλβάνα;», ρώτησε πιο έντονα.

Η Σουλβάνα Πατσαλίδου κέρδισε επάξια την επιβράβευση των 15 λεπτών δημοσιότητας με μια ανάρτηση που έγινε viral στα social media. Στο X (Twitter) ιδιαίτερα, έπειτα από πολύ καιρό, κατάφερε κάποιο πρόσωπο (και όχι parody account) να ταραξεί τα λιμνάζοντα ύδατα της εγχώριας επικαιρότητας. Η στήλη, σεβόμενη το λειτούργημα (sic) της ενημέρωσης, παραθέτει αυτούσια την ανάρτηση η οποία κατέβηκε κακώς:

«Αναμένοντας χθες το ραντεβού μου με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας που το περίμενα καιρό. Όλοι γνωρίζετε τις θέσεις μου για το Κυπριακό. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, της έκφρασης των ανησυχιών μου, έγινε χθες η συνάντηση. Με άκουσε με μεγάλην προσοχή, αλλά το σημαντικό δεν είναι τι είπα εγώ, αλλά τι είπε αυτός. Συμφωνήσαμε, ωστόσο, πως οι Τούρκοι θέλουν τον έλεγχο ολόκληρης της Κύπρου και όχι της μισής. Απευθύνομαι σε όλους τους συμπολίτες μου, ομοσπονδιακούς και αντιομοσπονδιακούς φίλους μου (και γω μέσα), να δείξουμε όλοι εμπιστοσύνη στον

πρόεδρό μας, γιατί μου δισκέδασε όλες μου τις ανησυχίες. Πρώτη φορά τον άκουσα να λέει αυτά που άκουσα. Δεν μπορώ σαφώς να γράψω δημόσια τι λέχθηκε, ωστόσο νιώθω πλέον ήσυχη και ασφαλή. Αυτό που πίστευα πάντα, ισχύει. Στην πολιτική υπάρχει και η τακτική. Ο πρόεδρος μας, και πατριώτης είναι, και ενεργεί με σταθερά βήματα προς όφελος του Κυπριακού Ελληνισμού!!!! Αυπάμαι που δεν μπορώ να γράψω περισσότερα, γιατί μας βλέπουν διάφοροι εντός, εκτός, κι επί τα αυτά. Ο πρόεδρος είναι βράχος ακλόνητος». 167 λέξεις που άλλαξαν τον κόσμο (μας)!

Μεσολάβησαν μερικά λεπτά περισυλλογής κι ύστερα η Φώφη Κούταλου σχολίασε: «Η σεμνότητα ποτέ δεν υπήρξε σύμμαχος των παγκυπρίως παναγνώστου celebrities». Ως προς το περιεχόμενο, η μονίμως απορνημένη Θεοπίστη Θεοδούλου, ρώτησε: «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, μη βλέπετε τι λέει δημόσια, όλα είναι για το θεαθήναι. Το χειρότερα κρυμμένο κυβερνητικό μυστικό έγινε βούκινο από σπόντα!» σχολίασε η Κουλλίτσα. «Τουτέστιν, επίσης, αποχαιρέτα την τη λύση που χάνεις...» συμπλήρωσε η Καλαμαρού. «Χωρίς να ξεχνάμε βεβαίως ότι τις Σουλβάνες -διάσπες για μια μέρα-

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

24.11.1934

Ηλιος: Εις το Λονδίνον συνεχίζεται η εξαιρετική καλοκαιρία. Οι Αγγλοι λένουν ότι ο «ήλιος της Μαρίνας» μετέτρεψε τον χειμώνα εις άνοιξιν. Ο Δουξ του Κεντ και η πριγκίπισσα Μαρίνα ήσαν καθ' όλην την πρωΐαν απησχολημένοι δεχόμενοι τας

αναριθμήτους επιτροπάς αι οποίαι επεσκέπτοντο τα ανάκτορα του Βούκιγχαμ κομίζουσαι πλουσιώτατα δώρα. [...] Ο ενθουσιασμός του πλήθους όταν αντίκρυσε την πριγκίπισσαν ήτο απερίγραπτος. Εκκωφαντικοί ζητωκραυγαί εδόνησαν την ατμόσφαιραν.

Θεομηνία: Αι λέξεις ασφαλώς χάνουν την σημασίαν των όταν πρόκειται να χαρακτηρίση κανείς το καταπληκτικόν αποτέλεσμα της προχθεσινής καταγίγδος, η οποία ενέσκηψε διά να καταστρέψη ένα πλήθος συνοικισμών και να μεταβάλη μιαν τεραστίαν έκτασιν, από του Κολωνού, της Κολοκυνθούς, του Περιστερίου και του Πυριτιδοποιείου μέχρι της ακτής των δύο Φαλήρων, εις μιαν υγρὰν κόλασιν. Λιμνοθάλασσαι πραγματικά εδώ, τέλματα εκεί, ερείπια οικίσκων αλλού, ημικατεστραμμένες παράγκες, συντρίμματα αυτοκινήτων παρασυρθέντων, ένα ρυάκιον μεταβαλλόμενον εις ορμητικόν χειμάρρον παρασύροντα τα πάντα με τα παφλάζοντα νερά του, ο Κηφισός, μερικά αποξηραθέντα ρεύματα υπερπαφλάζοντα και απειλούντα και οκτώ νεκροί. Τα τραγικά θύματα της Θεομηνίας. Αι ημιυπόγειοι αίσουσαι του ιατροδικαστικού εργαστηρίου εκόρτασαν χθες από πτώματα.

Ανταρσία: Η Ιερά Σύνοδος, ανταποκρινόμενη εις επιθυμίαν της Κυβερνήσεως, είχε δεχθῆ προ τινος χρόνου όπως κατ' εκκλησιαστικὴν οικονομίαν παραχωρήσῃ κανονικὸς ιερεὶς προς εκπλήρωσιν των θρησκευτικῶν αναγκῶν, των εμμενόντων εις την παλαιὰν χρονολόγησιν του διορθωθέντος Ιουλιανού Ημερολογίου. Αλλ' οὔτοι, παροτρυνόμενοι ὑπὸ των ηγετῶν της εκκλησιαστικῆς ανταρσίας ελαχίστων αγιορειτῶν μοναχῶν, ὧν τα συμφέροντα ἐκινδύνευον ἐκ τοιαύτης εἰρηνικῆς λύσεως του ζητήματος, ἀπέκρουσαν αὐτὴν και δι και ἀνεκάλεσαν την προ τριετίας ὑποβληθείσαν προς την Ιεράν Σύνοδον ὑπ' αὐτῶν των ιδίων αἰτησιν περὶ παραχωρήσεως κανονικῶν ιερῶν.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Real (Blond) Politic

Εγώ δεν βγήκα πρόεδρος χωρίς ανθυποψήφιο πάντως.

Αυτή τη βδομάδα βέβαια είχαμε και ίσως την ατάκα της χρονιάς από τον Χάρη στην εκπομπή «90' Πολιτικά Αλλιώς»: «Πολλοί χρωστούν στον Αναστασιάδη, ο Αβέρωφ βγήκε πρόεδρος του κόμματος δύο φορές χωρίς ανθυποψήφιο». Ουπς! Αγρίψε ο Χάρης, να δείτε που θα δικαιωθεί και για τη «Real Politic» του. Από την άλλη η «Blond Politic» τινάζει ταμεία μαθαίνω. Μην πω πως τινάζει και εφημερίδες, και παρεξηγηθώ.

Διαβάζω πως οι πρώην μοναχοί του Αββακούμ μπορεί να γίνουν παλαι-

οημερολογίτες. Δεν υπάρχει ιδιαίτερο πρόβλημα, αλλά όσοι θέλετε να κάνετε εισφορά μέσω επιταγής θα πρέπει να βάζετε ημερομηνία μεταχρονολογημένη κατά δύο βδομάδες.

Το συνοδικό δικαστήριο τούς βρήκε ένοχους σε όλες τις κατηγορίες αφού δεν είχε μείνει καμιά εντολή που δεν την παραβίασαν οι αθεόφοβοι, εκτός από το να επιθυμήσουν τη γυναίκα του πλησίον τους. Δικαιούνται όμως να συνεχίσουν να είναι μοναχοί και απλώς πρέπει να μεταβούν σε τρία διαφορετικά μο-

δεν είναι για να τις παίρνει κανείς στα σοβαρά. Απλώς επιβεβαιώνουν πόσο δύσκολο είναι να ζούμε στη μικρή μας βραχονησίδα», ξεκαθάρισε η Ιουλία και όλες, πλην του φιλοκυβερνητικού μπλοκ, υπερβεμάτισαν.

Άποψη με την οποία διαφωνεί μάλλον ο Μιχάλης Σοφοκλέους, ο οποίος έγραψε: «Σε 2-3 μήνες θα πάμε -ως φαίνεται- σε πενταμερή για το Κυπριακό. Εκεί, η πλευρά μας θα ζητήσει (λογικά) από τον ΓΓ του ΟΗΕ γραπτή αναφορά στη λύση Διζωνικής Δικονομικής Ομοσπονδίας. Φαντάζομαι, κάποιος Τούρκος διπλωμάτης θα ανασύρει τα όμορφα της Σουλβάνας μαζί με τα άλλα -ακόμα χειρότερα- χαριτωμένα που κάνει ο Πρόεδρος για να “διασκεδάσει” τις ανησυχίες των φίλων αλλά και του εαυτού του». Έπος!

Η σαρωτική εμφάνιση της Σουλβάνας στη δημόσια σφαίρα, με τη μορφή των breaking news, υποβάθμισε όλες τις άλλες ειδήσεις της εγχώριας επικαιρότητας. Έτσι πέρασε στο ντούκου το beef ανάμεσα στον Αλέξη Βαφεάδη και τον Κυριάκο Χατζηγιάννη για το θέμα των αερόσκακων. Ο βουλευτής του ΔΗΣΥ ζήτησε την παραιτηση του υπουργού και εκείνος εκτός από το πικρό όχι, του υπενθύμισε ότι το πρόβλημα δεν είναι καινούργιο: «Αυτοί που σήμερα φωνάζουν και ζητούν την παραίτησή μου, το 2017 τι έκαναν;» δήλωσε.

Ένα πράγμα κατάφερε ν' αποσπάσει την προσοχή του καρέ από την ιστική αποκάλυψη της Σουλβάνας: Η αντιπολεμική παρέμβαση της Gigi η οποία, όχι, δεν κάλεσε τους (only)fans της να διαδηλώσουν με αντικαπερικανικά συνθήματα, αλλά μίλησε υπέρ της... κλειτοριδικής σφαίρας! Δεν επεκτείνομαι, γιατί σέρνονται και εγκεφαλικά.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διανομή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης με τον Τζο Μπράιντεν, στο Οβάλ Γραφείο. Το σχέδιο του προέδρου της Κύπρου για μελλοντική ένταξη της χώρας στο NATO έγινε ασμένως αποδεκτό από την Ουάσιγκτον. Ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου Τζέικ Σάλιβαν το χαρακτήρισε «win win», προσθέτοντας πως «οι προοπτικές που θα δημιουργούσε μια τέτοια εξέλιξη θα ήταν τεράστιες».

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ: ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ

Τη στρατηγική επιλογή αλλά και τις θεωρητικές και πρακτικές πτυχές του σχεδίου του, για μια ενδεχόμενη μελλοντική ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στο NATO, όταν οι πολιτικές συνθήκες το επιτρέψουν, ανέπτυξε σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες της «Κ» ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης στον ομόλογό του των ΗΠΑ Τζο Μπράιντεν, κατά την πρόσφατη συνάντησή τους στο Οβάλ Γραφείο του Λευκού Οίκου. Πρόκειται για ένα λεπτομερές, καλά μελετημένο σχέδιο, μακροπρόθεσμου προσανατολισμού, αποτελούμενο από πολλά αλληλοεξαρτώμενα στάδια, το οποίο έχει ήδη γίνει ασμένως αποδεκτό από την Ουάσιγκτον. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου Τζέικ Σάλιβαν, στο άκουσμά του το χαρακτήρισε «win win», προσθέτοντας πως «οι προοπτικές που θα δημιουργούσε μια τέτοια εξέλιξη θα ήταν τεράστιες».

Και με τον Ρούτε

Δεν ήταν η πρώτη φορά που οι Αμερικανοί άκουγαν τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να περιγράφει το όραμά του για τη θέση της Κύπρου σε έναν κόσμο που αναδιαμορφώνεται ταχύτατα, καθώς το είχε αρχικά μοιραστεί με την πρώην υφυπουργό Βικτόρια Νούλαντ πριν από την αποχώρησή της από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ και εν συνεχεία με υψηλόβαθμο αξιωματούχο του αμερικανικού Πενταγώνου το καλοκαίρι. Η επίσημη παρουσίασή του όμως σε τόσο υψηλό επίπεδο, όπως έγινε στις 30 Οκτωβρίου, αποδεικνύει πως πρόκειται για ένα σχέδιο που έχει πολιτικά ωριμάσει στο μυαλό του κ. Χριστοδουλίδη, ο οποίος, σύμφωνα με πληροφορίες, μετά την Ουάσιγκτον το συζήτησε και στο Βουκουρέστι, με τον γενικό γραμματέα του NATO Μάρκ Ρούτε, στο περιθώριο της Συνόδου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στο Βουκουρέστι. Πρώτος στόχος είναι η θεσμοθέτηση της σχέσης της Κύπρου με το NATO, με τη συμμετοχή της σε σημαντικό οργανισμό που θεωρείται προθάλαμος της ένταξης στη Συμμαχία.

Πρώτος στόχος του συγκεκριμένου σχεδίου, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», είναι η θεσμοθέτηση της σχέσης της Κυπριακής Δημοκρατίας με το NATO, με τη συμμετοχή της σε σημαντικό οργανισμό που θεωρείται προθάλαμος της ένταξης στη Βορειοατλαντική Συμμαχία. Για να επιτευχθεί όμως αυτό, θα πρέπει να έχει προηγηθεί

σειρά αλυσιδωτών γεγονότων, τα οποία έχουν ως βασική αφετηρία θετικές εξελίξεις στο κυπριακό πρόβλημα και πρόοδο στα ευρωτουρκικά. Μέσω αυτών θα μπορούσε, για παράδειγμα, να ξεκλειδώσει η συνεργασία της Αγκυρας με ευρωπαϊκούς οργανισμούς και φορείς πολύ χρήσιμους για την ίδια και τις βιομηχανίες της, κάτι που έως σήμερα προσκρούει στην άρνηση και στο βέτο της Λευκωσίας. Είναι προφανές ότι για να δρομολογηθούν οι προαναφερθείσες εξελίξεις καθίσταται απαραίτητη μια πολυεπίπεδη συνεργασία με τον διεθνή παράγοντα, την οποία η Κυπριακή Δημοκρατία είναι έτοιμη να στηρίξει.

Τρεις στρατηγικοί στόχοι

Παράλληλα με όλα αυτά και ταυτόχρονα με τη διαμόρφωση των κατάλληλων πολιτικών συνθηκών, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ζητήσει από τις ΗΠΑ την πλήρωση τριών βασικών στρατηγικών στόχων. Πρώτον, τη δυνατότητα να μπορεί να προμηθεύεται αμυντικό εξοπλισμό από τις ΗΠΑ, κάτι που για να καταστεί εφικτό προϋποθέτει τη μετατροπή της επίσημης ανανέωσης της άρσης του εμπάργκο όπλων σε τουλάχιστον τριετή ή πενταετή. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», ο πρόεδρος Μπράιντεν κατά τη συνάντησή του στο Οβάλ Γραφείο δεσμεύθηκε ότι θα προχωρούσε στις κατάλληλες συνεννοήσεις με το

Κογκρέσο για την ικανοποίηση αυτού του «λογικού», όπως χαρακτηρίστηκε, αιτήματος. Τονίζεται ότι για να συμβεί αυτό, απαιτείται αλλαγή της υφιστάμενης νομοθεσίας και ήδη εκκρεμεί η σχετική τροπολογία του γερουσιαστή Κόρι Μπούκερ, η οποία δεν αποκλείεται να ενταχθεί στον αμυντικό προϋπολογισμό των ΗΠΑ έως το τέλος του έτους.

Δεύτερο αίτημα που πρέπει να ικανοποιηθεί από την πλευρά των ΗΠΑ βάσει του κυπριακού σχεδίου, είναι η περαιτέρω ουσιαστική αναβάθμιση στον τομέα της κοινής εκπαίδευσης μελών της κυπριακής Εθνικής Φρουράς σε στρατιωτικές ακαδημίες των ΗΠΑ. Η δυνατότητα αυτή επιστημοποιήθηκε μόλις πρόσφατα και αφορά σε δύο από τις πέντε σχολές των ΗΠΑ που προσφέρουν στρατιωτικά προγράμματα τετραετούς φοίτησης. Η Κυπριακή Δημοκρατία θεωρεί απολύτως απαραίτητη την αύξηση του αριθμού των προσφερόμενων θέσεων και η αμερικανική πλευρά αντιμετωπίζει θετικά και αυτό το αίτημα.

Τρίτος στόχος είναι η καθοριστική συνεισφορά των ΗΠΑ στον σταδιακό εκσυγχρονισμό των αμυντικών δυνατοτήτων και των στρατιωτικών δυνάμεων, εγκαταστάσεων και μέσων της Κύπρου στα πρότυπα του NATO. Ηδη η Κύπρος έχει αποδείξει ότι μπορεί να καταστεί μακροπρόθεσμα απολύτως αναγκαία με τις συνολικές υπο-

δομές που διαθέτει, τα λιμάνια, τα αεροδρόμια και τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις, στις οποίες εξυπηρετούνται ήδη αμερικανικές δυνάμεις, σε βαθμό που έχει εντυπωσιαστεί την Ουάσιγκτον. Σε αυτό το πλαίσιο δεν αποκλείεται έως το τέλος του χρόνου να υπάρξουν εξελίξεις σχετικές με την παραχώρηση στην Κύπρο δωρεάν αμυντικού εξοπλισμού, όσο και παροχή υλικού μέσω προγραμμάτων διεθνών πωλήσεων.

Ειδικότερα για τη Βάση «Ανδρέας Παπανδρέου» στην Πάφο, οι ΗΠΑ θα ενδιαφέρονταν για μόνιμη στρατιωτική παρουσία των δυνάμεών τους, κάτι το οποίο όμως δεν είναι εφικτό έως σήμερα για καθαρά πρακτικούς χωροταξικούς λόγους, καθώς εκεί σταθμεύουν και δυνάμεις από άλλες χώρες. Για να ανταποκριθεί σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο η Λευκωσία, φαίνεται να επιδιώκει την οικονομική βοήθεια από τις ΗΠΑ για την επέκταση της συγκεκριμένης βάσης, η οποία εν συνέχεια θα μπορούσε να διαμορφωθεί κατά τα αμερικανικά πρότυπα και να φιλοξενήσει σε μόνιμη βάση προσωπικό των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων.

Οι γερουσιαστές

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους υψηλόβαθμη αντιπροσωπεία γερουσιαστών με σημαντικές θέσεις και επιρροή σε κρίσιμες επιτροπές του Κογκρέσου επισκέφθη-

κε την Κύπρο τον Οκτώβριο, ήταν ακριβώς αυτός. Για να διερευνήσει από κοντά τις δυνατότητες και να επεξεργαστεί σε βάθος τις λεπτομέρειες του σχεδίου αξιοποίησης της συγκεκριμένης τοποθεσίας, την οποία ομοφώνως χαρακτήρισαν «τεράστιου στρατηγικού χαρακτήρα».

Η παγίωση του νέου ρόλου της Κύπρου στο επίκεντρο της αμερικανικής στρατηγικής στην περιοχή αντανακλάται και στις επαφές που είχε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης με σημαντικούς παράγοντες της ρεπουμπλικανικής πλειοψηφίας στο Κογκρέσο, αμέσως μετά την εκλογική νίκη του Ντόναλντ Τραμπ. Σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με γερουσιαστές που συνεργάζονται στενά με τον επόμενο πρόεδρο των ΗΠΑ, επιβεβαιώθηκε η πρόθεση της νέας ηγεσίας να διατηρήσει και να ενισχύσει περαιτέρω τον ρόλο της Κύπρου στην περιοχή. Σε συνομιλία με γερουσιαστή που συμμετείχε στην αντιπροσωπεία του Οκτωβρίου ειπώθηκε χαρακτηριστικά πως «η Κύπρος είναι η χώρα στην οποία μπορούμε να στηριχτούμε για να πετύχουμε αυτά που θέλουμε στην περιοχή». Ο ίδιος μάλιστα διαβεβαίωσε τον κ. Χριστοδουλίδη ότι ο επόμενος υπουργός Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο γνωρίζει πολύ καλά φίλους, ανταγωνιστές και εχθρούς στην περιοχή και ότι η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ προτίθεται να συνεργαστεί στενά με το τρίγωνο Ισραήλ - Ελλάδας - Κύπρου.

Τα εμπόδια

Η κυπριακή πλευρά αναγνωρίζει πλήρως τις πρακτικές δυσκολίες, τα εμπόδια, τις αντιδράσεις και τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει στη μακρά πορεία για την επίτευξη του τελικού στόχου υλοποίησης του οράματος περί ενδεχόμενης μελλοντικής ένταξης στο NATO. Όμως, σε Ουάσιγκτον και Λευκωσία εκτιμάται ότι και μόνο το γεγονός ότι ανοίγει αυτή η συζήτηση, έστω και σε καθαρά προκαταρκτικό στάδιο, σπάζοντας ταμπού εντός και εκτός συνόρων Κύπρου, είναι μια εξέλιξη μεζονος σημασίας για τον –μόνιμου χαρακτήρα για και χωρίς αμφιταλαντεύσεις– προσανατολισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας και μια εξέλιξη εξαιρετικά επιωφελέλις τόσο για την ίδια όσο και για τη Βορειοατλαντική Συμμαχία και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Γερουσιαστής που συμμετείχε στην αντιπροσωπεία που επισκέφθηκε την Κύπρο τον Οκτώβριο διαβεβαίωσε τον κ. Χριστοδουλίδη ότι ο επόμενος υπουργός Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο γνωρίζει πολύ καλά φίλους, ανταγωνιστές και εχθρούς στην περιοχή και ότι η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ προτίθεται να συνεργαστεί στενά με το τρίγωνο Ισραήλ - Ελλάδας - Κύπρου.

Το «ανεμολόγιο» της Αγκυρας για τα ήρεμα νερά

Η Αγκυρα είναι αποφασισμένη να συνεχίσει τον διάλογο και τις προσπάθειες διαβούλευσης στα ζητήματα των ελληνοτουρκικών διαφορών, καθώς η εντολή που έχει δοθεί από την ηγεσία εδώ και πολλούς μήνες είναι προς αυτήν την κατεύθυνση. Γι' αυτό και αυτή την περίοδο πραγματοποιούνται και συναντήσεις υπηρεσιακών παραγόντων των δύο χωρών για την προετοιμασία των συναντήσεων του Χακάν Φιντάν με τον Γιώργο Γεραπετρίτη, που θα

πραγματοποιηθούν τις επόμενες εβδομάδες, αλλά και της συνάντησης του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν τους πρώτους μήνες του 2025.

Όμως, στην τουρκική πλευρά θέλουν να δουν και τα βήματα που θα κάνει η Αθήνα για κάποια συγκεκριμένα ζητήματα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν την ενόχληση της Αγκυρας. Ο κ. Φιντάν στην ομιλία του στην επιτροπή προϋπολογισμού του τουρκικού κοινοβουλίου για το υπουργείο

Εξωτερικών δήλωσε ότι «θέτουμε υπ' όψιν της ελληνικής πλευράς την προσδοκία μας η Ελλάδα να απέχει από προκλήσεις». Αυτή η δήλωση δείχνει και το σκεπτικό της τουρκικής κυβέρνησης σε κάποια ζητήματα που αφορούν το Αιγαίο.

Ο κ. Φιντάν, σε συνέντευξή του στο «A Haber», ήταν πιο συγκεκριμένος και είχε μιλήσει για το ζήτημα «συνέχισης της στρατιωτικοποίησης των νησιών». Το πρόγραμμα που ανακοίνωσε ο Νί-

κος Δένδιας για τα αμυντικά προγράμματα της Ελλάδα, το οποίο περιλαμβάνει και τον ανταεριστικό «θόλο», είναι από τα θέματα που βρίσκονται στο μικροσκοπικό της Αγκυρας, όπως και οι έρευνες για πόντιση καλωδίου στην περιοχή της Κάσου. Σύμφωνα με την τουρκική πλευρά, σε κάποια σημεία η πόντιση σχεδιάζεται επί της τουρκικής υφαλοκρηπίδας και της περιοχής που έχει οριοθετηθεί με το τουρκολιβυκό μνημόνιο.

Εμπειροί αναλυτές μάς εξέφρασαν την άποψη πως δεν θα πρέπει να αγνοηθεί η έντονη αντίδραση του υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας προς την Ε.Ε. σχετικά με τις μελέτες χωροταξικού θαλάσσιου σχεδιασμού που είχαν εκδοθεί πριν από αρκετούς μήνες. Το τουρκικό ΥΠΕΕ υπογράμμισε ότι «δεν θα επιτρέψει το έργο να παραβιάσει τα δικαιώματα της Τουρκίας», ενώ υποστηρίζει ότι «η Ε.Ε. δεν έχει την αρμοδιότητα να εκ-

φράσει γνώμη για διαφορές θαλάσσιες δικαιοδοσίας». Αυτό που παρατηρούν, πάντως, οι Τούρκοι αξιωματούχοι είναι πως παρά τις διαφορές, υπάρχει ηρεμία στους αιθέρες και στα νερά στο Αιγαίο, ενώ παρατηρείται μεγάλη αύξηση στο τουριστικό ρεύμα μεταξύ των δύο χωρών, υπάρχει συνεργασία στο μεταναστευτικό και προχωράει το έργο της κατασκευής της νέας γέφυρας στους Κήπους του Εβρου.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΩΣΤΙΔΗΣ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Με πρώτο ζητούμενο το τι μέλλει γενέσθαι με κορυφαία δημόσια έργα που δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ τους τελευταίους δέκα μήνες, γίνεται πλέον παραδεκτό και από αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες πως το πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων χωλαίνει. Παραδοχή που εκ των πραγμάτων δημιουργεί τεράστια ερωτηματικά για τα αντανακλαστικά των αρμοδίων φορέων μιας και τα προβληματικά περιστατικά με τους οικονομικούς φορείς που έχουν αναλάβει έργα δεν εμφανίσθηκαν στο τερματικό του Βασιλικού και στον δρόμο Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς. Όπως φαίνεται από πραγματικά γεγονότα, σε επιτελικό επίπεδο επικρατεί σοβαρός προβληματισμός πρώτο για τις τελευταίες αστοχίες, οι οποίες άφησαν στη μέση emblematicά έργα υποδομών και δεύτερο για την εκτέλεση άλλων που βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού ή της εκτέλεσης και ανέρχονται κοντά στο 1 δισ. ευρώ. Πέρα όμως από τις διαπιστώσεις και των εμπλεκόμενων κρατικών υπηρεσιών και τις όποιες κινήσεις γίνονται για να θωρακιστεί το θεσμικό πλαίσιο, ένα ζήτημα κομβικής σημασίας ε

Με βάση ρυθμίσεις του πλαισίου δημοσίων συμβάσεων υπάρχει η εναλλακτική επιλογή του δεύτερου προσφοροδότη για έργα τα οποία τερματίζονται. Ρύθμιση που εάν εφαρμοσθεί στον δρόμο Πάφου-Πόλης θα καταστήσει την ΑΒΑΞ, εταιρεία κυπριακών συμφερόντων, ανάδοχο του έργου.

ναι η διαφαινόμενη καταστρατήγηση των κανόνων αξιολόγησης και παραχώρησης δημοσίων συμβάσεων. Δηλαδή επιλογής προσφορών όχι με αυστηρά τεchnοοικονομικά κριτήρια αλλά με άλλα, όπως πολιτικά. Κάτι που αναδόθηκε στην περίπτωση επιλογής της κινεζικής κοινοπραξίας για κατασκευή του μεγαλύτερου επενδυτικού ενεργειακού έργου στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ωστόσο, η διαφαινόμενη καταστρατήγηση της μεθοδολογίας και της ορθολογιστικής φιλοσοφίας σε δημόσιες συμβάσεις δεν φαίνεται να περιορίζεται μόνο στο τερματικό Φ.Α. Δημοσιογραφικές πληροφορίες, για την ώρα, επιμένουν πως κάτι ανάλογο συνέβη και με τον δρόμο Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς, έργο για το οποίο φαίνεται να εκδηλώθηκε πολιτικό ενδιαφέρον εξ Αθηνών.

Οι παραδοχές

Μια χαρακτηριστική περίπτωση του προβληματισμού «μαθημάτα» που έχουν προκαλέσει τα τελευταία ναυάγια δημοσίων συμβάσεων είναι τα όσα αναφέρει ο γενικός λογιστής της Δημοκρατίας Ανδρέας Αντωνιάδης σε ενημερωτικό του σημείωμα προς τη Βουλή, το οποίο αποκάλυψε την περασμένη Παρασκευή η ηλεκτρονική «Κ». Στο καταληκτικό σημείο του σημειώματος ο γενικός λογιστής αναφέρει: «Έχουμε καταγράψει τα "μαθημάτα" από τα τελευταία περιστατικά και θα εκδώσουμε σύντομα κατευθυντήριες οδηγίες και βέλτιστες πρακτικές τόσο προς τις αναθέτουσες αρχές όσο και προς του οικονομικούς φο

ρείς για το πώς πρέπει να προσεγγίζουν με επαγγελματισμό την εμπλοκή τους στις δημόσιες συμβάσεις». Πέρα από τα μέτρα που αναγγέλθηκαν, ο γενικός λογιστής, που είναι η Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, επικαλούμενος «την εναρμόνιση των Ευρωπαϊκών Οδηγιών που έχουν εισαχθεί στην Περί Δημοσίων Συμβάσεων Νομοθεσία του 2016, σχετικές πρόνοιες που ρυθμίζουν τις αλλαγές σε συμβάσεις που έχουν ανατεθεί», επιχειρεί να μετριάσει την πίεση που ήδη ασκείται προς τις αναθέτουσες αρχές με το σκεπτικό πως ο άδοξος τερματισμός ενός έργου «δεν αποτελεί μόνο κυπριακό φαινόμενο, αφού και οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες έρχονται κατά καιρούς αντιμέτωπες με παρόμοια προβλήματα, και έχου

με αναπτύξει πακέτο μέτρων που θα ανακοινωθούν μόλις γίνει διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς».

Στον δεύτερο ΑΒΑΞ

Ένα θέμα, ίσως το κορυφαίο, που φαίνεται να απασχολεί τους αρμοδίους δεν είναι τόσο η καταγγελία μιας σύμβασης, αλλά η εξέλιξη αυτή να μην αφήσει έντονα αποτυπώματα στην τύχη του έργου. Το μέτρο που ανακοίνωσε ο γενικός λογιστής στην ενημέρωσή του προς τη Βουλή ενδιαφέρει άμεσα την επόμενη μέρα στο δρόμο Πόλης Πάφου. Τι ανέφερε ο γενικός λογιστής: «[...] ως Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, θέλοντας προδραστικά να βοηθήσει τις αναθέτουσες αρχές να έχουν εναλλακτικές,

έχει ήδη εισαγάγει σχετικό όρο στα πρότυπα έγγραφα των διαγωνισμών δημοσίων έργων, ο οποίος επιτρέπει στην αναθέτουσα αρχή, αφού αξιολογήσει τα δεδομένα που διαμορφώνονται ενώπιόν της, μετά τον τερματισμό ενός έργου, να ενεργοποιήσει έναν καθορισμένο μηχανισμό για να αποταθεί στον επόμενο στη σειρά κατάταξης προσφοροδότη, προκειμένου να του προταθεί η συνέχιση και ολοκλήρωση του διακοπέντος έργου». Αυτό σημαίνει πως η αναθέτουσα αρχή στον δρόμο Πάφου-Πόλης που είναι η Δημόσια Έργα, προκειμένου να αποφύγει μια νέα χρονοβόρα διαδικασία από την αρχή να στραφεί στον δεύτερο προσφοροδότη που είναι η ΑΒΑΞ, μια εταιρεία κυπριακών συμφερόντων. Με βάση τις προσφορές που

της εταιρείας σε όμιλο που ολοκληρώθηκε πρόσφατα και με ανάληψη έργων εκτός Ελλάδας. Ωστόσο, αυτό που επισημαίνουν πηγές σε Αθήνα και Λευκωσία δεν είναι η πρακτική που ακολουθείται στην Ελλάδα, που δεν είναι ασυνήθιστη για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, αλλά οι επιλογές της Λευκωσίας, εάν έγιναν τελικά. Για την ιστορία πρόεδρος της INTPAKAT είναι η Νίκα Τζαβέλα, πρώην ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας και του ΛΑΟΣ, ενώ για τον ισχυρό άνδρα της εταιρείας Αλέξανδρο Εξάρχου γνωστές είναι στην Αθήνα οι πολύ καλές σχέσεις που διατηρεί με το πολιτικό σύστημα της χώρας.

υποβλήθηκαν η ΑΒΑΞ ήταν πιο ακριβή κατά €5.891.000 (προσφορά €78.870.000) από την INTPAKAT, η οποία πήρε το έργο για €72.979.000 και μεσούσης υλοποίησής του έργου απαιτήσε άλλα €32 εκατ., έναν από τους βασικούς λόγους καταγγελίας της σύμβασης.

Το πακέτο μέτρων

Με αφορμή τις συνθήκες που οδήγησαν στον τερματισμό κάθε έργου ξεχωριστά το Γενικό Λογιστήριο προανήγγειλε πως θα εκδώσει σύντομα «κατευθυντήριες οδηγίες και βέλτιστες πρακτικές τόσο προς τις αναθέτουσες αρχές όσο και προς τους οικονομικούς φορείς για το πώς πρέπει να προσεγγίζουν με επαγγελματισμό την εμπλοκή τους στις δημόσιες συμ

βάσεις». Όπως φαίνεται από την περιγραφή του γενικού πλαισίου που έδωσε ο γενικός λογιστής, τα μέτρα που έχουν ετοιμαστεί και το μόνο που απομένει είναι η διαβούλευση με τις αναθέτουσες αρχές, κινούνται στο πνεύμα και τη λογική άλλων φορέων, όπως του ΕΤΕΚ. Αυτά αφορούν την αντιμετώπιση θεμάτων όπως:

- **Πιο λεπτομερή** και εμπειριστ
- **Ορόσημα** ελέγχου προόδου στο έργο.
- **Επιβεβαίωση** διαθέσιμων πόρων εργολάβου πριν την έναρξη εργασιών.
- **Έλεγχος** πριν από την υπογραφή συμβάσεων για παράλληλα έργα αναδόχου με σημαντικές καθυστερήσεις και άλλα.

Ως εναλλακτική επιλογή ο γενικός λογιστής βάζει στο τραπέζι άλλες «διαδικασίες που προβλέπει η νομοθεσία που μπορούν να προωθηθούν τάχιστα προκειμένου να εξευρεθεί ανάδοχος για να ολοκληρώσει το έργο», για περιπτώσεις που δεν κριθεί δόκιμη η ενεργοποίηση της πρόνοιας στροφής στον δεύτερο προσφοροδότη. Αν και δεν αναφέρεται με ξεκάθαρο τρόπο, ο γενικός λογιστής αφήνει να αιωρείται η αδυναμία αναθετουσών αρχών στην διαχείριση προβληματικών συμβάσεων/εργολάβων «με την τοποθέτηση ατόμου στην ομάδα του έργου τους για τη σύντομη ολοκλήρωση της προσπάθειας για εξεύρεση νέου αναδόχου».

Παράθυρο διαφθοράς
Με τον πλέον επίσημο τρόπο και με αφορμή τις διακοπές που σημειώθηκαν σε μεγάλα έργα εγκαινάζονται και ζητήματα που παραμένουν σε διαφθορά. Για την Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων η διακοπή μιας δημόσιας σύμβασης είναι τεχνοκρατικό θέμα και προκύπτει κατά κύριο λόγο, κατά την άποψη της Αρχής, «[...] από την αδυναμία του αναδόχου να ολοκληρώσει τη σύμβαση μέσα στα πλαίσια του νομοθετικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις, ή/και για το λόγο ότι ο ανάδοχος βρίσκεται σε οικονομική δυσχέρεια και παρουσιάζει αδυναμία να χρηματοδοτήσει τις εργασίες. Η άποψή μας είναι ότι δεν πρέπει να αφήνονται σκιές προς τις αναθέτουσες αρχές που διέκοψαν τις συμβάσεις λόγω της αδυναμίας του αναδόχου να παραδώσει αυτό που υποσχέθηκε με την προσφορά του, ούτε προς το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα κάθε εμπλεκόμενου στις διαδικασίες». Εδώ ο γενικός λογιστής θεωρεί σημαντικό να υπάρχουν οι ασφαλιστικές δικλίδες π.χ. διακοπής της σύμβασης, «καθώς σε διαφορετική περίπτωση καταστρατηγούνται οι Αρχές που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις και ανοίγει παράθυρο στη διαφθορά». Ωστόσο, η συγκεκριμένη επισήμανση δημιουργεί ερωτηματικά και απορίες μιας και σε άλλα έργα για τα οποία δεν τερματίστηκε η σύμβασή τους παρατηρήθηκε πληθώρα παραβιάσεων όρων της σύμβασης. Για αυτές τις περιπτώσεις ο γενικός λογιστής περιορίζεται να υποδείξει πως αυτή η δυσκολία της αναθέτουσας αρχής (δικαστική εμπλοκή, υποστήριξη σε νομικά και τεχνικά θέματα αλλά και την εξεύρεση νέου αναδόχου για ολοκλήρωση του έργου) «πολλές φορές μπορεί να τύχει εκμετάλλευσης από αναδόχους, οι οποίοι με τις απαιτήσεις τους σπρώχνουν τα χρονοδιαγράμματα και ζητούν πρόσθετες χρηματικές αποζημιώσεις, κάτι που δημιουργεί λανθασμένη κουλτούρα εμπλοκής σε ένα δημόσιο έργο».

Θωρακίζουν δημόσιες συμβάσεις εκ των υστέρων

Τεράστια ερωτηματικά για τις επιλογές στον Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς και το πολιτικό ενδιαφέρον εξ Αθηνών

Τέσσερα συν ένα μέτρα προτείνει η Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας) για ενίσχυση του πλαισίου που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις. Την ίδια ώρα ερωτηματικό παραμένει αν η Λευκωσία, επί προηγούμενης κυβέρνησης, έγινε δέκτης πολιτικού ενδιαφέροντος από την Αθήνα για τον δρόμο Πάφου-Πόλης.

Ανάθεση έργων με πολιτικό άρωμα

Η περίπτωση του τερματικού στο Βασιλικό ίσως να είναι η πλέον χαρακτηριστική για πρακτικές ανάθεσης ενός έργου όπου τα τεchnοοικονομικά κριτήρια επιλογής υστέρησαν άλλων. Δηλαδή η επιλογή του αναδόχου δεν έγινε αποκλειστικά και μόνο με τον τεχνικό φάκελο της προσφοράς και τις δυνατότητές του να εκπονήσει μελέτη και να ολοκληρώσει το έργο. Επί του συγκεκριμένου έργου υπάρχουν μόνο καταγγελίες που θέλουν την τότε κυβέρνηση Αναστασιάδη να έβαλε στη γεωπολιτική ζυγαριά των σχέσεων Λευκωσίας-Πεκίνου το ενεργειακό έργο. Μια πρακτική, η οποία, εάν

ακολουθήθηκε, δεν είναι κυπριακή που όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση άφησε τα σημάδια της στο έργο. Για τον δρόμο Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς δημοσιογραφικές πληροφορίες, κυρίως από την ελληνική πρωτεύουσα, ήθελαν να υπάρχει πολιτικό ενδιαφέρον από πλευράς Αθηνών για το οποίο είχε ενημερωθεί η Λευκωσία, όταν το έργο προκηρύχθηκε. Οι ίδιες πληροφορίες σημείωναν με νόημα το σκηνικό που επικρατεί με μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες, ανάμεσά τους και η INTPAKAT, οι σχέσεις μελών της ηγετικής πυραμίδας με το Μαζέμμο καθώς και με μετασχηματισμός

της εταιρείας σε όμιλο που ολοκληρώθηκε πρόσφατα και με ανάληψη έργων εκτός Ελλάδας. Ωστόσο, αυτό που επισημαίνουν πηγές σε Αθήνα και Λευκωσία δεν είναι η πρακτική που ακολουθείται στην Ελλάδα, που δεν είναι ασυνήθιστη για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, αλλά οι επιλογές της Λευκωσίας, εάν έγιναν τελικά. Για την ιστορία πρόεδρος της INTPAKAT είναι η Νίκα Τζαβέλα, πρώην ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας και του ΛΑΟΣ, ενώ για τον ισχυρό άνδρα της εταιρείας Αλέξανδρο Εξάρχου γνωστές είναι στην Αθήνα οι πολύ καλές σχέσεις που διατηρεί με το πολιτικό σύστημα της χώρας.

Γνωρίζεις:

- τους όρους εργασίας σου;
- ότι ο μισθός σου προστατεύεται;
- το ύψος του κατώτατου μισθού;

Μάθε τα εργασιακά σου δικαιώματα!

Μάθε περισσότερα:

ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Η διαπίστωση, μετά από κοινοβουλευτικό ερώτημα του βουλευτή Σταύρου Παπαδούρη προς το υπουργείο Οικονομικών, ότι κατά την περίοδο 2020 - 2023 τρία κόμματα, ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ, έλαβαν, χωρίς να το απαγορεύει η νομοθεσία, από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο στοίχημα και τα τυχερά παιχνίδια συνολικά 190.000 ευρώ ως χορηγίες, συγκαταλεγόμενα σε ειδική λίστα οργα-νισμών που επιτελούν «έργα κοινής ωφέλειας», άνοιξε εκ νέου το ζήτημα των εισφορών στα κόμματα. Εγέρθηκε το ερώτημα κατά πόσο τα κόμματα, που νομοθετούν για θέματα που επηρεάζουν άμεσα εταιρείες στοιχήματος και τυχερών παιχνιδιών, αλλά και τα έσοδά τους,

«Τα ίδια τα κόμματα πρέπει να αυτοδιορθώνονται, αν και εφόσον έχουν την ανάλογη πολιτική ηθική να το κάνουν», αναφέρει στην «Κ» ο εισηγητής της πρότασης νόμου, Σταύρος Παπαδούρης.

μπορούν να αποδέχονται χορηγίες από αυτές. Αυτό το ερώτημα τέθηκε την περασμένη Τετάρτη στην Επιτροπή Θεσμών, εκφράζοντας τη σύμφωνη γνώμη τους να απομακρυνθεί άρον-άρον η όποια καχυποψία για πολιτικά ανταλλάγματα σε σχέση με εταιρείες, που δραστηριοποιούνται στον τομέα των στοιχήματος, των τυχερών παιχνιδιών και των καζίνο, μέσα από τη στήριξη της πρότασης νόμου του κ. Παπαδούρη, που απαγορεύει αυτού του είδους τις εισφορές σε κόμματα και συνδεδεμένες με αυτά οργανώσεις.

Παράγοντες φθοράς

Για τα κόμματα, κυρίως τα μεγάλα, η αδιαφάνεια στις δωρεές προς τα ταμεία τους αποτελεί ένα αρνητικό παρελθόν –όχι τόσο μακρινό, που θα ήθελαν να ξεχάσουν, καθώς οι αποκαλύψεις σκανδάλων από ύποπτες εισφορές τους προκάλεσαν την τελευταία δεκαετία τεράστια φθορά, συντείνοντας στη σημερινή εικόνα των χαμηλών ποσοστών σε ψηφοφόρους και γενικότερα στον υψηλό βαθμό απαξίωσης από τους πολίτες. Για τις περιπτώσεις τόσο του ΔΗΣΥ όσο και του ΑΚΕΛ, οι αποκαλύψεις το 2014 του οικονομικού σκανδάλου γύρω από την εταιρεία Focus του Μιχάλη Ζολώτα, φίλου και στενού συνεργάτη του Αντρέα Βγενόπουλου, και συγκεκριμένα τα χρήματα που κατέληξαν στα ταμεία τους, αν και δεν συνδέονταν με ποινικό αδίκημα, έδωσαν εύλογα τροφή στην καχυποψία για πολιτικά ανταλλάγματα.

Την περίοδο 2020 - 2023 τρία κόμματα, ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ, έλαβαν, χωρίς να το απαγορεύει η νομοθεσία, από εταιρεία του κλάδου στοιχήματος και τυχερών παιχνιδιών 190.000 ευρώ ως χορηγίες, συγκαταλεγόμενα σε λίστα για οργανισμούς «έργων κοινής ωφέλειας».

Άνοιξε ξανά το κεφάλαιο της διαφάνειας στα κόμματα

Η συζήτηση για αποκλεισμό των εταιρειών στοιχήματος επανεμφανίζεται σε περίοδο κάθαρσης παλιά βαρίδια

Για το ΑΚΕΛ αποκορύφωμα σοβαρών κατηγοριών για ύποπτες εισφορές ήταν η υπόθεση της αγοράς από το Ταμείο Συντάξεων της CΥΤΑ τ/κ τεμαχίου, γνωστής ως «σκάνδαλο της Δρομολαξιάς», αφήνοντας Αρχής κατά της Διαφθοράς για το βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία» και τις καταγγελίες του βουλευτή του ΑΚΕΛ, Χρίστου Χριστοφίδη, για τα «χρυσά διαβατήρια», έρευνες που αφορούν την κυβέρνηση Νίκου Αναστασιάδη.

Πολιτική ηθική

«Τα ίδια τα κόμματα πρέπει να αυτοδιορθώνονται, αν και εφόσον έχουν την ανάλογη πολιτική ηθική

να το κάνουν», αναφέρει στην «Κ» ο κ. Παπαδούρης, εντάσσοντας την πρόταση νόμου που κατέθεσε, στην προσπάθεια της Βουλής να βάλει όσες περισσότερες ασφαλιστικές δικλίδες μπορεί στο ζήτημα της διαφάνειας γύρω από τις χορηγίες προς τα κόμματα. Εκτός από τη διαφάνεια, πιστεύει ότι η πρόταση καταπολεμά κάθε ίχνη έμμεσου συγκρούμενου συμφέροντος και ενισχύει το πολιτικό ηθικό, σημειώνοντας ότι για την περίπτωση κορνήγας που ανέδειξε δεν εντόπισε κάτι παράνομο. Βλέπει ότι τα τελευταία 10 χρόνια το κεφάλαιο των δωρεών προς κόμματα έχει δημιουργήσει φθορά σε ορισμένα από αυτά, δυσχερατώντας έντονα τους πολίτες, φτάνει, όπως τονίζει, να μην καταλήγουμε σε λαϊκισμούς. «Τα τελευταία τρία χρόνια που ανήκω σε κόμμα, βλέπω και κατανοώ αυτό που λένε, ότι τα κόμματα έχουν να επιτελέσουν κάποιον σκο-

πό, ως “κύτταρα της Δημοκρατίας”, αλλά πρέπει από μόνα τους να αντιλαμβάνονται ότι η εξουσία δεν σημαίνει κατάχρηση, αλλά παροχή καλοπροαίρετων υπηρεσιών», τονίζει.

«Παράθυρα»

Η περίπτωση των χορηγιών 190.000 ευρώ την περίοδο 2020 - 2023 σε κόμματα, ως κορηγία «οργανισμού κοινωφελούς σκοπού», που καταδεικνύει την ύπαρξη «παράθυρων» εξασφάλισης κεκαλυμμένων κορηγιών, προκάλεσε νέα συζήτηση. Πληγή κορηγίας όπως η συγκεκριμένη είναι ακრειαστη, όπως επισημαίνει ο κ. Παπαδούρης, από τη στιγμή που το άρθρο 5 του περι Πολιτικών Κομμάτων Νόμου προβλέπει ότι κάθε πολιτικό κόμμα, το αργότερο μέχρι την 30ή Ιουνίου κάθε έτους, αναρτά στην ιστοσελίδα του στο διαδίκτυο και ταυτόχρονα διαβιβάζει στον έφορο Τήρησης

του Μπρώου Πολιτικών Κομμάτων, που είναι ο εκάστοτε γενικός διευθυντής του υπουργείου Εσωτερικών, κατάλογο των προσώπων που είχαν προβεί σε ιδιωτικές εισφορές άνω των €500 κατά το αμέσως προηγούμενο έτος, ο οποίος περιλαμβάνει τα ονόματα των φυσικών και των νομικών προσώπων και το συνολικό ποσό εισφοράς για κάθε περίπτωση. Ο έφορος είναι υποχρεωμένος διά νόμου να κοινοποιεί στην Ελεγκτική Υπηρεσία για έλεγχο τα μπρώα εισφορών που καταθέτουν κάθε χρόνο ενώπιόν του τα κόμματα. Στα συγκεκριμένα μπρώα περιλαμβάνονται τα ονόματα, οι αριθμοί ταυτότητας των φυσικών προσώπων, οι αριθμοί εγγραφής των εταιρειών και τα ποσά των εισφορών τους.

Απαγορεύσεις

Η κείμενη νομοθεσία απαγορεύει την ιδιωτική εισφορά οποιουδήποτε

είδους που υπερβαίνει τις €5.000 ανά έτος από φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εάν το εν λόγω πρόσωπο:

- Έχει ανεκπλήρωτες φορολογικές υποχρεώσεις ή δεν έχει φορολογικό φάκελο.
- Είναι αποκλεισμένο από συμμετοχή σε διαγωνισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Λειτουργεί ή συμμετέχει στο κεφάλαιο νομικού προσώπου που λειτουργεί καζίνο ή πρακτορείο στοιχημάτων.
- Δεν έχει λευκό ποινικό μητρώο.
- Δεν κατέχει την κυπριακή υπηκοότητα στην περίπτωση φυσικού προσώπου.

Ιδιωτική εισφορά που γίνεται αποδεκτή κατά παράβαση των πιο πάνω διατάξεων, επισύρει χρηματική ποινή που επιβάλλεται από τον έφορο και δεν υπερβαίνει το

Την ίδια ώρα που τα κόμματα της Βουλής νιώθουν πίεση για διαφάνεια γύρω από τις εισφορές, αυτά της αντιπολίτευσης απαιτούν το ίδιο καθεστώς και για την εκτελεστική εξουσία.

τριπλάσιο της διαφοράς μεταξύ των ανώτατης επιτρεπόμενης εισφοράς και της εισφοράς που πραγματοποιήθηκε.

Βλέμμα στην κυβέρνηση

Την ίδια ώρα που τα κόμματα της Βουλής νιώθουν την πίεση για πλήρη διαφάνεια γύρω από τις εισφορές που δέχονται, αυτά της αντιπολίτευσης απαιτούν το ίδιο καθεστώς να ισχύσει και για την εκτελεστική εξουσία. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται το ζήτημα γύρω από τον Ανεξάρτητο Φορέα Κοινωνικής Στήριξης, με την πρόσφατη απόφαση του προέδρου της Δημοκρατίας να προβεί σε αναφορά του Νόμου που ψήφισε η Βουλή, να προκαλεί πολιτικές αναταράξεις. Σύμφωνα με τον Νόμο που ψήφισε η Βουλή, ο Φορέας υποχρεούται να αναρτά στην ιστοσελίδα του κατάλογο με τα πρόσωπα, φυσικά και νομικά, που καταβάλλουν κατά τη προηγούμενο έτος ποσά, που υπερβαίνουν τις πέντε χιλιάδες ευρώ. Στο επίκεντρο της Επιτροπής Θεσμών την περασμένη Τετάρτη ήταν και το επίπεδο διαφάνειας γύρω από τη διαχείριση δωρεών που λαμβάνει η κυβέρνηση από εταιρεία που δραστηριοποιείται στο στοίχημα και τα τυχερά παιχνίδια για σκοπούς κοινής ωφέλειας, με τον γενικό ελεγκτή να εκφράζει πρόθεση για διερεύνηση. Ο βουλευτής του ΑΚΕΛ εισηγήθηκε το παράδειγμα της Αγγλίας, όπου υπάρχει φορέας, ο οποίος διαχειρίζεται αυτού του είδους τις δωρεές.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Είσαι φιλελεύθερος δημοκράτης; Είσαι woke

Δεν ξέρω πόσοι άνθρωποι στην Κύπρο και την Ελλάδα καταλαβαίνουν τι σημαίνει η έννοια woke και τα παράγωγά της (wokeness, wokeism). Αν κρίνω με βάση τις αντιλήψεις των Βρετανών εκιάω ότι, για την πλειονότητα, η έννοια είναι τόσο κατανοητή όσο το mRNA – «κάτι άκουσα, αλλά δεν ξέρω τι». Έρευνα του YouGov (18/5/21) έδειξε ότι σχεδόν το 60% των Βρετανών δεν γνωρίζει τι σημαίνει ο όρος woke, ενώ σχεδόν ένας στους τρεις ουδέποτε τον έχει ακούσει.

Δεν είναι παράξενο. Οι κοινωνικές ριζές του woke (αφύπνιση) είναι εξω-ευρωπαϊκές. Ο όρος είναι η ανεπίσημη χρήση της παθητικής μετοχής woken του ρήματος wake (ξυπνώ) και άρχισε να χρησιμοποιείται στην Αμερική, από αφροαμερικανούς διανοούμενους, στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Απόκτησε ευρύτερη χρήση με την ακτιβιστική προτροπή, αρχικά σε τραγούδια και θεατρικά έργα, «stay woke» («μείνε άγρυπνος»). Η μαύρη κοινότητα καλείται να βρίσκεται σε εγρήγορση – να έχει επίγνωση του εμπεδωμένου ρατσισμού και

των διακρίσεων που υφίσταται και, φυσικά, να ανθίσταται.

Από το 2014 η χρήση του woke γενικεύεται και διευρύνεται. Ο όνος του δεκαοκτάχρονου αφροαμερικανού Μάικλ Μπρόουν στο Μισισσιούρι, από αστυνομικό, προκάλεσε τεράστιο κύμα διαμαρτυρίας. Εμφανίστηκε, τότε, το hashtag #StayWoke στο Twitter, μαζί με το συγγενές του #BlackLivesMatter. Οι αφροαμερικανοί εξέφραζαν οργισμένα την εμπειρία των ρατσιστικών προκαταλήψεων, καλώντας σε συλλογική δράση. Βαθμιαία, ο όρος επεκτάθηκε, περιλαμβάνοντας θέματα διακρίσεων και προκαταλήψεων αναφορικά με το φύλο και, αργότερα, τη σεξουαλικότητα. Εν ολίγοις, «αφύπνιση» (woke), σήμερα, θα πει: να έχεις επίγνωση των αδικιών, συγχρονικά και διαχρονικά, ιδιαίτερα αναφορικά με τη φυλή, το φύλο και τη σεξουαλικότητα.

Η έκκληση για αφύπνιση και, συνεπώς, για παρεμβατική δράση είναι εγγενές στοιχείο κάθε πολιτικής δραστηριότητας που ελαύνεται από ιδεώδη. «Ξυπνήστε, τέκνα, κι ήλθεν η ώρα [της λευτεριάς]», φωνάζει ο Ρήγας Φεραίος. Ο Γκάντι

καλεί τους Ινδούς να αφυπνίσουν τη συνείδησή τους, στρατεύονται στον αγώνα για ανεξαρτησία. Μαύροι ακτιβιστές και φεμινίστριες συχνά χρησιμοποιούν τη φράση «ξυπνήστε», απευθυνόμενοι στη λευκή Αμερική και το έθνος γενικότερα – ξυπνήστε και δείτε τις αδικίες φυλής και φύλου.

Η αφύπνιση είναι απαραίτητη, στο μέτρο που, στη ρουτινώδη ζωή, ζούμε αστόχαστα. Όπως όταν οδηγούμε δεν έχουμε, υπό κανονικές συνθήκες, πλήρη επίγνωση της δραστηριότητάς μας, στη ροή της καθημερινότητας τείνουμε να μη διερωτώμαστε γι' αυτά που κάνουμε – λειτουργούμε συνήθως διεκπεραιωτικά. Αν είμαστε μέρος της «κανονικής» πλειονότητας, δεν μας απασχολούν θέματα «περιθωριακά», όπως λ.χ. οι φυλετικές προκαταλήψεις, ο σεξισμός ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός. Αποκτούμε συνείδηση των θεμάτων αυτών όταν λίγοι θιγόμενοι ή ευαισθητοποιημένοι, εφιστούν την προσοχή μας σε αυτά. Η συνείδησή μας, τότε, δυννητικά αφυπνίζεται – βλέπουμε κάτι που προσπερνούσαμε.

Τα ιδεώδη της ελευθερίας και

της ισότητας, που υποτείνουν τη φιλελεύθερη νεωτερικότητα, επιβάλλουν τη σωκρατική εγρήγορση: εξετάζουμε με αυστηρότητα τον τρόπο που ζούμε, έτσι ώστε οι πράξεις μας να εναρμονίζονται, κατά το δυνατόν, με τις διακηρύξεις μας. Αυτή την απόκλιση ευγενών διακηρύξεων και ζωερής πραγματικότητας για τους αφροαμερικανούς υπογράμμισε, με απαράμιλλη ρητορική δεινότητα, ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, στην περίφημη ομιλία του στην Ουάσινγκτον, στις 28 Αυγούστου 1963.

«Όταν οι αρχιτέκτονες της δημοκρατίας μας έγραψαν τα υπέροχα λόγια του Συντάγματος και της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας, υπέγραψαν ένα γραμμάτιο στο οποίο θα γινόταν κληρονόμος κάθε Αμερικανός», είπε ο Κινγκ. «Αυτό το γραμμάτιο ήταν μια υπόσχεση ότι όλοι οι άνθρωποι –ναι, οι μαύροι όσο και οι λευκοί– θα έχουν εγγυημένα τα αναφαίρετα δικαιώματα της ζωής, της ελευθερίας και της επιδίωξης της ευτυχίας. Είναι προφανές σήμερα ότι η Αμερική έχει αθετήσει αυτό το γραμμάτιο σε ό, τι αφορά τους έγχρωμους πολίτες

της». Δεν έχουν τότε σημασία οι ιστορικές λεπτομέρειες, όσο ο τρόπος σκέψης του Κινγκ: η ηθικοπολιτική εγρήγορση είναι επιβεβλημένη προκειμένου να βεβαιωνόμαστε ότι, ως κοινότητα ελευθερίας και ισότητας, είμαστε συνεπείς με τον εαυτό μας.

Αν, λοιπόν, θέλεις να είσαι συνεπής φιλελεύθερος δημοκράτης, είσαι υποχρεωμένος να αγρυπνείς – να είσαι woke. Να διερωτάσαι αν οι νόμοι μας και η εφαρμογή τους καθρεφτίζουν τις αξίες μας, αν οι εύλογες επιθυμίες της ευμερίας και της ασφάλειας επισκιάζουν τη βούλησή μας να είμαστε ηθικά όντα, αν συμπεριφερόμαστε σωστά σε όσους βρίσκονται εκτός του mainstream, αν οι αναπόφευκτες (και απαραίτητες) σχέσεις ισχύος μεταξύ μας εμποδίζουν το καθολικό ευ ζην.

Ακόμη και τα ευγενέστερα ιδεώδη, όμως, εφόσον μετουσιώνονται σε κοινωνικά κινήματα δράσης και θεσμίζονται σε πολιτικές οργανισμών, έχουν σκοτεινές όψεις. Η χριστιανική αγάπη ενδέχεται να μετατραπεί σε ευσεβισμό επιτηρούμενο από την εκκλησιαστική

γραφειοκρατία, η ελευθερία σε εκφοβιστική ασυδοσία, η ισότητα σε ισοπέδωση και μετριοκρατία, και η ηθικοπολιτική αφύπνιση σε προκρούστειο και υποκριτικό αφυπνισμό.

Η ιδεολογικοποίηση του ιδεώδους είναι εγγενές στοιχείο της οργανωμένης κινηματικής δράσης. Χωρίς ιδεολογία, το κίνημα στερείται πνευματικών καυσίμων. Μετατρεπόμενο, όμως, σε ιδεολογία, το ιδεώδες μετατρέπεται σε οιονείκλειστο δόγμα, αντιμαχόμενο αντίπαλα δόγματα. Το δόγμα υπηρετείται από κομισάριους, οι οποίοι το υπερασπίζονται επαγγελματικά και/ή ταυτοτικά. Παραδόξως, το ιδεολογικοποιημένο ιδεώδες συνιστά μία λύση, η οποία αναζητά προβλήματα! Η αφύπνιση μετατρέπεται σε αφυπνισμό – το woke σε wokeism.

Θα συνεχίσω στο επόμενο.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών.

www.htsoukas.com

Με σχέδιο στο Κυπριακό η Άγκυρα

Προετοιμάζονται Τουρκία και τ/κ πλευρά για την επόμενη μέρα ενός πιθανού ναυαγίου μετά από μία διεθνή διάσκεψη

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εμπειροί παρατηρητές του Κυπριακού τόσο στη Λευκωσία όσο και στο εξωτερικό επισημαίνουν το μοτίβο προετοιμασίας σε Άγκυρα αλλά και σε τουρκοκυπριακή κοινότητα για την επόμενη ημέρα μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό, η οποία θα ναυαγήσει, χωρίς αυτή να οδηγήσει σε επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων. Αυτό το Plan B δείχνει να έχει συγκεκριμένο αποτύπωμα που φαίνεται να διαμορφώνεται τόσο αναφορικά με το μέλλον της λεγόμενης ΤΔΒΚ όσο και με τις εσωτερικές διεργασίες σε πολιτικό επίπεδο της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Οι «τουρ» του Τατάρ

Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, δείχνει να δραστηριοποιείται έντονα το τελευταίο διάστημα όχι μόνο σε επίπεδο ρητορικής σε σχέση με την «κυριαρχική ισότητα» στη δημόσια σφαίρα κάθε φορά που αναφέρεται στο Κυπριακό, αλλά και με συγκεκριμένες ενέργειες αναβάθμισης της «ΤΔΒΚ» σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Η κύρια προσπάθειά του στον Οργανισμό Τουρκογενών Κρατών (ΟΤΚ) κλειδώνει το καθεστώς παρατηρητή για τη λεγόμενη ΤΔΒΚ, χωρίς ωστόσο να αποκοιμίζει, τουλάχιστον ακόμη, σε επίπεδο τουρκογενών κρατών της κεντρικής Ασίας κάποιο προηγούμενο αναγνώρισης του ψευδοκράτους. Ωστόσο, η έμφαση που δίνεται σε αυτό το επίπεδο στοχεύει στην αναβάθμιση των «κρατικών χωρητικότητων» της ΤΔΒΚ και συνδυαστικά με ένα αδιέξοδο τα επόμενα χρόνια στο Κυπριακό θα μπορούσε να οδηγήσει δυνητικά σε μια ντε γιούρε αναγνώριση κάποιου μικρού κράτους της περιοχής – που θα δούλευε καταλυτικά στο προ-

Ενδιαφέρον αποκτούν και οι εξελίξεις εντός του CTP, το οποίο επαναλαμβάνει τη θέση του υπέρ μιας ομοσπονδιακής λύσης.

ηγούμενο αναγνώρισεων του ψευδοκράτους τα επόμενα χρόνια. Ο κ. Τατάρ την περασμένη εβδομάδα περιόδευσε σε Βρυξέλλες και Πολωνία, χωρίς ωστόσο να αποκοιμίσει κάτι απτό πέραν της δικής του «διαφώτισης» για την «ΤΔΒΚ» σε περιβάλλοντα ΜΚΟ και τουρκικών κοινοτήτων της διασποράς που συνδέονται οργανικά τόσο με την Τουρκία όσο και απευθείας με το τουρκοτικό ΥΠΕΞ. Από τις Βρυξέλλες μάλιστα απλώς επανέλαβε τα περί κυριαρχικής ισότητας και δύο κρατών, επιβεβαιώνοντας ωστόσο, στην «Κ» και στον ανταποκριτή της στις Βρυξέλλες, Γιώργο Κακούρη, πως εντός του 2025 –τέλη Ιανουαρίου– θα πραγματοποιηθεί διεθνής διάσκεψη με την παρουσία του Η.Β. εκτός του επιπέδου του υπουργείου Εξωτερικών. Καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ» στα Κατεχόμενα αναφέρουν πως ο Τουρκοκύπριος ηγέτης θα ακολουθήσει αυτό το μοτίβο μέχρι τις επόμενες «εκλογές» στην «ΤΔΒΚ» –κανονικές ή πρόωρες– ανεξαρτήτως αν θα επιβιώσει ο ηγέτης της τουρκοκυπριακής κοινότητας ή, τελικά, θα απομακρυνθεί. Ότι θα είναι υποψήφιος, θεωρείται δεδομένο.

Το CTP

Ενδιαφέρον αποκτούν και οι εξελίξεις εντός της τουρκοκυπριακής Αριστεράς και δη στο CTP (Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα). Αν και

Ο Ερσίν Τατάρ συνεχίζει συστηματικά τις προσπάθειές του, σε πολλαπλά επίπεδα, για αναγνώριση ή αναβάθμιση της λεγόμενης ΤΔΒΚ.

το CTP επαναλαμβάνει τη θέση του υπέρ μιας ομοσπονδιακής λύσης, ο ηγέτης του, Τουφάν Έρχιουρμαν, είδε τον Τούρκο αντιπρόεδρο Τζεβνέτ Γιλμάζ κατά την παρουσία του στα Κατεχόμενα στο πλαίσιο των «εορτασμών» της παράνομης ανακήρυξης της ΤΔΒΚ, την προπερασμένη εβδομάδα. Ο κ. Γιλμάζ, στο πλαίσιο της τουρκικής αντιπροεδρίας, χειρίζεται επίσημα τον φάκελο «Κύπρος» για την τουρκική εξωτερική πολιτική και η συνάντηση των δύο ερμηνεύεται από παρατηρητές στα Κατεχόμενα ως:

- Συνδιαλλαγή στο πλαίσιο της κρίσης στα Κατεχόμενα με το ζήτημα του Ζιγιά Όζτουρκλερ στην προεδρία της «Βουλής» προκειμένου η Τουρκία να μην επιβάλει –σε νέες εκλογές– τον Ερσίν Τατάρ με τον τρόπο που το έκανε στο παρελθόν, ουσιαστικά επιπρεάζοντας το αποτέλεσμα της διαδικασίας και
- Ως αλλαγή παραδείγματος για την τουρκοκυπριακή Αριστερά που

πλέον επαναλαμβάνει τη στήριξη της στην ΔΔΟ, αλλά με τον αστερισμό της ύπαρξης έκβασης για την «ΤΔΒΚ», αν δεν υπάρξουν αποτελέσματα στις διαπραγματεύσεις του Κυπριακού – πτυχή που εξυπηρετεί το αφήγημα της Άγκυρας για αναβάθμιση, αναγνώριση ή ακόμη και απορρόφηση του ψευδοκράτους τα επόμενα χρόνια στα πλαίσια ενός Plan B σε ισχύ.

Κινείται προληπτικά η Κ.Δ.

Η Λευκωσία κινείται σε διπλωματικό επίπεδο προληπτικά προκειμένου να αποτρέψει τυχόν προηγούμενα σε σχέση με την αναβάθμιση της «ΤΔΒΚ» ή κάποια, απευθείας, αναγνώριση της σε τρία επίπεδα: α. διμερές (διεθνώς και περιφερειακά) β. εντός της Ε.Ε. με έμφαση στην Ουγγαρία που συμμετέχει στον ΟΤΚ και γ. περιφερειακά –προσπαθώντας να αναπτύξει σχέσεις με κράτη που θα μπορούσαν δυνητικά να αναβαθμίσουν τις σχέ-

σεις τους με την «ΤΔΒΚ» και που, παραδοσιακά, υπήρξαν «ανεξερεύνητα πεδία» της κυπριακής διπλωματίας. Σε αυτό το πλαίσιο τόσο η προσπάθεια του ΥΠΕΞ, κ. Κόμπου, να έχει επαφές με το Αζερμπαϊτζάν όσο και οι ενημερώσεις του στο επίπεδο των «27» για τις προσπάθειες της «ΤΔΒΚ» να αναβαθμιστεί εντός του ΟΤΚ, εντάσσονται σε ένα πλαίσιο προληπτικής διπλωματίας «καθ' οδόν» για τη διεθνή διάσκεψη. Στη Λευκωσία, αρκετοί παρατηρητές των εξελίξεων εκτιμούν πως δύσκολα θα υπάρξει το αμέσως επόμενο διάστημα άμεση αναγνώριση της «ΤΔΒΚ», ωστόσο αν το Κυπριακό βρεθεί μετά από ένα ναυάγιο τους επόμενους μήνες σε μια κατάσταση limbo αυτό δεν αποκλείει το γεγονός να υπάρξουν κινήσεις εκ μέρους της Άγκυρας προκειμένου σε επίπεδο μικρών κρατών, που η τελευταία τους ασκεί άμεση επιρροή, να υπάρξει το προηγούμενο ακόμη και... μιας αναγνώρισης ή δημιουργίας απευθείας σχέσεων σε αναβαθμισμένο «διμερές επίπεδο» με τη λεγόμενη ΤΔΒΚ.

Πού το πάει η Τουρκία;

Η Τουρκία δείχνει να ακολουθεί ένα πολύ ενδιαφέρον μοτίβο όσον αφορά στο πώς κινείται στο Κυπριακό σε σχέση και με τον διάλογο που έχει καθιερώσει με την Ελλάδα, τις ευρωτουρκικές σχέσεις και τις κινήσεις που κάνει, πλέον, με πολύ συγκεκριμένο τρόπο ο Ερντογάν, στο Κουρδικό. Η προσέγγισή της δείχνει να έχει από τη μία τολμηρές κινήσεις, όπως το να δεχτεί να παρακαθήσει στο ίδιο τραπέζι με την Κ.Δ. στο περιθώριο της Βουδαπέστης και από την άλλη να επαναλαμβάνει, σταθερά, το μοτίβο για λύση δύο κρατών και απόρριψη ως παρωχημένης πλέον της προσέγγισης για μια συνεταιριστική λύση

του Κυπριακού. Στην παρούσα φάση η Άγκυρα δείχνει να μη βιάζεται για το πότε θα υπάρξει μια νέα κορύφωση στο Κυπριακό, να επεξεργάζεται τα διπλωματικά οφέλη που θα κέρδιζε, ιδίως στο επίπεδο των σχέσεων με την Ε.Ε., από την αναμόκληυσή του και τέλος να επεξεργάζεται προσεκτικά την επόμενη ημέρα σε περίπτωση που μια διεθνής διάσκεψη στο Κυπριακό δεν οδηγήσει σε ξεκλείδωμα των συνομιλιών και κορύφωση της διαδικασίας. Ως προς το τελευταίο η Άγκυρα δείχνει να επιδιώκει δύο στρατηγικούς στόχους:

- Την εμπέδωση, ιδίως έναντι του ΟΗΕ και της διεθνούς κοινότητας σε αυτό το επίπεδο, του επιχειρήματος που προτάσσει μετά το 2017 για ιστορικό κλείσιμο του κύκλου των συνομιλιών όπως τον γνωρίσαμε μετά τα τέλη της δεκαετίας του '70 – χωρίς μάλιστα δική της υπαιτιότητα.
 - Μία παράλληλη διαδικασία έναρξης, την επόμενη αμέσως ημέρα, του δύσκολου γι' αυτήν εγχειρήματος αναγνώρισης της «ΤΔΒΚ» ή αναβάθμισης των σχέσεων της με σειρά κρατών που θα έβαζε το Κυπριακό σε μια αντιστοιχία, του 1983, φάση 2.0 όταν αποφάσισε, από κοινού με τον ιστορικό ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας, την «ανακήρυξη» της αποσχιστικής λεγόμενης ΤΔΒΚ.
- Η πρόθεση της Τουρκίας θα διαφανεί βέβαια και από τις εξελίξεις στην τουρκοκυπριακή κοινότητα όπου τυχόν επιβολή του Τατάρ εκ νέου ή μια τακτική εκμετάλλευση της μετάβασης από τον Τατάρ στον Έρχιουρμαν (στα πρότυπα του πώς ο Ακιντζή ή ο Τατάρ εναλλάχθηκαν παλιότερα) όποτε συμβούν εκλογές, θα αναδείξει περαιτέρω και το πώς θα κινηθεί ο Ερντογάν στο Κυπριακό, σε δεδομένο χρόνο και χώρο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΣΟΛΩΜΟΥ

Γιατί οι εταιρείες με εστίαση στον πελάτη χρειάζονται την επιστήμη της Συμπεριφοράς για να επιτύχουν

Στο σημερινό ανταγωνιστικό περιβάλλον, οι εταιρείες που επιθυμούν να προσφέρουν ουσιαστικές εμπειρίες στους πελάτες τους συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολία στην προσπάθεια να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ των προθέσεων και της πραγματικότητας των τελευταίων. Ενώ οι επιχειρήσεις προσπαθούν να δημιουργήσουν συναρπαστικές προσφορές και εμπειρίες, συχνά αποτυγχάνουν επειδή δεν κατανοούν τα κίνητρα και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των πελατών τους. Εδώ είναι που η επιστήμη της συμπεριφοράς μπορεί να προσφέρει σημαντική βοήθεια.

Η επιστήμη της συμπεριφοράς αποκαλύπτει ότι οι εγκέφαλοί μας δεν λειτουργούν πάντα ορθολογικά: αντί αυτού, γνωστικές προκαταλήψεις, κοινωνικοί κανόνες και συναισθήματα καθοδηγούν τις ανθρώπινες αποφάσεις. Οι εταιρείες συχνά υποθέτουν ότι μπορούν να προβλέψουν τη συμπεριφορά των πελατών εστιάζοντας αποκλειστικά σε αυτό που, λογικά, θα έπρεπε να θέλουν οι πελάτες. Ωστόσο, στην

πραγματικότητα, η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι πολυδιάστατη, επηρεαζόμενη από διάφορους παράγοντες παρά από απλά σημεία δεδομένων. Ο φόβος, η ελπίδα και οι κοινωνικές δυναμικές μπορούν, για παράδειγμα, να αλλοιώσουν τις αντιλήψεις. Η επιστήμη της συμπεριφοράς αποκαλύπτει γιατί οι άνθρωποι φοβούνται τα δραματικά αλλά απίθανα γεγονότα (όπως αεροπορικά δυστυχήματα) περισσότερο από συνηθισμένους αλλά λιγότερο «εντυπωσιακούς» κινδύνους (π.χ. επιπλοκές από τη γρίπη). Αυτή η ικανότητα των ανθρώπων να βασίζονται στις αποφάσεις τους πάνω σε πρόχειρες πληροφορίες επηρεασμένες από πρόσφατα γεγονότα, παρά σε στατιστικές, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς οι σκέψεις μας μπορούν να επηρεαστούν από εντυπωσιακές ή χαρακτηριστικές πληροφορίες. Οι εταιρείες που κατανοούν αυτούς τους μηχανισμούς έχουν τη δύναμη να επιπρεάσουν ουσιαστικά τη συμπεριφορά των πελατών.

Το πρώτο βήμα προς την εστίαση

στον πελάτη είναι η ακριβής διάγνωση. Αυτό σημαίνει τη διερεύνηση των εμπειριών του για να κατανοήσουμε τα κίνητρα και τα σημεία τριβής του. Η απλή προσφορά εκπτώσεων για τη διατήρηση χρηστών ή η αναφορά δεδομένων είναι μια βραχυπρόθεσμη προσέγγιση. Ο αποτελεσματικός σχεδιασμός εστίασης στον πελάτη περιλαμβάνει την αποτύπωση και διάγνωση των σημείων όπου οι εμπειρίες του μεταβάλλονται θετικά και αρνητικά. Οι σωστές παρεμβάσεις δεν έχουν να κάνουν με γρήγορες λύσεις, αλλά με τη διατήρηση της δέσμευσης, ενισχύοντας τη συναισθηματική σύνδεση με τον πελάτη και μειώνοντας τα γνωστικά και φυσικά εμπόδια που επιπρεάζουν τη σχέση μαζί του.

Φανταστείτε ένα σενάριο που περιλαμβάνει μια διαδραστική υπηρεσία παράδοσης φαγητού που παρατηρεί σημαντική μείωση στις επαναληπτικές παραγγελίες από νέους πελάτες. Στην επιφάνεια, γρήγορες λύσεις μπορεί να περιλαμβάνουν την προσφορά κωδικών

έκπτωσης για επόμενες αγορές ή την αξιοποίηση υπενθυμίσεων για λήξη εκπτώσεων. Ωστόσο, μια βαθύτερη διάγνωση της συμπεριφοράς θα μπορούσε να αποκαλύψει μια διαφορετική πραγματικότητα: οι νέοι πελάτες μπορεί να έχουν αισθανθεί υπερβολική πίεση από την πολύπλοκη πλοήγηση, τις αποτυχημένες παραδόσεις ή να έχουν απογοητευτεί από το ότι οι προσφορές δεν ήταν επαρκώς εξατομικευμένες στις ανάγκες τους. Η αντιμετώπιση αυτών των βασικών ζητημάτων θα μπορούσε να περιλαμβάνει την απλοποίηση της διαδικτυακής διαδικασίας παραγγελίας, την παροχή ακριβέστερων εκτιμήσεων χρόνου παράδοσης ή την εξατομικευση των προτάσεων προϊόντων βάσει της πρώτης αγοράς τους.

Αντί να προτείνει επιφανειακές λύσεις, η επιστήμη της συμπεριφοράς προωθεί ουσιαστικές αλλαγές για την κάλυψη των αναγκών των πελατών. Στόχος είναι η δημιουργία μιας εμπειρίας που αντανακλά βαθιά και προωθεί τη συνεχή δέσμευση, διασφαλίζοντας μια ομαλή και ευ-

κολη ολοκλήρωση παραγγελίας ή παρέχοντας άμεση υποστήριξη πελατών για την ταχεία επίλυση προβλημάτων. Αφού κατανοηθούν οι κινήτριες παράγοντες συμπεριφοράς των πελατών, η πραγματική πρόκληση –και ευκαιρία– εναποκειται στην πρόκληση αλλαγής. Η επιστήμη της συμπεριφοράς προσφέρει ισχυρά εργαλεία για ιδέες, προωθώντας καινοτόμες και αποτελεσματικές λύσεις που ικανοποιούν τις ανάγκες των πελατών, ενώ συνάδουν με τους επιχειρηματικούς στόχους. Η εξατομικευση, όπως η εναρμόνιση των προσφορών, μηνυμάτων και εμπειριών με τις ατομικές ανάγκες, δημιουργεί αυθεντικές σχέσεις με τους πελάτες. Οι εταιρείες που κατανοούν τα μοναδικά δεδομένα των πελατών τους και προσαρμόζουν τις δράσεις τους δημιουργούν ισχυρή απήχηση, μετατρέποντας τους χρήστες μιας φοράς σε πιστούς υποστηρικτές. Τα μηνύματα που βασίζονται σε αξίες, η αναμόρφωση των αντιλήψεων και η κατανόηση του τι έχει σημασία για τους πελάτες είναι ουσιαστικά βή-

ματα για την ενίσχυση μιας μακροχρόνιας σχέσης μαζί τους.

Η επιστήμη της συμπεριφοράς δεν αφορά τη χειραγώγηση των πελατών. Αφορά την κατανόησή τους. Οι εταιρείες που αξιοποιούν αυτές τις γνώσεις δημιουργούν εμπειρίες που φαίνονται προσεγμένες και εξατομικευμένες, εναρμονίζοντας τους επιχειρηματικούς στόχους με τις πραγματικές ανθρώπινες ανάγκες. Αυτό τις καθιστά πιο εστιασμένες στον πελάτη και, εν τέλει, πιο επιτυχημένες. Σε ένα τρίωρο σεμινάριο της σειράς Life Chnaging Ideas του Πανεπιστημίου Λευκωσίας θα συζητήσουμε εκτενώς για το πώς η επιστήμη της συμπεριφοράς μπορεί να μεταμορφώσει τη στρατηγική εμπλοκής των πελατών μιας εταιρείας.

Ο Παντελής Σολωμού είναι διδάκτωρ Οικονομικών Επιστημών, σύμβουλος Επιστήμης Συμπεριφοράς.

• Περισσότερες πληροφορίες στη σελίδα www.unic.ac.cy/ideas/event/customer-centricity/.

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

Βουλευτής ΑΚΕΛ

Στήνεται ένα σκηνικό ότι το ΑΚΕΛ είναι τελειωμένο

Πρέπει να το αντιμετωπίσουμε με αποφασιστικότητα για να μη βρεθούμε προ εκπλήξεων στις Βουλευτικές

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Ο Χριστοδουλίδης είναι αζόρτωτος», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Χρίστος Χριστοφίδης, υποστηρίζοντας ότι δεν έχει πολιτικό στίγμα και κάνει παιδαριώδη λάθη. «Αυτή η κυβέρνηση δεν «ξορτώνει», όπως λέμε στα κυπριακά, να φέρει αποτέλεσμα και ο κόσμος πλέον το καταλαβαίνει», αναφέρει ο κ. Χριστοφίδης. Επισημαίνει ότι πρέπει να έρθει η αλλαγή το 2028 από τα 15 χρόνια Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη-ΔΗΣΥ και λέει ότι η πρόκληση για συνεργασία προς αυτή την κατεύθυνση απευθύνεται σε ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, Οικολόγους, Βολτ, προσωπικότητες και κοινωνικές δυνάμεις. Την ίδια ώρα, όμως, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου και στο κόμμα του, τονίζοντας ότι στήνεται ένα σκηνικό ότι το ΑΚΕΛ είναι τελειωμένο και ότι αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί αποφασιστικά από τώρα για να μη βρεθούν προ εκπλήξεων στις βουλευτικές εκλογές. «Δεν πρέπει να αφήνουμε τίποτα να πέφτει κάτω, όποιος χτυπάει ή υποσκάπτει το ΑΚΕΛ πρέπει να λαμβάνει απάντηση», υπογραμμίζει ο κ. Χριστοφίδης.

Πώς βλέπετε την κατάσταση στο ΑΚΕΛ;

—Ενώ υπήρχε μια πορεία ανάκαμψης μετά τις προεδρικές, μάς πήρε αρκετά πίσω το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών παρά το γεγονός ότι πήγαμε αρκετά καλά στις δημοτικές. Και τώρα στήνεται ένα σκηνικό από κάποιους που δεν θέλουν το ΑΚΕΛ, και προσπαθούν να επιβάλουν ότι «το ΑΚΕΛ είναι τελειωμένο». Αν δεν το αντιμετωπίσουμε με αποφασιστικότητα, θα βρεθούμε λίγο πριν από τις βουλευτικές ενώπιον ενός σκηνικού που δύσκολα θα είναι αναστρέψιμο.

—Τι πρέπει να πράξει το ΑΚΕΛ;

—Θα πρέπει να αρχίσει από σήμερα ένας σχεδιασμός ενόψει βουλευτικών με κύριο χαρακτηριστικό ότι δεν θα αφήνουμε τίποτα να πέσει κάτω. Όποιος χτυπά ή υποσκάπτει το ΑΚΕΛ θα λαμβάνει απάντηση. Στον έναν, λέμε, μη δώσεις σημασία, γιατί δεν αξίζει τον κόπο, στον άλλο μην πεις κάτι, γιατί μπορεί

να τον χρειαστείς στο μέλλον, όμως, όλα αυτά, λιθαράκι-λιθαράκι διαμορφώνουν ένα τείχος μεταξύ του ΑΚΕΛ και του λαού και αν αύριο δεν έχεις ισχύ, η οποία μετριέται κυρίως στις βουλευτικές εκλογές, δεν θα μπορείς να διασφαλίσεις και συνεργασίες για τις προεδρικές εκλογές. Επίσης πολύ σημαντική είναι η διαμόρφωση ενός αντιφασιστικού μετώπου όπως π.χ. έγινε στη Γαλλία, σε μια περίοδο που η Ακροδεξιά προελαύνει στον τόπο μας.

—Είναι και κάποιοι είδους κριτική προς την ηγεσία του κόμματος αυτό;

—«Οχι. Μιλώ με το «εμείς». Αποφασίστηκε στις ευρωεκλογές να ακολουθηθεί η πολιτική της «θετικής ατζέντας», τη στιγμή που ο αντίπαλός μας, ο ΔΗΣΥ, χτυπούσε ρέστα παντού για να συγκρατήσει δυνάμεις μέσα σε ένα σκηνικό διάσπασης και αυτό προφανώς δεν δούλεψε για εμάς. Πρέπει να έχεις θέσεις και προτάσεις, που το ΑΚΕΛ αυτό το κάνει και πολύ σωστά, αλλά πρέπει να δίνεις και αποφασιστικές απαντήσεις στην ισοπεδωτική κριτική. Ζούμε σε μια εποχή που ο κόσμος καλώς ή κακώς δεν παρακολουθεί τις εξελίξεις και για να του μείνει κάτι πρέπει το μήνυμά μας προς την κοινωνία να είναι άμεσο, ξεκάθαρο και τσεκουράτο.

—Ποιο θα ήταν για παράδειγμα ένα τέτοιο μήνυμα προς τον κόσμο για τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη;

—«Ότι είναι «αζόρτωτος». Δεν έχει πολιτικό στίγμα και κάνει παιδαριώδη λάθη. Κάνει αυτά που έμαθε 10 χρόνια δίπλα στον Αναστασιάδη και φέρνω ως παράδειγμα τη συμμετοχή του στο φάγωμα του γενικού ελεγκτή. Αυτή η κυβέρνηση δεν «ξορτώνει», όπως λέμε στα κυπριακά, να φέρει αποτέλεσμα και ο κόσμος πλέον το καταλαβαίνει. Αλλά και ένα δεύτερο μήνυμα προς τον κόσμο είναι, πως, όταν πάμε να ψηφίσουμε, πρέπει να έχουμε τον νου μας, διότι αυτούς που εκλέγουμε μάς μένουν για κάποια χρόνια. Κάποιοι την έπαθαν στις προεδρικές, διότι ψήφισαν Χριστοδουλίδη και στους έξι μήνες δήλωναν απογοητευμένοι, άλλοι την έπαθαν στις ευρωεκλογές και τον επόμενο μήνα οι

Ο Χριστοδουλίδης είναι αζόρτωτος. Δεν έχει πολιτικό στίγμα και κάνει παιδαριώδη λάθη. Αυτή η κυβέρνηση δεν ξορτώνει, όπως λέμε στα κυπριακά, να φέρει αποτέλεσμα και ο κόσμος πλέον το καταλαβαίνει, δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Χρίστος Χριστοφίδης.

Να επαναλάβουμε τη συνταγή του 2023 με μια μεγαλύτερη προσπάθεια για συνεργασίες με άλλες πολιτικές δυνάμεις που ελπίζω να μην παρασυρθούν ξανά από δημοσκοπήσεις.

Η πρόσκληση του ΑΚΕΛ για αλλαγή από τα 15 χρόνια Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη-ΔΗΣΥ απευθύνεται σε ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, Οικολόγους, Βολτ, προσωπικότητες και κοινωνικές δυνάμεις.

μισοί μετάνιωσαν γ' αυτό που έκαναν, as είμαστε προσεκτικοί να μη συμβεί το ίδιο και στις βουλευτικές.

—Γιατί το λέτε αυτό;

—Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν παραδοσιακά κόμματα, ο κόσμος πρέπει να προβληματιστεί αν περαστικοί πολιτικοί και ευκαιριακοί σχηματισμοί, που τα μεγάλα συμφέροντα μπορούν εύκολα να τους διαχειρίζονται, μπορούν να δώσουν λύσεις στα προβλήματα των πολιτών.

—Το ΑΚΕΛ δηλαδή ξορτώνει; Η αντίληψη πάντως στην κοινωνία

είναι ότι κυβέρνησε και απέτυχε.

—Είμαστε 11 χρόνια μετά, αλλάζαν πάρα πολλά, δεν θα μπω στη συζήτηση τι έγινε τόσα χρόνια πριν, γιατί εκείνη η περίοδος κρίθηκε. Ναι, το ΑΚΕΛ «ξορτώνει». Εμείς λέμε ότι μαζί με άλλες δυνάμεις, με την κοινωνία και με μια δυνατή προσωπικότητα στην ηγεσία του κράτους μπορούμε να φέρουμε την ουσιαστική αλλαγή μετά από 15 χρόνια Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη-ΔΗΣΥ, που θα αντιμετωπίσει τη διαφθορά, την ακρίβεια, τις κοινωνικές ανισότητες και θα δώσει μια άλλη προοπτική από εκείνους που πρότειναν δύο κράτη στην Τουρκία.

—Και τι κάνετε για να επέλθει η αλλαγή; Δεν θα έπρεπε να υπάρχει ήδη μια κατεύθυνση για το 2028; Αντιθέτως το ΑΚΕΛ δείχνει να μην ανακάμπτει και να περνά αδιάφορο.

—Το 2023 με έναν υποψήφιο που στηρίχθηκε κομματικά μόνο από το ΑΚΕΛ φτάσαμε πολύ κοντά στη μεγάλη αλλαγή. Θεωρώ ότι αν, έστω ένα από τα κόμματα ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, Οικολόγους, δεν παραιτούνταν από τις δημοσκοπήσεις, εκείνη η μάχη θα είχε κερδηθεί και δεν θα είχαμε σήμερα τον Αναστασιάδη να παραπονιέται, ως ο πολιτικός πατέρας του Χριστοδουλίδη, ότι το πολιτικό του τέκνο δεν κάνει όσα του λέει. Τον Χριστοδουλίδη τον εξέλεξαν οι δημοσκοπήσεις. Είχε σπηθεί μια ψευτική εικόνα προεκλογικά ότι ο Χριστοδουλίδης «πετά» και ότι θα πάρει 50% από τον πρώτο γύρο. Αυτές οι δημοσκοπήσεις καθόρισαν τις αποφάσεις του ΔΗΚΟ, της ΕΔΕΚ και της ΔΗΠΑ.

Αυτή τη συνταγή του 2023 πρέπει να την επαναλάβουμε με μια μεγαλύτερη προσπάθεια για συνεργασίες με τις άλλες πολιτικές δυνάμεις και την κοινωνία. Ελπίζω να μην παραιτηθούμε ξανά από δημοσκοπήσεις. Και η πρόσκληση απευθύνεται σε ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, Οικολόγους, Βολτ, προσωπικότητες και κοινωνικές δυνάμεις.

—Πώς όμως μπορείτε να απευθύνετε κάλεσμα σε δυνάμεις που είναι στην κυβέρνηση Χριστοδου-

λίδη η οποία λέτε ότι πρέπει να φύγει;

—Με τον ίδιο τρόπο που το κάναμε στις δημοτικές εκλογές. Γιατί αυτές οι δυνάμεις συνεργάστηκαν στις δημοτικές πολύ περισσότερο με το ΑΚΕΛ παρά με τον Συναγερμό και είχαν πολύ καλύτερα αποτελέσματα με το ΑΚΕΛ παρά με τον ΔΗΣΥ; Ο Χριστοδουλίδης επέλεξε ένα προσωποκεντρικό σχήμα διακυβέρνησης που αφήνει στο περιθώριο και εκτεθειμένα αυτά τα κόμματα. Το λένε οι ίδιοι. Λειτουργεί στη λογική ότι οι συνεργάτες του πρέπει να είναι όσο κοντά τους χρειάζεται για να μην κρυώνει, αλλά και όσο μακριά χρειάζεται για να μην τον κáφουν.

—Για το πρόσωπο δεν θα έπρεπε ήδη μια κατεύθυνση να μην πάθει ό, τι έγινε το 2023 που έμεινε τελευταία στιγμή;

—Ο χρόνος για την επιλογή του προσώπου είναι αμέσως μετά τις βουλευτικές εκλογές.

—Ο στόχος στις βουλευτικές ποιος πρέπει να είναι για το ΑΚΕΛ;

—Είναι επιτακτική ανάγκη να υπάρξει σημαντική ανάκαμψη σε σχέση με τις βουλευτικές του 2021 και τις πρόσφατες ευρωεκλογές.

—Να δοθεί εξαίρεση σε βουλευτές που έκαναν τρεις θητείες για να διεκδικήσουν τέταρτη, ενώ μπήκε όριο δύο θητειών;

—Υπάρχουν αποφάσεις και πρέπει να είναι σεβαστές απ' όλους. Είπαμε τις απόψεις μας εκεί που έπρεπε, η πλειοψηφία αποφάσισε και προχωρούμε.

—Μιας και συζητάμε για τις βουλευτικές, πόσο βοηθά το κόμμα αυτό που συμβαίνει με την κα Χαραλαμπίδου;

—Όλο αυτό που συμβαίνει είναι πολύ άδικο για την Ειρήνη, διότι παρουσιάζεται ως μια τυχοδιώκτρια που την ενδιαφέρει μόνο η καρέκλα και δεν πιστεύω ότι είναι τέτοιος άνθρωπος. Είπα και στην ίδια ότι προσωπικά είχα απογοητευτεί από τη στάση της στις προεδρικές εκλογές, διότι, όταν δινόταν η μάχη για τον τόπο, μια βουλευτρία του ΑΚΕΛ

με απήκνησ στην κοινωνία δεν edικαιούτο για οποιονδήποτε λόγο να απείχε.

—Ποιος πρέπει να βάλει την τελεία σε αυτό το θέμα;

—Την έβαλε η ίδια λέγοντας ότι παραμένει βουλευτρία του ΑΚΕΛ. **—Η θητεία της όμως λήγει, δεν μπορεί να λάβει εξαίρεση και η ίδια δηλώνει ότι η πολιτική της σταδιοδρομία δεν τελειώνει το 2026.**

—Υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις που έγιναν υπουργοί, ανέλαβαν άλλα πόστα ή αξιοποιήθηκαν ευρύτερα.

—Υπάρχει όμως μια περιρρέουσα για συμπίεση της με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη ενδεχομένως και από το 2026.

—Αυτό είναι που λέω ότι αδικεί την Ειρήνη, διότι δημιουργεί την εντύπωση στον κόσμο ότι το μόνο που την ενδιαφέρει είναι η καρέκλα και ότι για να παραμείνει γαντζωμένη πάνω της θα επενδύσει κάπου αλλού.

—Σας ανησυχεί ενδεχόμενη καθοδος του Οδυσσέα Μιχαηλίδη από το 2026;

—Όποιος θέλει μπορεί να κάνει έναν σχηματισμό και να κατέλθει στις εκλογές. Θα κριθεί από τις ιδεολογικές και πολιτικές του θέσεις.

—Ως προσωπικότητα θα μπορούσε να αποτελέσει επιλογή για το ΑΚΕΛ το 2028;

—Η προσωπική μου άποψη είναι θετική για τον Οδυσσέα μέσα από τη συνεργασία μας. Από εκεί και πέρα, η συζήτηση για τις προεδρικές θα γίνει όταν έρθει η ώρα.

—Σας ενοχλεί που δεν λαμβάνετε μέρος στη Γραμματεία και το Πολιτικό Γραφείο και άρα δεν είστε στην ηγεσία του κόμματος;

—Είμαι στην ηγεσία αφού συμμετέχω στην Κεντρική Επιτροπή. Δεν συμμετέχω στη Γραμματεία και το Πολιτικό Γραφείο που καθορίζουν την καθημερινή πολιτική.

—Επόμενο πολιτικό βήμα;

—Θα ήθελα να συνεχίσω να κάνω αυτό που κάνω στη Βουλή, όμως οι αποφάσεις λαμβάνονται συλλογικά. Προσωπικοί σχεδιασμοί είναι η καλύτερη συνταγή αποτυχίας.

Συγκάλυπταν τον Αναστασιάδη και τώρα βγάζουν την ουρά τους απ' έξω

—Επικρίνεται έντονα Χριστοδουλίδης, Αναστασιάδης και ΔΗΣΥ λέγοντας ότι είναι ουσιαστικά το ίδιο πράγμα, όμως βλέπουμε να μην είναι και τόσο ρόδινες οι μεταξύ τους σχέσεις.

—«Ό,τι και να λένε, κάποια πράγματα είναι αδιαμφισβήτητα. Η ηγεσία του ΔΗΣΥ, όπως και ο Χριστοδουλίδης και ο Αβέρωφ και η Αννίτα στήριζαν και συγκάλυπταν τον Αναστασιάδη, όταν εκτόξευε τη διαφθορά, όταν πρότεινε δύο κράτη και όταν διέλυε το κράτος δικαίου. Ασχέτως ότι κάποιοι τώρα πάνε να βγάλουν την ουρά τους απ' έξω. Αυτό φαίνεται και από τη φανατική ταύτιση της σημερινής ηγεσίας του ΔΗΣΥ με όσα έκανε ο Αναστασιάδης. Επειδή στο τέλος τσακώθηκαν στη μοίρασή της εξουσίας, κάποιοι ανακαλύπτουν ξαφνικά πολιτικές διαφωνίες. Από εκεί και πέρα, υπάρχει μεγάλη σύγχυση αν

Χαίρομαι που ο κ. Πογιατζής κατάλαβε ότι ήταν λάθος αυτό που είχε πει, ότι ο κ. Αναστασιάδης δεν είναι υπό διερεύνηση, και προσπαθεί τώρα να το διορθώσει.

ο Συναγερμός είναι αντιπολίτευση ή συγκυβέρνηση, αφού στελέχη του είναι υπουργοί του Χριστοδουλίδη.

—Γιατί το ΑΚΕΛ καλεί σε διαμαρτυρία έξω από το CYCLOPS; Τι σχέση έχει το συγκεκριμένο κέντρο;

—Η κινητοποίηση γίνεται γιατί η εμπλοκή της Κύπρου σε πολεμικές διεργασίες στην περιοχή λειτουργεί

Το ΑΚΕΛ διαφωνεί με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, όμως δεν είναι εξ ορισμού «αντί» σε οτιδήποτε, απαντά ο κ. Χριστοφίδης, ερωτηθείς αν το κόμμα του είναι αντιαμερικανικό.

μακροπρόθεσμα σε βάρος των συμφερόντων μας.

—Απορρίπτει η κυβέρνηση αυτόν τον ισχυρισμό.

—Δεν είναι αυτά τα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει η Κύπρος σε μεγάλες χώρες. Η Κύπρος μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ Ευρώπης και Ανατολής.

—Είναι αντιαμερικανικό κόμμα το ΑΚΕΛ;

—Το ΑΚΕΛ διαφωνεί με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, αυτήν του διεθνούς χωροφύλακα και των πολεμικών επεμβάσεων, όμως δεν είναι εξ ορισμού «αντί» σε οτιδήποτε. Εμείς λέμε να έχουμε καλές σχέσεις και με τις ΗΠΑ αλλά πάνω σε ορισμένες αρχές. Η Κύπρος είναι μέλος της Ε.Ε. και αυτό απαντά σε αρκετά ζητήματα πολιτικής. Πρέπει να επενδύσουμε σε αυτό.

—Υποβάλατε κάποιες καταγγελίες στην Αρχή κατά της Διαφθοράς

και είχατε αντιπαράθεση με τον Επίτροπο Διαφάνειας Χάρη Πογιατζή. Έχετε εμπιστοσύνη στην Αρχή;

—Έχει κλονιστεί η εμπιστοσύνη μου και ως εκ τούτου κρατώ μικρό καλάθι. Είδα τη συνέντευξη του κ. Πογιατζή στην «Καθημερινή» και χαίρομαι που κατάλαβε ότι αυτό που είχε πει, ότι ο κ. Αναστασιάδης δεν είναι υπό διερεύνηση, ήταν λάθος και προσπαθεί τώρα να το διορθώσει.

—Θα δεχθείτε το πόρισμα για Αναστασιάδη και ΔΗΣΥ ή, αν είναι αθωωτικό, θα επιρρίψετε ευθύνες στην Αρχή;

—Ακριβώς για να μη μου πουν ότι εκ των υστέρων λέω κάποια πράγματα λόγω αποτελέσματος, μιλάω σε πραγματικό χρόνο και μιλάω εδώ και δύο χρόνια. Όσα έχω πει έχουν δικαιωθεί από τις ίδιες τις εξελίξεις.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ύψωσε τα χέρια και παραδόθηκε κυριολεκτικά στα παιχνίδια που έστησαν η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και ο ηγέτης του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, Μάνφρεντ Βέμπερ, αποδεχόμενο ρόλο κομπάρσου στη διαδικασία ελέγχου του νέου σχήματος της Κομισιόν. Για πρώτη φορά από το 1999, η Ευρωβουλή αυτοπεριορίστηκε σε ρόλο θεατή στις ακροάσεις των προτεινόμενων επιτρόπων και όχι απλώς δεν τόλμησε να απορρίψει έστω και έναν από τους 26 ορισθέντες αξιωματούχους, αλλά ούτε καν να ζητήσει, έστω για την τιμή των όπλων, ανακατανομή καρτοφυλακίων. Με βάση την πολιτική συμφωνία που έγινε (και ενώ εκκρεμεί η επίσημη έγκριση της νέας Κομισιόν), η Ευρωβουλή συναίνεσε ακόμη και στο αξίωμα του ακροδεξιού Ιταλού Ραφαέλε Φίτο, ο οποίος θα έχει ρόλο εκτελεστικού αντιπροέδρου στη νέα Κομισιόν, προέρχεται από το κόμμα της Τζόρτζια Μελόνι και συμμετέχει στους Ευρωπαϊούς Συντηρητικούς Μεταρρυθμιστές (ECR), μαζί με το κυπριακό ΕΛΑΜ.

Η προφανέστατη κανονικοποίηση της Ακροδεξιάς στα δύο θεσμικά όργανα, Κομισιόν και Ευρωβουλή, είναι ενδεχομένως η μεγάλη είδηση που βγαίνει από το πολιτικό φιάσκο των ακροάσεων των προτεινόμενων επιτρόπων, παράλληλα με την απώλεια του ελεγκτικού ρόλου που οι Συνθήκες της Ε.Ε. παρέχουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άλλωστε, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν φρόντισε να προσφέρει στον Ραφαέλε Φίτο θέση εκτελεστικού αντιπροέδρου στη νέα Κομισιόν, «για τη Συνοχή και τις Μεταρρυθμίσεις», τοποθετώντας το ECR «εντός του συστήματος» και αναμένοντας ότι αυτοί που «κλωτσούσαν», Σοσιαλιστές-Δημοκράτες, Φιλελεύθεροι και Πράσινοι, θα αναγκάζονταν τελικά να συνθηκολογή-

Η εξασφάλιση θέσης εκτελεστικού αντιπροέδρου από το ECR στη νέα Κομισιόν, ενισχύει τη θέση του ΕΛΑΜ τόσο εκτός όσο και εντός της νήσου και ανοίγει τον δρόμο για συνεργασίες.

σουν και να αποδεχθούν τη νέα πραγματικότητα κανονικοποίησης της Ακροδεξιάς και της μετακίνησης των Βρυξελλών, πολύ δεξιάτερα, προκειμένου να τη «συναντήσουν». Η ίδια η ακροδεξιά του ECR φρόντισε να περνά απαρατήρητη σε όλη τη διαδικασία ακροάσεων και να τείνει χέρι συνεργασίας στις φιλοευρωπαϊκές δυνάμεις, δίνοντας θετική ψήφο σε όλους τους προτεινόμενους επιτρόπους (με εξαίρεση τη Βελγίδα Χάντζα Λαχμπίτι, η οποία ούτως ή άλλως θα εξασφάλιζε το πράσινο φως, όπως κι έγινε).

Το έργο της επιβολής της νέας τάξης πραγμάτων ανέλαβε ο Μάνφρεντ Βέμπερ, ο οποίος παράλληλα έκανε και επίδειξη ισχύος, καταδεικνύοντας ότι το ΕΛΚ είναι ο απόλυτος κυρίαρχος στην Ε.Ε. Ο Γερμανός ηγέτης του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, σε μια κίνηση πολιτικού αντιπερισπασμού, έβαλε στο τραπέζι ή έστω επέτρεψε να μπει, θέμα απόρριψης της προτεινόμενης Σοσιαλιστικής Ισπανίδας εκτελεστικής αντιπροέδρου, Τερέζα Ριμπέρα, για τη διαχείριση του ζητήματος των πλημμυρών στη Βαλένθια. Με τον τρόπο αυτό, το ΕΛΚ φρέναρε τους Σοσιαλιστές-Δημοκράτες που φλέρταραν με τον υποβιβασμό του Ιταλού ακροδεξιού

προτεινόμενου εκτελεστικού αντιπροέδρου Ραφαέλε Φίτο, σε απλό επίτροπο, καθώς και την απόρριψη του Ούγγρου προτεινόμενου επιτρόπου Όλιβερ Βαρκελί, που πρότεινε ο εθνικιστής πρωθυπουργός της χώρας Βίκτορ Όρμπαν.

Αρχικά οι Σοσιαλιστές-Δημοκράτες έδειξαν να αντιδρούν στους τακτικισμούς του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και προειδοποίησαν με κατάρρευση του φιλοευρωπαϊκού συνασπισμού, με αποτέλεσμα για μια ολόκληρη εβδομάδα να εκκρεμεί η απόφαση για επτά συνολικά αξιωματούχους της νέας Κομισιόν και να κυριαρχεί αβεβαιότητα για την εγκατάσταση του

νέου Σώματος την 1η Δεκεμβρίου. Στη συνέχεια, ωστόσο, οι Σοσιαλιστές-Δημοκράτες υποχώρησαν, περιορίστηκαν σε αμυντική διάταξη και εντέλει σε «προσαρμογή», προκειμένου να σώσουν τη δική τους εκτελεστική αντιπρόεδρο, Τερέζα Ριμπέρα.

Ως αποτέλεσμα του παρασκηνίου που εκτυλίχθηκε, η Ευρωβουλή απώλεσε τον ελεγκτικό της ρόλο στη σύνθεση της νέας Κομισιόν και οι 26 προτεινόμενοι επίτροποι εγκρίθηκαν όλοι, χωρίς ανατροπές, για πρώτη φορά μετά από 25 χρόνια. Καθιστώντας τις ακροάσεις μια τυπική διαδικασία και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και κυριολεκτικά, τον

τελευταίο τροχό της ευρωπαϊκής άμαξας, στο εναρκτήριο λάκτισμα της νέας πενταετίας.

Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν κέρδισε το στοίχημα και κατά συνέπεια η νέα Κομισιόν θα εγκατασταθεί την 1η Δεκεμβρίου, μετά την τυπική όπως όλα δείχνουν ψήφο που θα δώσει η Ευρωβουλή, στις 27 Νοεμβρίου. Ένα στοίχημα που κερδήθηκε και με την προσχηματική επιχειρηματολογία της προέδρου της Κομισιόν, για εγκατάσταση του νέου Σώματος χωρίς επιπλέον καθυστέρηση, προκειμένου να είναι σε θέση να διαχειριστεί προβλήματα που ενδεχομένως να προκύψουν υπό το φως της εκλογής

Τραμπ στις ΗΠΑ και της κατάρρευσης του κυβερνητικού συνασπισμού στη Γερμανία.

Κερδισμένο το ΕΛΑΜ

Αν κάποιος είναι κερδισμένος στην Κύπρο, από το σκηνικό που διαμορφώθηκε στην Ε.Ε., με την κανονικοποίηση της Ακροδεξιάς των Ευρωπαίων Συντηρητικών Μεταρρυθμιστών (ECR), αυτός δεν είναι άλλος από το ΕΛΑΜ, το οποίο συμμετέχει στην εν λόγω πολιτική ομάδα, μαζί και με το κόμμα της πρωθυπουργού της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι. Αν και στην κυπριακή πολιτική σκηνή, το ΕΛΑΜ δεν είχε ιδιαίτερο πρόβλημα κανονικοποίησης, η εξασφάλιση θέσης εκτελεστικού αντιπροέδρου από το ECR στη νέα Κομισιόν, ενισχύει τη θέση του κυπριακού κόμματος τόσο εκτός όσο και εντός της νήσου και ανοίγει τον δρόμο για συνεργασίες, τις οποίες κάποιοι στις Βρυξέλλες οραματίζονται, παραπέμποντας σε μια «μεγάλη δεξιά». Σημειώνεται ότι στο ΕΛΚ, το οποίο άνοιξε την πόρτα στο ECR «να ανέβει κατηγορία» στην Ε.Ε., διά της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν και διά του Μάνφρεντ Βέμπερ, συμμετέχουν τόσο ο ΔΗΣΥ, όσο και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ήταν άλλωστε ο μόνος ηγέτης που ανταλλάσσει τηλεφωνικά μηνύματα, sms, με την Τζόρτζια Μελόνι, όταν η πρωθυπουργός της Ιταλίας εξέφρασε δυσφορία και προειδοποίησε με πρόκληση έντασης, κατά τις συζητήσεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, για έγκριση της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν, ως προέδρου της Κομισιόν, για δεύτερη θητεία.

Κερδισμένος από την πολιτική συμφωνία των φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων στην Ευρωβουλή, είναι βεβαίως και ο προτεινόμενος Κύπριος Επίτροπος Κώστας Καδής, ο οποίος πέρασε απαρατήρητος και χωρίς προβλήματα από την ακρόαση. Είχε σοβαρή παρουσία, αλλά όμως και δημοσιοευπαλπιστική προσέγγιση. Για μια θέση που απαιτεί κατά κύριο λόγο πολιτικό προφίλ, το οποίο δεν έχει πείσει ότι διαθέτει ο Κύπριος επίτροπος Αλιείας και Ωκεανών.

Τυπική έγκριση 27/11

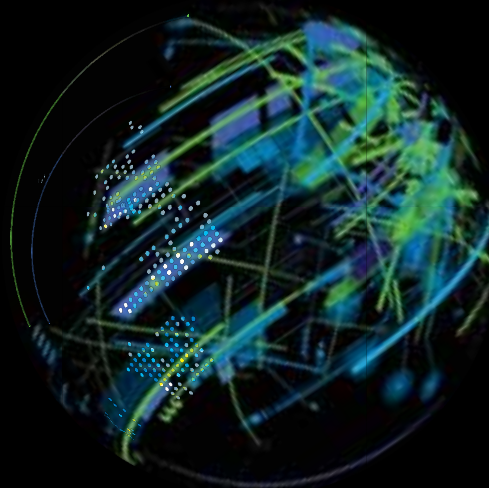
Η πολιτική συμφωνία στην οποία κατέληξαν οι «ισχυρές» πολιτικές ομάδες, για τη νέα σύνθεση της Κομισιόν, αναμένεται να υιοθετηθεί στην επικείμενη ψηφοφορία της ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 27 Νοεμβρίου. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ) Μάνφρεντ Βέμπερ υποστήριξε ότι στο πλαίσιο της πολιτικής συμφωνίας, έγκρισης όλων ανεξαιρέτως των επιτρόπων, «όλοι θα έχουν ισχυρό λόγο για το μέλλον της Ευρώπης. Οι Σοσιαλιστές έχουν σημαίνοντα χαρτοφυλάκια, οι Φιλελεύθεροι έχουν σημαίνοντα χαρτοφυλάκια, το ΕΛΚ ηγείται και έχει πολλούς επιτρόπους. Και η Ιταλία πρέπει να είναι μέρος της μελλοντικής ηγεσίας της Κομισιόν», σημείωσε χαρακτηριστικά ο πρόεδρος του ΕΛΚ, στην πιο επίσημη δήλωση κανονικοποίησης της ακροδεξιάς από τα χείλη του ηγέτη της ισχυρότερης πολιτικής οικογένειας στην Ε.Ε. Με γραπτή ανακοίνωση οι Ευρωπαίοι Πράσινοι υποστήριξαν ότι η πολιτική συμφωνία στην οποία κατέληξαν το ΕΛΚ, οι Σοσιαλιστές-Δημοκράτες και οι Φιλελεύθεροι, «σηματοδοτεί την επικίνδυνη προθυμία κανονικοποίησης της ακροδεξιάς». Την πολιτική συμφωνία και τα παιχνίδια του «παρασκηνίου» επέκρινε με γραπτή ανακοίνωση και η Ευρωπαϊκή Αριστερά, που ζητάει την έκδοση ψηφίσματος για καταδίκη της «αδιαφανούς» διαδικασίας που ακολουθήθηκε.

Ο πρόεδρος του ΕΛΚ Μάνφρεντ Βέμπερ, υποστήριξε ότι στο πλαίσιο της πολιτικής συμφωνίας, έγκρισης όλων ανεξαιρέτως των επιτρόπων, «όλοι θα έχουν ισχυρό λόγο για το μέλλον της Ευρώπης».

Deloitte.
Private

Αναγνωρίζουμε και κατατάσσουμε τις
50 ταχύτερα αναπτυσσόμενες εταιρείες
από τη Κύπρο και τη Μέση Ανατολή.

50 Technology Fast 50
DME

Μάθετε περισσότερα
και δηλώστε συμμετοχή

Ρευστό τοπίο για το πρόγραμμα για τους Τ/κ

Ερωτηματικά ανακύπτουν στις Βρυξέλλες για το ποιος θα έχει την αρμοδιότητα για τα θέματα που αφορούν το Κυπριακό

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Άγνωστο παραμένει πού θα υπάγεται στο πλαίσιο της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Πρόγραμμα Βοήθειας για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, τη στιγμή που στις Βρυξέλλες ακούγεται έντονα εδώ και καιρό πως θα υπάρξει αναδιάρθρωση της Γενικής Διεύθυνσης Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (DG REFORM) όπου εντάσσεται. Όπως σημείωσαν στην «Κ» κοινοτικές πηγές, αυτό δεν σημαίνει κατ' ανάγκη κάτι αρνητικό για τη στήριξη της Ε.Ε. στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και την προετοιμασία της επανένωσης, αλλά και την εποπτεία της εφαρμογής του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής (επίσης αρμοδιότητα της DG REFORM). Πρόσωπα που παρακολουθούν τις διαδικασίες εκφράζουν προσδοκία ακόμα και για αύξηση της στήριξης στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς προϋπολογισμού της Ε.Ε.

Οι συζητήσεις για το μέλλον της DG REFORM είχαν ξεκινήσει εδώ και καιρό λόγω της μη αντικατάστασης του τέως γενικού διευθυντή Μάριο Νάβα μετά τη μετακίνησή του στη Γενική Διεύθυνση για θέματα Απασχόλησης (DG EMPL), με την «Κ» να πληροφορείται πως δεν ήταν βέβαιο πού ακριβώς θα εντάσσονταν τα θέματα Κυπριακού στη νέα Κομισιόν.

Οι πληροφορίες του Politico περί συγχώνευσης της DG REFORM με μονάδα που χειρίζεται την εφαρμογή του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (υπάγεται απευθείας στην πρόεδρο Φον ντερ Λάιεν), αφορούν λοιπόν έμμεσα και την Κύπρο. Η ομάδα για τη στήριξη της τ/κ κοινότητας, που χρηματο-

Στην επιστολή ανάθεσης καθηκόντων προς τον κ. Φίτο, η πρόεδρος της Κομισιόν κάνει ειδική αναφορά στο Πρόγραμμα Βοήθειας προς τους Τ/κ και την παρακολούθηση εφαρμογής του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής.

δοτεί και δικονομικά προγράμματα όπως η Διευνητική Επιτροπή για τους Αγνοούμενους και η Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομία, ήταν αρχικά το 2004 μέρος της Γενικής Διεύθυνσης για τη Διεύθυνση (ως συνέχεια της διαδικασίας ένταξης της Κύπρου), προτού μεταφερθεί το 2014 στη Γενική Διεύθυνση για την Περιφερειακή Πολιτική (DG REGIO) καθώς τα θέματα Κυπριακού δεν αφορούν τρίτη χώρα αλλά κράτος-μέλος. Το 2016 το πρόγραμμα εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων, κάτω από τη DG REFORM. Στην προηγούμενη Κομισιόν ήταν αρμοδιότητα της Επιτροπής Συνοχής και Μεταρρυθμίσεων, Ελίζα Φερέρα, με τον διάδοχό της, Ραφαέλε Φίτο, να αναμένεται να αναλάβει την ευθύνη για τα δύο θέματα, αλλά χωρίς να είναι ξεκάθαρο πού θα εντάσσονται οργανικά σε περίπτωση αλλαγών στην DG REFORM. Η αίσθηση που υπάρχει στις Βρυξέλλες είναι πως αυτό είναι από τα πρώτα θέματα που θα ξεκαθαρίσουν στην πρώτη κιόλας συνάντηση του νέου Κολégιου των

Άγνωστο παραμένει πού θα υπάγεται στο πλαίσιο της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Πρόγραμμα Βοήθειας για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, τη στιγμή που στις Βρυξέλλες ακούγεται έντονα πως θα υπάρξει αναδιάρθρωση της Γενικής Διεύθυνσης Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (DG REFORM) όπου εντάσσεται.

Επιτρόπων την πρώτη εβδομάδα του Δεκεμβρίου.

Οι συζητήσεις αυτές δεν αποκλείεται να σχετίζονται και με τις δηλώσεις του προέδρου Χριστοδουλίδη στις 17 Οκτωβρίου από τις Βρυξέλλες, όταν μετά από σύντομη συνομιλία που είχε με την κα Φον ντερ Λάιεν στο περιώριο συνάντησης του ΕΛΚ, είχε πει πως αναμένει ανακοινώσεις από την Ε.Ε. εντός του 2024 «που θα δείχνουν και το αυξημένο ενδιαφέρον που υπάρχει», χωρίς να δώσει περισσότερες λεπτομέρειες. Πληροφορίες θέλουν τον κ. Χριστοδουλίδη να είχε αναφερθεί μιλώντας στην κα Φον ντερ Λάιεν, με αφορμή το άτυπο δείπνο με τον γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες και τον Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ στη Νέα Υόρκη

στις 15 Οκτωβρίου, στην ανάγκη ενισχυμένου ρόλου της Ε.Ε. στην προσπάθεια, κάνοντας νύξη και στην πρότασή του για απεσταλμένο της Ε.Ε. για το Κυπριακό. Η κα Φον ντερ Λάιεν φέρεται να είχε παρπήμεψι στην ολοκλήρωση της διαδικασίας διαμόρφωσης και έγκρισης της Κομισιόν.

Αναταραχή στους eurocrats

Τα ερωτηματικά για το ποιου αρμοδιότητα θα είναι τα θέματα που αφορούν το Κυπριακό είναι ένα μέρος της γενικευμένης ρευστότητας στις Βρυξέλλες. Την περασμένη εβδομάδα το κύριο θέμα συζήτησης ήταν αν οι πολιτικές ομάδες θα κατέλγχαν σε φόρμουλα για να εγκριθούν οι υποψήφιοι Επίτροποι που εκκρεμούσαν, ούτως

ώστε το Κολέγιο των Επιτρόπων, το «υπουργικό συμβούλιο» της Ευρώπης να μπορεί να ξεκινήσει δουλειά την 1η Δεκεμβρίου.

Η πρόεδρος της Κομισιόν έχει ήδη δημιουργήσει μια πολύπλοκη δομή στο Κολέγιο όπου οι αρμοδιότητες των επιτρόπων επικαλύπτονται, καθιστώντας αναγκαία τη συνεργασία αλλά και αποκλείοντας τον «κίνδυνο» δημιουργίας υπερεπιτρόπων με πρωτοβουλία αποφάσεων και δυνατότητα αμφισβήτησής της, όπως ο τέως Γάλλος επίτροπος Τιερί Μπρετόν. Την Τρίτη, δημοσίευμα του Politico έσπειρε τον πανικό μεταξύ ορισμένων «ευρωκρατών» (ή «Ευρωπαίων γραφειοκρατών» όπως θα αποδιδάμε τον όρο eurocrat), καθώς έκανε λόγο για συγχώνευση της DG RE-

FORM με την ομάδα που διευθύνει την εφαρμογή του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η οποία υπάγεται στη Γενική Γραμματεία της Κομισιόν, κατευθειάν κάτω από την πρόεδρο.

Το δημοσίευμα έκανε λόγο για προσπάθεια της κας Φον ντερ Λάιεν να εφαρμόσει τις αρχές του Μηχανισμού Ανάκαμψης στη χρηματοδότηση για τη συνοχή, ώστε τα κοινοτικά κονδύλια να εξαρτώνται πλέον από την προώθηση μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, δεν είναι ξεκάθαρο αν η συνένωση αυτή θα έφερνε τη διαχείριση των κονδυλίων στην αρμοδιότητα της προέδρου, ή αν θα παρέμεναν αρμοδιότητα του νέου αντιπροέδρου για τη Συνοχή και τις Μεταρρυθμίσεις, Ραφαέλε Φίτο.

Ο διορισμός του κ. Φίτο (υπουργού της συντηρητικής κυβέρνησης του κόμματος της Τζόρτζια Μελόνι στην Ιταλία) σε αυτή τη σημαντική θέση ήταν ένας και από τους λόγους που οι Σοσιαλιστές και οι Φιλελεύθεροι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήρθαν σε σύγκρουση με το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα. Τυχόν αποδυνάμωση του κ. Φίτο θα μπορούσε να καθυστερήσει τις πιο κεντρικές δυνάμεις στις Βρυξέλλες.

Σημειώνεται πως στην επιστολή ανάθεσης καθηκόντων προς τον κ. Φίτο, η κα Φον ντερ Λάιεν κάνει ειδική αναφορά στο Πρόγραμμα Βοήθειας προς τους Τουρκοκύπριους και την παρακολούθηση εφαρμογής του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, και τα δύο αρμοδιότητες της DG REFORM, ωστόσο αναφέρει πως τον Ιταλό επίτροπο θα στήριζει η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής και Αστικής Πολιτικής (DG REGIO), τις οποίες ηγείται η Κύπρια Θέμης Χριστοφίδου.

Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την Απασχόληση Ανέργων με παροχή ευέλικτων μορφών εργασίας μέσω Τηλεργασίας

Χορηγία μέχρι **€8.600** σε εργοδότες:

- **Επιδότηση** μέρους του μισθολογικού κόστους σε **εργοδότες** που προσλαμβάνουν **άνεργους** εγγεγραμμένους στη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης που θα εργάζονται με τηλεργασία.
- **Επιχορήγηση για 10 μήνες** με υποχρέωση του εργοδότη να **διατηρήσει την απασχόληση** του εργαζόμενου για 2 επιπλέον μήνες χωρίς επιχορήγηση.

Προϋπολογισμός: **€3.870.000** για **450 συμμετοχές**.

Περισσότερα: www.mlsi.gov.cy/dlr

ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Κύπρος—το αύριο
Ελευθερία, Κοινωνική και Πολιτική Ευθύνη

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

Αν είστε εργοδότης ή εργαζόμενος και σας ενδιαφέρει η τηλεργασία πρέπει να γνωρίζετε ότι:

- Οι εργαζόμενοι με τηλεργασία έχουν **ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις** με τους υπόλοιπους εργαζόμενους.
- Κάθε εργαζόμενος με τηλεργασία έχει το **δικαίωμα να αποσυνδέεται** από τα ηλεκτρονικά μέσα σε ώρες που δεν εργάζεται.
- Η τηλεργασία είναι **προαιρετική** και εφαρμόζεται όταν **συμφωνηθεί γραπτώς** μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου.
- Ο εργοδότης αναλαμβάνει το **κόστος** με το οποίο επιβαρύνεται ο εργοδοτούμενος από την τηλεργασία, όπως το κόστος του εξοπλισμού και των τηλεπικοινωνιών, της χρήσης του οικιακού χώρου εργασίας, της συντήρησης του εξοπλισμού κ.α.

Περισσότερα: www.mlsi.gov.cy/dlr

ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Κύπρος—το αύριο
Ελευθερία, Κοινωνική και Πολιτική Ευθύνη

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΡΧΕΙΟΝ

«Μιλώ και με τον Νίκο Αναστασιάδη και με τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Ασφαλέστατα θα ζητήσω την άποψή τους σε θέματα που κρίνω πως μπορούν να βοηθήσουν», λέει ο Μιχάλης Ιωαννίδης, συντονιστής έργου, χαρτοφυλακίων και παρακολούθησης κυβερνητικού έργου.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Ο ΔΗΣΥ είναι ξεκάθαρα κόμμα της αντιπολίτευσης

Δεν θα είμαι στο ψηφοδέλτιο του Συναγερμού για τις βουλευτικές, λέει ο επικεφαλής του σκιώδους υπουργικού του κόμματος

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Ο Δημοκρατικός Συναγερμός είναι ένα κόμμα στο οποίο πάντα υπήρχαν φωνές διαφωνίας για όλα τα θέματα. Τους μεγαλύτερους καβγάδες που έκανα εγώ στη ζωή μου—σε επίπεδο έντονων συζητήσεων—τους έκανα με συναγωνιστές της παράταξης και όχι με κάποιον ξένο. Αυτή είναι και η μαγεία του», δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο συντονιστής έργου, χαρτοφυλακίων και παρακολούθησης κυβερνητικού έργου Μιχάλης Ιωαννίδης. Προσθέτει ότι δεν έγινε και ούτε προτίθεται να γίνει επαγγελματίας πολιτικός, επισημαίνοντας ότι «δεν είναι η πρώτη φορά που συμμετέχω σε όργανα του κόμματος και όποιος πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού μου ζήτησε να συνεισφέρω στην παράταξη το έκανα. Το ίδιο έγινε και τώρα. Μου ζήτησε η Αννίτα Δημητρίου να βοηθήσω στον βαθμό που μπορώ και απάντησα θετικά».

—Ποιος είναι ο στόχος σας σε ό,τι αφορά τον ρόλο που θα έχει το συμβούλιο παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου;

—Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις αυτού του συμβουλίου είναι να καταφέρει να μεταφέρει την παραγωγή πολιτικής στον απλό ψηφοφόρο. Πρέπει να αξιοποιήσουμε τη μεγάλη δύναμη που αυτή τη στιγμή έχει ο ΔΗΣΥ στην κοινωνία, να ενεργοποιήσουμε τους πολίτες και όλοι μαζί να δημιουργήσουμε το πλαίσιο παραγωγής πολιτικής της επόμενης μέρας. Πρέπει να είμαστε προμνηείς και όχι επιμνηείς ως πολιτικοί.

—Δηλαδή μέχρι σήμερα υπήρχε κενό σε σχέση με την παραγωγή πολιτικής από πλευράς ΔΗΣΥ;

—Όχι. Υπάρχουν πολύ σαφείς θέσεις από πλευράς του κόμματος. Το μανιφέστο του 2022, οι 100 άξονες του 2023 κ.λπ. Οι συνθήκες όμως έχουν αλλάξει. Ζήσαμε μια δεκαετία, στην οποία περάσαμε τουλάχιστον δύο πληθωριστικές κρίσεις. Αυτή τη στιγμή ο πληθωρισμός μειώνεται, άφησε όμως πίσω του ζημιά σε συγκεκριμένες τάξεις. Φαίνεται να υπάρχει κενό τόσο στη διαχείριση των προβλημάτων όσο και στην κατεύθυνση που πρέπει να δοθεί για να λυθούν. Σήμερα, βάσει και των στοιχείων που δίνει το Ευρωβαρόμετρο,

υπάρχουν 300.000 συμπολίτες μας, οι οποίοι δυσκολεύονται στην καθημερινότητά τους.

—Τα μέτρα στήριξης που έλαβε η κυβέρνηση δεν συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της δύσκολης οικονομικής καθημερινότητας των πολιτών;

—Ορισμένα συμβάλλουν, αλλά ορισμένες φορές επιτείνουν το πρόβλημα. Στον ΔΗΣΥ λέμε συχνά ότι χρησιμοποιούνται τα χρήματα με τα οποία θα μπορούσαμε να κάνουμε τις διαρθρωτικές αλλαγές, σε λανθασμένες παροχές. Πρέπει να παίρνουμε μέτρα για να απαμβλύνουμε τα προβλήματα του πολίτη και την ίδια ώρα θα πρέπει να υπάρχει κατεύθυνση στο πού πάμε μελλοντικά και τότε θα φτάσουμε εκεί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η σημασία που έχει η αγροτική, η οικιστική ή η ενεργειακή πολιτική που ακολουθείται μιας και επηρεάζουν άμεσα το κόστος στα βασικά έξοδα του νοικοκυριού.

—Έχετε βρει τη φόρμουλα ώστε και η αντίδραση να είναι άμεση και την ίδια ώρα να μην επισκιάζει τους βουλευτές του κόμματος;

—Οι βουλευτές μας είναι η αιχμή του δόρατος του ΔΗΣΥ. Στο Κοινοβούλιο είναι που δίνονται οι μάχες όσον αφορά τις προτάσεις νόμου, την κυβερνητική πολιτική αλλά και τη γραμμή του κόμματος. Η δική μας ομάδα σκοπό έχει να τους τροφοδοτήσει με ακόμη περισσότερη εμπειρογνώμοσύνη και υλικό. Εκεί και όπου χρειάζεται θα υπάρχουν και οι κατάλληλες παρεμβάσεις από τα μέλη του συμβουλίου.

—Πότε το συμβούλιο παρακολούθησης θα είναι σε πλήρη λειτουργία, μιας και όπως λέχθηκε εσείς ζητήσατε τρεις μήνες αλλά η πρόεδρος του κόμματος θέλει νωρίτερα;

—Έχει γίνει μια παρεξήγηση. Στο πολιτικό γραφείο ανέφερα ότι χρειάζονται δύο με τρεις μήνες για να έρθει το συμβούλιο σε «πλήρη» λειτουργία. Αντισταθμίσαμε ότι οι άνθρωποι που ανέλαβαν πρέπει να ενημερωθούν και να συναντηθούν με τις ομάδες παραγωγής πολιτικής. Αυτό δεν μπορεί να γίνει σε δεκαπέντε μέρες. Κάναμε μια εβδομάδα για την πρώτη συνάντηση. Μην ξεχνάτε ότι μιλάμε για ένα μεγάλο σώμα εθελοντών. Δεν είναι τόσο απλό. Υπάρχουν πρακτικά ζητήματα τα οποία χρειάζεται χρόνος να λειτουργήσουν πλήρως και σίγουρα θα πάρει χρόνο να μελετηθούν και να επικαιροποιηθούν οι πολιτικές. Αυτό δεν σημαίνει ότι το συμβούλιο δεν άρχισε ήδη να λειτουργεί.

—Είχατε εμπλοκή σε σχέση με τα πρόσωπα που επιλέχθηκαν ή ήταν αποκλειστική επιλογή της πρόεδρος του κόμματος;

—Η τελική επιλογή ήταν της πρόεδρος, αλλά είχαμε μια πολύ καλή συνεργασία με την Αννίτα Δημητρίου σε σχέση με την επιλογή των προσώπων όπου έπαιξε ρόλο η εμπειρογνώμοσύνη και η ακαδημαϊκή γνώση. Βέβαια, ο κάθε τομέας έχει διαφορετικές ανάγκες, γι' αυτό και τα κριτήρια πιθανώς να διέφεραν για το κάθε πρόσωπο.

—Ποια ήταν η προσέγγιση ώστε να είστε επικεφαλής και συντονιστής της νεότευκτης σκιώδους κυβέρνησης; Δεν μας έχετε συνηθίσει σε τόσο ενεργούς πολιτικούς ρόλους.

—Είμαι πολιτικό ον. Προέρχομαι από μία οικογένεια που μεγαλώσαμε με την πολιτική. Δεν έγινε ούτε προτίθεμαι να γίνω επαγγελματίας πολιτικός. Έχω τη δική μου επαγγελματική πορεία. Όμως, δεν είναι η πρώτη φορά που συμμετέχω σε όργανα του κόμματος και όποιος πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού μου ζήτησε να συνεισφέρω στην παράταξη το έκανα. Το ίδιο έγινε και τώρα. Μου ζήτησε η Αννίτα Δημητρίου να βοηθήσω στον βαθμό που μπορώ και απάντησα θετικά. Άλλωστε ήταν ξεκάθαρη η κατεύθυνσή μου τους τελευταίους μήνες, μετά και την αποχώρησή μου από την προεδρία του Δ.Σ. της Cyta, ότι με ενδιέφερε η εμπλοκή στην πολιτική συζήτηση και μέσω των κοινωνικών μου δικτύων. Πιστεύω ότι ο πολιτικός διάλογος πρέπει να γίνεται ελεύθερα με κατανόηση ενώπιον του κόσμου και να δίνονται απαντήσεις σε όλα τα ζητήματα που τίθενται. Μόνο έτσι μπορούμε να πάμε μπροστά.

—Πέραν της ευθύνης του συντονιστή είστε και ένα από τα πέντε μέλη που διόρισε η Αννίτα Δημητρίου στο εκτελεστικό γραφείο; Είναι γνωστό ότι δεν τη στηρίζατε στις εσωκομματικές εκλογές, ενώ οι σχέσεις σας ουσιαστικά ήταν ανύπαρκτες, πώς έγινε η επανασύνδεση;

—Είχα βρεθεί με την πρόεδρο του

κόμματος μετά που ανέλαβε, με την ιδιότητά μου ως προέδρου της Cyta. Ήταν μία πολύ καλή συνάντηση κατά την οποία συζητήσαμε πολλά θέματα που αφορούσαν και το κόμμα. Η επόμενη επαφή που είχα με την Αννίτα Δημητρίου ήταν όταν μου ζήτησε να συνεισφέρω σε αυτή την προσπάθεια. Θέλω να ξέρετε πως είμαι ένας άνθρωπος ο οποίος δεν ασχολείται με πρόσωπα. Ασχολούμαι με απόψεις, θέσεις και τοποθετήσεις. Δεν ήταν κριτήριο το πρόσωπο Αννίτα Δημητρίου για να απαντήσω θετικά αλλά οι ιδέες της. Δεν είναι προσωποπαγής η ενεργοποίησή μου στο κόμμα. Ποτέ δεν ήταν.

—Ποιο πιστεύετε είναι το σοβαρότερο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει αυτή την ώρα ο ΔΗΣΥ;

—Η έλλειψη διαλόγου στην κοινωνία για την ουσία. Πρέπει να αναδείξουμε τα προβλήματα που αφορούν όλη την κοινωνία και όχι τα ζητήματα που αφορούν 100 άτομα ή 500 για το κατά πόσον οργανώνεται ο ΔΗΣΥ, τι οργάνωση έχει, ποιος θα αναλάβει και ποιος θα κατεβεί υποψήφιος. Αυτά είναι δευτερεύοντα για τον κόσμο. Τα πρωτεύοντα είναι να αναδείξουμε τα λάθη που γίνονται στη διακυβέρνηση, τις προτάσεις που έχουμε, με

Είμαι ένας άνθρωπος ο οποίος δεν ασχολείται με πρόσωπα. Ασχολούμαι με απόψεις, θέσεις και τοποθετήσεις. Δεν ήταν κριτήριο το πρόσωπο Αννίτα Δημητρίου για να απαντήσω θετικά αλλά οι ιδέες της.

Είμαι ένας άνθρωπος ο οποίος δεν ασχολείται με πρόσωπα. Ασχολούμαι με απόψεις, θέσεις και τοποθετήσεις. Δεν ήταν κριτήριο το πρόσωπο Αννίτα Δημητρίου για να απαντήσω θετικά αλλά οι ιδέες της.

στόχο το καλύτερο αποτέλεσμα για τους πολίτες.

—Οι μέχρι τώρα χειρισμοί της Αννίτας Δημητρίου σάς ικανοποιούν;

—Ναι.

—Στις βουλευτικές εκλογές του 2026 ποιο αποτέλεσμα θα σας ικανοποιούσε;

—Αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να τοποθετηθώ πάνω σε αυτό το θέμα, μιας και δεν έχω πλήρη γνώση των δεδομένων. Την παρούσα φάση ο στόχος μου εντός του κόμματος είναι πολύ διαφορετικός.

—Θα δούμε εντός των ψηφοδελτίων και πρόσωπα από τη σκιώδη κυβέρνηση, υπάρχουν εν δυνάμει υποψήφιοι;

—Αν διαβάσατε τα βιογραφικά των προσώπων που επιλέξαμε θα καταλάβατε πως σε γενικό επίπεδο δεν ήταν αυτό το κριτήριο για την επιλογή τους. Είναι όλοι επαγγελματίες στον τομέα τους. Δεν μπορώ φυσικά εγώ να το αποκλείσω.

—Εσάς θα σας δούμε στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ;

—Όχι. Είναι πάρα πολύ μεγάλο το έργο το οποίο έχουμε να εκτελέσουμε στο συμβούλιο παρακολούθησης και θεωρώ ότι δεν υπάρχει χρόνος για κάτι άλλο. Εκτιμώ όμως ότι η δουλειά μας θα βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό στην προεκλογική εκστρατεία.

—Πιστεύετε ότι υπάρχουν στελέχη που συνεχίζουν να πυροδοτούν το κλίμα εσωστρέφειας, ακόμη και μέσα από τον δημόσιο διάλογο στον οποίο συμμετέχετε;

—Δεν θέλω να καταπαστώ με αυτά τα θέματα γιατί ακριβώς δεν το πιστεύω. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός είναι ένα κόμμα στο οποίο πάντα υπήρχαν φωνές διαφωνίας για όλα τα θέματα. Τους μεγαλύτερους καβγάδες που έκανα εγώ στη ζωή μου—σε επίπεδο έντονων συζητήσεων—τους έκανα με συναγωνιστές της παράταξης και όχι με κάποιον ξένο. Αυτή είναι και η μαγεία του Δημοκρατικού Συναγερμού. Ότι μέσα από την αντιπαλότητα απόψεων, όχι προσώπων, καταλήγουμε πάντα σε σωστές λύσεις.

—Είναι περίεργο το γεγονός ότι κάποιοι από αυτούς τους συναγωνιστές σας στελεχώνουν την παρούσα κυβέρνηση;

—Ασφαλώς είναι περίεργο. Ο συναγερμικός κόσμος βρέθηκε σε ένα δίλημμα το 2023 το οποίο είχε διαφορετικές κατευθύνσεις. Κάποιοι επέλεξαν την πρώτη, κάποιοι επέλεξαν τη δεύτερη, κάποιοι την τρίτη ή την τέταρτη. Είναι αντιδεοντολογικό αυτό που βλέπουμε; Εγώ θα έλεγα ότι είναι. Δεν τραβήχτηκε όμως η γραμμή την ώρα που έπρεπε. Πρέπει να την τραβήξουμε τώρα; Όχι γιατί απλώς θα διαβρώσουμε ξανά τη συζήτηση με κάτι το οποίο είναι άσχετο, τον κόσμο δεν τον νοιάζει. Δεν μας ενδιαφέρει αν το πρόσωπο το οποίο βρίσκεται στην κυβέρνηση είναι μέλος του Δημοκρατικού Συναγερμού ή όχι. Τουλάχιστον εγώ για να κάνω αντιπολίτευση δεν παίζω καμιά σημασία το ποιος είναι απέναντί μου.

—Πώς κρίνετε την προσπάθεια Νίκου Αναστασιάδη και Αβέρωφ Νεοφύτου να αφήσουν πίσω τους όσα τους έφεραν σε κλίμα ψυχρότητας τα τελευταία χρόνια;

—Αν και σας είπα ότι δεν ασχολούμαι με πρόσωπα, θεωρώ θετικότατη την προσπάθεια οποιωνδήποτε στελεχών του κόμματος να έχουν καλές προσωπικές σχέσεις και ειδικά όταν μιλάμε για δύο πρώην προέδρους.

—Από τη θέση που έχετε σήμερα στον ΔΗΣΥ, αν κρίνετε πως μπορούν να βοηθήσουν, θα ζητήσετε την άποψή τους;

—Μιλώ και με τον Νίκο Αναστασιάδη και με τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Ασφαλέστατα θα ζητήσω την άποψή τους σε θέματα που κρίνω πως μπορούν να βοηθήσουν.

—Πιστεύετε ότι και η Αννίτα Δημητρίου θα ζητήσει την άποψή τους, αν το κρίνει αναγκαίο;

—Είμαι σίγουρος. Θεωρώ ότι έχετε λανθασμένη εικόνα για τις σχέσεις εντός του ΔΗΣΥ.

—Η Αννίτα Δημητρίου έχει δηλαδή καλές σχέσεις με τον Αβέρωφ Νεοφύτου;

—Δεν θεωρώ ότι υπάρχει εκθρόνιση αλλά περιβάλλον παραφιλολογίας. Φεύγοντας όμως από τα συγκεκριμένα πρόσωπα θέλω να εξηγήσω πως τα να υπάρχουν μεταξύ συναγωνιστών της ίδιας παράταξης, ειδικά του ΔΗΣΥ, διαφορετικές απόψεις είναι υγιείς. Έτσι πρέπει να γίνεται.

—Εκτιμάτε ότι στις προεδρικές του 2028 ο ΔΗΣΥ πρέπει να κατέβει με δικό του υποψήφιο;

—Ναι. Είναι κόμμα εξουσίας, με θέσεις και παράγει πολιτική. Θα πρέπει να διεκδικήσει τη διακυβέρνηση της χώρας.

Στο μέλλον δεν θα υπάρχει καθόλου πολιτικός ελιτισμός

—Παρακολουθούμε όμως μία απαξίωση των κομμάτων. Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;

—Αυτό που έχει αλλάξει είναι η πολιτική. Στο μέλλον δεν θα υπάρχει καθόλου πολιτικός ελιτισμός. Σήμερα είναι αυτές οι απόψεις και τις υποστηρίζω. Αύριο τις κρίνω λανθασμένες και δεν τις υποστηρίζω. Νομίζουμε όλοι ότι το παιχνίδι γίνεται απολιτικό, εγώ πιστεύω γίνεται πολύ πολιτικό στη βάση θέσεων. Εμείς βλέπουμε μόνο την αποχώρηση από τα κόμματα ως κλειστούς πυρβάνες. Ο ΔΗΣΥ δεν ήταν ποτέ

έτσι. Ήταν κόμμα τάσεων, απόψεων, κόμμα όπου ο καθένας μπορούσε να εκφράσει την άποψή του χωρίς περιορισμούς. Μέσα από τη συζήτηση έβγαιναν κάποιες απόψεις που μπορεί και να διαφωνούσε μαζί τους.

—Δεν έχει έρθει εις γνώση σας η απογοήτευση που νιώθουν ορισμένοι Συναγερμικοί;

—Κάθε Συναγερμικός κάποια στιγμή στη ζωή του ένιωσε να διαφέρει από το σημείο που βρισκόταν εκείνη τη στιγμή μια συγκεκριμένη

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΡΧΕΙΟΝ

Είναι μακριά το 2028 και υπάρχουν διαδικασίες, αλλά γενικότερα τώρα δεν αντιλαμβάνομαι να υπάρχει εντός του κόμματος η σκέψη στήριξης εκ νέου υποψηφιότητας του Νίκου Χριστοδουλίδου.

άποψη του κόμματος. Δεν σημαίνει τίποτα όμως διότι στα υπόλοιπα συμφωνούμε. Κοινές αρχές, κοινές αντιλήψεις, κοινή πορεία. Τα κόμματα ως κύτταρα δημοκρατίας είναι τα μόνα που μπορούν να φέρουν προτάσεις δομημένες, κοστολογημένες και υλοποιήσιμες ώστε η κοινωνία να πάει παραπέρα.

—Ο ΔΗΣΥ σήμερα είναι ξεκάθαρα κόμμα της αντιπολίτευσης;

—Βεβαίως!

—Θα συζητούσατε στήριξη εκ

νέου υποψηφιότητας του Νίκου Χριστοδουλίδου;

—Είναι μακριά το 2028 και υπάρχουν διαδικασίες, αλλά γενικότερα τώρα δεν αντιλαμβάνομαι να υπάρχει αυτή η σκέψη εντός του κόμματος.

—Εκτιμάτε ότι στις προεδρικές του 2028 ο ΔΗΣΥ πρέπει να κατέβει με δικό του υποψήφιο;

—Ναι. Είναι κόμμα εξουσίας, με θέσεις και παράγει πολιτική. Θα πρέπει να διεκδικήσει τη διακυβέρνηση της χώρας.

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΠΟΥΡΗ

Ακριβώς μία εβδομάδα πριν, τέσσερις νέοι άνθρωποι άφησαν την τελευταία τους πνοή στην ασφάλτο, με τον συνολικό αριθμό των νεκρών από θανατηφόρα δυστυχήματα να φτάνει ως σήμερα τους 43. Πρόκειται για πολύ μεγάλη αύξηση μέσα σε τέσσερις μήνες και κάτι. Σύμφωνα με τα στοιχεία από το Γραφείο Στατιστικής και Χαρτογράφησης της Αστυνομίας, μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2024 οι νεκροί ανέρχονταν στους 20. Για ακόμη μια φορά οι αρμόδιοι βρίσκονται ενώπιον δυσάρεστων στατιστικών και καλούνται να βρουν τη φόρμουλα που θα οδηγήσει στην αντιμετώπιση των τροχαίων ατυχημάτων και των θανατηφόρων δυστυχημάτων.

Πέραν από τον ανθρώπινο παράγοντα, που έχει καταλυτικό ρόλο στα αίτια που αφορούν αρκετά δυστυχήματα, από το κάδρο δεν μπορούν να λείπουν και οι μέθοδοι με τις οποίες η Πολιτεία προσπαθεί να εξαλείψει το τραγικό αυτό φαινόμενο. Οι σταθερές και κινητές κάμερες επίσημης και η πρακτική με την οποία λειτουργούν, αποτελούν περισσότερο ένα φοροεπισπρακτικό μέτρο για το κράτος, παρά ένα μέτρο πρόληψης, ενώ οι κατ' επανάληψη αναφορές από αρμόδιους για αυστηροποίηση των μέτρων δημιουργεί φόβο και αντιδραστικότητα στην κοινωνία, χωρίς ουσιαστικό αντίκτυπο στην προ-

Οι εισπράξεις από τα πρόστιμα που εκδόθηκαν κατόπιν καταγγελιών μέσω του συστήματος φωτοεπισήμανσης για την περίοδο 1/1/ 2022 με 14/3/2024 ανέρχονται στα €9.329.369.

σπάθεια για χάραξη ασφάλειας και κουλτούρας στο οδικό δίκτυο.

Το τριπλό θανατηφόρο του Φρενάρους, αλλά και το θανατηφόρο που σημειώθηκε λίγες ώρες αργότερα στην Έγκωμη Λευκωσίας δείχνουν κάποια από τα κύρια αίτια πρόκλησης δυστυχημάτων, όπως η υπερβολική ταχύτητα και η οδήγηση υπό την επήρεια αλκοόλ. Παράλληλα, επαναφέρουν το ζήτημα των φυσικών ελέγχων από τους αστυνομικούς, οι οποίοι μετά και τη λειτουργία του συστήματος φωτοεπισήμανσης φαίνεται να απασχολούνται κυρίως με στοχευμένους ελέγχους που δεν αφορούν το κομμάτι που μπορεί να κάνει μια κάμερα, με την παρουσία τους στους δρόμους να γίνεται ακόμη πιο σπάνια. Το Τμήμα Τροχαίας από πλευράς του εισηγείται να μελετηθούν από τους αρμόδιους οι κυριότερες αιτίες που προκαλούν τα θανατηφόρα δυστυχήματα και να γίνουν οι ανάλογες αυξήσεις στα πρόστιμα και τις ποινές με τις οποίες θα βρίσκονται αντιμέτωποι οι παραβάτες. Πρόταση, εν μέρει προβληματική, αν αναλογιστεί κανείς πως η αύξηση προστίμων μέσα σε μια κοινωνία με βασικό μισθό τα 1.000 ευρώ προκαλεί εύλογα τη δυσφορία των πολιτών και αποτελεί αν μη τι άλλο μια αδύναμη κοινωνική πολιτική.

Εισπράξεις εκατομμυρίων

Χωρίς να παραγνωρίζεται το γεγονός πως τα τελευταία δύο χρόνια τα θανατηφόρα τροχαία μειώθηκαν και σε αυτό συνέβαλαν και σε μεγάλο βαθμό οι κάμερες, δεν είναι λίγες οι φορές, ακόμα και εντός Βουλής που στο πλαίσιο συζητήσεων για τα εξώδικα και τον τρόπο αντιμετώπισης των αδυναμιών που εντοπίζονται, αναφέρθηκε ο φοροεπισπρακτικός χαρακτήρας των καμερών, παρά ως μέτρο για αποτροπή των τροχαίων παραβάσεων.

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάστηκαν από την Αστυνομία τον περασμένο Μάρτιο στη Βουλή, οι εισπράξεις από τα πρόστιμα που εκδόθηκαν κατόπιν καταγγελιών μέσω του συστήματος φωτοεπισήμανσης για την περίοδο 1/1/2022 με 14/3/2024 ανέρχονται στα €9.329.369.

Τον Σεπτέμβριο, όταν και πάλι παρατηρείτο αύξηση των θανάτων, το Συμβούλιο Οδικής Ασφάλειας μετά από συνεδρίασή του είχε αποφασίσει την εντατικοποίηση της αστυνόμευσης και την περαιτέρω ενημέρωση και διαφώτιση των οδηγών. Δύο μήνες μετά τίποτα δεν φαίνεται να έχει αλλάξει. Την επομένη των τραγικών θανατηφόρων, ο υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, Μάριος Χαρτισιώτης, δήλωνε πως η όλη πρακτική για αντιμετώπιση των θανατηφόρων τροχαίων θα αξιολογηθεί από την

Ο δρ Πάρλαλης είναι συντονιστής του προγράμματος Κυκλοφοριακής Αγωγής με θέμα «Ασφάλεια στην κοινότητα», στο πλαίσιο του μαθήματος της Αγωγής Υγείας, που παρακολουθούν μαθητές και μαθήτριες Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης στο πανεπιστήμιο του Frederick.

αρχή, με την Πολιτεία να μην έχει πολλές άλλες επιλογές πέραν της αυστηροποίησης των μέτρων που λαμβάνει για θέματα οδικής ασφάλειας και εντονότερους και συχνότερους ελέγχους. Τόσο ο υπουργός Δικαιοσύνης, όσο και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας επαναλάμβαναν την ανάγκη για την απόκτηση κουλτούρας και οδικής ασφάλειας. Πώς όμως αυτή επιτυγχάνεται και ποιοι παράγοντες συντελούν μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τη σωστή συμπεριφορά των οδηγών στους δρόμους;

Τρεις παράγοντες

Ο δρ Σταύρος Πάρλαλης, αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας και Κοινωνικών Επιτημών του Πανεπιστημίου Frederick, μιλώντας στην «Κ» για το πώς μπορεί να επιτευχθεί σωστά και μεθοδικά κουλτούρα οδικής

Το Τμήμα Τροχαίας εισηγείται να μελετηθούν από τους αρμόδιους οι κυριότερες αιτίες που προκαλούν τα θανατηφόρα δυστυχήματα και να γίνουν οι ανάλογες αυξήσεις στα πρόστιμα και τις ποινές με τις οποίες θα βρίσκονται αντιμέτωποι οι παραβάτες.

ασφάλειας, υπογραμμίζει τη σημαντικότητα της σωστής ενημέρωσης και συζήτησης για θέματα ασφαλούς μετακίνησης. Είναι ένα ζήτημα που χρειάζεται χρόνο και εκπαίδευση. Η προοπτική πρέπει να εστιάζει στην ευαισθητοποίηση των παιδιών για την τήρηση των βασικών κανόνων και τη γνώση των κινδύνων που ελλοχεύουν στο οδικό δίκτυο. Αναφερόμενος στο τραγικό θανατηφόρο της Έγκωμης και το γεγονός πως ο οδηγός του μοιραίου οχήματος βρισκόταν υπό την επήρεια αλκοόλ, τονίζει ότι δεν αντιλαμβανόμαστε τον κίνδυνο. «Τέτοια θέματα έχουν να κάνουν με την εκπαίδευση στο σχολείο και εννοείται από την οικογένεια».

Ένα άλλο σημαντικό κομμάτι το οποίο σχετίζεται με την κουλτούρα και τη συμπεριφορά των οδηγών στους δρόμους είναι η συναισθηματική κατάσταση και η ψυχοσύνθεση στην οποία βρίσκονται. Ερωτηθείς εάν η ιδέα της παρυσίας των καμερών προκαλεί φόβο στους οδηγούς διαταράσσοντας τη συμπεριφορά και τα αντανακλαστικά τους, ο δρ Πάρλαλης αναφέρει ότι οι κάμερες έχουν τη σημασία τους ακόμη κι αν αισθανόμαστε ότι είναι ένα τιμωρητικό μέτρο. «Η αίσθηση ότι υπάρχει επιτήρηση μάς κάνει να συμμορφωνόμαστε. Όταν οι οδηγοί ξέρουν ότι υπάρχει πιθανότητα να υπάρχει κάμερα, δημιουργείται ασυνείδητα καλύτερη συμπεριφορά. Η τεχνολογία και οι κάμερες στη συγ-

Ο προαναγγελίες μετά από κάθε θανατηφόρο για αυστηροποίηση των μέτρων και αύξηση των προστίμων αποτελούν αποδεδειγμένα αποσπασματική μέθοδο.

κεκριμένη περίπτωση, λειτουργούν αποτρεπτικά. Να δούμε τι μας ενδιαφέρει, το αποτέλεσμα που φαίνεται θετικό ή κόσμος που παραπονιέται για τα πρόστιμα;», αναφέρει συγκεκριμένα.

Ο δρ Πάρλαλης υποστηρίζει πως οι προαναγγελίες μετά από κάθε θανατηφόρο για αυστηροποίηση των μέτρων αποτελούν αποσπασματική μέθοδο. Αυτό που χρειάζεται είναι η Πολιτεία να δει τη γενικότερη εικόνα και να αναπτύξει μια πιο ευρεία πολιτική. Σε ένα ατύχημα θα πρέπει να σκεφτόμαστε τρεις παράγοντες. Αρχικά, το οδικό δίκτυο και το περιβάλλον του οδηγού, δεύτερον, η κατάσταση του αυτοκινήτου και τρίτον, οι ικανότητες του οδηγού, η γνώση και η ψυχοσύνθεσή του την ώρα που πίνει το τιμόνι. Ουσιαστικά, αυτό που θα πρέπει να επιτευχθεί από πλευράς Πολιτείας είναι με ποια μέθοδο θα καταφέρει να συνδυάσει τους τρεις αυτούς παράγοντες, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα πλάνο ολιστικής προσέγγισης στοχεύοντας στην αλλαγή της μεγαλύτερης εικόνας, παρά οι ανακοινώσεις μέτρων «φωτοβολιδας» που ανταποκρίνονται για λίγο και στη συνέχεια εξαφανίζονται, όπως οι αστυνομικοί ελέγχουν τις περιόδους των γιορτών.

Οι αναφορές του δρ Πάρλαλη, ειδικά για το θέμα του οδικού δικτύου και το περιβάλλον του οδηγού σχετίζονται άμεσα και με το πώς το κράτος προσπαθεί να βοηθά τους πολίτες να διακινούνται μέσα σε ένα ασφαλές οδικό δίκτυο. Τα συνεχή χρονοβόρα έργα σε κύριους δρόμους των πόλεων (βλ. αυτοκινητόδρομος Λεμεσού-Λευκωσίας και εργασίες στο ύψος της Καλαβασού), αλλά και το μεγάλο ζήτημα της κίνησης, όπως είναι λογικό δημιουργούν νευρικότητα στους οδηγούς και επομένως προβληματική συμπεριφορά στο οδικό δίκτυο.

SMART FORWARD.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλή, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistriass.com, **T. 22348600**

Οι «αποπροσανατολισμένοι»

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Επισκέφθηκα πολλές φορές τα Κατεχόμενα. Η πρώτη φορά ήταν με τον πατέρα μου, λίγο μετά τη διανοίξη των οδοφραγμάτων όταν πήγαμε να βρούμε το σπίτι του στη Λάπηθο, για το οποίο οι δικές μου μνήμες ήταν ελάχιστες και ξεθωριασμένες, ενώ για εκείνον ήταν μια ολόκληρη ζωή, σφηνωμένη στα μωσαϊκά των παιδικών του χρόνων που τα περπάτησε ξανά συγκλονισμένος. Η επόμενη φορά ήταν στην κατεχόμενη Λευκωσία για να γυρέψουμε τον Τουρκοκύπριο φίλο του, τον Εμίρ, γυρνούσαμε, θυμάμαι, για ώρα μέσα στα στενά της παλιάς πόλης μέχρι να θυμηθεί πού ήταν τα γραφεία της εφημερίδας όπου εκείνος δούλευε και όταν τελικά τα βρήκαμε η συνάντηση των δυο τους, σε ένα μεγάλο μουντό διάδρομο που τον διέσχισαν αργά μέχρι να σφικταγκαλιαστούν, ήταν συθέμελα συγκινητική.

Ακολουθήσαν κι άλλες διαδρομές στις αναμνήσεις του πατέρα μου, στον Ζέφυρο, τη Βασιλεία, τον Καραβά, το Μπέλαπαις και ένα σωρό άλλα μέρη που ήταν ο τόπος μου και συνάμα μού ήταν άγνωστα, αυτός άλλωστε ήταν και ο κύριος λόγος των «εκδρομών» μας, η ανάγκη του να προλάβει να μου γνωρίσει τα μέρη που τον μεγάλωσαν ώστε να καταφέρει να βαθύνει την αγάπη μου για τον τόπο μου. Μια ανάγκη που έγινε ακόμα πιο επιτακτική μετά την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν, όπου πλέον αισθάνθηκε πως χάθηκε οριστικά η ευκαιρία για λύση και πως μετά από αυτή όλα θα άλλαζαν και θα γίνονταν αγνώριστα. Όταν πέθανε ο πατέρας μου οι επισκέψεις μου στα Κατεχόμενα εντάθηκαν, ειδικά στη Λάπηθο, πήγαινα συχνά στο σπίτι των παιπιούδων μου και περιπλανιόμουν στη γειτονιά προσπαθώντας να μυριστώ τις ρίζες μου μέσα στα βότανα του βουνού και να φανταστώ τα νερά που τρέχανε κάποτε στα αυλάκια. Εκτός από τη Λάπηθο πήγα κι αλλού, στη Σαλαμίνα, στην Καρπασία, στην Καντάρα, στον Άγιο Ιλαρίωνα, στο Βουνί, στη Μόρφου, τις περισσότερες φορές με το «Historic Cyprus» για να μαθαίνω μέσα από τις αφηγήσεις της Άννας την ιστορία του τόπου και να τη νιώθω στο δέρμα μου αγγίζοντας τις τοιχογραφίες των εκκλησιών μας.

Ομολογώ πως μετά από αυτές τις περιηγήσεις ήταν πολλές οι φορές που σκέφτηκα πως θα έπρεπε παρόμοιες επιμороφωτικές «εκδρομές» να οργανώνονταν ειδικά για τους νέους μας, αφού στην πραγματικότητα είναι αυτές που σε μαθαίνουν να αγαπάς τον τόπο, να τον νιώθεις και να τον συμπονάς και όχι τα συνθήματα στα τετράδια ή οι σημαίες που ανεμίζουν. Γιατί όμως τα γράφω σήμερα όλα αυτά και μάλιστα σε ύψος προσωπικό; Η απάντηση είναι απλή και πολύ συγκεκριμένη. Τα γράφω σαν απάντηση στον Αρχιεπίσκοπό μας (και στον κάθε «υπερπατριώτη» πολιτικό που θεωρεί πως έχει το ειδικό «προνόμιο» να μετρά τον πατριωτισμό μας με αφορισμούς και διαχωρισμούς), ο οποίος τις προάλλες στο πλαίσιο μιας εκδήλωσης είπε πως «πολλοί αποπροσανατολιστήκαμε», επεξηγώντας ότι «οι καθημερινές ανακοινώσεις για τον αριθμό των Ελλήνων Κυπρίων που επισκέπτονται τα κατεχόμενα δίνουν μια αίσθηση της εθνικής αφασίας στην οποία ένα μεγάλο μέρος του λαού μας έχει περιέλθει». Γι' αυτό τα γράφω λοιπόν. Για να του απαντήσω πως εθνική αφασία δεν παθαίνει κανείς όταν επισκέπτεται τα Κατεχόμενα, αλλά όταν ακούει τις μεγαλοστομίες των «υπερπατριωτών» που εδώ και μισό αιώνα επιμένουν να καθλώνουν τον κόσμο στο τραύμα, ζύνοντας συνεχώς τις πληγές και απομακρύνοντας έτσι το ενδεχόμενο της επουλώσής τους, προκειμένου να διατηρούν οι ίδιοι τα οφίκιά τους εν ονόματι της πατρίδας, της σημαίας και του «πατριωτισμού».

Το γράφω μήπως και γίνει κατανοητό επιτέλους πως εθνική αφασία δεν παθαίνει κανείς, επειδή επισκέπτεται τα Κατεχόμενα και ούτε αποπροσανατολίζεται από αυτές τις επισκέψεις, αλλά όταν ακούει τους «υπερπατριώτες» μισό αιώνα και ένα σωρό χαμένες ευκαιρίες μετά, να επιμένουν να σερβίρουν ψευδαισθήσεις περί δικαίωσης προκειμένου να στιγματίσουν όποιον προσπαθεί να υπερβεί το οδυνηρό παρελθόν για να ελπίσει σε ένα κοινό και καλύτερο μέλλον, ως λιγότερο πατριώτη, πλήρως αποπροσανατολισμένο.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡ. NAREEM KHANNAH

Ακτιβιστές και ακτιβίστριες συμμετέχουν σε λαμπαδερομαχία κατά του θρησκευτικού εξτρεισμού και της μισαλλοδοξίας στην κοινωνία, στο Hyderabad της επαρχίας Sindh, του Πακιστάν.

Τι σημαίνει σήμερα χαρισματικός ηγέτης;

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Μία από τις πιο δημοφιλείς φράσεις στην ταινία «Il divo» (2008) του Πάολο Σορεντίνιο, που αναφέρεται στην προσωπικότητα και πολιτική σταδιοδρομία του Τζούλιο Αντρεότι, είναι: «Ξέρω ότι είμαι μέτριος αλλά κοιτώντας γύρω μου δεν βλέπω και κανέναν γίγαντα». Ο επί εφτά φορές πρωθυπουργός της Ιταλίας την εκστομίζει ως μια έκφραση αυτογνωσίας, σαρκασμού και ειλικρίνειας. Ρεαλισμός ή κυνισμός, ρώτησα πριν από λίγες μέρες τον Ιταλό ηθοποιό Τόνι Σερβίλο που ερμήνευσε τον ομώνυμο ρόλο: «Δεν είναι κυνική διαπίστωση αλλά μάλλον προφητική», απάντησε. «Οι πολιτικοί νάνοι έχουν πολλή-πλαιοαστείε στη σημερινή κοινωνία, εις βάρος ακόμη και των μετρίων, μετά την οριστική εξάφνιση των γιγάντων».

Και η φράση του Αντρεότι και το σχόλιο του Σερβίλο συνθέτουν μια πραγματικότητα με ακρίβεια διατυπωμένη. Οχι, κατ' ανάγκη, προσβλητική. Υποδεικνύει το μέτρο, χαρακτηρίζει τα μεγέθη, προτείνει έναν τρόπο προσαρμογής στην έννοια της πολιτικής από την πλευρά της κοινωνίας και των πολιτών.

Μία από τις ηγετικές φυσιολογίες που καθόρισαν την ευρωπαϊκή πορεία ήταν η καγκελάρια της Γερμανίας Άγκελα Μέρκελ από τον Νοέμβριο του 2005 έως τον Δεκέμβριο του 2021. Τα απομνημονεύματά της με τίτλο «Ελευθερία» που θα κυκλοφορήσουν και στην Ελλάδα αυτήν την εβδομάδα (βλ. σήμερα στην «Κ» σελ. 22-23) είναι μια καλή αφορμή για να σκεφτεί κανείς πάνω στο πριν και στο μετά. Οχι μόνο στο αποτύπωμά της αλλά και στο πώς η ίδια αποτιμά κρίσιμες αποφάσεις της (όπως για το μεταναστευτικό), πώς αντιλαμβάνονταν τις συνθήκες τότε και πώς τις περιγράφει με τη μνήμη ακόμη νωπή αλλά και τον πολιτικό χρόνο να τρέχει αμείλικτος. Το βιβλίο αναμένεται να είναι κάτι περισσότερο από μια συναρπαστική βιογραφία σε πρώτο πρόσωπο από μια γυναίκα επικεφαλής μιας ηγέτιδας ευρωπαϊκής χώρας. Προφανώς, δικαιολογεί και τη στάση που κράτησε σε θέματα που άλλαξαν τη ζωή όχι μόνο στη Γερμανία αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Όπως, για παράδειγμα, το μεταναστευτικό/προσφυγικό. Ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα προδημοσιεύει η «Κ»: «...Η Γερμανία και η Ευρώπη δεν πρέπει να μπουν ποτέ στον πειρασμό να θεωρήσουν ότι ακόμα και τα πιο δραστικά μέτρα

θα μειώσουν την έλξη που ασκούν σε ανθρώπους από άλλες περιοχές του κόσμου. Αυτό δεν θα γίνει. Η ευμερσία και το κράτος δικαίου θα καθιστούν πάντα τη Γερμανία και την Ευρώπη ελκυστικούς προορισμούς. Η σωστή αντιμετώπιση του ζητήματος προϋποθέτει την καταστολή της διακίνησης ανθρώπων και της παράνομης μετανάστευσης, πάντα σε συνδυασμό με την προσπάθεια αύξησης του ποσοστού της νόμιμης μετανάστευσης».

Τι σημαίνει σήμερα ένας χαρισματικός ηγέτης; Όταν όλο και συχνότερα το «πλαίσιο» είναι προδιαγεγραμμένο από παράγοντες τους οποίους δεν ελέγχει αλλά καλείται να «διαχειριστεί» με τον πιο ενδεδειγμένο και αποτελεσματικό τρόπο; Για τη λέξη «διαχείριση» πιστεύουμε ότι λειτουργεί στον αντίποδα του «οράματος» κι ακόμη περισσότερο: ίσως και να υπονομεύει το όραμα. Να το στενεύει, να το συρρικνώνει. Κι αν δεν πρόκειται για σύγκρουση ανάμεσα στις δύο έννοιες αλλά δεσμό; Αν η προσδοκία για κάτι ασαφές ως προς το περιγράμμά του αλλά ισχυρό ως προς το φαντασιακό, καθλώνει στην απόρριψη χωρίς να βοηθάει στη γόνιμη κριτική;

Το άγχος και η αγωνία για τον «χαρισματικό» ηγέτη που διαρκώς αναζητείται, ενώ ανακαλούνται και εξιδανικευμένα φαντάσματα του παρελθόντος, αποκαθαρμένα από λάθη και παραπτώματα, εντείνει τον θυμό και την απογοήτευση. Βιαζόμαστε να κρίνουμε, να κατακρίνουμε ή να αποθεώσουμε. Οι ψυχραιμίες αποτιμήσεις δεν είναι χαρακτηριστικό της εποχής. Επιπλέον, τα προβλήματα, όχι μόνο στη Γερμανία, στην Ελλάδα ή στην Ευρώπη αλλά σε όλον τον πλανήτη, και η ρευστότητα των καιρών, υπερβαίνουν τις αποφάσεις του ενός ηγέτη. Η απομόνωση δε, φλετάρει επικίνδυνα με τον αυταρχισμό. Οι δυναμικές που αναπτύσσονται δεν παίρνουν σχήμα από την προσωπικότητα του ενός. Χρειάζονται συμπορεύσεις, συνεννοήσεις, συμμάχους. Η ακραία επισφάλεια δεν είναι συνώνυμη πια μόνο με την οικονομική κρίση. Οι έννοιες, οι λέξεις, οι σκέψεις, αλλάζουν μαζί με τις κοινωνίες. Συνδιαμορφώνονται από μετακινήσεις πληθυσμών εξαιτίας και της κλιματικής αλλαγής, από ανυπολόγιστες καταστροφές, πολέμους. Μήπως, εν τέλει, και οι μεταρρυθμίσεις είναι πιο κοντά στη «διαχείριση» παρά στις φρούδες υποσχέσεις για ριζοσπαστικές λύσεις και αλλαγές;

The Rock

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η λέξη «Rock» παραπέμπει στον Dwayne Johnson, τον διάσημο ηθοποιό, ο οποίος είναι γνωστός με το υπό αναφορά παρωνύμιο, που χρησιμοποιούσε στο ρινγκ, καθώς είναι και επαγγελματίας πυγμάχος. Ωστόσο, εν προκειμένω, η λέξη rock, βράχος δηλαδή, που επικαλούμαστε σήμερα, δεν αφορά τον διάσημο ηθοποιό και παλαιστή, αλλά τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ο οποίος «είναι ακλόνητος βράχος», όπως μάθαμε από την ανάρτηση μιας αντισομοπονδιακής κυρίας. Όχι βράχος του ρινγκ όπως είναι ο Dwayne Johnson, αλλά βράχος στις πολιτικές του θέσεις, αναφορικά με τη λύση του Κυπριακού. Η εν λόγω λοιπόν αντισομοπονδιακή κυρία, η οποία φέρεται να είναι δεύτερη ξαδέλφη της πρώτης κυρίας, είχε «ραντεβού» όπως η ίδια γνωστοποίησε, με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας στο Προεδρικό Μέγαρο, στο πλαίσιο του οποίου την ενημέρωσε για το Κυπριακό! Και αφού ολοκληρώθηκε το

ενημερωτικό ραντεβού, η αντισομοπονδιακή κυρία που έλαβε γνώση από τον πρώτο πολίτη του κράτους για τις εξελίξεις στο Κυπριακό, ανέφερε σε ανάρτηση ότι ο πρόεδρος διασκέδασε όλες τις ανησυχίες της, προφανέστατα αντισομοπονδιακές, και ότι νιώθει «πλέον ήσυχη και ασφαλής», διότι όπως μας εξήγησε, «ο πρόεδρος μας είναι βράχος ακλόνητος».

Αν ο πρόεδρος μας λοιπόν κατάφερε να κάνει μια δεδωλωμένα αντισομοπονδιακή συγγενή της προεδρικής οικογένειας να τον βλέπει «βράχο ακλόνητο», τότε πώς θα πρέπει να τον κοιτάζουν όσοι τάσσονται υπέρ της ομοσπονδίας; Και πώς πρέπει να τον βλέπουν όχι μόνον οι εντός Κύπρου, αλλά κυρίως οι εκτός Κύπρου; Στους οποίους δηλώνει ότι εναποθέτει τις ελπίδες του για επανέναρχη των συνομιλιών με βάση το «συμφωνημένο πλαίσιο», κάτι που αισθάνθηκε την ανάγκη να υπομνήσει δύο φορές τις τελευταίες βδομάδες, προς τον γ.γ. ΟΗΕ, σε ιοάρθρωτες επιστολές (Φιλελεύθερος-Αντέννα), επιστρατεύοντας και τα ψηφίσματα

του Σ.Α. Ψηφίσματα, τα οποία αναφέρονται σε διζωνική, δικαιονική ομοσπονδία και που προφανώς δεν ανησυχούν πλέον τους αντισομοπονδιακούς φίλους της ξαδέλφης της προεδρικής οικογένειας. Όπως βεβαίως δεν ανησυχούν ούτε την Τουρκία, που έχει άλλωστε βάλει πλώρη για λύση δύο κρατών, θεωρώντας ότι η λύση ομοσπονδίας έχει ξεπεραστεί. Την αντισομοπονδιακή ξαδέλφη της προεδρικής οικογένειας δεν τη γνωρίζω. Τη «διάβασα» προχθές, ως αποτέλεσμα της ενδιαφέρουσας ανάρτησής της, για τη «βραχώδη σύσταση» του προέδρου μας, η οποία δεν είμαι σίγουρος πόση ασφάλεια μπορεί να δημιουργήσει σε οποιονδήποτε, είτε είναι ομοσπονδιακός είτε αντισομοπονδιακός.

Διότι, σύμφωνα με τη δική μου μαρτυρία, που δεν είχα το «προνόμιο» να ενημερωθώ από τον πρόεδρό μας για το Κυπριακό, η βραχώδης σύσταση που αποδίδεται στον Νίκο Χριστοδουλίδη έχει την ιδιότητα να μεταβάλλεται αναλόγως του ακροατηρίου που έχει απέναντί του. Δηλαδή, εάν απέναντί

του έχει τον Αντόνιο Γκουτέρες ή για παράδειγμα τον Κυριάκο Μητσοτάκη, τότε επιστρατεύει το ομοσπονδιακό τροπάριο. Αντίθετα, εάν απέναντί του έχει ακροατήριο που διαφωνεί με τη λύση ομοσπονδίας, τότε αλλάζει τροπάριο και εμφανίζει έναν διαφορετικό «βράχο», στον οποίο προσδίνει άλλου είδους ακλόνητες αναφορές, ανάλογες με αυτές που προφανώς αποκόμισε η αντισομοπονδιακή ξαδέλφη της προεδρικής οικογένειας και οι οποίες την οδήγησαν να αισθανθεί ασφάλεια. Σε κάθε λοιπόν περίπτωση, οι χειρισμοί του προέδρου μας και η διαχείριση του Κυπριακού, είναι rock. Rock and roll, με τη σύγχρονη έννοια. Πάνω, κάτω και πλαγίως. Για όλα τα γούστα και για κάθε ακροατήριο. Την ίδια ώρα που ο αδιαμφισβήτητος «άνθρωπος» της Άγκυρας στα Κατεχόμενα, ο Εργκιούν Ολγκούν, «εισπνείται», όχι τυχαία, ηλεκτρικά διασύνδεσης Κύπρου μέσω Τουρκίας για να διαφωλιστεί ότι με ή χωρίς λύση του Κυπριακού, η νήσος θα είναι μονίμως εξαρτώμενη. Και δεμένη σε «τουρκικό βράχο».

Σημ.: Η Φίλιππα Καρσερά ανέφερε στον Χριστόφορο Χριστοφό (LegalMatters), ότι μόλις είχε μάθει ότι η αντισομοπονδιακή κυρία είναι ξαδέλφη της, κάτι που μάλλον υποβάθμισε, σημειώνοντας ότι «δεν παραξενεύομαι, γιατί από την ημέρα που βγήκε ο Νίκος πρόεδρος, δεν μπορούε να φανταστείτε πόσους νέους συγγενείς και πόσους νέους κουμπάρους απέκτησα». Αυτό όμως έχει δύο ευχάριστες πτυχές: Η πρώτη είναι η γνωριμία και σύμφιξη σχέσεων της προεδρικής οικογένειας με τους συγγενείς της, διό προσκλήσεων και ενημερωτικών ραντεβού στο Προεδρικό, η η Κυπριακό, κάτι που αποτελεί πανευρωπαϊκή πατέντα και θεωρώ ότι η Κομισιόν δεν θα μας αρνηθεί ΠΟΠ. Και η δεύτερη, οι περισσότερες επιλογές που δημιουργούνται, σε περίπτωση που ο πρόεδρος μας επιχειρήσει ένα νέο ανασχηματισμό της κυβέρνησης, καθώς το στοιχείο της συγγένειας έχει, όπως είναι γνωστό, τη σημασία του.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Τοπίο στην ομίχλη

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Εκουμε καεί από τις δημοσκοπήσεις – και εμείς ως «κοινό», αλλά και οι ίδιοι οι δημοσκοπικοί. Αν μας έμαθε κάτι λοιπόν το ένοχο παρελθόν είναι πρώτον, να μην παίρνουμε τοις μετρητοίς ό,τι μας σερβίρουν. Και δεύτερο, να μετράμε σοβαρά όχι μόνο ποιος «σερβίρει» τι, αλλά και ποιος το παράγγειλε. Τα λέω αυτά γιατί τον τελευταίο καιρό με ευκολία βαφτίζονται «δημοσκοπήσεις» διάφορα γκάλοπ αμφιβόλου επιστημονικής τεκμηρίωσης. Ιδιαίτερα κάποιες διαδικτυακές έρευνες που δεν χρειάζεται να είναι ειδικός για να καταλάβεις ότι μπάζουν από παντού. Με μη αξιόπιστο δείγμα (το οποίο στην καλύτερη των περιπτώσεων «χαρτογραφεί» την κομματική προέλευση του κοινού που ακολουθεί το Μέσο που δημοσιεύει την έρευνα) και αναξιόπιστα εργαλεία (το ίδιο άτομο απαντά από διαφορετικό laptop, κινητό ή tablet στη λογική των γκάλοπ των social media). Εξίσου σημαντικό με την αξιοπιστία της εταιρείας που διενεργεί την έρευνα είναι και η φερεγγυότητα του Μέσου που τη φιλοξενεί. Ο τόπος άλλωστε είναι μικρός και γνωρίζομαστε.

Λαμβάνοντας όλα αυτά υπ' όψιν, θεωρώ ότι έχει ακόμα μεγαλύτερη αξία η πρόσφατη έρευνα της Rai Consultants για τον Alpha Κύπρου. Πρόκειται για εταιρεία που έχει καταγράψει πολλά χιλιόμετρα, άρα τα ευρήματα της δημοσκοπήσης της μπορούν να αποτελέσουν μια καλή βάση για να κατανοήσουμε το νέο πολιτικό σκηνικό, το οποίο όχι μόνο μοιάζει με τοπίο στην ομίχλη, αλλά χαρακτηρίζεται και από μια πρωτοφανή αστάθεια, σαν να πατούν τα κόμματα σε κινούμενη άμμο. Όταν το 41,9% των ερωτηθέντων απαντούν πως δεν έχουν αποφασίσει τι θα ψήφιζαν αν είχαμε εκλογές την επόμενη Κυριακή, είναι φανερό ότι κατέρρευσαν οι παλιές βεβαιότητες. Μπορεί να μην άλλαξε το δίδυμο της κορυφής (ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ με δύο ποσοστιαίες μονάδες διαφορά) αλλά καταγράφεται ένα σαφές προβάδισμα του ΕΛΑΜ έναντι του ΔΗΚΟ, κλειδώνοντας την τρίτη θέση. Αν' εκεί και πέρα τα ευρήματα, σε επίπεδο κομματικών ποσοστών, έχουν κάποια επιπλέον ενδιαφέροντα στοιχεία: όπως π.χ. η δυναμική του Volt και η εξαφάνιση της ΔΗΠΑ από τον κομματικό χάρτη. Ευρήματα όμως μικρής εντέλει σημασίας, καθώς όταν η ομίχλη καθαρίσει πλησιάζοντας προς τις εκλογές του 2026 πολλά μπορεί να αλλάξουν. Νέα πρόσωπα και σχηματισμοί ενδεχομένως να προκαλέσουν ανατροπές, οι οποίες θα επηρεάσουν τόσο την αποχή όσο και την τύχη των παραδοσιακών κομμάτων.

Εκείνο, πάντως, που βρήκα πιο ενδιαφέρον στην έρευνα δεν έχει να κάνει με τα κομματικά ποσοστά αλλά με κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά, δηλωτικά της εποχής μας. Όπως την απο-ιδεολογικοποίηση του εκλογικού σώματος ή, για να το θέσω αλλιώς, την κατάργηση των παλιών διαχωριστικών γραμμών. Οι ψηφοφόροι μετακινούνται από τα δύο άκρα (αριστερά – δεξιά) προς το κέντρο, χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται ότι ευνοούνται κατ' ανάγκην τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου. Ο τρόπος που αυτοπροσδιορίζονται οι πολίτες υπερβαίνει τις παραδοσιακές γραμμές. Αντί να συσπειρωθούν γύρω από ιδεολογίες, φαίνεται ότι συναντιούνται στη βάση μιας ατζέντας – κεντροαριστερής φιλοσοφίας από τη μια και κεντροδεξιάς από την άλλη. Το έχουμε δει εξάλλου να συμβαίνει στο εξωτερικό (στις εκλογές των ΗΠΑ όπου συγκρούστηκαν δύο «Αμερικές» ή στη Γαλλία όπου η συσπείρωση των προοδευτικών δυνάμεων σταμάτησε την επέλαση της Ακροδεξιάς). Φαίνεται λοιπόν ότι και στην Κύπρο αλλάζει η πολιτικο-ιδεολογική κουλτούρα των ψηφοφόρων και τα κόμματα θα κληθούν να επανασυστηθούν στη βάση των ζητούμενων της εποχής μας.

Το πιο ανησυχητικό εύρημα της έρευνας είναι η διαπίστωση ότι μόνο ένας στους δέκα πολίτες εμπιστεύεται πλέον τα κόμματα. Ανησυχητικό όχι μόνο για τα κόμματα, αλλά κυρίως για την ίδια τη δημοκρατία. Αυτή η απαξίωση γεννά τα φαινόμενα του λαϊκισμού – από τον «αντισυστημικό» Φερίδα μέχρι τους σύγχρονους Ρομπέν των Δασών που μπαίνουν στην πολιτική για να καθарίσουν τον στόβλο του Αυγεία. Θέλω να ελπίζω ότι τα μασκαράλεια του Φερίδα στο Ευρωκοινοβούλιο μάς έμαθαν αν μη τι άλλο να κρατάμε πλέον μικρό καλάθι. Αυτό δεικνύει και το ποσοστό που λαμβάνει ο ευρωβουλευτής στην έρευνα της Rai (μόλις 1,5%) επιβεβαιώνοντας τα περί πολιτικού τοπίου-κινούμενης άμμου, που λέγαμε πιο πάνω.

stavros.christodoulou@gmail.com

Δεν της αξίζει της χώρας να ξαναμπεί σε περιπέτειες

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο πλανήτης αγριεύει μέρα με τη μέρα. Γίνεται πιο επικίνδυνος και απρόβλεπτος. Και εμείς πασχίζουμε να αποδειξουμε ότι ισχύει αυτό που λέει πάντα ένας πολύ έμπειρος παρατηρητής των ελληνικών πραγμάτων: ότι, δηλαδή, η Ελλάδα δεν χάνει ποτέ την ευκαιρία να χάσει μία ευκαιρία...

Ξαφνικά μπάκε στο ραντάρ το ρίσκο της πολιτικής αβεβαιότητας. Η Ελλάδα ήταν μια σπάνια εξαίρεση πολιτικής σταθερότητας εν μέσω πολιτικού χάους σε όλο τον δυτικό κόσμο, ενώ αυτά τα πεντέμισι χρόνια έχουν γίνει πολλές βελτιώσεις σε όλους τους τομείς, που κακώς εμφανίζονται ως αυτονόητες, δε-

Εγωισμοί, ανασφάλειες, υστερίες, βεντέτες διαφόρων πρωταγωνιστών έχουν καταστήσει την πολιτική σκηνή όμηρο των παραπολιτικών σπιλών.

δομένες ή αμελητέες. Εκλογές είχαμε πριν από λίγο καιρό, το αποτέλεσμα ήταν καθαρό και μπροστά μας δεν υπήρχε κανένα σημαντικό πολιτικό ορόσημο ή εμπόδιο. Ελα, όμως, που είμαστε τέλειοι στο να προκαλούμε τρικυμία όταν δεν φυ-σάει! Η κυβέρνηση έκανε ό,τι μπορούσε, είναι η αλήθεια. Εβαλε αδιακολύγητα ψηλά τον πήχυ για τις ευρωεκλογές, άρχισε πολύ νωρίς τις αντιφατικές διαρροές και τη συζήτηση για το ποιος θα εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας και, τέλος, ξεκίνησε αψυχολόγητα και βασιστικά μια τεράστια βαβούρα για κάποια επικείμενη συμφωνία με την Τουρκία. Η οποία δεν ήταν καν «μισοψηφισμένη», ενώ ακόμη και αν ήταν δεν θα περνούσε από τη Βουλή. Και βεβαίως, έφερε ένα νόμο με πολιτικό κόστος πριν από τις ευρωεκλογές και χωρίς να φροντίσει

να μαζέψει όσους το πανηγύρισαν, αγνοώντας τη βασική αρχή της πολιτικής, ότι κάνεις το σωστό, έστω και με κόστος, χωρίς όμως να απο-ξενώνεις με στυλ τον βασικό κορμό των ψηφοφόρων σου. Και γενικώς, συμπεριφέρθηκε μετά τις εκλογές σαν να μην υπάρχει πολιτικός σχε-διασμός, χωρίς καμία απολύτως ψυχραιμία. Εν συνεχεία, ήλθαν και οι δύο πρώην πρωθυπουργοί, οι οποίοι, χωρίς το παραμικρό ίχνος αυτοκριτικής για τα όσα έχουν χει-ριστεί, έπαθαν αμνησία σε σχέση με το τι πίστευαν ο ένας για τον άλλον. Φαίνεται για μία ακόμη φορά, δυστυχώς, ότι η Ν.Δ. είναι ένα κόμμα με διάφορους ιδιοκράτες και οικογενειακά φέουδα, που κάθε τόσο μπλέκονται σε ανταγωνι-σμούς. Κάποτε ένας σοβαρός πα-ράγοντας της Ν.Δ. καταφερόταν με σφοδρότητα κατά του Αντώνη Σαμαρά. Κάποιος τον ρώτησε αφε-λώς: «Μα, εσείς δεν τον βοηθήσατε να κερδίσει την Ντόρα»; «Και τι να κάνουμε, να αφήσουμε να μας πάρουν “αυτοί” το κόμμα;», ήταν η απάντηση. Πώς το λένε οι Αγ-γλοοσάξονες; Η πολιτική έχει στο τέλος της ημέρας να κάνει μόνο με προσωπικά ή τοπικά θέματα...

Το ζήτημα είναι τι ακριβώς φταίει η χώρα και οι Έλληνες πολίτες, οι οποίοι πέρασαν πολλά κολασμένα χρόνια και σήμερα δυσκολεύονται να τα βγάλουν πέρα. Εγωισμοί, ανασφάλειες, υστερίες, βεντέτες διαφόρων πρωταγωνιστών έχουν καταστήσει την πολιτική σκηνή όμηρο των παραπολιτικών σπιλών. Κινδυνεύουμε να μπορούμε στον αστερισμό της πολιτικής αβεβαι-ότητας για έναν Πρόεδρο που δεν έχει καμία ιδιαίτερη εξουσία και μία συμφωνία που κάποιοι ονει-ρεύτηκαν παίχνοντας Stratego μόνι-τους, σπíti τους. Αυτή η χώρα έχει περάσει πολλά, δεν της αξίζει να ξαναμπεί σε περιπέτειες για κάποια καπρίτσια. Ας το σκεφθούν αυτό και εκείνοι που φέρουν βαριά ευ-θύνη για το παρελθόν, αλλά και όσοι κυβερνούν αντιδρώντας στο τελευταίο μήνυμα κάποιου ή σε ένα tweet.

Το άλας της πολιτικής

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η απόφαση του πρω-θυπουργού Κυριά-κου Μητσοτάκη να διαγράψει τον πρώην πρωθυπου-ργό Αντώνη Σαμαρά από τη Ν.Δ. οφείλεται σε ιδιουσυν-κρασιακές διαφορές, σε αποκλι-νουσες βεβαίως εκτιμήσεις περί της πορείας του ελληνοτουρκικού διαλόγου, αλλά και περί της ιδεο-λογικής και πολιτικής φυσιογνωμίας της «Κεντροδεξιάς», που τους ανέ-δειξε πρωθυπουργούς της χώρας.

Η στίλη αυτή δεν θα ασχοληθεί με όσα έχουν προσάψει στον πρώην πρωθυπουργό ο κ. Μητσοτάκης, κάποιον εκ των βουλευτών της Ν.Δ. και οι πολυάριθμοι σχολιαστές. Ούτε και με όσα αντέτεινε αμυνό-μενος ο κ. Σαμαράς, που είχε κατ' επανάληψιν διατυπώσει στο πα-ρελθόν τις ίδιες θέσεις.

Το ενδιαφέρον είναι ότι ο πρώην και ο νυν πρωθυπουργός της Ν.Δ. είναι «φιλελεύθεροι» και όχι «δεξιοί» παλαιάς κοπής. Πολιτικούς μέντορας του κ. Σαμαρά υπήρξε ο Ευάγγελος Αβέρωφ, εκ των Φιλελευθέρων ορ-μώμενος επίσης. Μαζί με τον Ζήση Φούφα –τον εξ απορρήτων σύμ-βουλό του–, τον συγγενή του Σω-τήρη Χατζηγάκη, τον Γεώργιο Τζι-τζίκωστα και τον δημοσιογράφο Δημήτρη Γιανναράκο, ο κ. Σαμαράς ανήκε στον στενότερο κύκλο του «άρχοντα Ευάγγελου».

Και ήταν εξ αυτών ο κ. Σαμαράς που προώθησε μεθοδικά την υπο-ψηφιότητα του Κωνσταντίνου Μη-τσοτάκη πριν ο Αβέρωφ αποφασίσει εάν θα παραιτείτο από την ηγεσία της Ν.Δ. μετά μια σοβαρότατη εγ-χείριση καρδιάς στην οποία είχε υποβληθεί.

Στις μέρες μας, επίσης, ο κ. Σα-μαράς ήταν εκείνος που εστιάριζε –είναι αλήθεια παντί τρώει– τον

κ. Κυριάκο Μητσοτάκη όταν διεκ-δίκησε την ηγεσία της Ν.Δ. Και στις δύο περιπτώσεις η ρήξη ακο-λούθησε. Η σύγκρουση με τον πα-τέρα Μητσοτάκη αφορούσε στο Μακεδονικό. Με τον σημερινό πρω-θυπουργό ήταν η διαφωνία τους για την πορεία του ελληνοτουρκικού διαλόγου. Κάποιοι στο παρελθόν είχαν ισχυρισθεί ότι η στάση του κ. Σαμαρά υπαγορευόταν από το φλογερό ενδιαφέρον της προγιαγιάς του Πίνελόπης Δέλτα για τα εθνικά μας θέματα. Και εάν είναι έτσι, πού το κακό στ' αλήθεια. Αυτός είναι ο Αντώνης Σαμαράς. Κάποιοι άλλοι, προφανώς σαρκαστικά, θα υπεν-θυμίσουν ότι η Πίνελόπη Δέλτα, εκτός από τα «Μυστικά του βάλτου», έγραψε και τον «Τρελάντων». Ας επιλέξει ο καθείς τι από τα δύο ισχύει κατά την άποψή του.

Είναι δίκως αμφιβολία ο κ. Σα-μαράς πολιτικός φιλελευθέρων αν-τιλήψεων, απόγονος εκ μπτρός του εμβληματικού μεγαλοαστού Εμ-μανουήλ Μπενάκη, που είχε την ατυχή μάλλον ιδέα να σπτριξέει και να αναδείξει τον Ελευθέριο Βενι-ζέλο. Αλλά ταυτόχρονα είναι και «Καλαματιανός», με τον οποίο ακό-μη και ο ταπεινότερος πολίτης αι-σθάνεται οικειότητα.

Κάποτε η Ελένη Βλάχου είχε μια χαλαρή κουβέντα με νέο συν-τάκτη της εφημερίδος της περί του Αντώνη Σαμαρά –τότε νεαρού βου-λευτή της Ν.Δ. και αφού τον άκουσε, είπε το ανεπανόληπτο εκείνο... «Εί-ναι από καλό στόμα». Είχε βεβαίως δίκιο. Τα λόγια ράτσας, όμως, είναι ατιθήσα. Ο,τι και εάν λένε πάντως φίλοι ή επικριτές, ο κ. Σαμαράς ήταν και παραμένει το άλας της ελληνικής πολιτικής. Σε μεγάλη δόση, βλαβερό. Δίκως όμως αυτό, η ελληνική πολιτική θα ήταν απελ-πιστικά ανιαρή.

Ορθοπεδικός ή ορθοπαιδικός, αλίμονο στα ελληνικά

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Επειδή ύστερα από ένα ατύ-χημα που είχα τον περασμένο Μάιο χρειάστηκε να ζητήσω τη συνδρομή ενός ορθοπεδικού, αναρωτήθηκα με ποιον τρόπο έπρεπε να του απευθυνθώ. Και σε ποια ειδικότητα έπρεπε να απευ-θυνθώ; Σε κάποιον ορθοπεδικό, όπως είχα συνηθίσει εξ απαλών ονύχων, ή σε κάποιον «ορθοπαι-δικό» όπως ορίζουν οι κανόνες της νέας ορθογραφίας που επέβαλε η σύγχρονη γλωσσολογία. Σκέφτηκα λογικά. Ο ορθοπαιδικός, βάσει της ετυμολογίας του κ. Μπαμπινιώτη, είναι ο ιατρός που φροντίζει για την ορθή συμπεριφορά του σκε-λετού των παιδών. Όμως, επειδή δεν είμαι παις, εδώ και πολλές δε-καετίες, έπρεπε να αναζητήσω μian άλλη ειδικότητα η οποία θα ανταποκρινόταν στις προδιαγρα-φές της ηλικίας μου. Για να είμαι ειλικρινής, στην πρώτη μας συ-νάντηση, παρότι το δεξί μου χέρι κρεμόταν σαν βλαμμένο είχα κά-ποια αμυχανία. «Δεν ξέρω αν πρέ-πει να απευθυνθώ σ' εσάς ή σε κά-ποιον παιδίατρο», του είπα. Με καθυσάχασε. «Ολοι κατά βάθος εί-μαστε παιδιά». Εριξε μια υπερο-πτική ματιά στην ακτινογραφία του κατάγματος και αμέσως μετά,

με τα δυο του χέρια, έστριψε τον βραχίονά μου. Ούρλιαξα από τον πόνο. «Μην κάνετε σαν παιδί», μου είπε. «Κι εσείς μην κάνετε σαν ορθοπαιδικός», του αντέτεινα. «Εγώ το ορθοπεδικός το γράφω με έψιλον». Ήταν η περίφημη «ανά-ταξη». Εφερε ο άνθρωπος τα δυο σπασμένα τεμάχια του βραχίονος σε ευθεία ώστε όταν κολλήσουν να αποκατασταθεί κατά το δυνατόν η προτεραία ισορροπία.

Τέλος πάντων. Η περιπέτεια απε-δεχθη γόνιμη. Καθότι είχα σπάσει το δεξί μου χέρι, ανακάλυπα τις ικανότητες και του αριστερού. Ευ-τυχώς υπάρχει και το πλνκτρολόγιο. Επειδή όμως μου αρέσει να γράφω και με το χέρι, στενοχωριόμουν επειδή αυτό δεν ανταποκρινόταν. Κολύμπι στα ζεστά νερά του Πόρου, ασκήσεις, φυσικοθεραπεία και, εν-τέλει, μετά έξι μήνες πλήρης απο-κατάσταση. Και τώρα που αισθά-νομαι ξανά ότι είμαι ολόκληρος άν-θρωπος, έχω την πολυτέλεια να ασχοληθώ με την ορθογραφία, κοι-νώς την ελληνική γραφή.

Θα το έχετε διαπιστώσει κι εσείς. Υπάρχουν πλέον πολλές ταμπέλες ιατρείων που διαφημίζουν «ορθο-παιδικούς». Πείτε το ιδιοτροπία, αλλά είναι μια γραφή που πληγώνει

το βλέμμα μου. Αναρωτιέμαι σε ποια κείμενα της νεοελληνικής κλασικής γραμματείας υπάρχει αυτή η γραφή; Προσωπικά, δεν ξέρω κανένα. Είμαι πρόθυμος, όμως, να δεχθώ παρατηρήσεις και επανορθώσεις. Θα μου πείτε: Είτε τον γράφεις ορθοπεδικό είτε ορ-θοπαιδικό, αν είναι καλός γιατρός το αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο. Αυτό που αλλάζει είναι η νοοτροπία με την οποία αντιμετωπίζεις τη γλώσσα σου. Είναι ένα κεφάλαιο που έχει κατατεθεί στον θησαυρό των γραπτών κειμένων ή ένα προ-ϊόν κανονιστικών αξιών που κά-ποιοι παρήγαγαν χωρίς να λάβουν υπ' όψιν τους την παρουσία που έχουν κληρονομήσει; Αφελώς εν-δεχομένως πιστεύω ότι η ιδιότητα του ορθοπεδικού προέρχεται από την ορθή πέδηση, τη βάση του αν-θρώπινου σκελετού.

Η γλώσσα που μιλάμε και γρά-φουμε δεν είναι προϊόν γλωσσο-λογικών κανόνων. Αυτοί μπορεί να εντυπωσιάζουν σήμερα τους αδαείς επειδή οι ίδιοι έχουν απο-λέσει το αίσθημά της. Αναφέρομαι κυρίως στους καθηγητές της Μέ-σης Εκπαίδευσης, για τους οποίους είναι πολύ πιο εύχρηστο ένα λήμμα από τα λεξικά του κ. Μπαμπινιώτη

απ' ό,τι ένα κείμενο του Παπαδια-μάντη. Θα μου πείτε ξεκίνησα από ένα ζήτημα ορθογραφίας, μια λε-πιτομέρεια στο σημερινό φαινόμενο της αλαλίας. Θα σας απαντήσω ότι και αυτό έχει τη σημασία του. Αν γράφεις το ορθοπεδικός με έψιλον ή με -αι είναι ζήτημα νοοτροπίας. Δείχνει πώς αντιμετωπίζεις τη γλώσσα σου, είτε ως κληροδότημα που σου επιβάλλει το καθήκον να αξιοποιήσεις τον πλούτο του είτε ως ένα σύνολο από κανόνες που την υποβάλλουν στη βάση του Προκρούστει.

Θα πρέπει να αναρωτηθούμε κάποτε σε τι πραγματικά οφείλουμε τη σημερινή αλαλία. Την αδυναμία μιας κοινωνίας να εκφραστεί ακόμη και στη λεγόμενη μητρική της γλώσσα. Μήπως οφείλεται στην αποκοπή μας από το αποθεματικό της κεφάλαιο, τη λογοτεχνία; Και την επιδέξια υποκατάσταση της έλλειψης με τη μεθαδόν της γλωσ-σολογίας; Για σκεφθείτε όμως. Όταν μιλάμε για τα ελληνικά σή-μερα δεν μας έρχεται στον νου ούτε ο Σολωμός, ούτε ο Κάλβος, ούτε ο Βιζυηνός, ούτε ο Παπαδια-μάντης. Ο Μπαμπινιώτης μάς έρ-χεται, με όλον τον σεβασμό. Κοι-νώς, αλίμονο στα ελληνικά.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

COP29: κλιματικές προσδοκίες και πολιτικά κενά

Της **ΘΕΟΔΩΤΑΣ ΝΑΝΤΣΟΥ**

Κάθε διάσκεψη για το κλίμα ξεκινάει με μεγάλες προσδο-κίες, καθώς η κλιματική αλ-λαγή αποτελεί υπαρκτό κίνδυνο που διαρκώς επιδεινώνεται. Η 29η διεθνής διάσκεψη για το κλίμα (COP29) ξεκίνησε με βαριές σκιές από την απουσία ηγετών σημει-τικών οικονομιών και την πιθανή εκ νέου αποχώρηση των ΗΠΑ από τη Συμφωνία του Παρισιού, ως απο-τέλεσμα της επανεκλογής Τραμπ. Θα περίμενε κανείς πως οι δραμα-τικές πλημμύρες στην Ισπανία μόλις λίγες μέρες πριν, θα ταρακουνούσαν κάθε οικονομικό και κυβερνητικό επιτελείο για κατεπείγουσα κλιμα-τική δράση. Όμως, όχι.

Ενώ οι συζητήσεις θα έπρεπε να περιστρέφονταν γύρω από μια ισχυρή συμφωνία για την απαραί-τητη χρηματοδότηση της απεξάρ-τησης από τα ορυκτά καύσιμα, η COP29 για πολλές μέρες αργοσιμ-θηκε σε ανούσιες ομιλίες. Την ίδια στιγμή, στους διαδρόμους εκπρό-σωποι των βιομηχανιών ορυκτών καυσίμων, δηλαδή των κύριων υπευθύνων για την κλιματική κρί-ση, έβρισκαν πεδίο για νέες επι-χειρηματικές συμφωνίες.

Χωρίς αμφιβολία, αυτή ήταν η COP των ηχηρών απουσιών, τόσο σε επίπεδο ηγετών όσο και σε δε-σμεύσεις. Ευτυχώς, λίγο πριν από τη λήξη, οι ηγέτες των 20 ισχυρό-τερων οικονομιών που συναντή-θηκαν στο Ρίο (G20) διαμήνυσαν

στις εθνικές αντιπροσωπείες ότι οι διαπραγματεύσεις πρέπει να θε-μελιωθούν πάνω στα αποτελέσμα-τα της COP28, της πρώτης που έκανε σαφή αναφορά στην ανάγκη για απομάκρυνση από τα ορυκτά καύσιμα, και να έχουν ως αποτέ-λεσμα έναν νέο οικονομικό στόχο. Η διεθνής κοινότητα μπορεί και

Στην ηλεκτροκίνηση και την αιολική ενέργεια η Ελλάδα έγραψε νωρίς ιστορία. Πρό-κληση για τη χώρα πρέπει να είναι οι θετι-κές ενέργειες για σω-στά χωροθετημένη και κοινωνικά επωφελή χωροθέτηση των ΑΠΕ.

πρέπει να αναλάβει τις απαραίτητες γενναίες κλιματικές δεσμεύσεις, ακόμη κι αν οι ΗΠΑ υπό την ηγεσία Τραμπ αποσιδιάσουν από τις επό-μενες COP ή επαναλάβουν την αποχώρηση από τη Συμφωνία του Παρισιού.

Η Ελλάδα είχε ισχυρή παρουσία στο Μπακό, με τον Έλληνα πρω-θυπουργό επικεφαλής πολυμελούς αντιπροσωπείας, ενώ στο ελληνικό περιπτερο οργάνωσε και ενδιαφέ-

ρουσες συζητήσεις. Επί της ουσίας, όμως, μέιναμε και πάλι στις εντυ-πώσεις. Ο πρωθυπουργός μίλησε γενικόλογα δίκως δεσμεύσεις, κά-νοντας όμως μια δήλωση που είναι ενδεικτική της πορείας της αν-θρωπότητας προς ένα κλιματικό δραματικό μέλλον, παραμένοντας προσκολλημένη στο παρελθόν. Όπως είπε, η πορεία μετάβασης έχει γρήγορους ρυθμούς και οδηγεί σε μείωση της ανταγωνιστικότη-τας, υποθετώντας έτσι έναν μύθο, που ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας, αλλά και πολλών άλλων, είναι οικονομικά και κοινωνικά επικίνδυνος.

Η πραγματικότητα είναι πως η πορεία, όχι απλώς δεν εξελίσσεται με τους γρήγορους ρυθμούς που τα επιστημονικά δεδομένα δεί-χνουν ως απαραίτητους, αλλά ότι οι πολιτικοί ηγέτες επί δεκαετίες κλείνουν τα μάτια στην πραγμα-τικότητα, χάνοντας πολύτιμο χρό-νο. Όταν ο χρόνος πιέζει και οι κλι-ματικές καταστροφές τείνουν να γίνουν η νέα κοστική και οικονο-μικά δυσβάσταχτη κανονικότητα, τόσο θα εκτοξεύεται το κόστος και βεβαίως η δυσάρεσκεια.

Άλλες περιοχές του πλανήτη έχουν εδώ και δεκαετίες θεσπίσει πολιτικές που βλέπουν καθαρά προς το μέλλον και έχουν προχω-ρήσει με την ανάπτυξη των καθα-ρών πηγών ενέργειας ήδη από τη δεκαετία του '80, με σωστό σχε-

διασμό, σοβαρό περιβαλλοντικό έλεγχο και κυρίως με ουσιαστική κοινωνική συμμετοχή. Η Ελλάδα δεν έχει καμιά δικαιολογία για προ-σκόλληση στο απολιθωμένο πα-ρελθόν του λιγνίτη ή της εξόρυξης υδρογονανθράκων και της βαθιάς εξάρτησης από το ορυκτό αέριο. Όπως στην ηλεκτροκίνηση έτσι και στην αιολική ενέργεια η Ελλάδα την ελληνική οικονομία, η χώρα κατατάσσεται στην πρώτη δεκάδα παγκοσμίως σε έγκριτες επιστη-μονικές δημοσιεύσεις για καινο-τόμες τεχνολογίες στον τομέα των ΑΠΕ. Πρόκληση για την Ελλάδα πρέπει να είναι η διασύνδεση με την πραγματική οικονομία του κο-ρυφαίου ερευνητικού δυναμικού της χώρας και οι θετικές ενέργειες για σωστά χωροθετημένη και κοι-νωνικά επωφελή χωροθέτηση των ΑΠΕ.

Στον αγώνα για την αντιμετώ-πιση της κλιματικής αλλαγής η Ελ-λάδα έχει τις δυνατότητες και πρέ-πει να διεκδικήσει θέση πρωτα-θλήτριας.

Η κ. Θεοδώρα Νάντσου είναι επικεφα-λής πολιτικής της WWF Ελλάς.

1.000 ημέρες αξιοπρέπειας

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Την περασμένη εβδομάδα συμπληρώθηκαν 1.000 ημέρες από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, το 2022, και σχεδόν τρία χρόνια μετά ο λαός της Ουκρανίας εξακολουθεί να υφίσταται καρτερικά τις ρωσικές πυραυλικές επιθέσεις εντός πόλεων της – για τις οποίες, σχεδόν η ίδια μάζα πολιτών που ποτέ δεν έψεξε τον Πούτιν στη δημόσια σφαίρα για το Ουκρανικό, εξακολουθεί να αγνοεί εστιαζόμενη, πλέον, αμιγώς στο δράμα των Παλαιστινίων στη Γάζα. Η ανησυχία ότι η νέα κυβέρνηση Τραμπ θα αγνοήσει τους Ουκρανούς και θα εγκαταλείψει το Κίεβο δεν αποτελεί μόνο ανησυχία της Δύσης –και κάθε παρατηρητή των εξελίξεων στο Ουκρανικό– αλλά και το απόλυτο litmus test για να διαφανεί, τελικά, αν ο Αμερικανός πρόεδρος και ορισμένες πολύ προβληματικές περιπτώσεις που μπορεί τελικά να συναπαρτίζουν την κυβέρνηση του, θα ξαναδωρίσουν στον Πούτιν ένα νέο Μινσκ II, μετατρέποντας τη θυσία των Ουκρανών απέναντι στη ρωσική επιθετικότητα σε ένα συμβιβασμό με εδαφικά, πολιτικά και διπλωματικά οφέλη στο Κρεμλίνο.

Ωστόσο, λίγες μέρες πριν η κυβέρνηση του απερχόμενου, τον Ιανουάριο, Μπάιντεν, ενέκρινε τη χρήση προηγμένων πυραυλικών όπλων μακράς ακτίνας σε ρωσικό έδαφος από την Ουκρανία – ακολούθησαν και οι Βρετανοί που επίσης έχουν παραδώσει τέτοια οπλικά συστήματα στις ουκρανικές δυνάμεις. Και ξαφνικά... μπουμ! Κατακλυστήκαμε –και στην Κύπρο– σε παραδοσιακά ΜΜΕ και ΜΚΔ το αφήγημα της κλιμακώσης από τη Δύση, της χρήσης πυρηνικών όπλων από τη Ρωσία ως αντίποινα και η σενarioλογία του Γ' ΠΠ.

Να σας πω κάτι ξεκάθαρο. Τίποτα δεν θα γίνει. Αυτή ήταν η 11η (!) φορά που η Δύση, συλλογικά, παραβιάζει την κόκκινη γραμμή της Ρωσίας του Πούτιν για χρήση πυρηνικών όπλων. Ένα αφήγημα παραπληροφόρησης που φυσικά ξεκίνησε στον Ψυχρό Πόλεμο και ακολούθησε τη Ρωσία μετά τα μέσα της δεκαετίας του 2000, όταν και ο Πούτιν ξεκίνησε την επιθετικότητα απέναντι στον λεγόμενο μετασοβιετικό κόσμο.

Η Ρωσία από τον Φεβρουάριο του 2022, οπότε και εισέβαλε στο Κίεβο, απείλησε για χρήση πυρηνικών όπλων άλλες δέκα φορές: Αν το ΝΑΤΟ στείλει φονική βοήθεια. Έστειλε. Αν το ΝΑΤΟ παράσχει στην Ουκρανία όπλα μακράς ακτίνας. Το ΝΑΤΟ τα έστειλε. Αν επιτεθούν σε «ρωσικό έδαφος».

Η Ουκρανία επανεκατέλαβε τη Χερσόνη. Αν η Ουκρανία επιτεθεί στην Κριμαία. Η Ουκρανία ανατινάξε στόχους επί της Κριμαίας και έκαψε πλοία του ρωσικού πολεμικού στόλου εκεί, συμπεριλαμβανομένων της ναυαρχίδας «Μόσχα». Αν το ΝΑΤΟ στείλει τανκς. Το ΝΑΤΟ έστειλε τανκς. Αν οι ΗΠΑ στείλουν πυραύλους Patriot. Η Ουκρανία παρέλαβε πυραύλους Patriot. Αν η Ουκρανία πλήσει (κανονικό) ρωσικό έδαφος. Η Ουκρανία άνοιξε δεύτερο μέτωπο στο Κουρσκ. Αν η Ολλανδία στείλει F-16.

Η Ολλανδία έστειλε F-16. Η Ρωσία συνεχίζει να απειλεί με χρήση πυρηνικών και ένα ολόκληρο δίκτυο οριζόντια στην Ε.Ε. αναπαράγει το αφήγημα για να τρομοκρατεί τον κόσμο και να διχάζει το debate πόλωσης και ακραίων αφηγημάτων στις κοινωνίες, ιδίως, της Ευρώπης. Αλλά για τη χρήση πυραύλων της Ρωσίας στην Οδησό, προφανώς, δεν ακούγεται ούτε μισή κουβέντα. Ο ορισμός της παραπληροφόρησης.

Να υπενθυμίσουμε πως η αποτροπή, η πυρηνική μάστιχα, όχι μόνο οδήγησε στον Ψυχρό Πόλεμο σε εξισορρόπηση αλλά μας δίδαξε ακόμη ένα μάθημα: Στην τελική αναμέτρηση Δύσης-Σοβιετικής Ένωσης –αμφότερων πυρηνικών δυνάμεων– η Δύση επιβίωσε και η Σοβιετική Ένωση συνετρίβη. Διαλύθηκε. Ο Πούτιν, προφανώς, θέλει από μια άλλη ιδεολογική αφετηρία να επαναφέρει αυτή την ισχύ. Στην Ουκρανία μέχρι τώρα ωστόσο δεν τα κατάφερε. Ακόμη και αν ο Τραμπ προδώσει την Ουκρανία, οι 1.000 ημέρες αξιοπρέπειας των Ουκρανών αξίζουν τον σεβασμό ολόκληρης της ανθρωπότητας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ουκρανοί διασώστες κατά τη διάρκεια επικείμενης μετά από πυραυλική επίθεση στο Ντνίπρο της Ουκρανίας. Τουλάχιστον δύο άνθρωποι τραυματίστηκαν σύμφωνα με την έκθεση της Κρατικής Υπηρεσίας Έκτακτης Ανάγκης.

Διαγραφή με Δέλτα κεφαλαίο

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η διαγραφή ενός πρώην πρωθυπουργού (Α. Σαμαράς) από το κόμμα του (Κ. Μπιστοτάκης) ξεπερνά τα όρια της τρέχουσας κομματικής διαπάλης στην Ελλάδα. Ο κύκλος Σαμαρά, ο κύκλος του εθνικολαϊκιστικού τυχοδιωκτισμού περιέχει στον σκληρό του πυρήνα ισχυρή κυριακή διάσταση.

1. Ο τυχοδιωκτικός λαϊκισμός καταγγέλλει, δεν προτείνει, διαφωνεί, δεν λέει τι θέλει, κρύβεται, δεν παίζει με έντιμα χαρτιά, διακινεί θεωρίες συνωμοσίας, δεν έχει επαφή με τον σύγχρονο κόσμο. Εν τέλει ο τυχοδιωκτικός λαϊκισμός ενδύεται τον μανδύα της ανυποχώρητης στάσης στα μικρά, η οποία, με τη σειρά της οδηγεί τα μεγάλα στην παραίτηση και στην ήττα. Ήρθε στη Λευκωσία και είπε: «Θέλουμε την Κυπριακή Δημοκρατία αδιαίρετη και ενιαία. Χωρίς την παρουσία του Αττίλα. Με όλους τους πρόσφυγες στα σπίτια τους», 16/10. Μάλιστα, θέλουμε, αλλά ούτε ψηφίσματα των Η.Ε. «θέλουμε», ούτε τη βάση της ΔΔΟ θέλουμε, τότε τι ακριβώς «θέλουμε»;

2. Αυτός ο τυχοδιωκτής ανέτρεψε μία ελληνική κυβέρνηση, η οποία έχασε τη δεδηλωμένη, έκανε άλλο κόμμα, έπαιξε τον αντιμνημονιακό σαλτιμπάγκο, απέσυρε τη στήριξη του στην αναγκαία, υπό τις περιστάσεις, κυβέρνηση Παπαδήμου για να γίνει «ηγέτης». Αλλά ηγέτης που πάτησε επί των ερειπίων για να γίνει «κάποιος», δεν πάει μακριά, κάποια στιγμή η κοινή γνώμη βλέπει καλύτερα τη με-

γάλη εικόνα και παίρνει καλύτερες αποφάσεις. Έτσι πέρασε στα αζήτητα της ιστορίας, παρεμβάινει, μόνο και μόνο για να τραγουδήσει το υπάρχω του. Το τελευταίο του άσμα, 17/11: πρότεινε τον Καραμανλή τον ασήμαντο για την προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας. Καμία έκπληξη, εδώ ψήφισαν τον Παυλόπουλο!

3. Α. Σαμαράς: «Μακριά από λύσεις άδικες και καταστροφικές, όπως αυτές που ακούγεται ότι μαγειρεύονται στο Αιγαίο», ομιλία, Λευκωσία, 16/10

Οι λύσεις στα ζητήματα του Αιγαίου ή και σε κάθε άλλου ανάλογου ζητήματος ανάμεσα σε παράκτια κράτη, προκύπτουν μέσα από την εφαρμογή του διεθνούς/θαλάσσιου δικαίου και

αυτό με τη σειρά του, το ερμηνεύουν οι δικαστές του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, επί τούτου διαιτητικό όργανο των Η.Ε. Όσοι απορρίπτουν τη λύση στη Χάγη αρνούνται τα εργαλεία που δίνουν τα Ηνωμένα Έθνη στα κράτη-μέλη του. Τι προτείνουν οι πολιτικοί τύπου Σαμαρά; Τίποτα, μόνο «ακούγεται», είναι δυνατόν τέως πρωθυπουργός μιας χώρας να μιλά με το τι «ακούγεται;». Μόνο φόβο, μόνο λαθρεμπόριο ότι κάποια μέρα θα έρθει κάποιος Παίσιος των λαϊκών θαυμάτων για να δώσει στην Ελλάδα θριάμβους! Αυτή είναι η βέβαια συνταγή για μακρόσυρτες ήττες, όπως απέδειξε η στάση Σαμαρά απέναντι στο σοφό «Πακέτο Πινέρο» (1992) στο τότε Σκο-

πανό ζήτημα – Πινέρο, τότε υπουργός Εξωτερικών της Πορτογαλίας. Η τυχοδιωκτική στάση του έφερε τα 2/3 από τα κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών να αναγνωρίζουν το κράτος αυτό ως σκέτη «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Αλλά κανένας μέχρι τώρα δεν του έθεσε το απλό ερώτημα: ποιος πλήρωσε το κόστος όταν στο διεθνές πεδίο καμία χώρα δεν κατανοούσε την ελληνική στάση;

Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο Α. Σαμαράς βρίσκεται στα ζητήματα του Αιγαίου σε πλήρη διάσταση με τον ιδρυτή του κόμματος με το οποίο έγινε πρωθυπουργός. Ο παλιός Καραμανλής άνοιξε τον δρόμο για τη Χάγη, δήλωσε ότι «το Αιγαίο δεν είναι ελληνική λίμνη». Με τις παρεμβάσεις του ο Κωνσταντίνος Καραμανλής άφησε μια παρακαταθήκη για το κόμμα του: «Το Αιγαίο δεν είναι ελληνική λίμνη. [...] Στο Αιγαίο υπάρχουν χωρικά ύδατα και διεθνή ύδατα και εν όψει αυτής της καταστάσεως η Τουρκία έχει ορισμένα δικαιώματα στο Αιγαίο [...] η Τουρκία έχει ορισμένα δικαιώματα στην υπερόκρηπδα του Αιγαίου», 1976. Ούτε ο Σαμαράς, ούτε ο ανιψιός του Κ. Καραμανλής κατάλαβαν οτιδήποτε. Ασήμαντες περιπτώσεις που θα μείνουν στην ιστορία ως ο «ανιψιός του ιδρυτή που βούλιαξε την ελληνική οικονομία» και, ο άλλος, ως «ο απόγονος της Πινελόπιδας Δέλτα που έμεινε μέχρι τέλους χέρι-χέρι με τον Καρατζαφέρη».

Τι προτείνουν οι πολιτικοί τύπου Σαμαρά; Τίποτα, μόνο «ακούγεται», είναι δυνατόν τέως πρωθυπουργός μιας χώρας να μιλά με το τι «ακούγεται;»

www.larkoslarkou.org.cy

«Τα μηνύματα» αργούν, ακόμα να φτάσουν

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η σύγκρουση των πολιτικών ομάδων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τους υποψηφίους επιτρόπους που εκκρεμούσαν, καθεστρώσαντες την έγκριση του νέου Κολεγίου των Επιτρόπων από το να πιάσει δουλειά την 1η Δεκεμβρίου, ήταν μια ιδανική πολιτική στιγμή για να λειτουργήσουν οι δημοκρατικοί μηχανισμοί (όσο ατελείς και αν είναι) της Ε.Ε.

Πέτυχαν όμως οι πολιτικές ομάδες να «πάρουν τα μηνύματα» (κατά το δημοσιογραφικό και πολιτικό κλισέ) της ενίσχυσης της άκρας και σκληρής Δεξιάς, και της αποδυνάμωσης των Φιλελεύθερων και των Πρασίνων; Η καθυστέρηση που ήδη προκλήθηκε στην ανάληψη των καθηκόντων της νέας Κομισιόν, η οποία κανονικά ξεκινούσε την 1η Νοεμβρίου, είχε προκαλέσει πανικό, με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να

ασκεί έντονη ειρηνευτική διπλωματία μεταξύ τριών από τις τέσσερις πολιτικές ομάδες που τη στήριξαν για να εκλεγεί: το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, τους Σοσιαλδημοκράτες (S&D) και τους Φιλελεύθερους (Renew). Κεντρικό σημείο της ευρύτερης κόντρας (που δεν χωράει να εξηγηθεί σε αυτή τη στήλη), ήταν η απέκθεια του S&D για την επιλογή του Ρ. Φίτο (υπουργού της Τζόρτζια Μελόνη) ως αντιπροέδρου για τη συνοχή, και η επιμονή της ισπανικής Κεντροδεξιάς να αποτρέψει τον διορισμό της σοσιαλιστικής Τ. Ριμπέρα ως αντιπροέδρου για καθαρή μετάβαση και ανταγωνιστικότητα.

Το άγχος για την καθυστέρηση της έγκρισης της νέας Κομισιόν δεν είναι θεωρητικό και δεν αφορά μόνο το ότι η Ε.Ε. ήταν ακέφαλη την ώρα των κρίσιμων εκλογών στις ΗΠΑ. Άλλωστε η δημοκρατία παίρνει χρόνο. Το πρόβλημα με τις καθυστερήσεις ήταν ότι όσο η νέα Κομισιόν

βρίσκεται στην αναμονή, στην αναμονή βρίσκονται και οι νομοθετικές πρωτοβουλίες της, χωρίς τις οποίες το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να συζητήσει, να τροποποιήσει και να νομοθετήσει μαζί με τα κράτη-μέλη στο Συμβούλιο. Είναι λογικό λοιπόν οι πολιτικές ομάδες του συνασπισμού που στηρίζει την κα Φον ντερ Λάιεν να ήθελαν σταθερότητα και να πιάσει η ΕΕ δουλειά.

Η πολιτική συμφωνία στην οποία κατέληξαν οι τρεις πολιτικές ομάδες, αφήνοντας εκτός τους Πράσινους που διαμαρτύρονται, ήταν αποτέλεσμα παρασκηνιακών διαβουλεύσεων που οδήγησαν στην αποδοχή επιτρόπων που θα είχαν ίσως απορριφθεί για πολιτικούς λόγους και λόγους ουσίας. Επισημάρισε ακόμα τη στρόφη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στα δεξιά, καθώς δεν δεσμεύει το ΕΛΚ από το να μην συνεργάζεται κατά περίπτωση με κόμματα της άκρας δεξιάς που έκαναν

rebrand σε δεξιά ή... κεντροδεξιά, έχοντας ενταχθεί στους συντηρητικούς ECR και έχοντας αφήσει πίσω ακραία κόμματα όπως το γερμανικό AfD ή το Fidesz του Βίκτορ Ορμπάν. Στη συνέντευξη Τύπου πριν από την Ολομέλεια της επόμενης εβδομάδας, ο εκπρόσωπος του ΕΛΚ ήταν λακωνικός λέγοντας πως είναι ώρα για πράξεις, και η εκπρόσωπος του S&D υπερασπίστηκε την απόφαση της ομάδας λέγοντας πως ήταν απαραίτητο να δείξει υπευθυνότητα και ισορροπία. Οι δηλώσεις αυτές ήταν ενδεικτικές των δυναμικών: μετά από μήνες μπλόφας κατά τους οποίους οι Σοσιαλδημοκράτες επέμεναν πως δεν θα δέχονταν μια Επιτροπή με συμμετοχή της Ακροδεξιάς, συνάναυσαν παίρνοντας ως αντάλλαγμα την ισχυρή αντιπροεδρία της κας Ριμπέρα, καθώς και την αποδυνάμωση του καρτοφυλακίου του Ούγγρου Επιτρόπου.

Όμως, θα ήταν μια εξίσου υπεύ-

θυνη και βαθιά πολιτική στάση, αν οι S&D επέμεναν και απέρριπταν τους υποψηφίους με τους οποίους διαφωνούν. Αν το ΕΛΚ πετύχαινε να ανάψει το πράσινο φως στον κ. Φίτο (κάτι που μπορούσε να κάνει με τους συντηρητικούς στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή), το S&D μπορούσε να ρίξει ολόκληρη τη νέα Κομισιόν ψηφίζοντας εναντίον στην Ολομέλεια, ενδεχομένως με τους Πράσινους και το Renew (δεδομένου ότι η Αριστερά και μεγάλο μέρος της άκρας δεξιάς θα ψηφίζε εναντίον).

Τελικά, το ΕΛΚ εγκατέλειψε την ανεύθυνη άνευ όρων στήριξη του στα μικροπολιτικά παιχνίδια που έπαιζε το ισπανικό Λαϊκό Κόμμα, δηλώνοντας ικανοποιημένο από την εμφάνιση Ριμπέρα στο ισπανικό κοινοβούλιο, αν και δεν δεσμεύτηκε να παραιτηθεί αν η ισπανική δικαιοσύνη της το ζητούσε στο πλαίσιο της διερεύνησης των ευθυνών για

τις πλημμύρες στη Βαλένθια. Θα μπορούσε να ερμηνεύσει κανείς το παιχνίδι αυτό του ΕΛΚ ως μια προσπάθεια να προστατεύσει και να εξασφαλίσει την έγκριση Φίτο.

Όμως, ο κυνισμός του ΕΛΚ ήταν μέρος ενός επικίνδυνου παιχνιδιού, που μαζί με την αναποφασιστικότητα του S&D έδωσε περιθώριο στην ακροδεξιά να μιλά για έλλειψη διαφάνειας και δημοκρατίας, όπως έκανε ο εκπρόσωπος των Πατριωτών για την Ευρώπη (της ομάδας Ορμπάν, Σαλβίνι και Λεπέν) την Παρασκευή. «Τα μηνύματα» δεν λήφθηκαν, έξι μήνες μετά τις ευρωεκλογές. Όπως βλέπουμε συχνά και στα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένου του δικού μας, το πολιτικό σύστημα δεν αντιλαμβάνεται πού οδηγούν η ανακολουθία της κεντροαριστεράς και το φλερτ της Κεντροδεξιάς με την Άκρα Δεξιά.

ykakouris@gmail.com

Οι ένοχοι των δυστυχημάτων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Με στεντόρεια τη φωνή, μεγάλο-αξιωματικός της Αστυνομίας, πριν από μερικά χρόνια, έκραξε ενώπιον χιλίων και πλέον νεοσύλλεκτων εθνοφρουρών. Αύριο κάποιος από εσάς θα σκοτωθεί σε δυστύχημα. Και η αυτοεκπληρούμενη προφητεία έγινε πραγματικότητα. Το βράδυ ένας φαντάρος σκοτώθηκε σε οδική σύγκρουση, παγώνοντας αξιωματικούς και στρατιώτες, οι οποίοι ενημερώθηκαν την επομένη για το τραγικό γεγονός. Άραγε ο πολύπειρος αξιωματικός είχε μαντικές ικανότητες, ή απλώς στηρίχθηκε στα στατιστικά στοιχεία για τα θανατηφόρα δυστυχήματα. Υπάρχει και η άλλη εκδοχή, ότι η «κραυγή θανάτου» εξώθηκε ένα καταθλιπτικό παιδί, με αυτοκτονικές τάσεις, να επιταχύνει την απονευσμένη πράξη του. Τα ίδια τα οποία συμβαίνουν και στη δημοσιογραφία, όπου όταν μεταδοθεί μια είδηση με αυτοκτονία, ακολουθούν ακόμη τρεις με μαθηματική ακρίβεια. Τα ίδια και με τη μετάδοση τηλεφωνημάτων για φάρσα, αφού την ίδια μέρα ή την επομένη ακολουθούν δεκάδες τηλεφωνήματα για φάρσες. Από εκεί και πέρα, ποιοι είναι οι αληθινοί ένοχοι για τα θανατηφόρα και τις αυτοκτονίες είναι μια άλλη δύσκολη υπόθεση, η οποία έχει να κάνει περισσότερο με τη συνείδηση των ανθρώπων και όχι τόσο με τους νόμους και τις απαγορεύσεις. Το μόνο σίγουρο είναι ότι ο φόβος φέρνει κόλαση και ποτέ δεν οδηγεί στον παράδεισο.

Πρόσφατα ένας «μάγκας» και σοφός καθηγητής τόλμησε να αλλάξει τον τρόπο διδασκαλίας για την πρόληψη των δυστυχημάτων. Δεν χρησιμοποίησε το όπλο του φόβου, αλλά το όπλο της λογικής. Παρουσίασε με επιστημονικό τρόπο τις δυνατότητες των αυτοκινήτων, τις σύγχρονες τεχνολογίες, την καταλληλότητα των δρόμων, ενώ υπέβαλε και τους μαθητές σε διάφορα διαγνωστικά δοκίμια, χωρίς βαθμολογίες, τα οποία σε καμία περίπτωση δεν είχαν την παράμετρο του φόβου. Ο άνθρωπος αξιολόγησε με επιστημονικό τρόπο τα αποτελέσματα, δηλαδή αν συνειδητοποιήσαν ή όχι οι μαθητές τους κινδύνους και τα οφέλη από μια ασφαλή οδήγηση και κατάληξε στο συμπέρασμα, μαζί με άλλους ειδικούς, ότι ήταν εξαιρετικά θετικά τα αποτελέσματα. Το μάθημα επαναλήφθηκε ύστερα από μερικούς μήνες και όλοι έμειναν έκπληκτοι, αφού οι μαθητές θυμόντουσαν με λεπτομέρειες τη διδασκαλία. Αντιθέτως, στις περιπτώσεις «από καθέδρας» κηρυγμάτων φόβου από «καραβανάδες», την επομένη οι νέοι ξεχνούν σχεδόν τα πάντα.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται με τα θανατηφόρα δυστυχήματα στην Κύπρο και όλα ξεχνούνται μόλις περά-

σουν μερικές μέρες ή και ώρες. Οι μόνοι οι οποίοι συνεχίζουν να κλαίνε μια ζωή είναι οι συγγενείς των θυμάτων, αφού «εκεί που πέφτει το λαμπρό καίει». Ακόμη και πολλοί λεγόμενοι αρμόδιοι, οι οποίοι δεν μπορούν να κοιμηθούν τα βράδια από τις ερινύες. Πριν από μερικές δεκαετίες σκοτώθηκαν σε μετωπική σύγκρουση, τέσσερα παιδιά στον δρόμο από το Μετόχι του Κύκκου, προς το αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Τότε ο «καβγάς» ήταν η τοποθέτηση ή όχι διαχωριστικού κιγκλιδώματος στη μέση του δρόμου. Αιτία το γεγονός ότι η δρόμος ήταν στενός για την εποχή του και μέχρι σήμερα δύσκολα μπορούν να κυκλοφορήσουν δύο οχήματα στις δύο από τις τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας. Το θέμα πήγε και τότε στη Βουλή, με βουλευτές να φωνάζουν για το πλάτος του δρόμου. Υπό το βάρος της λαϊκής κατακραυγής από τη θυσία των παιδιών, τοποθετήθηκε διαχωριστικό κιγκλιδωμα το οποίο είναι το ίδιο, χωρίς διαπλάτυνση του δρόμου.

Πριν από μερικές δεκαετίες, στα Κοκκινοχώρια τα θανατηφόρα δυστυχήματα με μοτοσυκλές ήταν καθημερινό φαινόμενο. Καθημερινό φαινόμενο ήταν και οι καταδιώξεις μοτοσυκλετιστών, από την Αστυνομία, μέχρι που κάποιο παιδί σκοτώθηκε κατά την καταδίωξη και σταμάτησε και αυτή η πρακτική. Και όλα αυτά μέχρι που κάποιος άνθρωπος με απλή λογική, έφτιαξε πίστες για μοτοσυκλές και οι νέοι με τον κατάλληλο εξοπλισμό, αθλούνταν, έβγαζαν την οργή τους και έτσι μειώθηκαν δραματικά τα δυστυχήματα. Εδώ και πάρα πολλά χρόνια, ακούμε ότι θα φτιάξουν πίστες και για αυτοκίνητα, ώστε να μπορούν να τρέχουν και να εκτονώνονται και οι οδηγοί αυτοκινήτων. Αλλά τελικά όλα μένουν σκοτισμένα στα συρτάρια.

«Σιωπηλοί» ψυχολόγοι, χαρακτηρίζουν από προβληματικές έως και άκρως ακατάλληλες τις εκστρατείες πρόληψης δυστυχημάτων, αφού στηρίζονται κατά κανόνα στον φόβο. Δεν φαίνεται να γνωρίζουν οι λεγόμενοι ειδικοί, ότι η έννοια του φόβου του θανάτου, είναι άγνωστη στους νέους. Τοποθετούν στραπατσασμένα αυτοκίνητα και βάζουν μανάδες να κλαίνε στις τηλεοράσεις, για να παραδειγματιστούν οι νέοι, μόνο που για τους νέους όλα αυτά είναι αστεία πράγματα, όταν όλη μέρα βλέπουν απίστευτες εικόνες βίας στο διαδίκτυο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στρατολογούνται και σκοτώνονται στους πολέμους, πάντα νέοι οι οποίοι δεν έχουν την αίσθηση του φόβου του θανάτου και νομίζουν ότι είναι αθάνατοι. Στο τέλος της ημέρας, το μόνο σίγουρο είναι ότι κανείς δεν είναι αθάνατος.

kaparispan@yahoo.gr

Άνοια... η ξεχασμένη κρίση της Κύπρου

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η άνοια πρέπει να γίνει η προτεραιότητα του κυπριακού κράτους. Δεν έχουμε δικαίωμα να την αγνοούμε. Η στήριξη του κράτους, που τη δεδομένη στιγμή απουσιάζει, πρέπει να είναι διττή. Αφορά, από τη μια, την αλλαγή νοστορπίας και κουλτούρας αλλά και τη δέσμευση ότι πρέπει να έχουμε ένα κράτος και ένα σύστημα υγείας και κοινωνικής φροντίδας που θα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις που θέτει η άνοια. Θα στέκεται δίπλα, δηλαδή, στους χιλιάδες συμπολίτες μας που δοκιμάζονται, τις οικογένειές τους που έχουν μείνει μόνες αλλά και τους φροντιστές υγείας που επιτελούν ένα πολύ σημαντικό και δύσκολο έργο.

Σήμερα, 47 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν με άνοια παγκοσμίως και μέχρι το 2050 αναμένεται να φτάσουν τα 131 εκατομμύρια. Αναφορικά με την Ευρώπη, σύμφωνα με την Αλτσχάιμερ Ευροπε, 9,1 εκατομμύρια άνθρωποι θα ζουν με άνοια στην Ε.Ε. μέχρι το 2025. Προβλέπουν ότι ο αριθμός αυτός θα μπορούσε να ανέβει στα 14,3 εκατομμύρια άτομα μέχρι το 2050. Επιπρόσθετα, η άνοια αποτελεί τρίτη αιτία θανάτου στην Ευρώπη (η οποία, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, επιβαρύνει την οικονομία με κόστος 392 δισ. ευρώ) και έβδομη παγκοσμίως, με τις προβλέψεις για τη νόσο αυτή να είναι αρκετά

δυσοίωνες στο μέλλον σε ό,τι αφορά την προσβολή όλο και περισσότερων ανθρώπων.

Υπολογίζεται ότι στις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου ζουν σήμερα περίπου 18.000 ασθενείς με άνοια, με τον αριθμό συνεχώς να αυξάνεται και να συμπεριλαμβάνει και συνανθρώπους μας νεαρής ηλικίας... Οικογενειάρχες, πολλοί με ανήλικα παιδιά, οι οποίοι μένουν ξεκρέμαστοι. Εκτός της αγοράς εργασίας και χωρίς καμία οικονομική στήριξη από το κράτος.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με έρευνα του Παγκόσμιου Οργανισμού για το Αλτσχάιμερ ανάμεσα σε 40 χιλιάδες άτομα σε 166 χώρες (συμπεριλαμβανομένων και της Κύπρου), 65% των επαγγελματιών υγείας πιστεύουν εσφαλμένα ότι η άνοια είναι ένα φυσιολογικό μέρος της γήρανης. Το 80% του ευρύτερου κοινού πιστεύει ότι η άνοια είναι ένα φυσιολογικό μέρος της γήρανης, μια δραματική αύξηση σε σύγκριση με 66% το 2019. Το 88% των ατόμων που ζουν με άνοια υποδηλώνει ότι βιώνουν διακρίσεις.

Στο πλαίσιο της δράσης μας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και σε συνεργασία με το ΑΚΕΛ, στην Κύπρο έχουμε εγκαινιάσει μια σειρά δράσεων/επαφών για να φέρουμε κοντά όλους τους επηρεασμένους παράγοντες που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή αλ-

λά και φορείς λήψης αποφάσεων για να μπορέσουμε, επιτέλους, να αλλάξουμε κάτι σε αυτόν τον τόπο.

Έχουμε πολλά να μάθουμε από τους συνανθρώπους μας που πάσχουν από άνοια – ζουν με τη νόσο, φροντίζουν κάποιον με τη νόσο ή εργάζονται στον τομέα της άνοιας. Μαζί με τους εταίρους από τον εθελοντικό τομέα, επαγγελματικούς φορείς, με επαγγελματίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας, καινοτόμους και άτομα με βιωμένη εμπειρία πρέπει να ευαισθητοποιήσουμε το κράτος και τις αρμόδιες υπηρεσίες του. Πρέπει να τους δείξουμε πως η στήριξη τους στη διάγνωση, την κοινωνική φροντίδα και την κοινή έρευνα μπορεί να αλλάξει τη ζωή όσων ζουν με άνοια. Σήμερα και στο μέλλον.

Κατά την πρώτη επαφή μας με αξιωματούχους της μη κερδοσκοπικής Οργάνωσης ΙΘΑΚΗ και του Παγκύπριου Συνδέσμου Alzheimer & Συναφών Ανοιών ΜΗ-ΜΕ-ΛΗΣΜΟΝΕΙ, που μέσω των δράσεών τους στηρίζουν και καθοδηγούν εκατοντάδες συμπολίτες μας, είχαμε την ευκαιρία να μάθουμε από πρώτο χέρι για το έργο τους, το όραμά τους και τις προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν σε καθημερινή βάση.

Ανταλλάξαμε ιδέες και απόψεις για καλύτερο συντονισμό και δημιουργία των απαραίτητων

συνεργειών για στήριξη των δύο Οργανώσεων στις προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν σε καθημερινή βάση. Δίνοντας, παράλληλα, έμφαση και στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού γύρω από την άνοια, έτσι ώστε να αποφεύγεται ο «στιγματισμός». Καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη και αναβάθμιση του φάσματος υπηρεσιών που προσφέρουν προς την κοινωνία. Στόχος μας, στο άμεσο μέλλον, είναι να εντατικοποιήσουμε τις επαφές μαζί τους, αλλά και με άλλους εταίρους που προσφέρουν στον τομέα, καθώς και με τα καθ' ύλην αρμοδία υπουργεία, έτσι ώστε να προωθήσουμε τα δίκαια, αναγκαία και διαχρονικά αιτήματά τους προς υλοποίηση. Παράλληλα, θα δραστηριοποιηθούμε με τους αντίστοιχους Ευρωπαίους, θεσμικούς και μη, εταίρους έτσι ώστε να προωθήσουμε και νομοθετικά σημαντικές διατάξεις που θα απαμβλύνουν τα πολλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Ζούμε σε μια Ευρώπη, ζούμε σε μια Κύπρο που γερνά. Η άνοια πρέπει να καταστεί η προτεραιότητα που θα έπρεπε να είναι.

Καλούμε το κράτος να αναλάβει, επιτέλους, τις ευθύνες του...

Ο κ. Γιώργος Γεωργίου είναι ευρωβουλευτής ΑΚΕΛ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ανακεφαλαίωση

Μπορεί η πολιτική θεολογία, η χρήση δηλαδή εννοιών του χριστιανικού δόγματος για την ερμηνεία της πολιτικής πραγματικότητας, να συμβάλει στην κατανόηση των σύγχρονών μας γεγονότων; Το χαρακτηριστικό των σημαντικών όρων της χριστιανικής δογματικής είναι η καθολικότητά τους, η ιδιότητα τους δηλαδή να προσαρμόζονται σε διαφορετικές ιστορικές εποχές και πολιτικές συγκυρίες. Αυτό άλλωστε τους προσδίδει και έναν προφητικό χαρακτήρα, αφού φαίνεται να έχουν γραφεί από παλιά σαν να αφορούσαν μια συγκεκριμένη στιγμή στην παγκόσμια ιστορία. Οι όροι αυτοί όμως είναι πάντοτε επίκαιροι όχι επειδή είναι προφητικοί, αλλά επειδή συνοψίζουν συγκεκριμένες πολιτικές καταστάσεις, οι οποίες έχουν την τάση να επαναλαμβάνονται στο ιστορικό συνεχές. Ένας τέτοιος όρος είναι και αυτός της «ανακεφαλαίωσης». Γράφει ο απόστολος Παύλος ότι «εις οικονομίαν του πληρώματος των καιρών, ανακεφαλαιώσασθαι τα πάντα εν τω Χριστώ,

τα επί τοις ουρανοίς και τα επί της γης» (προς Εφεσίους 1.10): «όπως προβλέπεται από το σχέδιο ολοκλήρωσης της ιστορικής διαδικασίας, τα πάντα, επίγεια και επουράνια, θα ανακεφαλαιωθούν στην ενότητα του Χριστού». Η ανακεφαλαίωση είναι μια διαδικασία του τέλους του χρόνου, όπου ο κίνδυνος παράδοσης της ανθρωπότητας στο κακό αυξάνει σημαντικά, αλλά όπου επίσης αλλάζει απρόσμενα και η φύση της αντίστασης και αντίδρασης του καλού. Το καλό αναζωογονείται μπροστά στον κίνδυνο, κινητοποιεί δυνάμεις που δεν γνώριζε ότι έχει και μέσα από αυτή τη συνεκτικοποίηση των δυνατοτήτων του εξελίσσεται σε μια νέα μορφή. Η νέα αυτή μορφή ύπαρξης του ανθρώπου συνοψίζει όλες όσες προηγούνται ιστορικά και τους προσδίδει μια νέα ενότητα και αρμονία.

Η παρούσα τροπή που έχει πάρει η κατάσταση στην Ουκρανία μετά την εκλογή Τραμπ, το πράσινο φως στους Ουκρανούς να χρησιμοποιήσουν αμερικανικούς βολυστοπούς πυραύλους κατά της Μόσχας και η απάντηση Πούτιν με την εκτόξευση υπερηχητικού βαλλιστικού πυραύ-

λου κατά του Κιέβου, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «ανακεφαλαίωση», περίοδος δηλαδή ανασυγκρότησης των φιλελεύθερων δυνάμεων εναντίον του φάσματος που ολοκληρωτισμού. Ο πόλεμος της Ουκρανίας είναι πλέον παγκόσμιος αν σκεφτεί κανείς τον αριθμό των χωρών που εμπλέκονται στον ανεφοδιασμό των εμπόλεμων σε στρατιωτικό υλικό αλλά και σε ανθρώπινο προσωπικό. Έχει επίσης λάβει έναν υπαρξιακό χαρακτήρα, αφού πίσω από την Ουκρανία στέκονται όλες οι Δυτικές φιλελεύθερες δυνάμεις, ενώ πίσω από τον Πούτιν στέκονται ο ολοκληρωτισμός, ο θρησκευτικός φανατισμός, ο πλέον άκρατος δεσποτισμός και αυταρχισμός. Υπό αυτό το πρίσμα, η ιστορία της Δύσης, το σύνολο των Δυτικών κοινωνικο-πολιτικών μορφών θα μπορούσε να συνοψισθεί σε μία φράση: από τον Μαραθώνα και τις Θερμοπύλες στο Ελ Αλαμίν και τη Νορμανδία. Όποιο στρατόπεδο και αν βγει νικητής από αυτή τη σύγκρουση, το βέβαιο είναι ότι ο κόσμος θα αλλάξει.

Η «ανακεφαλαίωση», όμως, όπως χρησιμοποιεί την έννοια ο Παύλος,

αφορά περισσότερο το ηθικό κομμάτι της τελικής μάχης και όχι την υλική ή ιστορική του έκβαση. Άλλωστε, κατά την Αποκάλυψη, την τελική κρίση, δεν θα κριθεί το αποτέλεσμα της μάχης με το κακό, αλλά το ποιος συντάχθηκε με το καλό ή το ποιος τον αντιμετώπιζε. Το ζητούμενο άρα αυτή τη στιγμή στη Δύση είναι μια ηθική επαναφορά, ικανή να αντισταθμίσει τον κίνδυνο. Και δεν είναι μόνο οι υλικές, στρατιωτικές, τεχνολογικές και βιομηχανικές δυνάμεις που πρέπει να ανασυνταχθούν, αλλά πρωτίστως οι ηθικές και πνευματικές. Η πρόσφατη εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ είχε ως προεκλογικό σύνθημα μια τέτοια είδους επαναφορά, ηθικής και οικονομικής φύσης, για τους Αμερικανούς και τις Αμερικανίδες. Η ηθική ατζέντα του εκλεγμένου προέδρου είναι ιδιαίτερα βαριά και μάλιστα ακολουθείται με πολύ μεγαλύτερη συνέπεια από Ελ Αλαμίν από οποιαδήποτε άλλη ατζέντα, πολιτική ή οικονομική. Το έχει ήδη αποδείξει με τους δικαστές τους οποίους διόρισε στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ κατά την πρώτη του θητεία στον Λευκό Οίκο. Το υπερσυντη-

ρητικό θρησκευτικό τους προφίλ αποτελεί αναμφίβολο πειστήριο της θέλησης για ηθική επαναφορά του αμερικανικού έθνους. Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται άλλωστε και ο προφορικός και διαδικτυακός του λόγος. Η ωμή ρητορική του κατά του δικαιωτισμού (woke culture), μιας κουλτούρας η οποία αντιτίθεται στις αρχές και αξίες της προτεσταντικής σέκτας των χριστιανών ευαγγελιστών, παίρνει τον χαρακτήρα μίσους εναντίον όσων δεν ασπάζονται τον τρόπο ζωής και τη νοστορπία της κυρίαρχης Λευκής Αγγλοσαξονικής Προτεσταντικής (WASP) κοινωνικής ομάδας.

Δυστυχώς για τη Δύση, ο εκλεγμένος πρόεδρος φαίνεται να διακατέχεται από τις ίδιες ηθικές αρχές και αξίες με τον χριστιανικό ορθόδοξο λόγο του Πούτιν, τον κομμουνιστικό ορθόδοξο λόγο του Ουν και τον φονταμενταλιστικό λόγο των Μουλάδων και των Αδερφών Μουσουλμάνων. Οι αξίες αυτές είναι εκείνες του πολιτικού πατερναλισμού, θεμελίου λίθου κάθε αυταρχικού καθεστώτος. Η ολική επαναφορά του Τραμπ οδηγεί τις ΗΠΑ μακριά από το στρατόπεδο της ελευ-

θερίας στις εξωτερικές διεθνείς τους σχέσεις και στον κοινωνικό εμφύλιο εντός της επικράτειάς τους.

Σε κάθε περίπτωση αποδυναμώνεται το φιλελεύθερο στρατόπεδο. Το «stay woke», να επαγρυπνείς, να διαφυλάττεις και να επεκτείνεις τα δικαιώματά σου, είναι σύνθημα από τον αγώνα των Αφροαμερικανών της δεκαετίας του 1930, το οποίο εκφράζει πλέον όλες τις μειονότητες, γυναίκες και ΛΟΑΤΚΙ. Και το βέβαιο είναι ότι η κίνηση αυτό είναι βαθιά και αυθεντικά φιλελεύθερο και ακολουθεί πιστά τη Δυτική παράδοση αγώνων για ισότητα και ελευθερία. Οφείλουμε βέβαια να συζητήσουμε κάποιες από τις ελευθερίες τις οποίες διεκδικούν οι δικαιωματοίτες, όπως το δικαίωμα αλλαγής φύλου για ανήλικες και ανήλικους. Έχουμε χρέος, όμως, πρωτίστως, να συζητήσουμε σε ποιο στρατόπεδο θέλουν να οδηγήσουν τις φιλελεύθερες κοινωνίες μας οι anti-woke ηγέτες, όπως ο Τραμπ ή ο Όρμπαν.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

«Δεν θα χαρίσουμε βουλευτές»

Η τακτική του Μαξίμου για συσπείρωση της Κ.Ο. μετά τη διαγραφή Σαμαρά και ο έτερος «πρώην»

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Στο Μαξίμου, μία εβδομάδα μετά τη διαγραφή Σαμαρά, επικρατεί ψυχραιμία και πίστη πως η απόφαση ήταν απολύτως σωστή «όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα». Η πεποίθηση μάλιστα πως ο Αντώνης Σαμαράς επεδίωκε τη διαγραφή του, η οποία ήταν τελικά μονόδρομος, είναι εδραιωμένη, όπως και η προσπάθεια για «φυγή προς τα εμπρός». Δεν υπάρχει αμφιβολία όμως πως μία διαγραφή ενός πρώην πρωθυπουργού με την ιδιοσυγκρασία μάλιστα του κ. Αντώνη Σαμαρά, μπορεί να προκαλέσει παρενέργειες, που είναι ακόμη αφανείς.

Μία από αυτές θα μπορούσε να είναι οι περαιτέρω διαρροές προς τα κόμματα δεξιά της Ν.Δ. Η τάση αυτή προϋπήρχε και μπορεί να ενταθεί μετά τη διαγραφή ενός «σκληρού δεξιού». Ο αντίλογος είναι ότι όσοι συμφωνούσαν με τις απόψεις του πρώην πρωθυπουργού είχαν ήδη μετακινηθεί δεξιότερα της Ν.Δ.

Στο Μαξίμου επιμένουν ότι η κριτική Σαμαρά για τα ελληνοτουρκικά «είναι αβάσιμη» καθώς η Αθήνα «ούτε έχει αλλάξει γραμμή ούτε πρόκειται να αλλάξει», ενώ η άμυνα της χώρας έχει ενισχυθεί μετά πολλές δεκαετίες. Δεύτερον, οι αποστάσεις που πήρε προσωπικά ο πρωθυπουργός από τη woke ατζέντα ήταν «μήνυμα προς όλο το κόμμα», σημειώνει αρμόδια πηγή, ότι τα μηνύματα από τις εκλογικές τάσεις στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη έχουν ληφθεί και αναλυθεί.

Όπως λέει άλλο κυβερνητικό στέλεχος, η διαγραφή Σαμαρά, ακόμη και «ασυναίσθητα», θα στρίψει το καράβι πιο δεξιά, ώστε η κυβέρνηση να αποκρούσει τις κατηγορίες ότι «αποστρέφεται» στελέχη σαν τον πρώην πρωθυπουργό. Ταυτόχρονα στο Μαξίμου βλέπουν πως το δίπολο με το ΠΑΣΟΚ αποδίδει, καθώς ξυπνάει «μνήμες», δίνοντας στη Ν.Δ. το έναυσμα για να συσπειρώσει την παραδοσιακή βάση της.

Καταλλαγή

«Δεν θα χαρίσουμε βουλευτές»: Η φράση αποδίδεται στον Κυριάκο Μητσοτάκη και σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ» ειπώθηκε μετά τη διαγραφή Σαμαρά. Η μετάφρασή της είναι σαφής. Μετά την νικητή διαγραφή το Μαξίμου θα ακολουθήσει μία τακτική ήπιων τόνων που «θα αγκαλιάσει» τους βουλευτές. Αυτό σημαίνει πως το Μαξίμου δεν θα «επιπλήττει» κάποιον βουλευτή αν εκφράζει την εκτίμησή του στο πρόσωπο του κ. Σαμαρά. Αντιθέτως. Στην πραγματικότητα η κυβέρνηση

θέλει αυτή τη στιγμή βουλευτές που να δηλώνουν φίλοι του κ. Σαμαρά, αλλά ταυτόχρονα να παίρνουν αποστάσεις από την επιλογή της ακραίας επίθεσης που εξαπέλυσε στην τελευταία του συνέντευξη. Με αυτόν τον τρόπο εκτιμάται ότι και τυχόν διαρροές θα συγκρατηθούν και ο κ. Σαμαράς θα απομονώνεται ως πρόσωπο. Στη Ν.Δ. θέλουν να αποκοπούν από τον κ. Σαμαρά, όχι από τους Σαμαρικούς.

Η προσοχή του Μαξίμου ούτως ή άλλως την τελευταία εβδομάδα έχει στραφεί στην Κοινοβουλευτική Ομάδα με μπαραζ επαφών. Στο νεοκλασικό της Ηρώδους Αττικού θεωρούσαν «κρίσιμα» τα πρώτα 24ωρα, ώστε το «χειρουργείο» να μην έχει επιπλοκές. Ο στόχος επε-

τεύχθη. Το ερώτημα είναι όμως εάν αυτή η νηνεμία θα συνεχιστεί. Εως τώρα κανείς δεν έχει βγει δημόσια να υποστηρίξει όσα είπε ο κ. Σαμαράς. Ακόμα και ο Ανδρέας Κατσανιώτης, που θεωρείται του «περιβάλλοντός» του, πήρε αποστάσεις από τις θέσεις του πρώην πρωθυπουργού. Υπάρχει όμως και ανάποδη ανάγνωση: η συντριπτική πλειοψηφία των βουλευτών δεν πήρε καν θέση για το θέμα. Συνεπώς υπάρχει και μια άτυπη «στάση αναμονής».

Και ο ίδιος ο Σαμαράς; Πώς θα πορευθεί στη δεύτερη «εξορία» του από τη Ν.Δ.; Θα ρίξει τους τόνους ή θα συνεχίσει να πυροβολεί κατά ριπάς; Οι πρώτες ενδείξεις είναι προς τη δεύτερη κατεύθυνση, καθώς για παράδειγμα

κατά την ψήφιση του προϋπολογισμού σκέπτεται σοβαρά να μην ψηφίσει θετικά. Βουλευτής που γνωρίζει καλά τον πρώην πρωθυπουργό εκτιμούσε ότι «όποιος λέει ότι ο Σαμαράς θα κάνει πίσω, δεν τον ξέρει καθόλου καλά». Στο παρασκήνιο δε, ήδη μεσαία στελέχη που πρόσκεινται στον πρώην πρωθυπουργό δείχνουν πως κινούνται για άλλες πολιτείες, με επικρατέστερο προορισμό την Αφροδίτη Λατινοπούλου. Όσον αφορά την ίδρυση νέου κόμματος, δεν φαίνεται αυτή τη στιγμή ως επικρατέστερο σενάριο.

Η «συνεννόηση των δύο»

Αναπόφευκτα μετά τη διαγραφή του Αντώνη Σαμαρά, ο τρόπος που θα κινηθεί ο έτερος πρώην πρωθυπουργός Κώστας

Καραμανλής αποκτά αυξημένη βαρύτητα. Κυβερνητικό στέλεχος εξήγησε στην «Κ» πως εάν ο Κώστας Καραμανλής κρατήσει χαμηλούς τόνους το επόμενο διάστημα, «αυτό θα λειτουργήσει ευεργετικά για την κυβέρνηση». Η πρώτη ομιλία του πρώην πρωθυπουργού την Παρασκευή λειτουργήσει μάλλον κατευναστικά. Ο κ. Καραμανλής εξέφρασε τις γνωστές ανησυχίες του για την Τουρκία, και πήρε θέση κατά της διαγραφής Σαμαρά με τη φράση πως «η άλλη γνώμη ακόμα και η έντονη κριτική δεν αντιμετωπίζονται με πειθαρχικά μέτρα, καθιστώντας μάλιστα δυσχερέστερη την απαραίτητη εθνική ομοψυχία για τη στήριξη της εθνικής γραμμής». Η απόλυτη αναφορά του πάντως ότι δεν ενδιαφέρεται για την Προεδρία της Δημοκρατίας, λέγοντας χαρακτηριστικά πως «το θέμα ούτε με αφορά ούτε με ενδιαφέρει», αποτελεί το κλειδί των «εξελίξεων». Στο Μέγαρο Μαξίμου υποδέχτηκαν μάλιστα τον Καραμανλή βγήκε οικειοθελώς από την «κούρσα» γιατί τους βγάζει από τη δύσκολη θέση έναντι των υποστηρικτών του. Από την άλλη όμως υπάρχει και διαφορετική ερμηνεία. Η απόφαση του κ. Καραμανλή να ξεκόψει τη συζήτηση αποτελεί σαφή απόδειξη ότι η απόσταση με τη σημερινή Ν.Δ. είναι τόσο μεγάλη που δεν θα ήθελε ακόμα και το ύπατο πολιτικό αξίωμα. Ποια εκδοχή ευσταθεί περισσότερο θα φανεί το επόμενο διάστημα, αφού ο πρώην πρωθυπουργός έχει πάρει την απόφαση ότι η περίοδος της σιωπής έχει παρέρθει και οι συχνές παρεμβάσεις του το τελευταίο διάστημα θα συνεχιστούν. Πολλοί στο παρασκήνιο ωστόσο δηλώνουν βέβαιοι πως οι δύο πρώην πρωθυπουργοί βρίσκονται σε διαρκή συνεννόηση και αυτό που είδαμε την τελευταία εβδομάδα ήταν ένα κομμάτι μόνο του κοινού παζλ που φτιάχνουν. Δηλαδή ο κ. Καραμανλής επειδή ποτέ δεν ήθελε να είναι «υποψήφιος» για την Προεδρία, πήρε μία πάσα από τον κ. Σαμαρά να απορρίψει μια πρόταση που έως τώρα ήταν μόνο φημολογία. Το ύψος πάντως του κ. Καραμανλή και το λεξιλόγιο που χρησιμοποίησε δεν εξήψαν τα πάθη, κάτι το οποίο άρεσε στο Μαξίμου, που προσπαθεί να διαχωρίσει τη στάση του έναντι των δύο πρώην πρωθυπουργών. «Πλέον είναι μονόδρομος για να κρατηθεί η νηνεμία», αναφέρει υπουργός της κυβέρνησης, καθώς «δεν μπορείς να έχεις απέναντί και τους δύο πρώην».

Κώστας Καραμανλής - Αντώνης Σαμαράς. Σύμφωνα με κυβερνητικό στέλεχος, εάν ο πρώτος κρατήσει χαμηλούς τόνους το επόμενο διάστημα, «αυτό θα λειτουργήσει ευεργετικά για την κυβέρνηση». Η Ν.Δ. προσβλέπει σε μια περίοδο νηνεμίας έπειτα από τη διαγραφή του Μεσογίνιου πρώην πρωθυπουργού.

Επιμένει στο «όχι» για την Προεδρία ο Νίκος Δένδιας

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Εκτός κάδρου Προεδρίας της Δημοκρατίας παραμένει ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Δένδιας, ο οποίος δεν έχει μετακινηθεί από τη στάση που είχε κρατήσει και πριν από περίπου ενάμιση μήνα. Ο κ. Δένδιας, σύμφωνα με πληροφορίες, εξακολουθεί να έχει αντίστοιχη άποψη με αυτή που διατύπωσε στην «Καθημερινή» της Κυριακής στις 13 Οκτωβρίου 2024, για το ενδεχόμενο να προταθεί για Πρόεδρος της Δημοκρατίας από τη Ν.Δ. Πιστεύει δηλαδή ότι η συζήτηση αυτή τη στιγμή είναι άκαιρη —όπως έχει δηλώσει και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης— και προβληματική για τον θεσμό και διαμνύει στους συνομιλητές του ότι δεν περιλαμβάνεται στις προθέσεις του, ούτε τώρα ούτε στο μέλλον, η υποψηφιότητά του για Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Διευκρινίζει παράλληλα ότι δεν του έχει γίνει τέτοια πρόταση από τον κ. Μητσοτάκη.

Όλα αυτά είναι, βέβαια, υπό την αίρεση των πολιτικών εξελίξεων, οι οποίες συνήθως είναι ραγδαίες και δεν μπορούν να προσδιοριστούν χρονικά. Αν και στην περίπτωση της ονοματολογίας για την Προεδρία της Δημοκρατίας υπάρχει ένα σχετικά σαφές χρονικό όριο. Η σεναριολογία που ενέπλεκε τον κ. Δένδια ως ένα εκ των προσώπων που το Μέγαρο Μαξίμου περιλάμβανε στη λίστα των υποψηφίων για την Προεδρία της Δημοκρατίας άρχισε να καταγράφεται αργά το καλοκαίρι. Μάλιστα επιστρατεύτηκε τότε και η φιλοξενία του κ. Δένδια από τον πρωθυπουργό στο πατρικό του σπίτι στα Χανιά στις αρχές Οκτωβρίου, όταν και είχαν συνομιλίες με αντιπροσωπεία γερουσιαστών, σε μια κρίσιμη καμπή πριν από τις αμερικανικές εκλογές.

Η ανακίνηση του ονόματος του κ. Δένδια για το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας συνδέεται με τη συζήτηση που έχει ξεκινήσει από τις ευρωεκλογές του περασμένου Ιουνίου και τη

Ο Νίκος Δένδιας «έχει ακόμη αρκετή δουλειά στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας», σχολιάζουν πηγές του περιβάλλοντός του.

Ο υπουργός Αμυνας διαμνύει σε συνεργάτες του ότι δεν ήταν ποτέ στις προθέσεις του μια υποψηφιότητα για το ύπατο αξίωμα, ούτε του έχει υποβληθεί σχετική πρόταση.

δυσάρεστη, για τη Ν.Δ., εκπλήξη του 28,3%, που πρακτικά πυροδότησε την εσωκομματική αντιπαράθεση για την «ταυτότητα» της παράταξης. Η πίεση που δέχεται η Ν.Δ. από τα δεξιά, τόσο από την Ελληνική Λύση του Κυριάκου Βελόπουλου όσο και από τη μετεωρική —δημοσκοπική— άνοδο της Φωνής Λογικής της Αφροδίτης Λατινοπούλου, ουσιαστικά πιέζει τον κ. Μητσοτάκη για την εξεύρεση ενός προσώπου που εκφράζει την υπό πίεση δεξιά πτέρυγα της Ν.Δ. Ο κ. Δένδιας είναι ένα κλασικό υπόδειγμα κεντροδεξιού πολιτικού με απήχηση από τα δεξιά έως το κέντρο της παράταξης.

Η θητεία στο ΥΠΕΞ

Μέρος της σημερινής δημοφιλίας του κ. Δένδια εντός της Ν.Δ. οφείλεται στην τετραετία του στο υπουργείο Εξωτερικών (2019-2023), μια περίοδο κατά την οποία οι ελληνοτουρκικές σχέσεις έφτασαν στο ναδίρ, παράλληλα όμως υπεγράφη και μια

σειρά από διεθνείς συμφωνίες σημαντικές για τη διεθνή θέση της χώρας, με κύριες την οριοθέτηση ΑΟΖ με την Ιταλία και την τμηματική οριοθέτηση με την Αίγυπτο, που μέχρι σήμερα αποτελεί το πιο βασικό εργαλείο διεθνούς δικαίου έναντι του παράτυπου τουρκολιβυκού μνημονίου.

Αν και πιθανώς πολιτικές εξελίξεις είναι πάντα δύσκολο να προβλεφθούν, υπό ομαλές συνθήκες ο κ. Δένδιας έχει μπροστά του ακόμα δύομισι χρόνια στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας, όπου βρέθηκε τον Ιούνιο του 2023. Κατά τους πρώτους μήνες του στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας, ανάλωσε αρκετή ενέργεια προκειμένου, κατ' αρχάς, να συμμαζέψει αυτή τη λίστα των εξοπλιστικών ευσεβών πόθων που του είχαν αφήσει οι προηγούμενες ηγεσίες των Γενικών Επιτελείων. Όπως επισημαίνεται από πηγές του περιβάλλοντός του, ο κ. Δένδιας έχει αρκετή δουλειά ακόμα στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας.

Το κυβερνητικό

επιτελείο θα ήθελε βουλευτές που δηλώνουν φίλοι του κ. Σαμαρά να παίρνουν αποστάσεις από την ακραία επίθεση που εξαπέλυσε στην τελευταία του συνέντευξη. Με αυτόν τον τρόπο θεωρείται πως και τυχόν διαρροές θα συγκρατηθούν και ο πρώην πρωθυπουργός θα απομονώνεται ως πρόσωπο. Στη Ν.Δ. θέλουν να αποκοπούν από τον κ. Σαμαρά, όχι από τους Σαμαρικούς.

Ερωτηματικό

παραμένει το πώς θα πορευθεί ο πρώην πρωθυπουργός μετά τον δεύτερο εξοστρακισμό του από τη Ν.Δ. Θα ρίξει τους τόνους ή θα συνεχίσει να πυροβολεί κατά ριπάς; Οι πρώτες ενδείξεις είναι προς τη δεύτερη κατεύθυνση. Βουλευτής που τον γνωρίζει από παλιά, πάντως, σχολίαζε πως «όποιος λέει ότι ο Σαμαράς θα κάνει πίσω, δεν τον ξέρει καθόλου καλά».

«το παιδί φοβάται να πάει σχολείο»

**ΜΠΟΥΛΙΝΓΚ
& ΕΦΗΒΙΚΗ ΒΙΑ**

- Οι αιτίες και οι συνέπειες
- Οι θύτες και τα θύματα
- Τι πρέπει να γνωρίζουν γονείς και παιδιά;

➡ **1/12**

Ειδική Έκδοση
ΜΕ ΤΗΝ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

Οι περιπέτειες της εκλογής Προέδρων

Από το 1975, με την έναρξη ισχύος του νέου Συντάγματος, έως και το 1990, το εκάστοτε κυβερνών κόμμα πρότεινε για το ανώτατο πολιτειακό αξίωμα πρόσωπο της παράταξης ή προερχόμενο από τον ίδιο ιδεολογικό χώρο. Από το 1995, καθιερώθηκε το έθιμο η κυβερνητική πλειοψηφία να προτείνει πρόσωπα που δεν προέρχονται από τους κόλπους της ώστε να επιτυγχάνεται η εκλογή τους με ευρεία συναίνεση.

Κωνσταντίνος Τσάτσος

210 ψήφοι
Υποστηρίχθηκε από Ν.Δ.

Κωνσταντίνος Καραμανλής

183 (γ' γύρος)
Ν.Δ.

Χρήστος Σαρτζετάκης

180 (γ' γύρος)
ΠΑΣΟΚ

Κωνσταντίνος Καραμανλής

153 (ε' γύρος)
Ν.Δ.

Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος

181
ΠΑΣΟΚ - Πολιτική Ανοιχτή

Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος

269
ΠΑΣΟΚ - Ν.Δ.

Κάρολος Παπούλιας

279
Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ

Κάρολος Παπούλιας

266
ΠΑΣΟΚ - Ν.Δ. - ΛΑΟΣ

Πρόκοπιος Παυλόπουλος

233
ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ - Ν.Δ.

Κατερίνα Σακελλαροπούλου

261
Ν.Δ. - ΣΥΡΙΖΑ - ΚΙΝΑΛ

Το **είδωλο** του εύζωνα αντικατοπτρίζεται στον καθρέφτη του Προεδρικού Μεγάρου, το οποίο τελεί εν αναμονή του επόμενου «ενοίκου» του. Ο πρωθυπουργός θα ανοίξει τα χαρτιά του τον Ιανουάριο και μέχρι τότε όλα τα ενδεχόμενα μοιάζουν ανοικτά. Θα προτείνει ξανά την Κατερίνα Σακελλαροπούλου; Μια προσωπικότητα από τα αριστερά της Ν.Δ.; Ή θα καταφύγει στη δεξαμενή του κόμματός του;

Ο πειρασμός του 1995

Χρειάζεται, μετά τη διαγραφή Σαμαρά, ο Κυριάκος Μητσοτάκης έναν δεξιό Πρόεδρο της Δημοκρατίας; Τα σενάρια και οι δημοσκοπήσεις που επεξεργάζεται το Μέγαρο Μαξίμου

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η Προεδρία της Δημοκρατίας είναι ίσως η κυριότερη αιτία του παγετώνα που σκεπάζει τις σχέσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη με τους πρώην πρωθυπουργούς, Κώστα Καραμανλή και Αντώνη Σαμαρά, επισημαίνουν σοβαρές πηγές. Ο Σαμαράς είναι πεπεισμένος ότι πλήρωσε με τη διαγραφή του τη δημόσια πρότασή του να μετακομίσει στο Προεδρικό Μέγαρο ο Καραμανλής. Κάποιοι άλλοι όμως λένε ότι τόσο ο Σαμαράς όσο και ο Καραμανλής είχαν και έχουν την ίδια επιθυμία να γίνουν Πρόεδροι (έστω και αν επίμονα το διαψεύδουν). Μετά τις τελευταίες εξελίξεις το ενδεχόμενο να γίνει Πρόεδρος ο Σαμαράς, που ποτέ δεν συζητήθηκε θετικά στο Μέγαρο Μαξίμου, είναι πλέον ανύπαρκτο. Ωστόσο η διαγραφή του ενδεχομένου αυξάνει περισσότερο τις πιθανότητες επιλογής ενός δεξιού πολιτικού. Αν υποθέσουμε ότι ο Μητσοτάκης αποδεχθεί την αναγκαιότητα να ενθρονίσει έναν δεξιό στην Προεδρία έτσι ώστε να εξαγνιστεί η Νέα Δημοκρατία από τους υπερβολικούς «χαριεντισμούς» της με το μεταρρυθμιστικό Κέντρο, γιατί να μην επιλέξει το ισχυρότερο αντίδοτο; Γιατί, αναρρωτιούνται ορισμένοι νεοδημοκράτες, να μη μαλακώσει τη μέχρι σήμερα σθεναρή απροθυμία του για τον Καραμανλή;

Η απροθυμία αυτή οφείλεται κυρίως στον προβληματισμό του πρωθυπουργού ότι μια πιθανή επιλογή Καραμανλή μπορεί να προκαλέσει την παλινδρόμηση της δημόσιας συζήτησης στον επιμερισμό των ευθυνών για την οικονομική κρίση. Αυτός είναι ο κυριότερος λόγος που οι πιθανότητες μιας συγκατοίκησης Μητσοτάκη - Καραμανλή (κατ' αναλογία εκείνων του πατέρα Μητσοτάκη με τον θείο Καραμανλή το 1990) είναι μάλλον μηδαμινές. Σύμφωνα με τη λογική αυτή μια Προεδρία Καραμανλή είναι σχεδόν εξίσου προβληματική με μια Προεδρία Γιώργου Παπανδρέου. Και οι δύο στρέφουν τη σκέψη σε οδυνηρές εποχές και όχι στο μέλλον.

Η λίστα των προσώπων

Οι μυστικές ποιοτικές και ποσοτικές μετρήσεις που διενεργούνται για λογαριασμό του Μεγάρου Μαξίμου μέχρι πρόσφατα δεν περιελάμβαναν τον Καραμανλή, αλλά τον Νίκο Δένδια και τον Κώστα Τασούλα. Περιελάμβαναν όμως και προσωπικότητες της Κε-

ντροαριστεράς, όπως ο Ευάγγελος Βενιζέλος. Ποιος θα είναι ο «τυχερός»; Κάποιος από τους παραπάνω ή ένα «μυστικό χαρτί» που ο πρωθυπουργός κρύβει στο μανίκι του;

Κάθε πρωθυπουργός γνωρίζει ότι η επιλογή του Προέδρου συμβολίζει το ύφος και τον χαρακτήρα της διακυβέρνησής του στα επόμενα χρόνια, παρά το γεγονός ότι το προεδρικό αξίωμα είναι απαλλαγμένο από κάθε εκτελεστική αρμοδιότητα. Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν σήμερα δύο σχολές σκέψης. Η πρώτη υποστηρίζει ότι ο Μητσοτάκης θα πρέπει να επιλέξει πρόσωπο από την κυβερνητική παράταξη, επιστρέφοντας στην αρχική παράδοση της μεταπολίτευσης (1975-1995) όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προερχόταν από τον πολιτικό χώρο της κυβέρνησης που τον επέλεγε (Κωνσταντίνος Τσάτσος, 1975, Κωνσταντίνος Καραμανλής, 1980, Χρήστος Σαρτζετάκης, 1985, παλιννόρθωση Καραμανλή, 1990).

Η δεύτερη σχολή σκέψης υποστηρίζει ότι θα πρέπει να συνεχιστεί η μετά το 1995 παράδοση, βάσει της οποίας η κυβέρνηση επιλέγει πρόσωπο το οποίο συνδέεται με την παράταξη που βρίσκεται στην αντιπολίτευση, επιτυγχάνοντας έτσι διακομματική συναίνεση και ευρείες πλειοψηφίες, στη σχετική κοινοβουλευτική ψηφοφορία (Κωστής Στεφανόπουλος, 1995, Κάρολος Παπούλιας, 2005, Προκόπιος Παυλόπουλος, 2015, Κατερίνα Σακελλαροπούλου, 2020).

Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, ο σφυγμός της ελληνικής κοινωνίας που αφουγκράζεται ο πρωθυπουργός δείχνει ότι ο Νίκος Δένδιας υπερίχθει στο πεδίο της Κεντροδεξιάς και ο Ευάγγελος Βενιζέλος στον χώρο της Κεντροαριστεράς. Πολλοί αναρωτιούνται αν ο Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Νίκος Ανδρουλάκης θα δοκιμάσουν να αιφνιδιάσουν ο ένας τον άλλον. Θα μπορούσε λόγου χάριν ο ένας να σπεύσει με μια πρόταση που ο άλλος δεν θα μπορούσε να καταψηφίσει χωρίς να εκτεθεί στην κοινή γνώμη.

Για παράδειγμα, ο Ανδρουλάκης θα μπορούσε να προτείνει την ανανέωση της θητείας της Κατερίνας Σακελλαροπούλου, προτάσσοντας την αίσθηση καθήκοντος, τη θεσμική και πολιτειακή σεμνότητα, αλλά και την τόλμη της να υποστηρίξει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις μεταρρυθμιστικές ιδέες. Ένα πιθανό «όχι» από τον πρωθυπουργό θα ισοδυναμούσε με υπαναχώρηση από τους συμ-

βολισμούς της πρώτης τετραετίας. Ωστόσο, ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ λέει στους συνομιλητές του ότι δεν πρόκειται να ανοίξει την προεδρολογία έως τον Ιανουάριο.

Το στάνταρ και το ρίσκο

Θα μπορούσε, από την άλλη πλευρά, ο Μητσοτάκης να αιφνιδιάσει τον Ανδρουλάκη με μια κεντροαριστερή πρόταση. Στο περιβάλλον του προέδρου του ΠΑΣΟΚ δεν ανησυχούν. Προεξοφλούν ότι ο πρωθυπουργός θα επιλέξει δεξιό Πρόεδρο. Υπάρχουν όμως κι εκείνοι που υποψιάζονται ότι θα αγνοήσει τη βαθιά ψυχή της Δεξιάς και θα προτείνει την ανανέωση της θητείας της κυρίας Σακελλαροπούλου κόντρα σε όλα τα προηγούμενα προσηύχματα της πατριωτικής Δεξιάς για την κυρία

Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, ο σφυγμός της ελληνικής κοινωνίας που αφουγκράζεται ο πρωθυπουργός δείχνει ότι ο Νίκος Δένδιας υπερίχθει στο πεδίο της Κεντροδεξιάς και ο Ευάγγελος Βενιζέλος στον χώρο της Κεντροαριστεράς.

Σακελλαροπούλου ο Μητσοτάκης δεν είναι απίθανο να απαντήσει ότι δεν αποδέχεται εκβιασμούς. Τουλάζιστον αυτό λένε άνθρωποι που γνωρίζουν τον τρόπο σκέψης του. Αλλωστε το ρίσκο θα είναι λελογισμένο. Η εκτίμηση είναι ότι ελάχιστοι βουλευτές της Ν.Δ. θα τολμήσουν να διαφοροποιηθούν.

Από την άλλη πλευρά πολλοί επιμένουν ότι μια δεξιά στροφή στο Προεδρικό Μέγαρο θα έχει οφέλη για τη Ν.Δ. Το σενάριο Δένδια φαίνεται ότι προσκρούει στην επίμονη απροθυμία του ίδιου.

Το μεγαλύτερο «πλεονέκτημα» του Δένδια θα ήταν ότι διαβαίνοντας το κατώφλι της Προεδρίας θα αποσυρόταν από την κούρσα της διαδοχής της Νέας Δημοκρατίας. Θα ήταν η δεύτερη βελούδινη εκκαθάριση δελφίνου έπειτα από την εθελοντική «χρυσή εξορία» του Απόστολου Τζιτζικώστα στις Βρυξέλλες.

Το άλλο πρόσωπο από τη Δεξιά που συζητείται είναι ο Κώστας Τασούλας. Έχει ψηφιστεί πρόεδρος

της Βουλής τρεις φορές –μία το 2019 και δύο το 2023– με ευρείες πλειοψηφίες και είναι έμπιστος και εξ απορρήτων του πρωθυπουργού. Ο Τασούλας, ο Βενιαμίν των πολιτικών υιών του Αβέρωφ, είναι γέννημα-θρέμμα της Δεξιάς την ίδια ώρα που η ευφράδεια, η μόρφωση και το χιούμορ του είναι στοιχεία που τον καθιστούν συμπαθή και στην Κεντροαριστερά.

Η αγάπη του για τους συμβολισμούς και την ποίηση μαζί με μια δόση ανοιχτόμυαλου πατριωτισμού με την οποία κοσμεί τις ομιλίες του τον καθιστούν πανέρο για το μαγνατοπάγαδο του ρόλου πίσω από τα «μεγάλα και υψηλά» τείχη της Προεδρίας. Αλλωστε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι κατά βάση ο τελετάρχης του πολιτεύματος. Πάνω απ' όλα δεν θα κουράζει τον Μητσοτάκη με δονκιχωτισμούς. Όσο για τη δημοτικότητα του μπορεί να μην έχει την αποδοχή του Δένδια (με τον οποίο ήταν συνυποψήφιος στο ψηφοδέλτιο της ΔΑΠ Νομικής το 1980), αλλά κινείται σε καλό επίπεδο.

Από την προεδρική εξίσωση δεν θα μπορούσαν να αποκλειστούν οι πρώην υπηρεσιακοί πρωθυπουργοί Παναγιώτης Πικραμμένος και Ιωάννης Σαρμάς, ενώ εξακολουθεί να συζητείται ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας. Και οι τρεις είναι προσωπικότητες με κύρος και σοβαρότητα που εμπνέουν σεβασμό σε ευρύτερα ακροατήρια. Θυμίζουμε επίσης ότι το 2020 είχε συζητηθεί το όνομα της δημοφιλούς καθηγήτριας Ιστορίας του ΕΚΠΑ, Μαρίας Ευθυμίου, η οποία χαιρεί εκτίμησης σε όλους τους πολιτικούς χώρους.

Ένας πολύ ενδιαφέρον πρόεδρος θα ήταν ο Ευάγγελος Βενιζέλος. Μια Προεδρία Βενιζέλου θα ήταν το επιστέγασμα μιας πληθωρικής πολιτικής διαδρομής. Ωστόσο, η πολυσχιδής ιδιοσυγκρασία του θα αποκτούσε πολλαπλασιαστική δυναμική. Οι μνηνιαίες επαφές Βενιζέλου - Μητσοτάκη στο Προεδρικό Μέγαρο θα είχαν μεγαλύτερο πολιτικό ενδιαφέρον απ' όσο θα ήθελε ο πρωθυπουργός.

Το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να προτείνει πρώτο τον Βενιζέλο, αλλά ο πρώην αντιπρόεδρος της κυβέρνησης δεν θα ήθελε να χρησιμοποιηθεί το όνομά του μόνο στο πλαίσιο ενός πολιτικού παιχνιδιού. Θα ήθελε ιδανικά να προταθεί από κοινού από το ΠΑΣΟΚ και τη Ν.Δ., αλλά μάλλον έχει προεξοφλήσει σωτικά ότι δύσκολα η

Ιστορία θα κλείσει μαζί του ραντεβού στο Παλάτι κάτω από την ελαιογραφία του Γάλλου ζωγράφου Ζωρζ Σκοτ που απεικονίζει τον έφιππο Κωνσταντίνο Α' στην Ηπειρο το 1913 (βρίσκεται στον πρώτο όροφο).

Το μακρινό 2020

Η μη ανανέωση της θητείας της Κατερίνας Σακελλαροπούλου εκθέτει τον Μητσοτάκη στην κριτική ότι υπαναχωρεί από τα προτάγματα του 2020, όταν με τη συγκεκριμένη επιλογή προχώρησε σε ένα διπλό άνοιγμα στις γυναίκες και στο μεταρρυθμιστικό Κέντρο. Σήμερα υπάρχουν «παίκτες», όπως ο Αλέξης Τσίπρας, που δυσκολεύονται να πιστέψουν ότι ο Μητσοτάκης που μόλις πέρυσι κέρδισε δύο εθνικές εκλογές (και φέτος τις ευρωεκλογές) θα σπαταλήσει την πιο συμβολική πρωτοβουλία της δεύτερης τετραετίας του για να γίνει όμηρος των «σκληροπυρηνικών» βουλευτών του. Αποκλείεται, λένε, να ξεγελαστεί και να πιστέψει ότι η πρωτοκαθεδρία της Ν.Δ. κινδυνεύει από τη Δεξιά περισσότερο απ' όσο εξαρτάται από το Κέντρο.

Κατά συνέπεια, θεωρούν πιο πιθανό, αν δεν τολμήσει την επανεκλογή της κυρίας Σακελλαροπούλου να επιλέξει μια άλλη προσωπικότητα που σε επίπεδο συμβολισμών θα είναι φυσική συνέχεια (και όχι αναίρεση) της σημερινής Προέδρου. Ένα ιδανικό τέτοιο πρόσωπο, λένε οι καχύποπτοι, θα μπορούσε να είναι η Μαρία Δαμανάκη. Δύσκολα άλλη προσωπικότητα συμβολίζει τόσο πιστά τις διαφορετικές φάσεις και εκδοχές της μεταπολίτευσης – την ωρίμανση των ιδεολογιών, τη θέση της γυναίκας και τις αντιλήψεις για την Ευρώπη όπως εξελίχθηκαν στον χρόνο. Είναι άλλωστε γνωστό ότι απασχόλησε τον πρωθυπουργό ως πιθανή Πρόεδρος και το 2020, αλλά επικράτησε η άγνοια στη τότε στο ευρύ κοινό Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, κυρία Σακελλαροπούλου.

Εν κατακλείδι, άλλοι στοιχειοματίζουν υπέρ ενός δεξιού Προέδρου και άλλοι επιμένουν ότι «ο Μητσοτάκης θα μας αιφνιδιάσει» με το πείσμα του να απευθύνεται στο Κέντρο. Ο πρωθυπουργός αναμένεται να λάβει τις τελικές αποφάσεις του στις διακοπές των Χριστουγέννων –προφανώς κατά τη διάρκεια ενός επί του Ορους διαλογισμού– οι οποίες θα δημοσιοποιηθούν μέσα στον Ιανουάριο. Η συνέχεια επί σκηνής.

Η πολιτική καριέρα του Σίλβιο Μπερλουσκόνι

Ο «Τραμπ» πριν από τον Τραμπ

Τι μας διδάσκει το προηγούμενο του Μπερλουσκόνι; Ιταλοί πανεπιστημιακοί απαντούν στην «Κ»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Ένας δισεκατομμυριούχος επιχειρηματίας που κάνει... εντατικά σολάριουμ και δεν ελέγχει τις ναρκισσιστικές του εξάρσεις, ούτε την αθυροστομία του, αποφασίζει να δοκιμάσει την τύχη του και στην πολιτική. Ακολουθούν «ροζ» σκάνδαλα, δικαστικές διαιμάχες, βαριές προσβολές προς τους πολιτικούς του αντιπάλους, σεξιστικά και ρατσιστικά σχόλια. Αλλά πολύς κόσμος θεωρεί ότι είναι η αντισυστημική λύση που χρειάζεται για να τους οδηγήσει στην οικονομική ευημερία. Τον ψηφίζουν ξανά και ξανά. Όταν χάνει εκλογές, ισχυρίζεται ότι οι αντίπαλοί του τις έκλεψαν. Συχνά επαινεί δημοσίως τον φίλο του, τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν. Η καριέρα του, ένα μείγμα ψυχαγωγίας, πολιτικής και διαφθοράς, καταλήγει να αλλάζει τη χώρα του, την Ιταλία.

Οι ομοιότητες μεταξύ του πάλαι ποτέ Ιταλού πρωθυπουργού Σίλβιο Μπερλουσκόνι και του τέως και επόμενου προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Ντόναλντ Τραμπ δεν είναι αμελητέες, λένε

«Κατά μία έννοια, ο Τραμπ έχει αντιγράψει την κυνικότητα του Μπερλουσκόνι, ο οποίος πανηγύριζε την ανήθικη συμπεριφορά», λέει ο κοινωνιολόγος Πάολο Γκερμπουάντο.

στην «Κ» ακαδημαϊκοί που έχουν μελετήσει και τις δύο χώρες.

Η πρώτη ομοιότητα αφορά τη διαδρομή της καριέρας τους – επιχειρηματίες που έχουν προβλήματα με τον νόμο, και οι δύο μπήκαν αργά στην πολιτική και αντιμετώπιστηκαν με σκεπτικισμό ή χλεύη όταν ανακοίνωσαν τις προθέσεις τους να γίνουν πολιτικοί, ενώ κατέβηκαν στις εκλογές με τον μύθο του αυτοδημιούργητου δισεκατομμυριούχου», δηλώνει ο Ουμπέρτο Τάλι, αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Τρέντο με εξειδίκευση στην αμερικανική διπλωματική ιστορία και στις διατλαντικές σχέσεις.

Η δεύτερη ομοιότητα αφορά την ικανότητά τους να χτίζουν διευρυμένες βάσεις ψηφοφόρων, στις οποίες συχνά συμπεριλαμβάνονται και εξτρεμιστές, ενώ και οι δύο προώθησαν ένα στυλ πολιτικής αρρενωπότητας, και συχνά μισογυνισμού. Και πάνω από όλα, επωφελήθηκαν από την αυξανόμενη πολιτική πόλωση στις χώρες τους», εξηγεί.

«Όπως ο Τραμπ, έτσι και ο Μπερλουσκόνι έκανε σταδιακά την πολιτική στην Ιταλία ενός είδους δημοψήφισμα γύρω από το πρόσωπό του», τονίζει ο Λούκα Φαλτσιόλα, ο οποίος διδάσκει στο Τμήμα Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κολούμπια στη Νέα Υόρκη. «Και οι δύο συνέβαλαν στον ευτελισμό του πολιτικού διαλόγου στη χώρα τους, υποθετώντας διαστική ρητορική. Συνετέλεσαν στην ολίσθηση προς την πολιτισμική βαρβαρότητα», λέει στην «Κ».

GIORGIO COULICH/GETTY IMAGES

Οι ομοιότητες μεταξύ του επανεκλεγέντος προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ και του άλλοτε πρωθυπουργού της Ιταλίας Σίλβιο Μπερλουσκόνι είναι πολλές. Ωστόσο, κατά τη Βικτόρια ντε Γκράτσια, καθηγήτρια Ιστορίας στο Κολούμπια, υπάρχει μία θεμελιώδης διαφορά: το διακύβευμα. «Είναι πολύ διαφορετικό να έχεις έναν τέτοιο άνθρωπο στην ηγεσία των ΗΠΑ».

Ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι αποτέλεσε πρότυπο για τον Ντόναλντ Τραμπ, θεωρεί ο κοινωνιολόγος Πάολο Γκερμπουάντο. «Ήταν ο πρώτος δισεκατομμυριούχος της Δύσης που έγινε πολιτικός και έφτασε σε τέτοια ύψη εξουσίας, εν μέρει για να υπερασπιστεί και τις επικειρήσεις του – κατά μία έννοια, ο Τραμπ έχει αντιγράψει την κυνικότητα του Μπερλουσκόνι, ο οποίος πανηγύριζε την ανήθικη συμπεριφορά», σημειώνει.

Προσωπικότητες σαν κι αυτές, τονίζει ο κ. Γκερμπουάντο, είναι δύσκολο να τις απομακρύνει κανείς από την εξουσία. «Έχουν τεράστια ικανότητα πολιτικής επιβίωσης, ακόμη κι αν φύγουν από το προσκήνιο για ένα διάστημα, πάντα επιστρέφουν».

Ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι εξελήν τρεις φορές πρωθυπουργός της Ιταλίας, ενώ αργότερα, μετά την καταδίκη του για φορολογική απάτη, εξελέγη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην ιταλική Γερουσία. Παρά τις πολλές ομοιότητες μεταξύ των δύο, όμως, οι ακαδημαϊκοί υπογραμμίζουν ότι στην πραγματικότητα, ο Μπερ-

λουσκόνι ήταν λιγότερο επικίνδυνος για το μέλλον της ιταλικής πολιτικής και κοινωνίας από ό,τι είναι ο Τραμπ για τις ΗΠΑ.

«Περισσότερη δύναμη»

«Ο Ντόναλντ Τραμπ είναι πρόεδρος, και όχι πρωθυπουργός όπως ήταν ο Μπερλουσκόνι, έχει πολύ περισσότερη δύναμη, ειδικά επειδή οι Ρεπουμπλικανοί τώρα έχουν τον έλεγχο του Κογκρέσου, και έχει ένα τεράστιο κόμμα από πίσω του», εξηγεί η Βικτόρια ντε Γκράτσια, καθηγήτρια Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια. Δεν σταματούν εκεί οι διαφορές τους. Στην πραγματικότητα, συνεχίζει, ο Μπερλουσκόνι ήταν πράγματι αυτοδημιούργητος, ένας άνθρωπος που έχτισε μια αυτοκρατορία από το τίποτα, το οποίο δεν ισχύει για τον Τραμπ.

Ακόμη και ο σκοπός τους διαφέρει. «Ο Μπερλουσκόνι ήταν ευχαριστημένος απλώς να έχει εξουσία, να κρατάει τον εαυτό του εκτός φυλάκης, όσο προωθούσε τις φιλένδες του, και κάλυπτε πράξεις διαφθοράς πολύ μικρότερης κλίμακας, ενώ πε-

DAVID WINTER/THE NEW YORK TIMES

οποιού είχε γίνει για πρώτη φορά υπουργός.

«Είναι άνθρωποι που αφήνουν το σημάδι τους στην πολιτική και στην κοινωνία», τονίζει ο κ. Γκεμπουάντο. «Ο Μπερλουσκόνι φλέρταρε με τη μαφία και τη διαφθορά, και απεχθανόταν τις παραδοσιακές πολιτικές ελίτ και τη νομιμότητα». «Έμαθε στους Ιταλούς πολίτες ότι το να παραποιούν τους κανόνες του παιχνιδιού είναι ο μοναδικός κανόνας του παιχνιδιού», συμπληρώνει ο κ. Φαλτσιόλα.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση μιας τέτοιας προσωπικότητας, ο κ. Γκεμπουάντο πιστεύει ότι μόνη λύση είναι και η απέναντι πλευρά να παρουσιάσει μια επιλογή οικονομικού λαϊκισμού και ότι η έμφαση στην απειλή προς τη Δημοκρατία ή στην ανήθικη και παράνομη συμπεριφορά του Τραμπ δεν αρκεί...

«Η εμμονή με την αντιπολίτευση σε ένα άτομο δεν λειτουργεί – στην Ιταλία, κεντρώοι και αριστοκράτες ξόδεψαν αμέτρητη ενέργεια και χρόνια προσπάθοντας να παρουσιάσουν τον Μπερλουσκόνι ως την προσω-

«Ο Μπερλουσκόνι έμαθε στους Ιταλούς ότι το να παραποιούν τους κανόνες του παιχνιδιού είναι ο μοναδικός κανόνας», εξηγεί ο Λούκα Φαλτσιόλα του Κολούμπια.

ποποίηση του απόλυτου κακού, με έμφαση στην προσωπική του ζωή, στα προβλήματα του με τη Δικαιοσύνη, στη διαφθορά του, αλλά αυτό δεν λειτουργήσε, όπως δεν λειτουργεί και στις ΗΠΑ», υποστηρίζει ο κ. Φαλτσιόλα.

Θα έπρεπε, σημειώνει, η δυναμική της αντιπολίτευσης στην Ιταλία να είχε επικεντρωθεί στην προώθηση πολιτικών που θα παρείχαν στους πολίτες μια αρκετά καλή εναλλακτική στον λαϊκισμό του Μπερλουσκόνι. «Η στρατηγική τους τότε απέτυχε, υπάρχουν ακόμη πολλοί που είναι πεπεισμένοι πως η καταδίκη του είχε πολιτικά κίνητρα», επισημαίνει.

Εντέλει, την πολιτική πτώση του Μπερλουσκόνι επέφερε η οικονομική κρίση του 2011. «Τότε οι Ιταλοί συνειδητοποίησαν ότι όλες οι υποσχέσεις του περί εκσυγχρονισμού και οικονομικού ανταγωνισμού ήταν στάχτη στα μάτια», αναφέρει ο κ. Τάλι. «Μπορεί ο Τραμπ και ο Μπερλουσκόνι να μην αποτελούν ακριβώς ίδια φαινόμενα αλλά οι Δημοκρατικοί θα πρέπει να εστιάσουν την αντιπολίτευσή τους στις υποσχέσεις του νέου προέδρου σχετικά με την οικονομία. Ακριβώς αυτό που δεν μπόρεσε να κάνει τότε η ιταλική αντιπολίτευση».

Για την κ. Ντε Γκράτσια, τέλος, η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ τους είναι το διακύβευμα. «Είναι πολύ διαφορετικό να έχεις έναν τέτοιο άνθρωπο στην ηγεσία των ΗΠΑ. Για τους δυο τους μπορούμε να πούμε ότι η πρώτη φορά ήταν φάρσα, η δεύτερη τραγωδία».

Τρία σενάρια για συνθηκολόγηση υπό τον Τραμπ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

1

Ο Τραμπ συντάσσεται με τον Πούτιν και πιέζει τον Ζελένσκι.

Σε αυτήν την εκδοχή, η Ουάσιγκτον συμφωνεί με τους βασιικούς όρους της Μόσχας και ασκεί σφοδρές πιέσεις στο Κιέβο για την αποδοχή τους. Μηροστά στην απειλή παύσης της αμερικανικής αρωγής, η Ουκρανία ζητεί εγγυήσεις ασφαλείας. Οσο περισσότερο έδαφος θα απολέσει, τόσο ψηλότερα θα μπει ο πήχυς των απαιμάτων της - βλ. χρήματα για την ανοικοδόμηση ή ακόμη και παράθυρο ένταξης στο ΝΑΤΟ. Αν όμως ο Ζελένσκι θεωρήσει δυσβάστακτο το τίμημα για μια συμφωνία με τη Ρωσία, και η Ευρώπη παράσχει τη δέσμευση ότι θα συνεχίσει να στηρίζει την Ουκρανία, τότε ενδέχεται να αρνηθεί την προσφορά της Ουάσιγκτον και να συνεχίσει τον πόλεμο χωρίς την αμερικανική υποστήριξη. Σε αυτήν την περίπτωση, η κυβέρνηση Τραμπ θα έχει επιτύχει εν μέρει τους στόχους της, καθώς ο πόλεμος θα συνεχιστεί με αποκλειστική ευθύνη και οικονομική συνδρομή της Ευρώπης.

2

Ο Πούτιν απογοητεύει τον Τραμπ.

Σε αυτό το ενδεχόμενο, η Ουάσιγκτον θέτει όρους που δεν ικανοποιούν τη Ρωσία και το Κρεμλίνο τούς αρνείται. Ο Τραμπ αποφασίζει ότι ο Πούτιν είναι ο κακός της υπόθεσης και από πείσμα συνεχίζει την αμερικανική υποστήριξη της Ουκρανίας: δοκίμασε με τη Ρωσία η οποία τον ταπεινώσε και τώρα θα υποστεί τις συνέπειες. Μια παραλλαγή της ίδιας πιθανότητας θα ήταν να επικρατήσουν ούτως ή άλλως οι εισηγήσεις στο περιβάλλον του Τραμπ για σκληρή γραμμή απέναντι -και- στη Ρωσία. «Η πρώτη του κίνηση θα πρέπει να είναι η επιδίωξη δύναμης ώστε να συνειδητοποιήσει ο Πούτιν ότι δεν αξίζει για εκείνον να συνεχίζει να πολεμάει. Όπως έχει πει πολλές φορές ο ίδιος ο πρόεδρος, ειρήνη μέσω δύναμης», έχει δηλώσει ο Κερτ Φόλκερ, ειδικός απεσταλμένος της κυβέρνησης Τραμπ στην Ουκρανία την περίοδο 2017-19.

3

Συμφωνία στη βάση του Μινσκ. Για ορισμένους αναλυτές, η διεξαγωγή διαπραγματεύσεων πάνω στη βάση των διευθετήσεων του Μινσκ είναι ίσως το πιο ρεαλιστικό σενάριο. Πρόκειται για πλάνη συμφωνίας που στο παρελθόν έχει εν μέρει υλοποιηθεί μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, συμπεριλαμβάνοντας κατάπαυση του πυρός, απόσυρση βαρέων οπλισμών από την πρώτη γραμμή, απελευθέρωση κρατουμένων και δικαίωμα αυτοδιοίκησης σε τμήματα αμφισβητούμενων περιοχών. «Οι Ρώσοι το εφάρμοσαν στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ, το έκαναν στη Μολδαβία και στη Γεωργία. Η διαδικασία του Μινσκ, στην οποία συμμετέχουν επίσης οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί, αφορά στελείωτες συνομιλίες με ένα είδος παγωμένης σύγκρουσης στο φόντο. Δεν είναι πραγματική ειρήνη. Και πάντως δεν αποτελεί αναγνώριση της ρωσικής κυριαρχίας στις επιμαχες περιοχές. Όμως οι Ρώσοι δεν έχουν πρόβλημα με αυτό. Διά αυτής της οδού, συνήθως εδραιώνουν την πολιτική επιρροή τους στα εδάφη που έχουν καταλάβει», έλεγε στην «Κ» πρώην αξιωματούχος με εμπειρία στις διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό ένοπλων συγκρούσεων.

Ρώσος στρατιώτης οδηγεί άρμα μάχης T-80BVM στο μέτωπο. Οι μάχες πρόκειται να ενταθούν στην περιοχή του Κουρσκ, με τα ρωσικά στρατεύματα να ενισχύονται από βορειοκορεατικές δυνάμεις.

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Την περασμένη Τετάρτη, ο εκπρόσωπος της ρωσικής προεδρίας Ντμίτρι Πεσκόφ είχε μια δυσοίωνη είδηση για τους ανταποκριτές του ξένου Τύπου: η περίφημη «κόκκινη γραμμή» ανάμεσα στον Λευκό Οίκο και στο Κρεμλίνο, που χαράχθηκε μετά την κρίση των πυραύλων στην Κούβα, το 1962, για να αποτρέψει έναν παγκόσμιο πυρηνικό πόλεμο από ατύχημα, είχε πάψει να λειτουργεί. Την επομένη, μία ακόμη περισσότερο ανησυχητική εξέλιξη θορύβησε όλο τον κόσμο. Βαλλιστικός πύραυλος μεσαίου βεληνικού της Ρωσίας, ικανός να φέρει πυρηνικές κεφαλές, έπληξε εργοστάσιο κατασκευής πυραύλων στην πόλη Ντνίπρο της κεντρικής Ουκρανίας, σε αντίποινα για τα πρόσφατα ουκρανικά πλήγματα στο εσωτερικό της ρωσικής επικράτειας με αμερικανικούς πυραύλους ATACMS και βρετανικούς Storm Shadow.

«Αυτή τη φορά χτυπήσαμε με συμβατικά όπλα, την επομένη όμως μπορεί να χρησιμοποιήσουμε και πυρηνικά», ήταν το άρρητο μήνυμα του Κρεμλίνου. Προκειμένου να αποφευχθεί πυρηνική απάντηση της Ουάσιγκτον, η Μόσχα την ειδοποίησε 30 λεπτά πριν από την εκτόξευση. Ωστόσο, η αίσθηση πως έχουμε μπει πλέον σε μια νέα, εξαιρετικά επικίνδυνη φάση του ουκρανικού πολέμου εγκαταστάθηκε στη διεθνή ατμόσφαιρα, απόδειξη και η εξαιρετικά μωδιασμένη αντίδραση των ΗΠΑ και των συμμάχων τους. Την περασμένη Τρίτη, ο Ρώσος πρόεδρος, αντιδρώντας στο πράσινο φως του Τζο Μπάιντεν για τη χρήση ATACMS από τον ουκρανικό στρατό για πλήγματα στο εσωτερικό της Ρωσίας, είχε υπογράψει το νέο πυρηνικό δόγμα της χώρας του, που κατέβασε αισθητά χαμηλότερα το κατώφλι για τη χρήση ατομικών όπλων. Οσοι θεώρησαν ότι πρόκειται για απλούς λεονταρισμούς, ίσως έχουν δεύτερες σκέψεις από το πρωί της Πέμπτης.

«Παγκόσμια αναμέτρηση»

Ο πειραματικός υπερηχητικός πύραυλος Oreshnik (Φουντουκιά) βγήκε έξω από τη γήινη ατμόσφαιρα, έπεσε στον στόχο του με ταχύτητα δέκα φορές μεγαλύτερη από εκείνη του ήχου και έπληξε με πολλαπλές κεφαλές, πρακτικά αδύνατο να αναχαιτιστούν, τον εχθρικό στόχο. Και μόνο το γεγονός ότι οι Ουκρανοί απέτυχαν να αναχαιτίσουν, παρότι είχαν ειδοποιηθεί από τους Αμερικανούς, ασφαλώς λέει πολλά. Με τηλεοπτικό διάγγελμά του προς τον ρωσικό λαό, ο Βλαντιμίρ Πούτιν φρόντισε να καταστήσει ακόμη σαφέστερο το μήνυμά του λέγοντας ότι «η περιφερειακή σύγκρουση στην Ουκρανία, που προκλήθηκε από τη Δύση, έχει αποκτήσει στοιχεία παγκόσμιας αναμέτρησης» και ότι η χώρα του διατηρεί το δικαίωμα να πλήξει στρατιωτικές βάσεις χωρών «που επιτρέπουν να χρησιμοποιού-

Τα τελευταία «εϋφλεκτα» χαρτιά τους

Με ένταση του πυραυλικού ανταγωνισμού και του πυρηνικού ρίσκου, Μπάιντεν και Πούτιν επιχειρούν να διαμορφώσουν το πλαίσιο της επικείμενης διαπραγματεύσεως

νται τα όπλα τους εναντίον μας».

Από καθαρά στρατιωτική άποψη, το πλήγμα στο Ντνίπρο μοιάζει ακατανόητο. Ο ρωσικός στρατός διαθέτει σωρεία συμβατικών όπλων που θα μπορούσαν να κάνουν την ίδια δουλειά, στη θέση ενός πανάκριβου πυραύλου, που δεν έχει μπει ακόμη στη μαζική παραγωγή. Η απόφαση του Πούτιν είχε καθαρά πολιτικά κίνητρα. Καθώς ο χρόνος μετράει αντίστροφα για την 20ή Ιανουαρίου, την ημέρα που θα εγκατασταθεί και πάλι στον Λευκό Οίκο ο Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος υπόσχεται τον γρήγορο τερματισμό του ουκρανικού πολέμου, η Ρωσία επιδιώκει να εξασφαλίσει την καλύτερη δυνατή θέση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και δεν διστάζει να παίξει τα τελευταία χαρτιά της, όσο επικίνδυνα και αν είναι. Το ίδιο επιδιώκει να κάνει, για λογαριασμό της Ουκρανίας, ο Τζο Μπάιντεν.

Οι Ρώσοι έχουν ανακαταλάβει το 50% των εδαφών που είχαν κερδίσει οι Ουκρανοί στο Κουρσκ και ετοιμάζουν μαζική αντεπίθεση. Η κατοχή ρωσικών εδαφών δεν επιτρέπει στον Πούτιν να αρχίσει διαπραγματεύσεις, ό,τι κέρδη και αν έχει στο Ντονμπάς.

Μέχρι το περασμένο Σαββατοκύριακο, ο Αμερικανός πρόεδρος απέρριπτε το πιεστικό αίτημα του Κιέβου για τη χωρίς περιορισμούς χρήση των ATACMS, υπολογίζοντας το ρίσκο απρόβλεπτων αντιποινών της Μόσχας. Οι Αμερικανοί

νοί ωστόσο θορυβήθηκαν από την επιτάχυνση της ρωσικής προέλασης στο ανατολικό μέτωπο. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία από το Ινστιτούτο Μελετών του Πολέμου (ISW) που εδρεύει στην Ουάσιγκτον, ο ρωσικός στρατός κατέκτησε κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2024 έξι φορές περισσότερο ουκρανικό έδαφος από ό,τι το 2023. Το τελευταίο δίμηνο, ο ρυθμός αυξήθηκε απότομα παρά τις σοβαρότατες απώλειες των Ρώσων, και οι Αμερικανοί ανησυχούν για το ενδεχόμενο πλήρους κατάρρευσης του μετώπου στο Ντονμπάς, το 80% του οποίου βρίσκεται αυτή τη στιγμή υπό ρωσικό έλεγχο.

Την ίδια στιγμή, οι Ρώσοι έχουν ανακαταλάβει το 50% των εδαφών που κέρδισαν οι εχθροί τους με την αιφνιδιαστική εισβολή του Αυγούστου στο Κουρσκ και ετοιμάζονται για μια μαζική αντεπίθεση, με τη βοήθεια και των 10.000

στρατιωτών της Βόρειας Κορέας που μάχονται στο πλευρό τους. Επομένως, οι Ουκρανοί κινδυνεύουν όχι μόνο να χάσουν το μόνο αξιόλογο διαπραγματευτικό χαρτί που σήμερα διαθέτουν, αλλά και να δουν τα ρωσικά στρατεύματα να περνάνε τα σύνορα στο Κουρσκ και να εισβάλλουν στην ουκρανική περιοχή του Σούμι, εντεινόντας την πίεση στις ουκρανικές αμυντικές γραμμές.

Εχοντας εισπράξει την ταπείνωση της ατιμωτικής αποχώρησης των αμερικανικών δυνάμεων από το Αφγανιστάν, ο Τζο Μπάιντεν δεν θα ήθελε να παραδώσει στον Τραμπ μια Ουκρανία που θα εξελισσόταν σε δεύτερο Αφγανιστάν, όπου η ενδεχόμενη διακοπή της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας θα οδηγήσει σε ταχύτατη κατάρρευση. Βεβαίως, όλοι οι σοβαροί στρατιωτικοί αναλυτές αναγνωρίζουν ότι οι ATACMS δεν είναι το μαγικό όπλο που θα φέρει ποιοτικές αλλαγές στο πεδίο μάχης, όπως δεν τις έφεραν τα Leopard, ούτε οι Patriot, ούτε τα F-16. Ο Μπάιντεν πάντως ελπίζει ότι η ρωσική προέλαση θα επιβραδυνθεί και κυρίως ότι, χάρι στους δυτικούς πυραύλους ακρίβειας, οι Ουκρανοί θα διατηρήσουν, μέχρι να έρθει ο Τραμπ στην εξουσία, ένα έστω μικρό μέρος της περιφέρειας του Κουρσκ. Αν αληθεύει η πληροφορία ότι από τον πρώτο κιόλας βομβαρδισμό στο Κουρσκ τραυματίστηκε στρατηγός της Βόρειας Κορέας, η πίεση στον Πούτιν θα πρέπει να έχει αυξηθεί. Η συνεχιζόμενη κατοχή ρωσικών εδαφών από τους Ουκρανούς εκθέτει καίρια τον Ρώσο πρόεδρο και όσο συνεχίζεται δεν του επιτρέπει να αρχίσει διαπραγματεύσεις, ό,τι κέρδη και αν έχει ο στρατός του στο Ντονμπάς.

Το ΝΑΤΟ και η Κίνα

Αλλά αυτό δεν είναι το μοναδικό εμπόδιο. Αν και ο Ντόναλντ Τραμπ έγινε γνωστός στο ευρύ κοινό από το βιβλίο του «Η τέχνη του Deal», η εφαρμογή της φιλοσοφίας του με τον Πούτιν θα είναι πολύ δύσκολη. Ο Ρώσος πρόεδρος επιδιώκει συμφωνία ειρήνης που θα κατοχυρώνει στο διηνεκές τον αδέσμευτο χαρακτήρα της Ουκρανίας και τα εδαφικά κέρδη που αποκόμισε ο στρατός του, με οριακές μόνο παραχωρήσεις. Από την πλευρά του ο Τραμπ, σύμφωνα με ρεπορτάζ αμερικανικών μίντια, θα μπορούσε να δεχτεί ότι η Ουκρανία δεν θα μπει στο ΝΑΤΟ τα επόμενα 20 χρόνια, χωρίς να δεσμεύεται για το μέλλον, με αντάλλαγμα να εξοπλιστεί σαν αστακός από τις ΗΠΑ. Επιπλέον, φέρεται αποφασισμένος να ζητήσει από τον Πούτιν να σπάσει τη στρατηγική συμμαχία του με την Κίνα, ως αντάλλαγμα για την ειρήνευση στην Ουκρανία, κάτι που ο Ρώσος ηγέτης είναι εξαιρετικά απίθανο να δεχτεί. Με αυτά τα δεδομένα, οι δύο τελευταίοι μήνες της προεδρίας Μπάιντεν διαγράφονται άκρως σκληροί και απρόβλεπτοι στο ουκρανικό μέτωπο.

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΜΑΓΓΗΡΙΑΔΗ

Η δεύτερη θητεία του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο αποτελεί γρίφο ακόμη και για τους ανθρώπους που συνεργάστηκαν –έστω για μικρό χρονικό διάστημα– μαζί του. Ένας εξ αυτών είναι ο Νεοϋορκέζος χρηματοοικονομικός σύμβουλος Αντονι Σκαραμούτσι, που διετέλεσε για 11 μόλις ημέρες διευθυντής Επικοινωνίας του Λευκού Οίκου στη διάρκεια της πρώτης του θητείας. Ο Σκαραμούτσι έχει στοχοποιηθεί έκτοτε από τον Τραμπ, ο ίδιος στήριξε τους Δημοκρατικούς στις εκλογές του 2020 και του 2024 και εξελίχθηκε σταδιακά σε έναν από τους πλέον σκληρούς επικριτές του νεοεκλεγέντος προέδρου.

«Θα ήθελα να πιστεύω ότι θα είναι λιγότερο χασομική και πιο ελεγχόμενη προεδρία σε σχέση με την πρώτη, αλλά ξέρετε τι λένε, ότι ο ορισμός της τρέλας είναι να κάνεις το ίδιο πράγμα ξανά και ξανά και να περιμένεις διαφορετικό αποτέλεσμα. Θα πρέπει να δούμε τι θα συμβεί.

γέντος προέδρου. Μέσα από τις παρεμβάσεις του στα ΜΜΕ αλλά και μέσω του δημοφιλούς podcast που παρουσιάζει, ο Σκαραμούτσι δεν προβλέπει ακριβώς την τέλεια καταιγίδα για τη δεύτερη διακυβέρνηση του νέου προέδρου, ωστόσο επισημαίνει ότι το σόου θα παραμείνει «το σόου του Ντόναλντ Τραμπ» και πως «οι άνθρωποι που λαμβάνουν υπερβολική δημοσιότητα ή υπερβολική προσοχή, θα απομακρυνθούν πολύ γρήγορα». –Είχατε ένα σύντομο πέρασμα,

μόλις 11 ημέρες, ως διευθυντής Επικοινωνίας του Λευκού Οίκου. Κοιτάζοντας πίσω, τι πιστεύετε ότι σας διδάξε αυτή η εμπειρία για τις εσωτερικές λειτουργίες της διοίκησης Τραμπ;

– Είναι ο Τραμπ. Είναι one man show. Νομίζω ότι ο Τζέι Ντι Βαυς ήταν πολύ έξυπνος, οι εκλογές έχουν τελειώσει εδώ και δύο εβδομάδες. Δεν έχουμε δει τον Τζέι Ντι Βαυς πουθενά, δεν δίνει συνεντεύξεις, έχει κρατήσει πολύ χαμηλό προφίλ, είναι πολύ καλή κίνηση από την πλευρά του να μείνει μακριά από τα πράγματα. Αυτό είναι το σόου του Τραμπ, ήταν το σόου του Τραμπ στην προηγούμενη κυβέρνηση, θα είναι το σόου του Τραμπ στην επόμενη κυβέρνηση. Οι άνθρωποι που λαμβάνουν υπερβολική δημοσιότητα ή υπερβολική προσοχή, θα απομακρυνθούν πολύ γρήγορα.

– Πώς βλέπετε τη δεύτερη θητεία του Τραμπ; Τι θα είναι διαφορετικό από την πρώτη του προεδρία;

– Βλέπετε πως ο Ντόναλντ Τραμπ διαλέγει τους συνεργάτες του σαν να πρόκειται για τηλεοπτικό ριάλιτι. Έχει ανθρώπους που πιστεύει ότι είναι καλοί στην τηλεόραση και έχει ανθρώπους που θεωρεί ότι θα του είναι πιστοί. Θα ήθελα να πιστεύω ότι θα είναι λιγότερο χασομική και πιο ελεγχόμενη προεδρία σε σχέση με την πρώτη, αλλά ξέρετε τι λένε, ότι ο ορισμός της τρέλας είναι να κάνεις το ίδιο πράγμα ξανά και ξανά και να περιμένεις διαφορετικό αποτέλεσμα. Θα πρέπει να δούμε τι θα συμβεί, εγώ έχω καταγράψει τις ανησυχίες μου, αλλά ο αμερικανικός λαός μίλησε, ψήφισε τον Τραμπ. Εγώ τον έχω συχαρεί, του εύχομαι τα καλύτερα, είμαι Αμερικανός, θέλω να τον δω να τα καταφέρνει καλά, αλλά πολλοί από τους ανθρώπους του μιλούν για καταστροφή του συστήματος, για πίεση στη δημοκρατία και κινήγι των πολιτικών αντιπάλων, αυτά τα πράγματα θα βλάψουν τη χώρα συνολικά, αλλά και την οι-

Αντονι Σκαραμούτσι

Πρώην σύμβουλος επικοινωνίας του Τραμπ

Θα δούμε ένα ριάλιτι για ένα ρόλο

Ο Τραμπ στρατολογεί ανθρώπους που είναι καλοί στην τηλεόραση και δεν ανέχεται όσους προκαλούν την προσοχή. Μακάρι να μην κάνει όσα έχει πει στην οικονομία

Ο Αντονι Σκαραμούτσι διετέλεσε διευθυντής Επικοινωνίας του Λευκού Οίκου κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του Τραμπ, για μόλις 11 ημέρες. Εκτοτε βρίσκεται μονίμως στο στόχαστρο του τώως και επόμενου προέδρου των ΗΠΑ.

κονομία. Ελπίζω να μην εννοούν αυτά που είπαν κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας. – Πιστεύετε ότι μπορεί να βρσκεστε στον κατάλογο των εχθρών του νεοεκλεγέντος προέδρου; Πρόσφατα αναφέρθηκε σε εσάς ως μεγάλο χαμένο. Έχετε οποιεσδήποτε ανησυχίες σχετικά με τις ενέργειες που θα μπορούσε να κάνει ο νέος πρόεδρος;

– Νομίζω ότι όταν ο πρόεδρος γράφει στο Twitter για εσένα, είναι μάλλον σημάδι αγάπης. Πιθανώς σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10, νομίζω ότι η αγάπη του Τραμπ για μένα είναι περίπου 9,5. Δεν του ταιράει για ανθρώπους για τους οποίους δεν νοιάζεσαι. Μπορεί να με αποκαλέσει μεγάλο αποτυχημένο, δεν υπάρχει πρόβλημα, είχα προβλήματα μαζί του τα τελευταία 3 ή 4 χρόνια. Για να σας θυμίσω, είχαμε μια διαφωνία για κάτι, άρχισε να επιτίθεται στη γυναίκα μου στο Twitter. Εχω ένα θέμα με αυτό, νομίζω ότι είναι λίγο βρώμικος μαχητής με αυτόν τον τρόπο, αλλά όχι, δεν ανησυχώ καθόλου. Ζω στην Αμερική, έχουμε τεράστια ελευθερία και δικαιώματα εδώ. Νομίζω ότι αν προσπαθήσει να κάνει κάτι τέτοιο, θα τον πλήξει πολύ πολιτικά και σίγουρα θα πλήξει την οικονομία.

– Με την επιστροφή του Τραμπ στον Λευκό Οίκο, τι προβλέπετε για την αμερικανική οικονομία, ιδίως όσον αφορά τη φορολογική πολιτική, το εμπόριο και τον πληθωρισμό;

– Αν ο Τραμπ κάνει αυτά που είπε κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας, η οικονομία θα οδηγηθεί σε υποχώρηση, ενδεχομένως και σε ύφεση. Λέει ότι θα αυξήσει τις δαπάνες για το έλλειμμα, θα μειώσει τους φόρους, θα καταργήσει τους φόρους στις πληρωμές κοινωνικής ασφάλισης, θα καταργήσει τους φόρους στα φιλοδωρήματα, αυτό σημαίνει 500 ή 600 δισ. δολάρια πρόσθετων δαπανών για το έλλειμμα. Αν το κάνει αυτό και στη συνέχεια αυξήσει τους δα-

σμούς, 500% ή 600% όπως λέει, θα πάμε σε απότομη ύφεση. Το χρηματιστήριο δεν πιστεύει τίποτα από αυτά. Η χρηματιστηριακή αγορά πιστεύει ότι θα κυβερνήσει ως μετριοπαθής, ότι θα απαλείψει κάποια επίπεδα τραπεζικής ρύθμισης και ρυθμίσεις για τα κρυπτονομίσματα, ότι θα επιβάλει δασμούς, αλλά αυτοί οι δασμοί θα είναι χειρουργικοί και επιλεκτικοί για να βοηθήσουν στην προστασία των Αμερικανών εργαζομένων. Και αν κάνει αυτά και όχι όσα είπε στην προεκλογική εκστρατεία, νομίζω ότι η οικονομία θα πεί αρκετά καλά. – Όσον αφορά την εξωτερική πολιτική, αισθάνεστε ότι η προτεραιότητα του Τραμπ είναι η Ουκρανία και η Ρωσία ή είναι η Μέση Ανατολή, πού πιστεύετε ότι θα εστιάσει αρχικά;

– Είναι μια καλή ερώτηση. Νομίζω ότι κανείς μας δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτό. Πολλοί πιστεύουν ότι θα επιβάλει μια συμφωνία στους Ουκρανούς, θα διχοτομήσει την Ουκρανία και θα δώσει ένα μεγάλο μέρος της στον Βλαντιμίρ Πούτιν. Υπάρχει μια άλλη σχολή σκέψης που λέει ότι πρόκειται να εξηγήσει στον Πούτιν ότι πρέπει να υποχωρήσει και ίσως υπάρξει κάποιο είδος αποστρατιωτικοποιημένης ζώνης, κάποιο είδος ενδιάμεσου θυλάκου, το οποίο είναι κάτι που θα μπορούσε να δεχτεί ο Πούτιν. Αλλά η Δύση δεν έχει χειριστεί καλά αυτόν τον πόλεμο. Ο Μπάιντεν φεύγει από το αξίωμα σε δύο μήνες, δεν έχει πραγματικά την εξουσία αλλά εξουσιοδοτεί την εκτόξευση των πυραύλων. Αυτές οι εκτοξεύσεις πυραύλων θα έπρεπε να είχαν χρησιμοποιηθεί ως απειλή στον Πούτιν: «Πρέπει να διαπραγματευτούμε μια ειρήνη, αν όχι, πρέπει να δώσουμε σε αυτούς τους ανθρώπους (τους Ουκρανούς) τις εγγυήσεις ασφαλείας που υποσχεθήκαμε. Δεν ανήκουν στο NATO, αλλά πρέπει να τους παράσχουμε τη δυνατότητα να προστατευτούν από εσάς».

HELLENIC BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

15.11.24 - 12.01.25

ΣΤΗ ΤΑΦΡΟ ΝΤ'ΑΒΙΔΑ

Χορηγοί:

Χορηγός
Επικοινωνίας:

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Είναι μια ασπίδα για τις καταπιεσμένες μειονότητες ή ένα εργαλείο καταπίεσης της πλειονότητας από την ελίτ; Σπάει τα παλαιά στερεότυπα (π.χ. κατά των γυναικών) ή απλώς τα αντικαθιστά με νέα, εξίσου «ρατσιστικά» (όπως ότι όλοι οι άνδρες είναι εκ γενετής «τοξικοί»); Τι είναι τελικά η woke κουλτούρα που έχει φτάσει να ενοχοποιείται για την επανεκλογή του Τραμπ, εισβάλλοντας και στο λεξιλόγιο της ελληνικής πολιτικής; Και πόσο καλά την έχουν κατανοήσει όσοι την επικαλούνται;

#StayWoke

Μπορεί ο όρος να έχει κυριάρχησει στη δημόσια σφαίρα τα τελευταία χρόνια, αλλά η ιστορία του είναι μακρά και οι ρίζες του βρίσκονται στο κίνημα κατά των φυλετικών διακρίσεων στην Αμερική. Η πρώτη φορά που αναφέρθηκε στον Τύπο ήταν το 1962, σε ένα άρθρο του συγγραφέα Ουίλιαμ Μέλβιν Κέλι, που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό των New York Times, αλλά φαίνεται να χρησιμοποιούνταν και νωρίτερα από μέλη του κινήματος. Το 1938, ο Αφροαμερικανός τραγουδιστής Λιντ Μπέλι είχε χρησιμοποιήσει τη φράση «stay woke» σε ένα τραγούδι που μιλούσε για μαύρους εφήβους που είχαν κατηγορηθεί ψευδώς για τον βιασμό δύο λευκών γυναικών στην Αλαμπάμα το 1931.

«Το wokeness ιστορικά προκύπτει από την αφοαμερικανική κουλτούρα και την ιδέα της αφύπνισης. Ειδικά τη δεκαετία του '60, μαύροι διανοούμενοι προέτρεπαν τους νέους να παραμείνουν αφυπνισμένοι ως προς τους τρόπους με τους οποίους ο ρατσισμός συνέχιζε να υπάρχει, ακόμη και αν σε θεσμικό επίπεδο έμοιαζε να έχει επιλυθεί», εξηγεί στην «Κ» η διακεκριμένη Αμερικανίδα πολιτική επιστήμων Ουέντι Μπράουν. «Το να παραμένεις woke σήμαινε να έχεις τα μάτια σου ανοικτά σε σχέση με το πώς δουλεύει ο κόσμος», δηλώνει.

Δεν αποτελεί έκπληξη, επομένως, ότι ο όρος πιο πρόσφατα αναβίωσε στις ΗΠΑ με το κίνημα Black Lives Matter. Αλλά από τότε η χρήση του διευρύνθηκε, καταλήγοντας να θεωρείται σήμερα από προσβολή μέχρι κατηγορία. «Τα τελευταία χρόνια, η Δεξιά πήρε τον όρο και τον μετέτρεψε σε εργαλείο ευτελισμού όλων των θεμάτων που απασχολούν την Αριστερά, από τη σεξουαλική ταυτότητα και την ανισότητα των φύλων μέχρι τον ρατσισμό», σημειώνει η κ. Μπράουν, η οποία είναι ομότιμη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Μπέρκλεϊ της Καλιφόρνιας.

Ιδεολογικά αντίβαρα

«Η Δεξιά έχει καταχραστεί τον όρο σε τέτοιο βαθμό, που όταν έγραψα το βιβλίο μου πάνω στο θέμα, οι φίλοι μου φοβήθηκαν ότι επειδή ήμουν εναντίον του “woke”, θα με εκμεταλλευόταν κι εμένα η Δεξιά», λέει στην «Κ» η Αμερικανίδα φιλόσοφος και διευθύντρια του Αϊνστάιν Φόρουμ στο Βερολίνο, Σούζαν Νάιμαν. Το τελευταίο της βιβλίο, που κυκλοφόρησε πέρυσι, έχει τίτλο «Η Αριστερά δεν είναι woke».

Η κ. Μπράουν τονίζει ότι δεν υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που αυτοπροσδιορίζονται ως «woke». «Θα προτιμήσουν να περιγράψουν τους εαυτούς τους ως αντιρατσιστές ακτιβιστές, παραδείγματος χάριν, αλλά όχι woke, γιατί έχει γίνει μια εργαλείο της Δεξιάς», επισημαίνει.

Σύμφωνα με την κ. Νάιμαν, το wokeness είναι μια ασαφής έννοια, θεμελιωμένη σε παραδοσιακά αριστερές πεποιθήσεις αλλά με πολύ δεξιούς συνειρμούς. «Η Αριστερά δεν είναι woke και ούτε θα πρέπει να είναι, αλλά είναι αλήθεια ότι οι Δημοκρατικοί έχουν συχνά υπάρξει woke», αναφέρει. Εδώσαν έμφαση σε συμβολικά, αντί για ουσιαστικά, θέματα, εξηγεί. «Και αυτό έπαιξε πολύ μεγάλο ρόλο στη νίκη του Ντόναλντ Τραμπ».

Ορισμένους ψηφοφόρους τους απασχόλησε το θέμα των trans αθλητριών και αθλητών, και το αν αγωνίζονται στις σωστές ομάδες, λέει η κ. Μπράουν, αλλά η ίδια δεν

θεωρεί ότι το αποτέλεσμα των αμερικανικών εκλογών μπορεί να αποδοθεί στο wokeness. «Ο Τραμπ υποσχέθηκε να φτιάξει την οικονομία, ενώ οι Δημοκρατικοί δεν υποσχέθηκαν τίποτα. Εδώσαν έμφαση σε θέματα φύλου, αλλά όσοι θα ψήφιζαν με αυτό το κριτήριο, θα ψήφιζαν ήδη τους Δημοκρατικούς. Το βάρος γι' αυτή την άνιση έμφαση πέφτει στην Κάμαλα Χάρις, όχι στην Αριστερά», υπογραμμίζει.

Υπερβολές και αναγκαιότητες

Όσον αφορά τον συσχετισμό του wokeness με την πολιτική ορθότητα και την «κουλτούρα ακύρωσης», η κ. Μπράουν θεωρεί ότι πρώτη ως έννοια εμφανίστηκε η πολιτική ορθότητα, η οποία αρχικά είχε χρησιμοποιηθεί από τον Στάλιν και τον Μάο Τσετούνγκ. «Αλλά πιο πρόσφατα, η Δεξιά και το Κέντρο χρησιμοποίησαν και την πολιτική ορθότητα για να αποδοκιμάσουν την έκφραση ανησυχιών σε σχέση με το φύλο», εξηγεί. «Η πολιτική ορθότητα και το wokeness είναι πάνω-κάτω το ίδιο πράγμα, ενώ η “κουλτούρα ακύρωσης” (η καταγγελία και ο «εξοστρακισμός» προσώπων κυρίως μέσω των κοινωνικών δικτύων) χρησιμοποιείται τόσο από τη Δεξιά όσο και από την Αριστερά», τονίζει η κ. Νάιμαν.

Η αριστερή πολιτική φύλου μπορεί να γίνει εξαντλητική, σημειώνει η κ. Μπράουν, και είναι λεπτή η γραμμή που διαχωρίζει την κριτική από την «ακύρωση». Έχουν γίνει υπερβολές τα τελευταία χρόνια, αναφέρει, σημειώνοντας όμως ότι πολλά περιστατικά έχουν μεγεθυνθεί στα media, και από τη Δεξιά, ιδίως σε σχέση με τα πανεπιστήμια. Κινήματα όπως

Το 1938, ο τραγουδιστής Λιντ Μπέλι είχε χρησιμοποιήσει τη φράση «stay woke» σε ένα τραγούδι που μιλούσε για μαύρους εφήβους που είχαν κατηγορηθεί ψευδώς για τον βιασμό δύο λευκών γυναικών στην Αλαμπάμα το 1931.

το #MeToo, όμως, αλλάζουν τον κόσμο και το τι είναι αποδεκτή συμπεριφορά, λέει.

«Νομίζω ότι είναι δίκαιο να πούμε πως όταν τέτοια κινήματα “σκάνε” μπορεί να γίνουν και υπερβολές. Η Αριστερά έχει αυτές τις ηθικοπλαστικές τακτικές: “Η είσαι μαζί μας ή απέναντί μας” και κάποια πράγματα πρέπει και να μπορούν να πέσουν κάτω. Μπορεί να είναι κάποιος σε συνεχή επαγρύπνηση σχετικά με τον σεξισμό ή τον ρατσισμό, αλλά για να είναι αποτελεσματικός ακτιβιστής θα πρέπει και να μπορεί να ακούει, και να συζητάει με άτομα με τα οποία διαφωνεί. Πρέπει να υπάρχουν οι χώροι στους οποίους θα μπορείς να πεις “συγγνώμη, αν αυτό που λέω σε προσβάλλει, θέλω να το καταλάβω”», αναφέρει.

Σε αυτό δεν έχουν βοηθήσει καθόλου τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, λέει η κ. Νάιμαν. «Διστάζω όμως να πω ότι τα social media αποτελούν το πιο βασικό πρόβλημα, γιατί και τα ΜΜΕ έχουν υπάρξει πολύ προβληματικά, υπερβολικά woke και νεοφιλελεύθερα», σημειώνει, ενώ κρούει τον κώδωνα κινδύνου στην Αριστερά. «Αν δεν κάνει την αυτοκριτική που πρέπει, το wokeness θα χρησιμοποιηθεί ακόμη πιο πολύ από τη Δεξιά εναντίον της».

Παρότι πηγάζει από τις ΗΠΑ, είναι ένα θέμα που απασχολεί και άλλες κοινωνίες παγκοσμίως, τονίζει στην «Κ». «Τις ίδιες συζητήσεις έκανα πριν από λίγο καιρό στη Χίλη και στη Βραζιλία – είναι ένα διεθνές πρόβλημα γιατί η Αριστερά έχει χάσει τον προσανατολισμό της και γιατί πολλοί δυσχεραστούνται με πράγματα που θεωρούνται woke, αλλά φοβούνται να το πουν».

Εισαγόμενη κουλτούρα

Στην Ελλάδα, φαίνεται να συμβαίνει το εξής παράδοξο. Ενώ το wokeness, με την έννοια της αφύ-

Τι είναι και τι δεν είναι

WOKE

και πώς έχει «εισαχθεί» στην Ελλάδα

Μετά τις εκλογές στις ΗΠΑ, ο όρος πέρασε και στο καθημερινό πολιτικό λεξιλόγιο. Η «Κ» ζήτησε από Αμερικανούς ειδικούς να εξηγήσουν την προέλευσή του και τις πολιτικές προεκτάσεις του και από Έλληνες καθηγητές να περιγράψουν τη διείσδυσή του εδώ.

πνισης ως προς τη συστημαική ανισότητα μεταξύ διαφορετικών φύλων και άλλων κοινωνικών και φυλετικών ομάδων, μοιάζει να μην ήρθε ποτέ, υπάρχουν πολλοί πολέμιοί του. Την προηγούμενη εβδομάδα, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης μίλησε για την «τυραννία των μειονοτήτων», αναφερόμενος στη «woke κουλτούρα των ΗΠΑ», τροφοδοτώντας την αντιπαράθεση για το θέμα και στη χώρα μας.

«Έχει αρχίσει να γίνεται κατανόη ότι το φαινόμενο, έτσι όπως περιγράφεται και αναλύεται σε άλλες χώρες, δεν αφορά άμεσα την ελληνική κοινωνία», λέει στην «Κ» ο Βασίλης Βαμβακάς, καθηγητής Κοινωνιολογίας της Επικοινωνίας στο ΑΠΘ. «Το βιώνουμε εξ αντανάκλασews», συμπληρώνει, «μέσω παγκοσμιοποίησης όλα αυτά τα βιώνουμε σαν να είναι δικά μας, χωρίς αυτό να ισχύει απολύτως».

Η καλοκαιρινή διαμάχη για τον σεξισμό του Μ. Καραγάτση ήταν αποτέλεσμα της woke κουλτούρας, υπογραμμίζει, αλλά ακόμη και σε αυτή την περίπτωση έγινε απλά ένας δημόσιος διάλογος πάνω στο ζήτημα. «Το είδαμε περισσότερο στο ελληνικό #MeToo, αλλά ούτε εκεί αυτοί που το εξέφρασαν ήταν εκπρόσωποι της woke κουλτούρας». Αντιθέτως, ο φόνος του Ζακ Κωστόπουλου σε άλλες χώρες θα μπορούσε να είχε δημιουργήσει ένα κύμα «αφυνιστικής διάθεσης», τονίζει ο κ. Βαμβακάς, «αλλά εδώ μια μειονότητα συντάχθηκε με αυτή την ιστορία, παρότι ήταν γεγονός που θα μπορούσε να είχε πάρει μεγαλύτερη δυναμική».

«Ο περισσότερος κόσμος δεν ξέρει καν τι είναι», δηλώνει στην «Κ» η Βάσω Κιντή, ομότιμη καθηγήτρια Φιλοσοφίας της Επιστήμης και Αναλυτικής Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ, και πρόεδρος του Δ.Σ. του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών. Στα ελληνικά πανεπιστήμια, σχολιάζει, υπάρχει μια «ιδιότυπη λογοκρισία από δυνάμεις που υποτίθεται ότι αντιτίθενται σε τέτοιου είδους κινήσεις». Έχει επιβληθεί κάποιους είδους σκέψη που δεν επιτρέπει να ακούγονται διαφορετικές φωνές, αναφέρει, αλλά με πιο σωπηρό τρόπο από ό,τι στις ΗΠΑ.

Εκτός των πανεπιστημίων και ορισμένων άλλων χώρων όπως της διανόησης και του πολιτισμού, όμως, ακόμη και η αμφισβήτηση του wokeness έρχεται ως σχόλιο αναφορικά με το τι έγινε στις ΗΠΑ, λέει η κ. Κιντή. «Εμείς δεν έχουμε το φαινόμενο του συστημαικού ρατσισμού που γνησίως προξένησε αυτή την αντίδραση στις ΗΠΑ. Οι γυναίκες βιώνουν διακρίσεις και προκαταλήψεις εναντίον τους στην Ελλάδα, υπάρχει “γυάλινη οροφή”, αλλά ούτε τα φεμινιστικά κινήματα εδώ ήταν τα τελευταία χρόνια πολύ ισχυρά», συμπληρώνει.

Στην Ελλάδα, λόγω της αντιπαράθεσης μεταξύ Δεξιάς και Αριστεράς, αναγκαστήκαμε να προβούμε σε έναν αναστοχασμό της Ιστορίας μας, λέει ο κ. Βαμβακάς. Οχι ότι για πολλούς δεν υπάρχουν κόκκινες γραμμές που θεωρούνται «woke», όπως η ομοφυλοφιλία στην αρχαιότητα, και προκαλούν anti-woke αντιδράσεις. «Γίνεται μια συζήτηση που αντιδρά στη γνώση για το παρελθόν μας, αλλά είναι μάλλον περιθωριακή».

Όσον αφορά τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών, ο ίδιος τονίζει ότι, πρώτον, η ομοφοβία δεν είναι αντανάκλαστικό απέναντι στη woke κουλτούρα και, δεύτερον, θεωρεί ότι αν υπήρχε πιο δυναμικό «woke» κίνημα στη χώρα, μπορεί οι συντηρητικοί να είχαν «τρομάξει πολύ περισσότερο» και να μην περνούσε το νομοσχέδιο στη Βουλή.

Το γεγονός ότι τώρα κάποιοι αισθάνονται την ανάγκη να αντιταχθούν στη woke κουλτούρα έχει περισσότερο να κάνει με τις ΗΠΑ. «Δεν συντάσσονται με τον Τραμπ, αλλά θέλουν να ξεκαθαρίσουν ότι δεν συντάσσονται ούτε με τη λογική του ακραίου δικαιωτισμού», εξηγεί ο κ. Βαμβακάς. «Στην Ελλάδα δεν έχει βάθος αυτή η συζήτηση», λέει η κ. Κιντή, «μόλις τελειώσει όλο το θέμα με τον Τραμπ, θα ξεφουσκώσει και αυτό».

“

Τα τελευταία χρόνια, η Δεξιά πήρε τον όρο και τον μετέτρεψε σε εργαλείο ευτελισμού όλων των θεμάτων που απασχολούν την Αριστερά, από την ανισότητα των φύλων μέχρι τον ρατσισμό.

Ουέντι Μπράουν

Ομότιμη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Μπέρκλεϊ της Καλιφόρνιας

Η Αριστερά δεν είναι woke και ούτε θα πρέπει να είναι, αλλά είναι αλήθεια ότι οι Δημοκρατικοί έχουν υπάρξει woke. Ο Τραμπ υποσχέθηκε να φτιάξει την οικονομία, ενώ οι Δημοκρατικοί δεν υποσχέθηκαν τίποτα. Έδωσαν έμφαση σε θέματα φύλου.

Σούζαν Νάιμαν

Φιλόσοφος και διευθύντρια του Αίνοςτάν Φόρουμ στο Βερολίνο

Έχει αρχίσει να γίνεται κατανοητό ότι το φαινόμενο, έτσι όπως περιγράφεται και αναλύεται σε άλλες χώρες, δεν αφορά άμεσα την ελληνική κοινωνία. Το βιώνουμε εξ αντανάκλασως.

Βασίλης Βαμβακάς

Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Επικοινωνίας στο ΑΠΘ

Εμείς δεν έχουμε το φαινόμενο του συστηματικού ρατσισμού που γνησίως προξένησε αυτή την αντίδραση στις ΗΠΑ. Οι γυναίκες βιώνουν διακρίσεις αλλά ούτε τα φεμινιστικά κινήματα εδώ ήταν τα τελευταία χρόνια πολύ ισχυρά.

Βάσω Κιντή

Ομότιμη καθηγήτρια Φιλοσοφίας της Επιστήμης και Αναλυτικής Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΑΛΒΑΝΟΥΔΗ

Η **woke** κουλτούρα στοχεύει στην αμφισβήτηση των δομικών ανισοτήτων που αντιμετωπίζουν περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες, εστιάζοντας σε ζητήματα ρατσισμού, σεξισμού και προτάσσοντας τη συσχέτιση του κοινωνικού φύλου με τη σεξουαλικότητα.

Στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιούνται νέοι όροι για να περιγράψουν ταυτότητες που αντιβαίνουν στο διπολο αρσενικού/θηλυκού φύλου και την ετεροκανονικότητα, όπως cisgender (σις τζέντερ)/cis (σις) ή trans (τρανς)/transgender (τραν-στζέντερ) για άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου συμβαδίζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση ή διαφέρει από αυτό (εδώ εμπίπτουν και φράσεις όπως άτομα με κόλπο ή άτομα με περίοδο), genderfluid (τζέντερ φλουϊντ), non binary (νον μπάιναρι) και queer/κουίρ για άτομα με ρευστή, μη τυπική γυναικεία ή αντρική ταυτότητα.

Οι όροι αυτοί έχουν εισέλθει στην ελληνική ως άμεσα λεξιλογικά δάνεια που βασίζονται στη φωνητική μορφή των αγγλικών λέξεων και μπορεί να μεταγράφονται στο αλφάβητο της ελληνικής, κυρίως σε ονλάν περιβάλλοντα. Νέες λέξεις έχουν επινοηθεί για να περιγράψουν τις διακρίσεις που υφίστανται τα τρανς άτομα, όπως cis-σεξισμός ή το σύνθετο αφ-

ρημένο ουσιαστικό τρανσφοβία με το β' συνθετικό -φοβία να δηλώνει τον παράλογο φόβο απέναντι σε αυτό που δηλώνει το α' συνθετικό τρανς (κατ' αναλογία έχουν σχηματιστεί νεολογίες για να περιγράψουν διακρίσεις που υφίστανται χοντρά ή ανάπηρα άτομα όπως χονδροφοβία ή μισαναπηρική συμπεριφορά).

Για να διασφαλιστεί η συμπεριληψη και ισότιμη αναπαράσταση των διαφορετικών έμφυλων ταυτοτήτων, τα άτομα που στηρίζουν τη woke κουλτούρα υιοθετούν πρακτικές γλωσσικού ακτιβισμού στον προφορικό και γραπτό λόγο, δηλαδή παρεμβαίνουν συνειδητά στον τρόπο που χρησιμοποιείται η γλώσσα (ρυθμίζουν τη γλώσσα «από τα κάτω»). Αυτές οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν μη σεξιστικές χρήσεις όπως την προσθήκη του θηλυκού γένους κάθε φορά που χρησιμοποιείται το αρσενικό για γενικευτική αναφορά σε ανθρώπινο πληθυσμό, π.χ. το σεμινάριο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές και όλες τις φοιτήτριες, κυρίως όμως εστιάζουν στην ουδετεροποίηση του φύλου, π.χ. το σεμινάριο απευθύνεται σε όλα τα άτομα που φοιτούν στο τάδε πανεπιστήμιο. Δηλαδή προτιμούν το γραμματικό ουδέτερο ουσιαστικό άτομο, που σε αντίθεση με το αρσενικό ουσιαστικό φοιτητές και το θηλυκό φοιτήτριες δεν σημαδεύει το βιολογικό φύλο.

Η **ουδετεροποίηση** του φύλου χρησιμοποιείται σε ανεπίσημο λόγο, όπως στην προσφώνηση όλοι, όλες, όλα σε εκδηλώσεις της ΔΟ-ΑΤΚΙ κοινότητας, «καμία δίωξη σε όσα αντιστέκονται» σε πανό διαδηλώσης, «είμαστε πολλά δεν κάνουμε ψυχία» σε γκράφιτι σε τοίχο αστικού κέντρου, ενώ συχνά συνδέεται με γλωσσικούς πειραματισμούς που παραβιάζουν

Νεολογισμοί με ουδέτερο γένος όπως «τα φοιτητά» έχουν περιορισμένη λειτουργικότητα στην ελληνική που, εκ των πραγμάτων, θέτει τη δική της ατζέντα στη woke ατζέντα.

τους γραμματικούς κανόνες και τις ορθογραφικές συμβάσεις της ελληνικής. Για παράδειγμα, σχηματίζονται νεολογισμοί με ουδέτερο γένος, όπως «τα φοιτητά», «τα ομιλητά», «τα καλλιτεχνά», και χρησιμοποιείται το @ στην κατάληξη λέξεων για την αποφυγή της πληροφoρίας του φύλου που κωδικοποιεί το γραμματικό γένος π.χ. ταγκ τ@ν φιλ@ που ξέρει (Tik Tok).

Τέτοιοι γλωσσικοί πειραματισμοί είναι εργαλεία για την επίτευξη της έμφυλης ταυτότητας ή δει-

χνουν προοδευτισμό και θετική στάση απέναντι σε πολιτικές συμπεριλήψης, έχουν όμως κάποια αντικειμενικά όρια. Αφενός, το @ δεν διαβάζεται και μπορεί να λειτουργεί υπόρρητα υπέρ του αρσενικού (ταγκ τ@ν φιλ@ που ξέρει ίσως τελικά «διαβάζεται» ταγκ τον φίλο που ξέρει). Αφετέρου, το ουδέτερο στην ελληνική είναι το γένος του άψυχου κόσμου, οπότε όταν το χρησιμοποιούμε για αναφορά σε πρόσωπο (π.χ. όλα) μπορεί να ενεργοποιούμε μειωτικές συνδηλώσεις, όπως «λιγότερο ανθρώπινο/λιγότερο σημαντικό».

Τέλος, νεολογισμοί με ουδέτερο γένος όπως «τα φοιτητά» έχουν περιορισμένη λειτουργικότητα στην ελληνική που γραμματικοποιεί τη σημασιακή διάκριση θηλυκού και αρσενικού φύλου. Για αυτό η ερώτηση ποιες είναι οι ανωνυμίες σου; μπορεί να βγάζει νόημα στην αγγλική που σημαδεύει γραμματικά τη διάκριση του φύλου μόνο στην ανωνυμία τρίτου προσώπου ενικού αριθμού (he/she/it) αλλά ακούγεται παράταιρη στην ελληνική που σημαδεύει το θηλυκό και αρσενικό φύλο σε πλήθος λέξεων, όπως ουσιαστικά ή άρθρα. Εκ των πραγμάτων, η ελληνική γλώσσα θέτει τη δική της ατζέντα στη woke ατζέντα.

Η Αγγελική Αλβανούδη είναι επίκουρη καθηγήτρια Κοινωνιολογισσολογίας στο ΑΠΘ.

#

Τα χέρια και η γλώσσα

Του ΣΩΤΗΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Το **κερί** της γλώσσας καίγεται πλέον κι απ' τις δύο μεριές. Και από την κουλτούρα της αφύπνισης και απ' τον νεοσυντηρητισμό. Δεν υπάρχει πια καμιά κοινή στέγη να την προστατέψει.

Η **τελευταία** σαθρή κοινότης είναι η οικογένεια, βαθύτερη επιδίωξη της οποίας είναι η κατ'εξουσία. Ενώ δε τα μέλη της είναι αλυσοδεμένα με παθολογική αγάπη, για τους συνανθρώπους εκτός της αυλής τους τρέφουν αισθήματα καρεκακίας.

Η **γλώσσα** πια εκτός της κοινότητας απάλεσε τη ζειδωρή επαφή της με τον ουρανό, το άρρητο, το μυστηριακό, την έκπληξη και την αφέλεια. Απογυμνώθηκε δε από τον μεταφορικό και μετανυμικό λόγο, δηλαδή απ' την ποιητικότητα, απόμεινε πληροφοριακό κέλυφος.

Τα **ψυχαγωγικά**, αρδευτικά αυλάκια της που δημιουργούσε ο χειρότεκτος βίος είναι πια φρυγμένο χώμα. Ατrophούν τα χέρια, ατrophούν και οι νοητικές και συναισθηματικές συνάψεις.

Ηδὴ φαίνεται απ' τις θεματικές λεγόμενες βαπτίσεις πόσο ψηλά έχουμε πάρει τον αμανέ της ατομικής – οικογενειακής παντοκρατορίας. Φυσικά αυτήν τη διαρκή κολακεία των ζηपाσμένων γονέων ήδη από τη γέννα –μην πούμε απ' την εγκυμοσύνη της παγνώας– την απορροφά ο νεαρός γόνος. Εγεννήθη παρ' μὲν βασιλεύς.

Τρέμει κάθε φορά ο ενήλικος που διασταυρώνεται με ομαδούλες παιδιών. Δεν ξέρει τι θα ακούσει, πώς θα τον συμπεριφερθούν. Τα χθεσινά δε βοσκοπούλα και οι κωριατοπούλες υπό το σύνδρομο κάποιου αριστοκρατικού μεγαλείου

γέμισαν τη χώρα με Διώνες, Μάξιμους, Ρωμανούς, Ιωσφίνες, Μεφέλες, Απόλλωνες, Φαίδρες. Να μπορεί ένας Απόλλων να δεχτεί θέση έστω και κατ' ελάχιστον κάτω του παντοκράτορος;

Μοιραίως κάποιος εκθροπαθής και συμφεροντολόγος ήχος έχει διαποτίσει την, άκρως στοιχειώδη πια, γλώσσα τέκνων και γονέων. Οι έφηβες εις επίκοον κάθε διερχόμενο εκφέρουν χωρίς καμιά συστολή αρσενικές ύβρεις σαν να έχουν αντρικά γεννητικά όργανα. Ακούγονται απ' τα χείλη τους αυτά τα βρωμύλογα, ως αποτρόπαιο κράμα δικαιωτισμού και συντηρητισμού.

Μοιραίως ασύστολοι είναι και οι ηχητικοί χρωματισμοί αυτής της ελευθεροστομίας. Αυθάδεια, αναιδεια, απέχθεια προς τους μεγαλύτερους, ψευδοαυτοπεποίθηση.

Η **ηπείραση** και η εν γένει οθονική ζωή υποκατέστησε την εμπειρία, τον ποδορόδρομο και τη γλωσσική ανταλλαγή με τη βουβή εθνική θλίψη αλλά και φαιδρότητα εν ταυτώ. Φυσικά τις οθόνες κατακλύζουν πια λασπώδεις προσώσεις αγγλικανισμών. Δεν μιλάμε πλέον για φυσιολογική γλωσσική ανταλλαγή, αλλά για γλωσσική καρικατούρα, για βαθύτατο σύνδρομο γλωσσικού ραγιαδισμού και υποτέλειας. Η ξένη προφορά κι ο παράτονος επιτονισμός φυραίνουν αγάλια εν ταυτώ, ολόστρογγυλη ελληνική προσωδία.

Μέγιστη πια φιλοδοξία των οικογενειών είναι πως θα λάμψουν οι γόνοι τους στα οθονικά πρότυπα. Αγγοούν το σοφό δημόδες, χαμψοφόρτωση και σιγανοτραγούδα. Παροιμία που αίφνης φωτίζει κάθε σύγχρονο κείμενο που εκλύει νοσταλγία για τον θησαυρό των παροιμιών που γέννησε μια φτωχή εξωτερικά αλλά πάμπλουτη γλωσσικά ζωή. Αλλά

ποιος στοιχειωδώς νοήμων άνθρωπος επιζητά την πολυχρωμική ζωή; Και από συμμερισμό στους κακοπαθημένους αλλά και γιατί τα ανθρώπινα χρώματα ωχριούν στην εσωτερική ευδία, στη στοιχειαστικότητα, στο ρίγος της υπερβάσεως, στην ενθεότητα.

Αλλά δεν πληγώνουν τη γλώσσα μόνον οι εν γένει καρναβαλιστικές εμφανίσεις της ψευδοαφυνίσεως. Την πληγώνουν και οι τεχνηέντως αυτάρεσκοι ακκισμοί των συντηρητικών που δεν χάνουν ευκαιρία να επιδεικνύουν την άκρως επιποφαλή οικογενειακή τους ευτυχία. Αν κιόλας ανήκουν στα προνομιούχα μορφωτικά στρώματα είναι ασυγκράτητοι. Ο στόμφος, η αυταρέσκεια, η περιφρόνηση

Για να μιλήσουμε κάπως σχηματικά, οι αφυπνιστές και οι αντιαφυπνιστές είναι τα δύο άκρα των φανατικών που, ελλείψει προσωπικής αξίας, υποδύονται τους κοινωνικούς αναμορφωτές.

Διαποτίζουν με τα ανάλογα χρώματα και τον ήχο της φωνής τους. Λόγω δε της άκαμπτης βεβαιότητας τους και με κάποια βλακώδη και βοϊδίσια χρώματα.

Πλέον σκιρτήματα εκ του λόγου τους προσφέρουν μόνον οι τελευταίοι αποσυνάγωγοι αγράμματοι. Για να μιλήσουμε κάπως σχηματικά, οι αφυπνιστές και οι αντιαφυπνιστές είναι τα δύο άκρα των φανατικών που, ελλείψει προσωπικής αξίας, υποδύονται τους κοινωνικούς αναμορφωτές. Φυσικά τους πρώτους που παίρνουν παραμάζωμα είναι οι αλαφιασμένοι και μονί-

μως πυροσβέστες κεντρώοι.

Ταίριάζει στους αυτόκλητους σωτήρες –όπως βέβαια και σε κάθε ανθρώπινο πλάσμα που για κάτι έστω και ελάχιστο επιαίρεται– το δημόδες, μη μου παρατεντώνεσαι γιατί ψηλός δεν είσαι, και το χωριό σου ξέρουμε και ξέρω τίνος είσαι.

Εδώ ως εγκωμιάσουμε άλλη μια φορά τις αγράμματες χωριάτισσες της πάλας ζωής που όταν μιλούσαν νόμιζες πως κάποιος ουράνιος υποβόλεας τους ψιθυρίζει τα λόγια. Ο δε τραγουδιστός λόγος τους πόρρω απέχει απ' τη σημερινή ανούσια εκφορά. Ένα απ' τα απότοκα του ισοπεδωτικού σχολείου.

Ας κλείσουμε όμως με κάτι ελαφρύ γιατί ίσως το παρακάναμε με την κριτική. Η ζωή υπερβαίνει πάντα τις ανθρώπινες συνθήκες και βρίσκει διέξοδο. Η πάντοτε κρυπτήμενη φύση, το άλυτο μυστήριο και η παντελής έλλειψη νοήματος δίνουν κάθε πρωί –όσο και να φαίνεται παράδοξο– κίνητρο ζωής και γλώσσας.

Βέβαια υπάρχουν και μερικοί τυχεροί που αυθυποβαλλόμενοι και αυταπατώμενοι δίνουν στη ζωή τους κάποιο αυθαίρετο μα τόσο παρήγορο νόημα.

Πάντως όσο και αν φαίνεται απαισιόδοξο –και γ' αυτό βαθιά αισιόδοξο– ο άνθρωπος πάσχει από μια αρρώστια που λέγεται ζωή.

Όμως ως κλείσουμε παρήγορα. Εν τέλει το εντελέστερο δημιουργημα του ανθρώπου η γλώσσα και ο λόγος ίσως κάποτε χαλιναγωγήσουν το είδος.

Ο κ. Σωτήρης Δημητρίου είναι συγγραφέας. Το τελευταίο του βιβλίο είναι το «Αντιπαθητικές λέξεις» από τις εκδόσεις Πατάκη.

Το σταυροδρόμι του Γιάννη

Το κακό ξεκίνημα των Μιλγουόκι Μπακς και οι «σειρήνες» που ηχούν δυνατά

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Αν και ο ίδιος πασχίζει φιλότιμα να αμβλύνει τις «γωνίες» σε μια προσπάθεια να επαναφέρει τους Μιλγουόκι Μπακς στις εργοστασιακές τους ρυθμίσεις, η αλήθεια είναι ότι ο κόσμος του NBA βλέπει για πρώτη φορά τον Greek Freak τόσο... φρικισμένο.

Το άκρας απογοητευτικό ξεκίνημα των «ελαφιών» με τις απανωτές ήττες –συχνά με κάτω τα χέρια και μεγάλες διαφορές– έχει φέρει σε άβολη θέση τον Γιάννη Αντετοκούνμπο και φούντωσε τα κάθε λογής σενάρια γύρω από το μέλλον του. Θεωρητικά είναι «δεμένος» με τους Μπακς με ένα μακροχρόνιο συμβόλαιο με ορίζοντα το 2028, ύψους πολλών εκατομμυρίων δολαρίων, όμως ο ίδιος δεν έκρυψε ποτέ τις αγωνιστικές του φιλοδοξίες και μοιάζει απρόθυμος να υπηρετήσει ένα πλάνο που δεν εγγυάται πορεία πρωταθλητισμού. Καιρό τώρα ο «Ρουβίκωνας» περνάει από μπροστά του κι αν αποφασίσει να τον διαβεί, όσο ορμητικά κι αν είναι τα νερά του, δύσκολα θα τον εγκλωβίσουν στην ίδια όχθη χωρίς τη θέλησή του.

Το φτίλι άναψε από δικές του δηλώσεις στο ξεκίνημα της περιόδου, όταν άφησε ανοικτό παράθυρο να μπει σε μια διαδικασία ανταλλαγής, εάν και εφόσον η χρονιά δεν πάει καλά και οι Μπακς μείνουν ξανά «εκτός» στο παιχνίδι του πρωταθλητισμού. «Ναι, αν δεν κερδίσουμε ένα πρωτάθλημα μπορεί να με ανταλλάξουν», είχε δηλώσει, δημιουργώντας μια αίσθηση ότι θα σηκώσει προσωπικά το βάρος μιας αποτυχίας και δεν θα εμποδίσει την ομάδα να μπει σε μια σειρά ανταλλαγών για να βρει καλύτερη ισορροπία με άλλους παίκτες.

Πολλοί, όμως, εκτιμούν ότι το Μιλγουόκι δεν πρόκειται επ' ουδενί να γκρεμίσει τον παίκτη - μύθο του και πίσω απ' αυτά τα λόγια διαβάζουν την επιθυμία του Αντετοκούνμπο να ανοίξει μόνος του την πόρτα της εξόδου, εάν δεν συνδυάσει την αγωνιστική με την (δεδομένη) οικονομική του εκτόξευση. Οι «σειρήνες» των ομάδων από τις μεγαλουπόλεις των ΗΠΑ, με τα λαμπερά ρόστερ των σουπερ σταρ, είχαν επιχειρήσει πολλές φορές παλαιότερα να πλανήσουν τον Γιάννη και να τον πείσουν να ακολουθήσει τον (πολύ πιο) εύκολο δρόμο για την κορυφή.

Ο ίδιος έκλεινε ερμητικά τ' αυτιά του και απαντούσε με μια σειρά δηλώσεων πίστης στην πόλη του Μιλγουόκι και τους ανθρώπους που τον αγκάλιασαν από την αρχή, στα άγουρα βήματά του. Και το έκανε με πλήρη συνειδηση ότι ο δρόμος θα είναι πολύ πιο ανηφορικός. Όταν οδήγησε τους Μπακς σχεδόν από το πουθενά στον τίτλο του NBA 50 χρόνια μετά τον αντίστοιχο επίτευγμα του μυθικού Καρίμ Αμπντούλ Τζαμπίρ, ήξερε ότι τέτοια χαρά δεν θα την ξαναζούσε εύκολα. Δεν επαναπαύθηκε όμως στις δάφνες του και πάντα πίεζε τους ιδιοκτήτες της ομάδας να ενισχύουν την ομάδα ποιοτικά, για να είναι σταθερά μια από τις διεκδικήτριες του τίτλου.

Παρά τις δικές του διαψεύσεις, αυτή η επιμονή του τον «κρέωσε»

Ο **Αντετοκούνμπο** δεν είναι απλώς σταρ του NBA, αλλά ένα χρυσοφόρο «brand». Με έσοδα 111 εκατ. δολαρίων τους τελευταίους 12 μήνες, βρίσκεται στην 5η θέση της λίστας Forbes 2024 με τους καλύτερα αμειβόμενους αθλητές στον κόσμο.

Ο Αντετοκούνμπο θα βγει στην αγορά μόνο αν πιάσει ο ίδιος προς αυτή την κατεύθυνση. Σενάρια θέλουν Μαϊάμ Χιτ, Κλίπερς και Γουόριορς να караδοκούν.

διάφορες κομβικές επιλογές της διοίκησης, όπως την απομάκρυνση του Μάικ Μπουντενχόλτζερ, το γρήγορο «σκούπισμα» του Εντρίαν Γκρίφιν ή τη δημόσια στήριξη του Ντοκ Ρίβερς, παρότι απέχει χρόνια από τον πρωταθλητισμό και δεν έχει κολήσει με την ομάδα. Και κυρίως την απογοήτηση του Τζου Χόλιντεϊ, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για τον Ντέμιαν Λίλαρντ, έναν χαρισματικό σκόρερ που προοριζόταν να γίνει δίπλα του το δεύτερο «υπερόπλο» των Μπακς στην προσπάθειά τους να ανακτή-

σουν τα πρωτεία. Δεν βγήκε κημεία κι αυτός είναι βασικός λόγος για την αδυναμία τους να επιστρέψουν σε τροχιά πρωταθλητισμού.

Το μέλλον των «ελαφιών» δεν μοιάζει ανηφόρι, ακόμη κι αν πάρει φωτιά το δίδυμο Γιάννη και Λίλαρντ. Ο τρίτος σωματοφύλακας, Κρις Μίντλετον, είναι περισσότερο στο αναρωτήριό παρά στα παιχνίδια, ο θηριώδης Μπρουκ Λόπεζ είναι σχεδόν 37 ετών και οι περισσότεροι από τους υπόλοιπους παίκτες του ρόστερ, μεγάλες απογοητεύσεις.

Συν τοις άλλοις, οι Μπακς δίνουν περισσότερα από τα μισά διαθέσιμα χρήματά τους στους Γιάννη - Λίλαρντ και δεν περισεύουν αρκετά για χτίσιμο πιο ισχυρού ρόστερ, ενώ έχουν «κάψει» με αποτυχημένες ανταλλαγές όλα τα draft picks τους μέχρι το 2031 και μόνο με θαύμα θα βρουν στην πόρτα τους «σεσημασμένα» ταλέντα.

Μ' αυτές τις δυσοίωνες προοπτικές μοιάζει εξαιρετικά απίθανο να επιστρέψουν σύντομα σε υψηλές πτήσεις κι αυτό δεσφόμενος θα πυρο-

δοτήσει πολλά σενάρια ανταλλαγών.

Τώρα που ο Greek Freak κλείνει τα 30 του χρόνια και είναι στην πιο ώριμη φάση της καριέρας του, αν κάνει κίνηση ότι πλησιάζει προς την πόρτα της εξόδου θα σημάνει γενικός συναγερμός.

Αν και ο ίδιος ήταν φανερά απογοητευμένος από τις πρώτες βαριές ήττες, ανέλαβε πρωτοβουλίες για να ξεκολλήσει το κάρτο από τη λάσπη και προσπαθεί να δώσει μια αισιόδοξη νότα, στη λογική ότι η ομάδα δείχνει σημάδια ανάκαμψης και μπορεί να το παλέψει, έστω κι αν χάνει κάποιες στιγμές, ίσως και εσκεμμένα, τον έλεγχο στα παιχνίδια, πικάροντας τους αντιπάλους.

Κι όσο ο Γιάννης δείχνει «βράχος» δίπλα στους συμπαίκτες του, καταλαγιάζουν τα σενάρια που θέλουν τους Μαϊάμ Χιτ, τους Κλίπερς ή τους Γουόριορς να περιμένουν με το δάκτυλο στη σκανδάλη για να προλάβουν να πάρουν καλύτερη θέση εάν ανοίξει η πόρτα των ανταλλαγών και στριμωχτούν μπροστά τους όλοι οι επιδοξοί μνηστήρες.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Οντως κακοπληρωτές, μα έχουν δίκαιο

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Είναι οντως κακοπληρωτές, πολλές φορές λειτουργούν μπακαλίστικα και τους έχουμε κρᾶξει πολλάκις τόσο για τις τσαπατσουλιές όσο και για τα ωφελήματα που λαμβάνουν. Ομολογούμενως, εδώ και δεκαετίες, προσπαθούν να διασφαλίσουν από το κράτος, ό,τι μπορούν. Τεμάχια γης, χορηγίες, προνομιακά σχέδια αποπληρωμής των χρεών, παροχή ασφάλειας εκ μέρους της αστυνομίας και γενικώς με το «προσωπείο» του σωματείου, πλασάρονται ως σημαντικά κύτταρα της κοινωνίας, ανεξαρτήτως αν στην τελική έχουν καταλήξει να είναι ιδιωτικές εταιρείες κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Καλά, καλά για την αφεντιά τους, το ίδιο το κράτος παρανομεί, προκειμένου να εξασφαλίζονται όλα τα απαραίτητα έγγραφα λειτουργίας τους. Διαθέτουν ισχύ, λόγω του κόσμου που τους συνοδεύει και μπορούν να επηρεάσουν κατά κάποιο τρόπο και τα ισοζύγια δυνάμεων. Επί τούτου λειτουργούν ως δεξαμενές ψιφοφόρων ή μαντρίσματος πολιτικών παρατάξεων. Γενικώς οι ποδοσφαιρικές ομάδες έχουν τα κουσούρια τους και δρουν οντως σε ένα καθεστώς ατιμωρησίας.

Μπορείς πολλά αρνητικά να τους προσάψεις... μα στο θέμα της απαίτησής τους, ν' αυξηθεί το ποσοστό από τα έσοδα που προκύπτουν μέσα από τον φόρο στοιχήματος, μοιάζει πέρα για πέρα λογικό. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο συνολικός τζίρος των εσόδων μέσω του στοιχήματος για ένα εξάμηνο φτάνει περίπου τα 76 εκατομμύρια, είναι έως και άδικο, να λαμβάνει το ποδόσφαιρο 1,2 εκ. ευρώ.

Η αντιστοιχία των ποσών συνιστά μια μεγάλη αδικία για τις ομάδες, καθώς το ποδόσφαιρο συμβάλλει τα μέγιστα στον συνολικό τζίρο, λειτουργώντας μακράν ως το πιο ελκυστικό άθλημα για να δοκιμάσει κανείς την τύχη του στο στοιχημα.

Υπενθυμίζουμε ότι η υφιστάμενη συμφωνία μεταξύ του κράτους και των ομάδων, προνοεί τη λήψη του 1,5% επί του συνολικού τζίρου, ενώ επί της κυβερνήσεως Αναστασιάδη, μολονότι οι ομάδες ζήτησαν αύξηση έως και 4,5%, συμφωνήθηκε τελικώς όπως το ποσοστό αυξηθεί στο 3%, χωρίς όμως ακόμη να περάσει στη Βουλή ως νομοσχέδιο. Επιπλέον, το νομοσχέδιο προνοεί ότι τα ποσά που λαμβάνονται από τον φόρο στοιχήματος θα διοχετεύονται απευθείας στα κέρη των ομάδων προς το κράτος.

Όσον αφορά, όμως, το δικαίο του αιτήματος των ομάδων περί της αύξησης του ποσοστού, χρειάζεται μια πιο συγκεκριμένη στάση εκ μέρους των κυβερνήσεων. Αντιθέτως, πιο σκληρή στάση πρέπει να κρατήσουν έναντι των ομάδων που επανειλημμένα παραβαίνουν τις συμφωνίες, για την αποπληρωμή των χρεών τους.

Καλό θα ήταν κιόλας να διαχωριστούν όσο γίνεται τα δύο θέματα. Άλλο το ποσοστό που τους αναλογεί και άλλο τα κέρη που δημιουργούν και δεν πληρώνουν!

Ο πραγματικός «εχθρός» της Ανόρθωσης

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝ

Αμελήτεια ποσά δεν τα λες. Ούτε το συνολικό και με αυξητική τάση χρέος της Ανόρθωσης, ούτε το έλλειμμα της προηγούμενης περιόδου, πολύ περισσότερο το ποσό το οποίο αφορά στις άμεσες οφειλές σε υποχρεώσεις, από το οποίο έχουν ήδη προκύψει οι πρώτες συνέπειες και με κίνδυνο για ακόμη μεγαλύτερες. Εξακολουθεί, ωστόσο, η Ανόρθωση, σε θέμα αριθμών και οφειλών, να μην βρίσκεται στη χειρότερη θέση, σε σχέση με άλλα σωματεία ή ποδοσφαιρικές εταιρείες με ανάλογα προβλήματα. Είναι να απορείς, λοιπόν, για την αδυναμία εξεύρεσης λύσεων, διαχρονική όπως εξελίσσεται και την ίδια ώρα τον ολόένα και μεγαλύτερο κίνδυνο που δημιουργείται για έναν ιστορικό σύλλογο, ο οποίος αποδείχθηκε ικανός να ανταπεξέλθει σε πολύ χειρότερες καταστάσεις. Αδυναμία εξεύρεσης λύσεων, ακόμη και υπό μορφή διακανονισμών, εκεί και όπου μπορεί να εφαρμοσθούν.

Μεγάλο εκτόπισμα κόσμου. Με απλούς φιλάθλους οι οποίοι κατ' επανάληψη απέδειξαν και τη θέληση και τη διάθεσή τους να προσφέρουν. Με υποστηρικτές γνωστούς και πετυχημένους επιχειρηματίες της χώρας, ικανούς να συμβάλουν οικονομικά σε πολύ μεγάλο βαθμό. Με ιδιόκτητο και πλέον πλήρως εξοπλισμένο γήπεδο. Ένας ποδοσφαιρικός οργανισμός κατάλληλα οργανωμένος, με δυνατότητα αντίληψης εσόδων από χορηγικές συμφωνίες και διαθέτοντας ένα από τα μεγαλύτερα τηλεοπτικά συμβόλαια. Και όμως, η Ανόρθωση ακροβατεί σε τεταμένο σκοινί, όχι σε σχέση με τη δυνατότητα υλοποίησης των διαχρονικά πρωταγωνιστικών της στόχων σε αγωνιστικό επίπεδο, αλλά στο θέμα βιωσιμότητας του συλλόγου!

Η οικονομική κακοδιαχείριση των τελευταίων χρόνων η αιτία του κακού. Οι εσωτερικές διαφορές, τα προσωπικά ή άλλα συμφέροντα, πιο απλά η διχόνοια, οι αιτίες για την αδυναμία εξεύρεσης λύσεων. Ίσως και σε πιο παλιά χρόνια αλλά κυρίως από τα γεγονότα του 2008 και έπειτα, η... αντιπολίτευση ήταν σχεδόν πάντα το μεγαλύτερο πρόβλημα για την κάθε διοίκηση. Γιατί αυτοί και όχι εμείς, ποιος φταίει λιγότερο ή περισσότερο, γιατί να καρπωθεί κάποιος μεγαλύτερο ποσοστό από επιτυχίες και πολλά άλλα, με αποκορύφωμα το ρεκόρ των τελευταίων μηνών σε γενικές συνελεύσεις, συνεπεία της απροθυμίας πολλών να βγουν μπροστά.

Για μία ακόμη φορά, η θηλιά σφίγγει... Για μία ακόμη φορά, δεδομένη θα πρέπει να θεωρείται η στήριξη του απλού κόσμου, από μόνη της όμως δεν αρκεί. Για μία ακόμη φορά, αναμονή για την ευαισθητοποίηση αυτών που έχουν τη δυνατότητα να σώσουν την κατάσταση. Με αποφασιστικό και κυρίως πρακτικό τρόπο και όχι ευκολόγεια και ευσεβοποιήσιμους περί επενδυτών και άλλων... μαγικών λύσεων.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΓΕΡΜΑΝΙΑ Πιέσεις για αναθεώρηση πολιτικής για φρένο χρέους Σελ. 9	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. -1,80%	 1,76%	 1,70%	 -0,93%	 -0,61%	 0,97%	 4,63%	 -0,66%	
	Χ.Α. -0,16%								

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ

Τα σχέδια Τραμπ για παραγωγή πετρελαίου

Ο κυβερνήτης της Βόρ. Ντακότα, Νταγκ Μπούργκουμ, ο βαρώνος του σχιστολιθικού πετρελαίου Χάρολντ Χαμ και ο Κρις Ράιτ, ιδρυτής ενεργειακής εταιρείας, στήριξαν δυναμικά τον Ντόναλντ Τραμπ. Σήμερα χαιρόνται καθώς στις προτεραιότητές του είναι η απελευθέρωση της παραγωγής πετρελαίου. **Σελ. 11**

ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΑΙ

Δάνεια ύψους 20,9 δισ. ευρώ έχουν οι Servicers

Το απόθεμα των δανείων που έχουν οι Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων βρίσκεται στα 20,9 δισ. ευρώ. Τα περισσότερα εξ αυτών είναι μη εξυπηρετούμενα. Μόλις 1,3 δισ. ευρώ των δανείων εξυπηρετείται, όπως παρουσιάζει με επίσημα στοιχεία η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ). **Σελ. 4**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Αυξήθηκαν κατά 35% τα ενοίκια από το 2019

Δυσβάστακτο είναι το κόστος της στέγης για ενοικιαστές στην Ελλάδα. Από το 2019 τα ενοίκια έχουν αυξηθεί κατά 35% κατά μέσο όρο στο λεκανοπέδιο Αττικής, ενώ σε κάποιες περιοχές έως 52%. Την ίδια περίοδο, το μέσο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα έχει καταγράψει αύξηση κατά 8,5%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,92%	0,02%
Γερμανία	2,32%	-0,02%
Γαλλία	3,05%	-0,05%
Ιταλία	3,50%	-0,04%
Ισπανία	3,04%	0,00%
Ιρλανδία	2,57%	-0,08%
Ελλάδα	3,18%	0,02%
Ην. Βασίλειο	4,44%	-0,04%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Κάθοδος 200 ξένων επενδυτών σε 6 μήνες

Πόλος έλξης η Κύπρος – Δημιουργήθηκαν 1.200 θέσεις εργασίας σε τομείς τεχνολογίας, τουρισμού και εκπαίδευσης

Πόλος έλξης για ξένους επενδυτές έχει καταστεί η Κύπρος. Όπως πληροφορείται η «Κ», το εξάμνηο φέτος έχουν δραστηριοποιηθεί επενδυτικά στην Κύπρο περίπου 200 ξένες εταιρείες. Μέσα από αυτές τις επενδυτικές δραστηριότητες των ξένων εται-

ρειών δημιουργήθηκαν 1.200 νέες θέσεις εργασίας σε πολλούς τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το εξάμνηο φέτος είχαμε και δραστηριοποίηση εταιρειών από χώρες που δεν ανήκουν στην ευρωπαϊκή κοι-

νότητα και επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν τη χώρα μας ως κόμβο προς την Ευρώπη. Σύμφωνα με τον Κυπριακό Οργανισμό Προώθησης Επενδύσεων (Invest Cyprus) το επιχειρείν στην Κύπρο έχει φτάσει σε πάρα πολύ καλά επίπεδα σήμερα, κα-

θώς την ώρα που οι υφιστάμενες ξένες εταιρείες επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους, παράλληλα εταιρείες από νέες αγορές αρχίζουν να δραστηριοποιούνται στη χώρα μας στήνοντας γραφεία, δημιουργώντας φυσική παρουσία και θέσεις εργασίας.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται και η πρώτη κάθοδος εταιρειών από τη Βραζιλία στο πλαίσιο της υπογραφής ενός ιστορικού Μνημονίου Συνεργασίας (MoU) με τον αντίστοιχο Invest Paran της ομώνυμης πολιτείας της Βραζιλίας. **Σελ. 3**

Το Πεκίνο αυξάνει τις επενδύσεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο

Το αχανές σιδηροδρομικό δίκτυο της Κίνας, με περίπου 50.000 χιλιόμετρα γραμμών υψηλής ταχύτητας, θα μπορούσε να περικυκλώσει ολόκληρο τον πλανήτη. Το Πεκίνο, ωστόσο, οραματίζεται να προσθέσει τουλάχιστον 24.000 επιπλέον χιλιόμετρα έως το 2035, σε ένα από τα μεγαλύτερα δημόσια έργα στην Ιστορία που μετατρέπεται σε γιγάντιο «λάκκο» για χρήματα, την ώρα που η οικονομία της χώρας κλυδωνίζεται. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Εκλογική επικράτηση του κ. Τραμπ – Οικονομικές διαστάσεις

Η εκλογή, για δεύτερη φορά, του κ. Τραμπ στην προεδρία των ΗΠΑ σηματοδοτεί σεισμικές γεωπολιτικές αλλαγές και αναμένεται να επηρεάσει, σε καθοριστικό βαθμό, την παγκόσμια οικονομία. Η οικονομία των ΗΠΑ παρουσιάζει ικανοποιητική εικόνα. Ο ρυθμός ανάπτυξης ξεπερνά το 2%, η ανεργία παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, ο πληθωρισμός βρίσκεται σε πτωτική πορεία και οι πραγματικοί μισθοί βελτιώνονται. Θεματικά είναι η πρόοδος και στον τεχνολογικό τομέα. Παρά τα υψηλά ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στα δημόσια οικονομικά, η χρηματοδότησή τους δεν παρουσιάζει πρόβλημα, ενώ η θέση του δολαρίου παραμένει ισχυρή. Παρά τα πιο πάνω δεδομένα,

η άνετη επικράτηση του κ. Τραμπ φαίνεται να οφείλεται και στη δυσарέσκεια της χαμηλής και μεσαίας τάξης, με την οικονομική κατάσταση, και ειδικότερα τις επιπτώσεις των υψηλών τιμών στο βιοτικό της επίπεδο. Η εκλογή του κ. Τραμπ συνεπάγεται αμφιλεγόμενες αλλαγές στην οικονομική πολιτική, στο πλαίσιο της διακυβέρνησής στρατηγικής του «Πρώτα οι ΗΠΑ». Δραστική μείωση των εταιρικών φόρων, αποδυνάμωση του ρυθμιστικού πλαισίου, σμίκρυνση του δημόσιου τομέα, κατακόρυφη αύξηση των εισαγωγικών δασμών έναντι της Κίνας, της Ευρώπης και άλλων χωρών, άσκηση πιέσεων προς την Ομοσπονδιακή Τράπεζα για επιθετική μείωση των επιτοκίων και λήψη μέτρων για

απελάσεις μεταναστών, αποτελούν διακυβερνητικές προτεραιότητες. Στα ίδια πλαίσια, ο κ. Τραμπ έχει ανακοινώσει κατάργηση των επιδοτήσεων προς όφελος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ριζική διαφοροποίηση της ενεργειακής πολιτικής. Σε ό,τι αφορά την εξωτερική πολιτική, η διακυβέρνηση Τραμπ φαίνεται να επιζητεί μείωση της ανάμειξης της σε διεθνείς διενέξεις, όπως στην Ουκρανία. Οι αγορές φαίνονται, προς το παρόν, να επικροτούν αυτές τις πολιτικές, κυρίως σε θέματα μείωσης των εταιρικών φόρων και αποδυνάμωσης του ρυθμιστικού πλαισίου της οικονομίας, όπως αποτυπώνεται στην άνοδο των χρηματιστηρίων των ΗΠΑ και την ισχυροποίηση του δολαρίου.

Σε αντίθεση, μεγάλος αριθμός πολιτικών και οικονομολόγων εκφράζουν σοβαρές ανησυχίες, ιδιαίτερα αναφορικά με τις δυσμενείς επιπτώσεις «ανορθόδοξων» πολιτικών, όπως οι κατακόρυφες αυξήσεις των εισαγωγικών δασμών και οι δραστικοί περιορισμοί στη μετανάστευση, που αναμένεται να επηρεάσουν την παγκόσμια ανάπτυξη και να ενισχύσουν τον πληθωρισμό. Επίσης, οι μειώσεις φόρων αναμένεται να διογκώσουν το ήδη υψηλό δημόσιο χρέος των ΗΠΑ. Με βάση τις επικριτικές απόψεις, οι θετικές επιπτώσεις της πολιτικής Τραμπ αποτυπώνονται σε βραχυ-μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, ενώ οι δυσμενείς προεκτάσεις θα διαφανούν μακροπρόθεσμα, περιλαμβανομένων και των συνεπειών που αφορούν

στην κλιματική αλλαγή. Η Ευρώπη αναμένεται να επηρεαστεί αρνητικά, κυρίως από την αύξηση των προστατευτικών δασμών, λόγω του εξαγωγικού της χαρακτήρα. Επίσης, θα αναγκαστεί να επωμισθεί μεγαλύτερο βάρος σε σχέση με τις αμυντικές δαπάνες και τη στήριξη της Ουκρανίας. Η ανάγκη για μεγαλύτερη αυτονομία στη διαμόρφωση της πολιτικής της, κυρίως σε θέματα ασφάλειας, ενέργειας, τεχνολογίας και διεθνούς εμπορίου, όπως αποτυπώνεται στην πρόσφατη έκθεση του κ. Ντράγκι, είναι πλέον επιτακτική και αποτελεί μονόδρομο.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

Κάθοδος 200 ξένων εταιρειών το εξάμηνο

Πόλος έλξης η Κύπρος - Δημιουργήθηκαν 1.200 θέσεις εργασίας σε τομείς τεχνολογίας, τουρισμού και εκπαίδευσης

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Οι στοχευμένες προσπάθειες και το ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα της Κύπρου απέδωσαν καρπούς καθώς το εξάμηνο φέτος καταγράφηκε το καλύτερο επίπεδο του επιχειρείν. Όπως πληροφορείται η «Κ», το εξάμηνο φέτος έχουν δραστηριοποιηθεί επενδυτικά στην Κύπρο περίπου 200 ξένες εταιρείες. Μέσα από αυτές τις επενδυτικές δραστηριότητες των ξένων εταιρειών δη-

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται και η πρώτη κάθοδος εταιρειών από τη Βραζιλία στο πλαίσιο της υπογραφής ενός ιστορικού Μνημονίου Συνεργασίας (MoU) με τον αντίστοιχο Invest Paran της ομώνυμης πολιτείας της Βραζιλίας.

μιουργήθηκαν 1.200 νέες θέσεις εργασίας σε πολλούς τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το εξάμηνο φέτος είχαμε και δραστηριοποίηση εταιρειών από χώρες που δεν ανήκουν στην ευρωπαϊκή κοινότητα και επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν τη χώρα μας ως ευρωπαϊκό κόμβο.

Σύμφωνα με τον Κυπριακό Οργανισμό Προώθησης Επενδύσεων (Invest Cyprus) το επιχειρείν στην Κύπρο έχει φτάσει σε πάρα πολύ καλά επίπεδα σήμερα, καθώς την

ώρα που οι υφιστάμενες ξένες εταιρείες επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους, παράλληλα εταιρείες από νέες αγορές αρχίζουν να δραστηριοποιούνται στη χώρα μας στήνοντας γραφεία, δημιουργώντας φυσική παρουσία και θέσεις εργασίας.

Όπως μας ανέφερε ο CEO του Invest Cyprus, Μάριος Τανούσης, ο οργανισμός κατάφερε με στοχευμένες προσπάθειες να προσελκύσει νέες επενδυτικές αγορές για την Κύπρο προωθώντας το ελκυστικό πακέτο της Κύπρου, που συμπεριλαμβάνει τη σταθερότητά της και τα κίνητρα που προσφέρει το κυπριακό επενδυτικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τον κ. Τανούση, οι συνεχιζόμενες προσπάθειες του Invest Cyprus για να καταστεί η χώρα μας ακόμα πιο ελκυστικός προορισμός για τις ξένες επενδύσεις προβάλλοντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος. Το στοιχείμα, λοιπόν, φαίνεται να κερδίζεται για τις ξένες εταιρείες, οι οποίες φαίνεται να βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στην Κύπρο και να απολαμβάνουν το ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί στη χώρα.

65 συνέδρια σε 19 χώρες

Οι συντονισμένες προσπάθειες του Invest Cyprus να διαφημίσει την Κύπρο και το επιχειρηματικό της πακέτο σε επίδοξους επενδυτές και επενδυτικές αγορές την οδήγησαν σε 65 διοργανώσεις του εξωτερικού. Τα επενδυτικά συνέδρια, οι εκθέσεις και οι διοργανώσεις αποτελούν μία σημαντική πλατφόρμα για την προβολή των επενδυτικών ευκαιριών της Κύπρου. Ένα μείγμα σταθερότητας, ασφαλείας και κινήτρων προβάλλεται

Η Κύπρος αποτελεί γέφυρα επενδυτών από τρίτες χώρες προς την Ευρώπη.

για την Κύπρο στις συγκεκριμένες διοργανώσεις από τον αρμόδιο οργανισμό. Την ίδια ώρα, ο Invest Cyprus προχωρά και σε συγκεκριμένα παραδείγματα επενδυτικής δραστηριοποίησης ξένων εταιρειών στην Κύπρο, οι οποίες απέδωσαν καρπούς και προσέδωσαν αξία στις επενδύσεις και στους επενδυτές.

Ο κ. Τανούσης εμφανίζεται ιδιαίτερα αισιόδοξος αναφορικά με το κύμα επενδύσεων από το εξωτερικό που παρατηρείται, ειδικά το τελευταίο διάστημα, σε διάφορους τομείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας, εκφράζοντας μάλιστα την πεποίθηση ότι θα συνεχιστεί με ακόμα καλύτερες προοπτικές το επόμενο έτος.

Ευρωπαϊκός κόμβος

Σύμφωνα με τον CEO του Invest Cyprus, διαφαίνεται αυξημένη παρουσία από τις περιοχές της Μέσης Ανατολής, τον Λίβανο, τη Σαουδική Αραβία, την Αίγυπτο, το Ισραήλ,

την Ανατολική Ευρώπη, τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία. Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται και η πρώτη κάθοδος εταιρειών από τη Βραζιλία στο πλαίσιο της υπογραφής ενός ιστορικού Μνημονίου Συνεργασίας (MoU) με τον αντίστοιχο Invest Paran της ομώνυμης πολιτείας της Βραζιλίας. Οι εταιρείες από τη Βραζιλία δραστηριοποιούνται στους τομείς της βιομηχανίας, του τουρισμού και της ενέργειας. Παράλληλα, οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι έντονα αυξημένο είναι το ενδιαφέρον από την Ινδία αλλά και τις ΗΠΑ σε τομείς της ενέργειας, των ΑΠΕ και της δημιουργίας λογισμικών προγραμμάτων.

Στα θετικά του επιχειρείν της Κύπρου προστέθηκαν και οι δυο επενδυτικές διακρατικές συμφωνίες που υπογράφηκαν το 2023 με την Κύπρο, η μια με τη Σαουδική Αραβία και η άλλη με την Ιορδανία. Επιπλέον, όπως μας τονίστηκε, φέτος για πρώτη φορά έγινε μια προσπάθεια

να προωθηθεί το επιχειρηματικό πακέτο της Κύπρου στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Οι εταιρείες που έρχονται από χώρες εκτός Ευρώπης επιδιώκουν να δημιουργήσουν ένα ευρωπαϊκό γραφείο στην περιοχή και χρησιμοποιούν την Κύπρο σαν κόμβο, όπως σημειώνουν οι ίδιες πληροφορίες.

Αυτή την προσπάθεια θα ενισχύσει και το πρότζεκτ του rebranding της χώρας για το οποίο ο Invest Cyprus έχει προκηρύξει διαγωνισμό δύο φάσεων και ψάχνει εταιρεία που θα το αναλάβει. Ζητούμενο του διαγωνισμού, εκτιμώμενης αξίας 1,5 εκατ. ευρώ, είναι η σύναψη συμφωνίας με εταιρεία για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών branding, υπηρεσιών στρατηγικής επικοινωνίας, δημοσίων σχέσεων και άλλων συναφών δραστηριοτήτων με επίκεντρο τις διεθνείς αγορές, οι οποίες θα διευκολύνουν την ανάπτυξη, διαχείριση και ενίσχυση του εμπορικού σήματος της Κύπρου

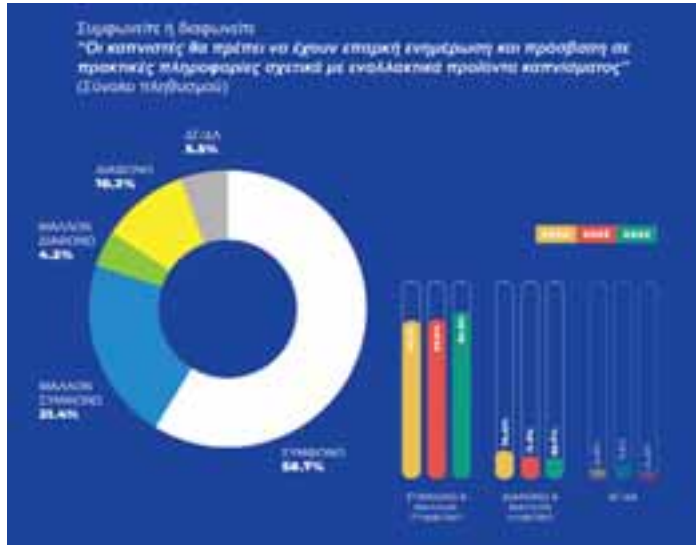
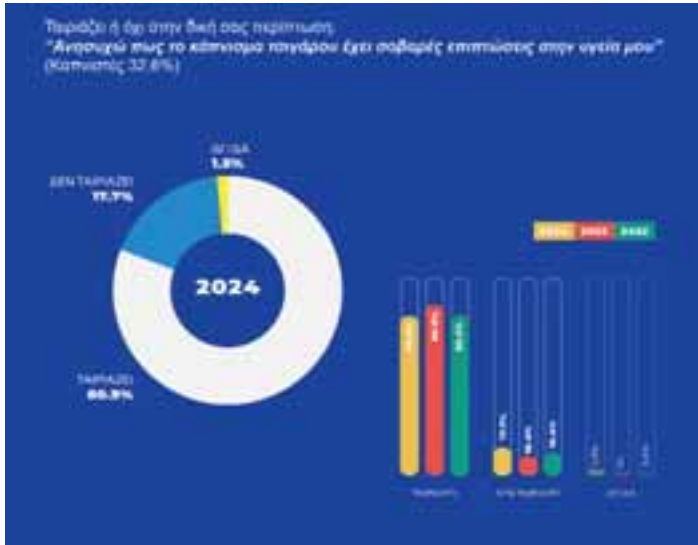
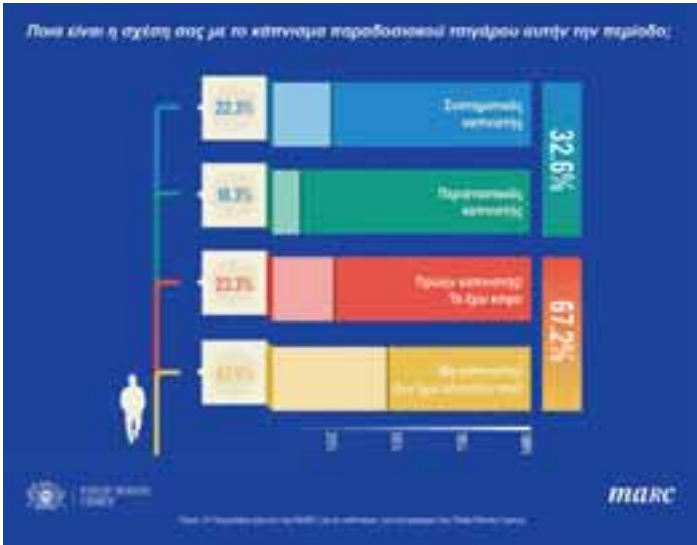
και θα υποστηρίξουν το μακροπρόθεσμο «Οραμα 2035» της Κύπρου. Απώτερος σκοπός είναι η αποκατάσταση της φήμης της χώρας μας στη διεθνή κοινότητα, η ανάδειξη της Κύπρου ως αξιόπιστου επιχειρηματικού και επενδυτικού κέντρου και εν τέλει η προσέλκυση περαιτέρω επενδύσεων. Οι προτεραιότητες που τίθενται, είναι η προσέλκυση επενδύσεων από εταιρείες υψηλής τεχνολογίας, καινοτομίας, έρευνας και ανάπτυξης, ενέργειας, υγείας, εκπαίδευσης, ναυτιλίας και εμποτευόμενες υπηρεσίες όπως επενδύσεις στον χρηματοοικονομικό, ασφαλιστικό και τραπεζικό τομέα, καθώς και σε επενδυτικά κεφάλαια και στη διαχείριση κεφαλαίων.

Στα σακάρια

Ερευνούν, αξιολογούν και συζητούν τις επενδυτικές ευκαιρίες της Κύπρου διακεκριμένοι οργανισμοί κορυφαίου επιπέδου, οι οποίοι προσανατολίζονται να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στην Κύπρο εντός του 2025. Ήδη, έχουν γίνει κάποιες κινήσεις που ανεπίσημα ανοίγουν τον δρόμο για τα μεγάλα σχέδια των κολοσσών, ωστόσο δεν έχουν ακόμα προχωρήσει σε επίσημες ανακοινώσεις.

Ξένες επενδύσεις €3,2 δισ.

Το 2023 οι ξένες επενδύσεις έφτασαν στα 3,2 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ δημιουργήθηκαν 2.500 νέες θέσεις εργασίας. Ο Invest Cyprus τόνισε από το βήμα της Γενικής Συνέλευσής του ότι στο μέλλον πρόκειται να επικεντρωθεί και σε επενδύσεις που ενισχύουν την παραγωγική βάση, μέσα από συνεργασίες μεταξύ Κυπρίων επιχειρηματιών και ξένων επενδυτών.

Οι καπνιστικές συνήθειες στην Κύπρο Η ενημέρωση κλειδί για το τέλος του τσιγάρου

Αποτελέσματα της 3ης Παγκύπριας Έρευνας για το Κάπνισμα, που διενεργήθηκε από την MARC

Η 3η Παγκύπρια Έρευνα για το Κάπνισμα, που διενεργήθηκε από την MARC για λογαριασμό της Philip Morris Cyprus, αποκαλύπτει σημαντικά δεδομένα για το προφίλ των καπνιστών στην Κύπρο και υπογραμμίζει την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις. Με τη συμμετοχή 809 νοικοκυριών, η έρευνα που διενεργήθηκε την περίοδο 14-20 Οκτωβρίου 2024, καταδεικνύει ότι ένας στους τρεις Κύπριους επιμένει να καπνίζει, γεγονός που αντικατοπτρίζει την πολυπλοκότητα της καπνιστικής συνήθειας και τη δυσκολία της διακοπής της.

• Δυσκολίες στη διακοπή

Η διατήρηση του ποσοστού των καπνιστών συνδέεται με την επιστροφή στη συνήθεια: το 18,5% των ερωτηθέντων που είχαν διακόψει το κάπνισμα, ξεκίνησαν ξανά μέσα στους τελευταίους έξι μήνες. Το στοιχείο αυτό, αποδεικνύει εν μέρει, τη δυσκολία της διακοπής του τσιγάρου, παρά το γεγονός ότι το 80,9% των καπνιστών δηλώνει ανησυχία για τις επιπτώσεις του καπνίσματος στην υγεία τους. Παράλληλα, το 73,3% των καπνιστών αναφέρει ότι το βασικό κίνητρο για διακοπή είναι η βελτίωση της υγείας και της φυσικής τους κατάστασης. Το 45,3% των καπνιστών εστιάζει το κίνητρο στους οικονομικούς λόγους και το 36% την προφύλαξη των δικών τους ανθρώπων από το παθητικό κάπνισμα.

Ωστόσο, η έλλειψη επαρκούς υποστήριξης

και πληροφόρησης παραμένει κρίσιμος παράγοντας. Το 62% του συνολικού πληθυσμού και το 51,9% των καπνιστών θεωρούν ότι η ενημέρωση για τους τρόπους διακοπής είναι ανεπαρκής. Αυτό σημαίνει ότι για πολλούς καπνιστές, η διακοπή δεν είναι απλώς θέμα θέλησης.

• Ο κοινωνικός αντίκτυπος και οι διαπροσωπικές επιπτώσεις

Το κάπνισμα δεν αποτελεί μόνο μια προσωπική συνήθεια, αλλά επηρεάζει και τις σχέσεις των καπνιστών με τους γύρω τους. Για το 26,6% των μη καπνιστών που έχουν καπνιστές συντρόφους, η μυρωδιά του καπνού στο σπίτι είναι το πιο ενοχλητικό χαρακτηριστικό, ενώ το 23% αναφέρει τον ίδιο τον καπνό ως αιτία ενοχλησης. Το 17,3% ενοχλείται από τη μυρωδιά στα ρούχα, τα μαλλιά και τα χέρια και το 14,6% από την αναπνοή του καπνιστή. Αυτές οι δηλώσεις υπογραμμίζουν τον ρόλο του καπνίσματος ως πηγή συγκρούσεων και δυσφορίας στις διαπροσωπικές σχέσεις.

• Εναλλακτικά προϊόντα: Μια δυνατή προοπτική αλλά με προκλήσεις

Στο πλαίσιο της αναζήτησης καλύτερων εναλλακτικών σε σχέση με το τσιγάρο, παρατηρείται μια σταδιακή στροφή προς τα προϊόντα χωρίς καπνό τσιγάρου. Σύμφωνα με την έρευνα, το 15,4% των Κυπρίων καπνιστών έχει στραφεί σε αυτά, παρουσιάζοντας αύξηση

από το 13,4% που καταγράφηκε την προηγούμενη χρονιά. Οι χρήστες εναλλακτικών προϊόντων ανέφεραν διάφορους λόγους για τη μετάβαση από τα παραδοσιακά τσιγάρα. Οι σημαντικότεροι λόγοι περιλαμβάνουν την απουσία μυρωδιάς, τον δυνητικά μειωμένο κίνδυνο για την υγεία και την απουσία στάχτης. Ταυτόχρονα, τονίζεται ο παράγοντας της τεχνολογίας και της επιστήμης ως καθοριστικός

κατά την επιλογή εναλλακτικού προϊόντος από το 84,2% του πληθυσμού.

Ωστόσο, παρά την αυξανόμενη τάση προς τα εναλλακτικά προϊόντα, η έρευνα ανέδειξε την ύπαρξη εμποδίων που δυσχεραίνουν τη μετάβαση. Οι κυριότεροι λόγοι που καθιστούν τους καπνιστές τσιγάρου διστακτικούς περιλαμβάνουν την έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης σχετικά με αυτά τα προϊόντα.

• Το πρόβλημα της πρόσβασης των ανηλίκων

Η πρόσβαση των ανηλίκων σε προϊόντα καπνού και νικωτίνης αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για την κυπριακή κοινωνία. Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες (95,8%) θεωρούν το θέμα αυτό εξαιρετικά ανησυχητικό, ενώ το 93,7% δηλώνει ότι η πρόσβαση των ανηλίκων σε προϊόντα καπνού και νικωτίνης είναι εύκολη. Αυτή η κατάσταση υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη για αποτελεσματικότερη προσέγγιση του θέματος αυτού, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι ανήλικοι δεν θα έχουν πρόσβαση σε προϊόντα καπνού και νικωτίνης.

• Η ενημέρωση θεμέλιο για το τέλος του τσιγάρου

Ο Γρηγόρης Καμπέρος, Γενικός Διευθυντής της Philip Morris Cyprus, υπογραμμίζει τη σημασία της ενημέρωσης: «Η έρευνα καταδεικνύει ξεκάθαρα πως η ενημέρωση στη βάση επιστημονικών δεδομένων αποτελεί το θεμέλιο για τη μείωση του καπνίσματος. Είναι πολύ σημαντικό να παρασχεθούν στους ενήλικους καπνιστές που δεν διακόπτουν το κάπνισμα, τόσο η πληροφόρηση, όσο και οι εναλλακτικές λύσεις προϊόντων δυνητικά μειωμένου κινδύνου, προκειμένου να αφησούν οριστικά πίσω τους το τσιγάρο. Ο ρόλος της τεχνολογίας και της επιστήμης είναι καθοριστικός σε αυτήν τη μετάβαση, προκειμένου να επιτύχουμε τη δέσμευσή μας, και να βάλουμε το τσιγάρο εκεί που ανήκει: στα μουσεία».

Επενδύσεις 5,6 δισ. της ΕΤΕπ στην Κύπρο από το 1981

Με νέο γραφείο στη Λευκωσία προχώρησε ο Ομίλος, με στόχο να ενισχύσει την τοπική παρουσία του στην Κύπρο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Με νέο γραφείο στη Λευκωσία προχώρησε η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), με στόχο να ενισχύσει την τοπική παρουσία του Ομίλου στην Κύπρο. Η ΕΤΕπ έχει επενδύσει 5,6 δισεκατομμύρια ευρώ στη χώρα από το 1981, ενώ το 2023, η ΕΤΕπ προχώρησε σε επενδύσεις ύψους 257 εκατομμυρίων ευρώ στη χώρα, στηρίζοντας υποδομές διαχείρισης υδάτων, περιφερειακή ανάπτυξη, οικονομική ανθεκτικότητα και βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της ποιότητας ζωής. Το μακροπρόθεσμο πιστωτικό ίδρυμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που χρηματοδοτεί επενδύσεις που συμβάλλουν στους στόχους πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εγκαινίασε τα νέα του γραφεία στην Κύπρο για να διευκολύνει τη συνεργασία με εταίρους και επιχειρήσεις σε στρατηγικές προτεραιότητες και ευκαιρίες χρηματοδότησης.

Όπως αναφέρεται σε σχετική προηγούμενη ενημέρωση, η χρηματοδότηση της Κύπρου με τα 257 εκατ. ευρώ για το 2023 σημείωσε αύξηση 3% σε σύγκριση με το 2022 και οι νέες δεσμεύσεις δια-

τέθηκαν για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της χώρας, την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τη βελτίωση της καθημερινής ζωής των κατοίκων. Η ΕΤΕπ δέσμευσε 130 εκατ. ευρώ για τη στήριξη του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ,

Η νέα χρηματοδότηση που υπεγράφη το 2023 ήταν η έκτη υψηλότερη μεταξύ των χωρών της ΕΕ ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

το οποίο στοχεύει σε ξύπνες και πράσινες επενδύσεις που περιλαμβάνουν τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τη διαχείριση των υδάτων και της ενέργειας, την προστασία του περιβάλλοντος και την κατάρτιση με σκοπό την απασχόληση. Δόθηκε επίσης έμφαση στις επενδύσεις διαχείρισης λυμάτων στη Λευκωσία, τη Λεμεσό και τη Λάρνακα, οι οποίες ανήλθαν συνολικά σε 100 εκατ. ευρώ, με σκοπό την

πλήρη συμμόρφωση της Κύπρου με τη νομοθεσία της ΕΕ για τα ύδατα. Τα υπόλοιπα 27 εκατ. ευρώ προήλθαν από τη μονάδα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ) της ΕΤΕπ. Σημειώνεται πως, η νέα χρηματοδότηση που υπεγράφη το 2023 ήταν η έκτη υψηλότερη μεταξύ των χωρών της ΕΕ ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Οι επενδύσεις ύψους 100 εκατ. ευρώ στον τομέα της διαχείρισης λυμάτων στη Λευκωσία, τη Λεμεσό και τη Λάρνακα χρηματοδοτούν την προετοιμασία και κατασκευή αποχετευτικών δικτύων και εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων.

650 εκατ. για ύδατα

Η Κύπρος είναι μία από τις χώρες με τη μεγαλύτερη λειψυδρία παγκοσμίως, ενώ την ίδια στιγμή η ζήτηση για νερό αυξάνεται ολοένα και περισσότερο. Από την έναρξη της Κύπρου στην ΕΕ το 2004 και μετά, η ΕΤΕπ έχει εγκρίνει χρηματοδοτήσεις ύψους άνω των 650 εκατ. ευρώ για έργα στον τομέα των υδάτων σε ολόκληρη τη χώρα. Το πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ, το οποίο για το διάστημα 2021-2027 έχει προϋπολογισμό ύψους 1,8 δισ. ευρώ, βρίσκεται στο επίκεντρο των

Η χρηματοδότηση της Κύπρου με τα 257 εκατ. ευρώ για το 2023 σημείωσε αύξηση 3% σε σύγκριση με το 2022.

προσπαθειών της Κύπρου για ενίσχυση της οικονομικής ανθεκτικότητας και ανταγωνιστικότητας της. Η ΕΤΕπ, μέσω της χρηματοδότησης ύψους 130 εκατ. ευρώ που χορήγησε πέρυσι για επιχειρησιακά προγράμματα και προτεραιότητες, θα βοηθήσει τη χώρα να κατευθύνει την οικονομία της προς την ψηφιακή και πράσινη μετάβαση, στηρίζοντας ταυτόχρονα τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική συνοχή.

Το 2023 το ΕΤαΕ στήριξε το εκκολαπτόμενο οικοσύστημα κεφαλαίων στην Κύπρο. Η ομάδα που διορίστηκε για τη διαχείριση του Κυπριακού Ταμείου Χρηματοδότησης Κεφαλαίου (Cyprus Equity Fund), τον πρώτο ταμείου επιχειρηματικού κεφαλαίου της χώρας

με κρατική στήριξη, βρίσκεται επί του παρόντος στη φάση συγκέντρωσης κεφαλαίων.

Η δέσμευση του ΕΤαΕ για παροχή 27 εκατ. ευρώ υπεγράφη τον Σεπτέμβριο του 2023. Η επενδυτική δραστηριότητα αναμένεται να ξεκινήσει το δεύτερο τρίμηνο του 2024, γεγονός που σηματοδοτεί ένα σημαντικό βήμα προς τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου για νεοφυείς και καινοτόμες εταιρείες στην Κύπρο.

Εγκαινία την Παρασκευή

Η πρόεδρος του Ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων Nadia Calvi ο επισκέφθηκε την Παρασκευή την Κύπρο για να εγκαινιάσει το γραφείο της ΕΤΕπ

στη Λευκωσία και να ανταλλάξει απόψεις με την κυπριακή ηγεσία σχετικά με επενδυτικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση κοινών στόχων πολιτικής, από την ενέργεια έως τη διαχείριση των υδάτων, τη βιώσιμη και οικονομικά προσιτή στέγαση, την ασφάλεια και την άμυνα και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Οι πρόσφατες χρηματοδοτικές συμφωνίες της ΕΤΕπ στην Κύπρο περιλαμβάνουν την υποστήριξη για τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης των υδάτων, των μεταφορών και των ενεργειακών υποδομών, ενώ οι κύριες προτεραιότητες για το μέλλον περιλαμβάνουν την προσιτή στέγαση και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για μικρές επιχειρήσεις.

Κατέχουν 20,9 δισ. δάνεια οι Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων

Το απόθεμα των δανείων που έχουν οι Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων ανέρχεται λίγο κάτω από 21 δισεκατομμύρια ευρώ, συγκεκριμένα, 20,9 δισ. ευρώ. Τα περισσότερα εξ αυτών είναι μη εξυπηρετούμενα, καθώς ποσοστό 94%, ή 19,6 δισεκατομμύρια ευρώ, είναι τα λεγόμενα «κόκκινα». Μόλις 1,3 δισ. ευρώ δανείων εξυπηρετείται, όπως παρουσιάζει με επίσημα στοιχεία η Κεν-

τρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ). Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η ΚΤΚ με ημερομηνία αναφοράς τον Ιούνιο του 2024, τα 9,9 δισ. ευρώ αφορούν φυσικά πρόσωπα και τα 9,7 δισ. ευρώ αφορούν νομικά πρόσωπα. Ειδικότερα, σε φυσικά πρόσωπα αντιστοιχούν τα 692 εκατ. ευρώ δανείων που εξυπηρετούνται και σε νομικά πρόσωπα τα 623 εκατ. ευρώ. Τα συνολικά

Μόλις 1,3 δισ. ευρώ δανείων εξυπηρετείται και έχουν στην κατοχή τους 7.610 ακίνητα.

λίκα υπόλοιπα των δανείων είναι περίπου «μοιρασμένα». Αναλυτικότερα, 10,6 δισ. ευρώ δανείων έχουν τα φυσικά πρόσωπα και 10,3 δισ. ευρώ τα νομικά. Πέραν των δανείων που έχουν στην κατοχή τους οι Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων, η Κεντρική δημοσιοποίησε και το συνολικό απόθεμα των ακινήτων που έχουν στη διάθεσή τους. Οι Servicers λοιπόν έχουν στην κα-

τοχή τους 7.610 ακίνητα, αγοραίας αξίας 1,1 δισεκατομμυρίων ευρώ. Τα οφέλη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αυτό περιλαμβάνει την επιτάχυνση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση που ορίζονται στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου. Η Κύπρος θα ωφεληθεί επίσης από την περαιτέρω διαφοροποίηση των εξαγωγικών και ενεργειακών αγορών της, καθιστώντας την οικονομία της πιο ευέλικτη ενόψει του γεωοικονομικού κατακερματισμού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η συνεχιζόμενη διαφοροποίηση των τουριστικών αγορών και προϊόντων, οι προσπάθειες για την εισαγωγή ενός ποικίλου και πιο πράσινου ενεργειακού μείγματος από διαφορετικές και πιο πράσινες πηγές ενέργειας, η περαιτέρω διεθνοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των υπηρεσιών υγείας και η εξαγωγική μεταποίηση, όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

ΑΡΘΡΟ / Του ROLF STRAUCH

Γεωοικονομικές εντάσεις και Κύπρος: Διατήρηση της πορείας εν μέσω μελλοντικών προκλήσεων

Ο γεωοικονομικός κατακερματισμός, η αντιστροφή της προόδου προς την παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση λόγω πολιτικών και στρατιωτικών συγκρούσεων και στρατηγικών πολιτικών αποφάσεων, αυξάνεται. Σημαντικά σοκ, όπως η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και η πανδημία Covid-19, αποκάλυψαν τα τρωτά σημεία ενός διασυνδεδεμένου κόσμου.

Οι εντάσεις μεταξύ μεγάλων οικονομιών, ιδίως μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών (ΗΠΑ) και της Κίνας, έχουν επιβαρύνει το διεθνές εμπόριο και τις διασυνοριακές ροές κεφαλαίων. Οι έντονες συγκρούσεις στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή προκάλεσαν τραγικές απώλειες ανθρώπινων ζωών. Οι οικονομικές διαταραχές στις εμπορικές διαδρομές, τις αλυσίδες εφοδιασμού και την κατανομή των πόρων έχουν επιφέρει μεγαλύτερη αβεβαιότητα. Η Κύπρος είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη σε αυτή την αβεβαιότητα λόγω των επιπτώσεων των διεθνών κυρώσεων, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία και την εγγύτητά της με τις συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή.

Κίνδυνοι για τις οικονομίες και τη χρηματοπιστωτική μας σταθερότητα

Το οικονομικό κόστος που απορρέει από τις γεωπολιτικές εντάσεις και τον γεωοικονομικό κατακερματισμό είναι εμφανές. Η παγκόσμια ανάπτυξη υποφέρει και εμφανίζονται

πείσεις στις τιμές. Οι εντάσεις ΗΠΑ-Κίνας, η κυρίαρχη παγκόσμια τριβή, επηρεάζουν σημαντικά το παγκόσμιο εμπόριο, συμπεριλαμβανομένου του εμπορίου με την Ευρώπη. Ως βασικός παίκτης στο διεθνές εμπόριο, ο κατακερματισμός αυτός έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο στην Ευρώπη από ό,τι σε άλλες περιοχές του κόσμου.

Η Κύπρος ως μικρή οικονομία ανοικτών νησιών τείνει να είναι πιο ευάλωτη σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς από γεωπολιτικές εντάσεις και γεωοικονομικό κατακερματισμό.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η πιο ανοικτή μεταξύ των προηγμένων οικονομιών, έχει να χάσει περισσότερο από άλλες, αν η παγκοσμιοποίηση αντιστραφεί και η παγκόσμια οικονομία γίνει πιο κατακερματισμένη. Οι απώλειες θα προέλθουν από το υψηλότερο και πιο ευμετάβλητο ενεργειακό κόστος και τις αλλαγές στις αλυσίδες εφοδιασμού και τις εμπορικές σχέσεις που διαταράσσουν τις παραγωγικές δομές, απαιτώντας διαφοροποίηση μεταξύ των επιχειρήσεων, καθώς οι γεω-

πολιτικές εντάσεις μειώνουν την ανθεκτικότητα των αλυσίδων εφοδιασμού.

Αυτό ισχύει και για την Κύπρο, η οποία ως μικρή οικονομία ανοικτών νησιών τείνει να είναι πιο ευάλωτη σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς από γεωπολιτικές εντάσεις και γεωοικονομικό κατακερματισμό. Οι τιμές της ενέργειας και των βασικών εμπορευμάτων στην Κύπρο ήταν υψηλότερες και οι εμπορικές τριβές έχουν μειώσει την παγκόσμια διάθεση για ανάληψη κινδύνου, ενώ αν οι κίνδυνοι από τον γεωοικονομικό κατακερματισμό υλοποιηθούν, ενδέχεται να επιμεινούν το κόστος δανεισμού.

Ο τουρισμός, βασικός τομέας της κυπριακής οικονομίας, παραμένει εκτεθειμένος σε κινδύνους αφηνίδιων ανατροπών λόγω γεωπολιτικών εξελίξεων. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για τον αρνητικό αντίκτυπο των συνεχιζόμενων γεωπολιτικών εντάσεων στις ροές ξένων επενδύσεων.

Ένας άλλος δίαυλος είναι η μετανάστευση. Για την Κύπρο, μια από τις κορυφαίες κατά κεφαλήν χώρες υποδοχής ασύλου, η περαιτέρω κλιμάκωση των γεωπολιτικών συγκρούσεων θα μπορούσε να αυξήσει το κόστος μιας αυξημένης εισροής μεταναστών και να επιβαρύνει τους πόρους του μεταναστευτικού συστήματος.

Για την Ευρώπη και για την Κύπρο, αυτό αυξάνει τη σημασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της

ενιαίας αγοράς της ΕΕ, η οποία συμβάλλει στην αντιστάθμιση των εξωτερικών πιέσεων. Η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και οι κοινές αντιδράσεις στις τρεις προηγούμενες κρίσεις – τη χρηματοπιστωτική κρίση, την πανδημία και την ενεργειακή κρίση – μετρίασαν τις επιπτώσεις τους και έκαναν τις οικονομίες μας πιο ανθεκτικές.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η ενιαία αγορά, ο ακρογωνιαίος λίθος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, συνέχισε να εξασφαλίζει την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες για σχεδόν 450 εκατομμύρια καταναλωτές και πάνω από 30 εκατομμύρια επιχειρήσεις. Ως κράτος μέλος της ΕΕ, η Κύπρος συνέβαλε στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς της ΕΕ.

Εν όψει των νέων γεωπολιτικών και γεωοικονομικών κινδύνων, η ενιαία αγορά παραμένει υπερβολικά κατακερματισμένη και θα πρέπει να εμβαθυνθεί περαιτέρω. Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς θα ενίσχυε την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, όπως πειστικά υποστήριξαν ο Enrico Letta και ο Mario Draghi. Θα επέτρεπε στην Ευρώπη συνολικά και στην ίδια την Κύπρο να συμβαδίσει με τις παγκόσμιες εξελίξεις στους τομείς της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και θα ενίσχυε την ικανότητά τους να απορροφούν τους κραδασμούς μπροστά στην αυξανόμενη αβεβαιότητα.

Πλοήγηση στην αβεβαιότητα: Η οικονομία της Κύπρου και οι μελλοντικές προκλήσεις

Η Κύπρος έχει μια καλή αφετηρία για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις των αυξανόμενων γεωπολιτικών εντάσεων και του γεωοικονομικού κατακερματισμού. Οι έντονες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της τελευταίας δεκαετίας έχουν ωφεληθεί την οικονομία. Η Κύπρος έχει προβεί σε κρίσιμες μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών αδυναμιών και απολαμβάνει ισχυρές οικονομικές επιδόσεις και ευνοϊκές οικονομικές προβλέψεις.

Η χώρα υπήρξε επίσης δημοσιονομικά συνετή, με το δημόσιο χρέος να αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω, φθάνοντας το 60% του ΑΕΠ μέχρι το τέλος του 2026. Οι κυπριακές τράπεζες έχουν ουσιαστικά απορροφήσει τους ισολογισμούς τους και μέχρι στιγμής η ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού παραμένει ανθεκτική. Ο τραπεζικός τομέας βρίσκεται στην ισχυρότερη θέση του εδώ και μια δεκαετία, με τα υψηλότερα επιτόκια να ενισχύουν τα κέρδη και να οδηγούν τους δείκτες φρεγγυότητας πάνω από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ.

Αξιοποίηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και αλληλεγγύης

Παρά τις ευνοϊκές οικονομικές προοπτικές, η Κύπρος παραμένει ευάλωτη σε διάφορους τομείς. Καλό θα ήταν να διατηρήσει την τρέχουσα μεταρρυθμιστική δυναμική, να αν-

τιμετωπίσει τα εναπομείναντα τρωτά σημεία και να αξιοποιήσει πλήρως τα οφέλη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αυτό περιλαμβάνει την επιτάχυνση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση που ορίζονται στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου. Η Κύπρος θα ωφεληθεί επίσης από την περαιτέρω διαφοροποίηση των εξαγωγικών και ενεργειακών αγορών της, καθιστώντας την οικονομία της πιο ευέλικτη ενόψει του γεωοικονομικού κατακερματισμού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η συνεχιζόμενη διαφοροποίηση των τουριστικών αγορών και προϊόντων, οι προσπάθειες για την εισαγωγή ενός ποικίλου και πιο πράσινου ενεργειακού μείγματος από διαφορετικές και πιο πράσινες πηγές ενέργειας, η περαιτέρω διεθνοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των υπηρεσιών υγείας και η εξαγωγική μεταποίηση, όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα.

Το έργο μας δεν έχει τελειώσει. Πρέπει να ενισχύσουμε την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ενιαία αγορά, για την Κύπρο και την Ευρώπη γενικότερα, ενόψει των σημαντικών προκλήσεων. Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι η Κύπρος μπορεί να επωφεληθεί και να συμβάλει, μεταξύ άλλων και όταν αναλάβει την Προεδρία της ΕΕ το 2026.

* Ο Rolf Strauch είναι Επικεφαλής Οικονομολόγος του ESM

Στα σκαριά μέτρα για μετριασμό του φόρου εταιρειών

Συντονίζονται αύριο οι εμπλεκόμενοι φορείς και θα θέσουν τις προτάσεις τους ενώπιον του ΥΠΟΙΚ

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Γράφουν και σβήνουν αντισταθμιστικά μέτρα για τις πολυεθνικές εταιρείες που επηρεάζονται από την επιβολή φορολογικού συντελεστή ύψους 15% στα κέρδη τους οι επηρεαζόμενοι φορείς, προκειμένου να τα θέσουν ενώπιον του υπουργείου Οικονομικών. Όπως πληροφορείται η «Κ», αύριο συντονίζονται διαδικτυακά οι επηρεαζόμενοι φορείς με στόχο

Δεν τάσσονται ενάντια στην ψήφιση οι επηρεαζόμενες εταιρείες, αλλά θέλουν να τους δοθεί και κάτι πίσω.

να συμφωνήσουν στην κατάρτιση συγκεκριμένων αντισταθμιστικών μέτρων, τα οποία θα δοθούν στις κυπριακές εταιρείες που επηρεάζονται από την κοινοτική οδηγία που ρυθμίζει την επιβολή ενός ελάχιστου πραγματικού φορολογικού συντελεστή ύψους 15%, επί των λογιστικών κερδών των οντοτήτων που ανήκουν σε ομίλους πολυεθνικών επιχειρήσεων ή εγχώριων ομίλων μεγάλης κλίμακας, με ετήσια ενοποιημένα έσοδα που υπερβαίνουν

τα €750 εκατ. Τα μέτρα που θα συμφωνηθούν πρόκειται να παρουσιαστούν στην εκτελεστική εξουσία, η οποία και θα αποφασίσει άμεσα για το πώς θα προχωρήσει με την παραχώρησή τους, όπως αναφέρουν οι ίδιες πληροφορίες. Από μεριάς του υπουργείου Οικονομικών υπάρχει πρόθεση όπως δοθούν ορισμένα αντισταθμιστικά μέτρα στις εταιρείες αυτές που επηρεάζονται από την οδηγία προκειμένου να μην παρατηρηθεί τάση φυγής τους από την Κυπριακή Δημοκρατία. Την ίδια ώρα, ωστόσο, έχει γίνει ξεκάθαρο ότι η Ολομέλεια θα προχωρήσει στην ψήφιση του σχετικού νομοσχεδίου μέχρι το τέλος του έτους καθώς έχουν στενέψει τα χρονικά περιθώρια και η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται ήδη επί παραβάσει.

Δυο εισηγήσεις

Παρέκκλιση για να τεθεί από το 2026 σε εφαρμογή η οδηγία ζητούν οι εμπλεκόμενοι φορείς, γεγονός που όπως σημειώνουν επιτρέπεται και βάσει των προνοιών της. Αυτό, τονίζουν, δίνει περιθώριο στις επηρεαζόμενες εταιρείες να προσαρμοστούν με τους καινούργιους κανόνες.

Η δεύτερη εισήγησή τους αφορά την εισαγωγή ορισμένων αντισταθμιστικών μέτρων έτσι ώστε να υπάρχει αντιστάθμιση των επιπτώσεων που θα έχουν από τους νέους κανόνες του πυλώνα 2.

Οι επιπτώσεις του εν λόγω νομοσχεδίου, το οποίο αφορά την παγκόσμια συμφωνία που επιτεύχθηκε σε επίπεδο του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) θα ωθήσουν τις επηρεαζόμενες εταιρείες να αυξήσουν τις τιμές τους καθώς χάνουν την ανταγωνιστικότητά τους, ανέφερε ο οικονομικός διευθυντής της πολυεθνικής εταιρείας πληροφορικής ASBIS κ. Μάριος Χρήστου στο ένθετο ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ στο πλαίσιο της εκπομπής ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ στον ΣΠΟΡ FM 95.0.

Ευελπιστούμε ότι η κυβέρνηση θα βρει τον χρόνο και θα ρυθμίσει την κατάσταση για τις επηρεαζόμενες εταιρείες προτείνοντας μέτρα τα οποία θα απαλύνουν τις χρεώσεις που θα έχουν εταιρείες σαν την ASBIS, επισήμανε ο κ. Χρήστου. Είναι προς όφελος του κράτους και της οικονομίας να γίνει αυτό, υποστήριξε, σημειώνοντας ότι δεν τίθεται ενάντια στην ψήφιση του νομοσχεδίου, φτάνει να γίνει σωστά και να δώσει κάτι πίσω στις εταιρείες.

Έσοδα €250 εκατ.

Το αμύδιο υπουργείο υπολογίζει ότι ο δημοσιονομικός αντίκτυπος αυξημένων κρατικών εσόδων για το έτος 2026 θα είναι της τάξεως των €200-250 εκατ. σύμφωνα με σχετικό υπόμνημα.

Μάλτα, Λιθουανία, Εσθονία,

Δημοσιονομικά έσοδα ύψους 250 εκατ. για το 2026 αναμένεται να έχει το κράτος.

Σλοβακία και Λετονία που βρίσκονται στη λίστα των χωρών που ενέκριναν τη συγκεκριμένη νομοθεσία, εξασφάλισαν εξαίρεση στην εφαρμογή της μέχρι και το 2029, όπως λέχθηκε κατά την τελευταία συνεδρίαση της Βουλής όπου και συζητήθηκε το ζήτημα.

Ωστόσο, η Κύπρος δεν θα μπορούσε να εξασφαλίσει αντίστοιχη εξαίρεση καθώς διατηρεί πέραν των 12 μνημονικών οντοτήτων και συγκεκριμένο άρθρο στην Οδηγία δεν επιτρέπει εξαίρεση σε κράτη-μέλη που υπερβαίνουν τον αριθμό αυτό στις μνημονικές οντότητες που διατηρούν.

Στενά περιθώρια

Τη σημαντικότητα της έγκαιρης ψήφισης του εναρμονιστικού νομοσχεδίου που ρυθμίζει την επιβολή ενός ελάχιστου πραγματικού φορολογικού συντελεστή ύψους 15%, επί των λογιστικών κερδών των οντοτήτων που ανήκουν σε ομίλους πολυεθνικών επιχειρήσεων ή εγχώριων ομίλων μεγάλης κλίμακας, με ετήσια ενοποιημένα έσοδα που υπερβαίνουν τα €750 εκατ., πριν από το τέλος του χρόνου, υπογραμμίζει ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός. Συγκεκριμένα, ο υπουργός Οικονομικών σε πολυσέλιδο υπόμνημά του προς τη Βουλή, τονίζει ότι παρότι κατανοεί τις ανησυχίες των οικείων φορέων

που προκύπτουν από την προτεινόμενη θεμελιώδη μεταρρύθμιση και τις συνέργειές της με το παγκόσμιο πολιτικό σκηνικό, εντούτοις επισημαίνει τη σημαντικότητα έγκαιρης ψήφισης του νομοθετήματος πριν το πέρας του τρέχοντος έτους, ενόψει των διαδικασιών που έχει κινήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την καταχώρηση προσφυγής στο Δικαστήριο της ΕΕ, για μη έγκριση κοινοποίησης μέτρων εναρμόνισης με την ευρωπαϊκή Οδηγία (ΕΕ) 2022/2523, με σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο για την Κυπριακή Δημοκρατία.

«Η απουσία ορθής και έγκαιρης εναρμόνισης της Κυπριακής Δημοκρατίας με την Οδηγία, συνοδεύεται με τον κίνδυνο διασурμού του ονόματος της χώρας μας ως φορολογικός παράδεισος, σε μια περίοδο που γίνονται προσπάθειες για αντιμετώπιση συστάσεων της ΕΕ στα πλαίσια του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, για αποσύνδεσή μας με τον χαρακτηρισμό ως δικαιοδοσία επιθετικών φορολογικών πρακτικών», υπογραμμίζει ο υπουργός Οικονομικών.

Επεσήμανε, επίσης, ότι δεν πρέπει να αγνοηθούν οι συστημικές επιπτώσεις που θα επέλθουν στις αξιολογήσεις μας από τους οίκους αξιολόγησης και τυχόν υποβάθμισή μας,

με αντίκτυπο στην ευρύτερη οικονομία. Επισημαίνει ότι παρόλες τις επιφυλάξεις που είχαν εκφραστεί, το παγκόσμιο πολιτικό σκηνικό έφερε σε συμφωνία τις τότε 136 δικαιοδοσίες του Περιεκτικού Πλαισίου του ΟΟΣΑ, περιλαμβανομένων των ΗΠΑ και όλων των υπόλοιπων κ-μ της ΕΕ, με επακόλουθο την έκδοση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τον Πυλώνα 2 τον Δεκέμβριο του 2022, με όλα τα κράτη-μέλη να καταλήγουν σε συμφωνία με την πρωτοβουλία αυτή.

Σημειώνει ότι το υπουργείο Οικονομικών είχε διαβουλευθεί την πρόταση Οδηγίας για τον Πυλώνα 2 κατά τις συζητήσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να μην είναι υποχρεωτική, ακριβώς όπως έχουν ισχύ οι αντίστοιχοι παγκόσμιοι κανόνες μέσω της κοινής προσέγγισης, χωρίς όμως κανένα αποτέλεσμα.

Προσθέτει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία δεν έδωσε κανένα επιπλέον περιθώριο συζήτησης, επιχειρηματολόγησε με γνώμονα τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της Εννιαίας Αγοράς μέσω επιβολής ομοιομορφων κανόνων στα κράτη-μέλη, καθότι αυτό θα σήμαινε διαφεύγοντα έσοδα στην επικράτεια της ΕΕ και πως δεν υπήρξε οποιοδήποτε περαιτέρω περιθώριο συζήτησης.

ΝΑ ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ ΕΛΕΓΞΟΥ, ΠΡΟΛΑΒΕ, ΖΗΣΕ!

Δωρεάν Προγράμματα Πρόληψης:

- Εξέταση για την ανίχνευση του καρκίνου του μαστού
- Τεστ Παπανικολάου για την ανίχνευση του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας
- Εμβόλια κατά του ιού των ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV)

Μην το αναβάλλεις.

Μάθε περισσότερα στο www.gov.cy/moh ή συμβουλευό τον προσωπικό σου ιατρό.

Μένουμε ασφαλείς σε κάθε χώρο εργασίας με τη σύσταση Επιτροπών Ασφάλειας!

Η διαβούλευση μεταξύ εργοδότη και εργοδοτούμενων κατά τη διαδικασία εκτίμησης των επαγγελματικών κινδύνων και εφαρμογής προστατευτικών μέτρων, συμβάλλει στην πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Όραμά μας: Μηδέν Θανατηφόρα Εργατικά Ατυχήματα!

Περισσότερα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας:

Μειώνονται κατά μία ποσοστιαία μονάδα οι ασφαλιστικές εισφορές

Μόνιμες δημοσιονομικές παρεμβάσεις για το 2025 περιλαμβάνει το οριστικό κείμενο του κρατικού προϋπολογισμού που κατατέθηκε στη Βουλή. Τα νέα μέτρα ανέρχονται στο ποσό του 1,1 δισ. ευρώ και εστιάζουν στη στήριξη του διαθέσιμου εισοδήματος, στην ενίσχυση των επενδύσεων και της καινοτομίας, στην αντιμετώπιση του δημογραφικού και του στεγαστικού ζητήματος, καθώς και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής. Προβλέπονται, μεταξύ άλλων, μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά μία ποσοστιαία μονάδα, κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος, φοροαλλαγές για κλειστά διαμερίσματα, μείωση του ΕΝΦΙΑ για όσους ασφαλιζούν τα ακίνητά τους κ.λπ. Συγκεκριμένα περιλαμβάνονται τα εξής μέτρα:

- Μείωση από 1.1.2025 κατά μία ποσοστιαία μονάδα των ασφαλιστικών εισφορών. Ειδικότερα, η μείωση αυτή αναλύεται σε μείωση 0,5% στις εισφορές των εργαζομένων και 0,5% στις εργοδοτικές εισφορές κλάδου υγείας, με το ετήσιο καθαρό κόστος για το 2025 να ανέρχεται σε 440 εκατ. ευρώ.
- Κατάργηση από 1.1.2025 του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες, σε συνέχεια της μείωσης κατά 50% το 2024, με κόστος 113 εκατ. ευρώ για το 2024 και 238 εκατ. ευρώ για το 2025.
- Επέκταση της επιστροφής του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο για το 2024 και μονιμοποίησή της από το

2025 με νέο σύστημα το οποίο βασίζεται στην πραγματική κατανάλωση, με κόστος 82 εκατ. ευρώ για το 2024 και 100 εκατ. ευρώ για το 2025.

- Αύξηση των συντάξεων με βάση τον ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού και του ΑΕΠ, με κόστος 424 εκατ. ευρώ για το 2024 και επιπλέον 401 εκατ. ευρώ για το 2025.
- Από τον Απρίλιο του 2025 θα πραγματοποιηθεί νέα αύξηση στους βασικούς μισθούς όλων των δημοσίων υπαλλήλων, έτσι ώστε ο εισαγωγικός μισθός στο Δημόσιο να μην υπολείπεται του επιπέδου του κατώτατου μισθού του ιδιωτικού τομέα. Το μεικτό κόστος της νέας παρέμβασης για το 2025 εκτιμάται κατ' αρχήν σε 143 εκατ. ευρώ περίπου. Ωστόσο σημειώνεται ότι το τελικό κόστος θα εξαρτηθεί από την τελική αύξηση του κατώτατου μισθού.
- Από 1.1.2025 θεσπίζεται η αυτοτελής φορολόγηση της αποζημίωσης των εφημεριών των γιατρών του ΕΕΥ με συντελεστή 22%, με κόστος 40 εκατ. ευρώ.
- Αύξηση από 1.1.2025 της αποζημίωσης για τη νυχτερινή απασχόληση του ένστολου προσωπικού, με κόστος 25 εκατ. ευρώ.
- Εκτακτη οικονομική ενίσχυση σε 1,9 εκατ. δικαιούχους. Πριν από τα Χριστούγεννα αναμένεται η καταβολή της έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης σε συνταξιούχους που δεν θα δουν αύξηση στη σύνταξή τους λόγω προσωπικής διαφοράς αλλά και σειρά ακόμη επιδομάτων, όπως το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Γρήγορη αποκλιμάκωση χρέους στο 140% του ΑΕΠ το 2026 βλέπει η UBS

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΣΑΗ**

Αρκετά πιο αισιόδοξες είναι οι προβλέψεις της UBS για την Ελλάδα σε σχέση με αυτές της ελληνικής κυβέρνησης. Ο επενδυτικός οίκος βλέπει ταχεία αποκλιμάκωση του χρέους στο 140% του ΑΕΠ ήδη από 2026 και τοποθετεί την ανάπτυξη στο 2,5% φέτος και στο 2,8% το 2025, ενώ για το 2026 η εκτίμησή του κινείται στο 2,3%. Όπως τονίζει, είναι πολύ θετικός για το ελληνικό story κυρίως χάρη στην απορρόφηση των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης αλλά και του πιο εύρωστου καταναλωτικού περιβάλλοντος, ενώ εκτιμά πως η κυβέρνηση θα πετύχει «άνετα» τους δημοσιονομικούς στόχους. Ειδικότερα, η UBS πιστεύει ότι η ανάπτυξη φέτος θα κινηθεί στο 2,5% έναντι 2,2% που προβλέπει η κυβέρνηση, καθώς θα υποστηριχθεί από τον πολύ ισχυρό εταιρικό πιστωτικό κύκλο, την αναμενόμενη ανάκαμψη στον τουρισμό μετά το καλοκαίρι και τα περαιτέρω κέρδη στην αγορά εργασίας. Για τα επόμενα δύο χρόνια η UBS πιστεύει ότι η ανάπτυξη θα στηριχθεί ακόμη περισσότερο από τη διάθεση των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης, που αναμένεται να εκτιναχθούν στο 4% του ΑΕΠ το 2025 και στο 4,6% του ΑΕΠ το 2026. Αυτό θα επιτρέψει στις πάγιες επενδύσεις να αυξηθούν κατά 8,5% κατά μέσον όρο τη διετία, από

5% το 2023-2024. Αναμένει επίσης ότι η πιστωτική επέκταση θα σημειώσει σαφέστερη πρόοδο τα επόμενα δύο χρόνια και θα αυξηθεί κατά 7,5%. Εκτός από τις επενδύσεις, η UBS προβλέπει ότι η κατανάλωση των νοικοκυριών επίσης θα επιωφεληθεί από την αύξηση των θέσεων εργασίας (1% η μέση αύξηση της απασχόλησης) και το υψηλότερο πραγματικό εισόδημα που ενισχύεται από τη μείωση κατά 1% των ασφαλιστικών εισφορών, την αύξηση των συντάξεων κατά 0,2% του ΑΕΠ και την αναμενόμενη αύξηση κατά 5% στον κατώτατο μισθό από τον Απρίλιο του 2025. Ο ελβετικός οίκος δεν βλέπει εμπόδια στην ανάπτυξη που να σχετίζονται με τη δημοσιονομική εξυγίανση, καθώς το πρωτογενές πλεόνασμα έχει ήδη σταθεροποιηθεί σε καλά επίπεδα και η κυβέρνηση βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη του στόχου του 2,5% του ΑΕΠ για το 2025 και του 2,4% του ΑΕΠ για το 2026. Εξάλλου, όπως αναφέρει, στο 10μηνο του 2024 το πρωτογενές πλεόνασμα έφθασε στα 13,5 δισ. ξεπερνώντας τον στόχο των 4,7 δισ., ενώ τα φορολογικά έσοδα αναθεωρήθηκαν υψηλότερα. Σε αυτό το πλαίσιο, η UBS προβλέπει ότι το χρέος θα μειωθεί ταχύτερα από τις εκτιμήσεις και από το 152% του ΑΕΠ φέτος θα φθάσει στο 146% του ΑΕΠ το 2025 και στο 140% του ΑΕΠ το 2026.

Ανάπτυξη 2,3% και πρωτογενές πλεόνασμα 2,4% το 2025

Ο νέος προϋπολογισμός έχει ως πυξίδα του τη δημοσιονομική πειθαρχία

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Με την υποστήριξη των εσόδων που υπεραποδίδουν, ο προϋπολογισμός του 2025, που κατατέθηκε στη Βουλή, έχει ως πυξίδα του τη δημοσιονομική πειθαρχία, προβλέποντας υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα. Παράλληλα, ενσωματώνει τα εξαγγελθέντα από τον Σεπτέμβριο μέτρα ελάφρυνσης και ενίσχυσης εισοδημάτων, ύψους 1,1 δισ., όπως για τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, την κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος και την αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων.

Ο ρυθμός ανάπτυξης, παρά την αναθεώρησή του προς τα κάτω, στο 2,2% το 2024 και στο 2,3% για το 2025, παραμένει πολύ υψηλότερος του αντίστοιχου της Ευρωζώνης, που προβλέπεται στο 0,8% και 1,3% αντιστοίχως. Σε απόλυτα

Το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας εκτιμά πως οι επενδύσεις θα φτάσουν στο 17,5% του ΑΕΠ, έναντι 20,8% του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη.

μεγέθη, το ΑΕΠ, μετά και την αναθεώρησή του από την ΕΛ-ΣΤΑΤ, εκτιμάται στα 225,197 δισ. ευρώ το 2023, στα 236,965 δισ. ευρώ το 2024 και προβλέπεται να φτάσει στα 247,514 δισ. ευρώ το 2025. Η αύξηση των επενδύσεων, αν και επίσης αναθεωρημένη προς τα κάτω, προβλέπεται 6,7% το 2024 και 8,4% το 2025. Το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας εκτιμά μάλιστα πως το 2025 θα φτάσουν στο 17,5% του ΑΕΠ, έναντι 20,8% του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του, το επενδυτικό κενό θα διαμορφωθεί έτσι στο 3,3% του ΑΕΠ, το χαμηλότερο από το 2010 έως σήμερα.

Οι καθαρές πρωτογενείς δαπάνες του προϋπολογισμού προβλέπεται να αυξηθούν κατά 3,6%, κάτω από το όριο που

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

% ΕΤΗΣΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ, ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

	2023	2024 ΕΚΤΙΜΗΣΗ	2025 ΠΡΟΒΛΕΨΗ
ΑΕΠ	2,3	2,2	2,3
Ιδιωτική κατανάλωση	1,8	1,7	1,6
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	6,6	6,7	8,4
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	1,9	5,4	4,0
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	0,9	4,0	3,6
Δείκτης τιμών καταναλωτή	3,5	2,7	2,1
Ποσοστό ανεργίας (έρευνα εργ. δυναμικού)	11,1	10,3	9,7

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

	2023	2024 ΕΚΤΙΜΗΣΗ	2025 ΠΡΟΒΛΕΨΗ
Ελλειμμα γενικής κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	1,3%	0,7%	0,6%
Πρωτογενές αποτέλεσμα γεν. κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	2,1%	2,5%	2,4%
Χρέος γενικής κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	163,9%	154%	147,5%
ΑΕΠ (εκατ. ευρώ)	225.197	236.965	247.514

ΠΗΓΗ: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή), εκτιμήσεις/προβλέψεις υπ. Οικονομικών

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ενίσχυση συντάξεων κατά 2,4%

Στο 2,4% φθάνει η αύξηση των συντάξεων για το 2025, όπως φωτογραφίζεται στο τελικό κείμενο του προϋπολογισμού, που προβλέπει για το τρέχον έτος, ανάπτυξη 2,2% και πληθωρισμό 2,7%. Οι νέες συντάξεις Ιανουαρίου θα δοθούν κοντά στα Χριστούγεννα, με το υπουργείο Εργασίας να εκτιμά ότι πραγματικές αυξήσεις θα δουν περίπου 1,8 εκατ. συνταξιούχοι, ενώ περίπου 700.000 που θα διατηρήσουν για μία ακόμη χρονιά προσωπική διαφορά υψηλότερη των 10 ευρώ θα λάβουν στις 20 Δεκεμβρίου το σχετικό επίδομα (100-200 ευρώ ανάλογα με το ύψος της σύνταξης). Με βάση την αύξηση 2,4%, η εθνική σύνταξη θα διαμορφωθεί στα 436,3 ευρώ, από 426,17 ευρώ που είναι σήμερα, η βασική σύνταξη του πρώην ΟΓΑ θα ανέλθει στα 409,12 ευρώ (από 399,54 ευρώ σήμερα), ενώ σε 5.252 ευρώ αναμένεται να αυξηθεί το ανώτατο όριο για τις κύριες συντάξεις, από 5.114 ευρώ που είναι σήμερα. Σε ό,τι αφορά τη νέα κλίμακα της ΕΑΣ, από την 1.1.2025 δεν θα εκκινεί από τα 1.400 ευρώ, αλλά από τα 1.434 ευρώ, αφού θα έχει ενσωματώσει την αύξηση κατά 2,4%.

έχει τεθεί στην κυβέρνηση, βάσει των νέων δημοσιονομικών κανόνων της Ε.Ε., για αύξηση 3,7%. Ωστόσο, οι δαπάνες για την υγεία, σύμφωνα με τον προϋπολογισμό, θα αυξηθούν από 6,337 δισ. ευρώ σε 7,177 δισ. ευρώ, κατά 13,2%. Στο πλαίσιο αυτό, το πρωτογενές πλεόνασμα προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 2,5% το 2024 και 2,4% το 2025, ενώ το συνολικό έλλειμμα θα είναι 0,7% του ΑΕΠ το 2024 και 0,6% του ΑΕΠ το

2025. Σημειώνεται ότι ο στόχος του προϋπολογισμού 2024 όπως και του Προγράμματος Σταθερότητας τον περασμένο Ιούλιο ήταν για πρωτογενές πλεόνασμα 2,1% του ΑΕΠ φέτος, αλλά η καλή πορεία των εσόδων οδήγησε στην αναθεώρησή του προς τα πάνω. Μάλιστα, η Κομισιόν προέβλεψε πρόσφατα πρωτογενές πλεόνασμα 2,9% του ΑΕΠ για το 2024. Σημαντική προβλέπεται και η μείωση του δημοσίου χρέους,

Αύξηση εσόδων στα 69,2 δισ. ευρώ

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Υπερέσοδα ύψους 2,49 δισ. ευρώ σε σύγκριση με το 2024 προβλέπει ο κρατικός προϋπολογισμός που κατατέθηκε χθες στη Βουλή για το 2025. Η αύξηση των εσόδων είναι αποτέλεσμα αφενός της μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας, αφετέρου των αυξησεων των αποδοχών στον δημόσιο τομέα και στους συνταξιούχους, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα, και προφανώς στα έσοδα του τουρισμού. Παράλληλα, η αδυναμία αντιμετώπισης της ακρίβειας θα οδηγήσει σε επιπλέον έσοδα από τον ΦΠΑ και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης.

Ουσιαστικά και το επόμενο έτος αναμένεται να επαναληφθεί η αύξηση των δημοσίων εσόδων χωρίς την επιβολή νέων φόρων, τα οποία θα φθάσουν στα 69,2 δισ. ευρώ έναντι 66,71 δισ. ευρώ το 2024. Πάντως για το 2025 δεν υπάρχει πρόβλεψη για έσοδα από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, παρά το γεγονός ότι από τον Ιανουάριο του 2025 οι δηλώσεις ΦΠΑ για επαγγελματίες και επιχειρήσεις θα είναι κλειδωμένες, χωρίς τη δυνατότητα αποκλίσεων τόσο ως προς τα έσοδα όσο και προς τα έξοδα. Επίσης, χιλιάδες φορολογούμε-

INTIME

Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να ανέλθουν το 2025 στο ποσό των 38,019 δισ. ευρώ.

Η ενίσχυσή τους σε σχέση με φέτος (66,71 δισ.) εκτιμάται στα 2,49 δισ. ευρώ.

νοι θα κληθούν να πληρώσουν επιπλέον φόρους, καθώς για τα επιπλέον εισοδήματα που θα εισπράξουν (από το Δημόσιο, τις συντάξεις και γενικότερα την αύξηση των αποδοχών τους) θα φορολογηθούν με υψηλό-

τερους συντελεστές (αλλάζοντας φορολογικό κλίμακιο).

Όπως προκύπτει από την εισηγητική έκθεση, τα έσοδα από φόρους αναμένεται να ανέλθουν στο ύψος των 69,203 δισ. ευρώ, αυξημένα κατά 2,49 δισ. ευρώ ή 3,7% έναντι του 2024. Ειδικότερα:

1. Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 38,019 δισ. ευρώ, αυξημένα κατά 1,609 δισ. ευρώ έναντι του 2024.

2. Τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 25,212 δισ. ευρώ, αυξημένα κατά 1 δισ. ευρώ ή 4,2% έναντι του 2024.

Τα έσοδα του 2024

Η αλλαγή του τρόπου φορολόγησης των επαγγελματιών, οι υψηλότερες αμοιβές για δημοσίους υπαλλήλους, συνταξιούχους και μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα και η προσπάθεια περιορισμού της φοροδιαφυγής πρόσθεσαν 3,75 δισ. ευρώ στα κρατικά ταμεία. Μάλιστα το ποσό αυτό είναι αυξημένο κατά 462 εκατ. ευρώ από αυτό που προέβλεπε το προσχέδιο του προϋπολογισμού που κατατέθηκε πριν από ένα μήνα στη Βουλή. Από τα 3,75 δισ. επιπλέον έσοδα, τα μισά σχεδόν,

από το 163,9% του ΑΕΠ το 2023 στο 154% του ΑΕΠ το 2024 και στο 147,5% του ΑΕΠ το 2025, δηλαδή, κατά 16,5 ποσοστιαίες μονάδες σε δύο χρόνια.

Στους κινδύνους που καταγράφει ο προϋπολογισμός, περιλαμβάνεται το ενδεχόμενο κλιμάκωσης των γεωπολιτικών κρίσεων στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή, καθώς και η εκδήλωση νέων ακραίων κλιματικών φαινομένων. Αρνητικά θα επιδρούσε, επίσης, η διατήρηση περιοριστικών νομισματικών πολιτικών ως αποτέλεσμα επιμονού πληθωρισμού και μια περιοριστική δημοσιονομική πολιτική σε μεγάλες οικονομίες της Ε.Ε.

«Ο προϋπολογισμός του 2025 αποτυπώνει ότι στην Ελλάδα συνδυάζονται αρμονικά η δημοσιονομική σύνθεση με την ανάπτυξη», δήλωσε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κωστής Χατζηδάκης, ενώ ο υφυπουργός Θάνος Πετραλιάς σχολίασε πως «ο προϋπολογισμός του 2025 δεν έχει καμία σχέση με του 2019 ή του 2020, καθώς βρίσκει μια χώρα ανεξάρτητη, χωρίς εποπτεία, με υγιή δημοσιονομικά, πολύ μικρότερο χρέος και με υψηλότερο κατά 62 δισ. ευρώ ή 34% σε σχέση με το 2019 ΑΕΠ».

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακοτική, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω

Δήλωση Μεταβίβασης: 6/Π/3673/2024

Πωλητής / τέ: SASHIA ESTATES LTD

ΕΛΛΑΔΟΣ 79, SHELLOUNARIS COURT, 2ος ΟΡΟΦΟΣ, ΔΙΑΜ. 201, 8020 ΠΑΦΟΣ

Αγοραστής: ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΜΑΡΩ

ΟΜΟΝΟΙΑΣ 1, 8200 ΓΕΡΟΣΚΗΠΟΥ, ΙΕΡΟΚΗΠΙΑ, ΓΕΡΟΣΚΗΠΟΥ, ΠΑΦΟΣ

Ακίνητο: **Αρ. Εγγραφής:** 0/3803

Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 0/1-1495-3515/4/66/6

Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ

Υποδιοκτησίες: ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ (16), ΧΑΡΟΥΠΙΕΣ (24), ΛΑΚΚΟΣ, ΔΕΞΑΜΕΝΗ

Εμβαδόν τ.μ.: 8929

Γεωγραφική Περιοχή: ΠΑΦΟΣ, ΠΑΦΟΣ, ΑΝΑΒΑΡΓΟΣ

Τοποθεσία: ΛΟΥΚΟΣ - ΠΛΗΞΙΟΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Παράβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 84/8929

Ποσό Πώλησης: €60.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α. , ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Μείωση ΦΠΑ σε τρόφιμα ζητούν οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ

Οι τιμές, ακόμα και αν υποχωρήσουν, δεν θα επανέλθουν στα προ τριετίας επίπεδα

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Θέμα μείωσης του ΦΠΑ έστω στον μέσο όρο της Ε.Ε. ή σε κάποιες βασικές κατηγορίες τροφίμων θέτουν οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ Ελλάδας ως ένα μέσο για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Αν και ο κλάδος αναγνωρίζει ότι τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι περιορισμένα, την ίδια ώρα υποστηρίζει ότι αφενός οι τιμές σε βασικά είδη, ακόμη και αν υποχωρήσουν, δεν θα επανέλθουν στα προ τριετίας επίπεδα, αφετέρου η διατήρηση μέτρων όπως το πλαφόν στο περιθώριο κέρδους ή το «καλάθι του νοικοκυριού», διατήρηση που έχει προαναγγείλει ο υπουργός Ανάπτυξης Τάκης Θεοδωρικάκος, έχουν τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, καθώς εμποδίζουν τον ανταγωνισμό. Την ίδια ώρα, οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ εμφανίζονται ανήσυχες για την επικείμενη εφαρμογή του «Κώδικα δεοντολογίας για ανακοινώσεις μείωσης τιμών», ο οποίος έχει ως κεντρικό στόχο την καταπολέμηση των πλασματικών, παραπλανητικών προσφορών, και ζητούν την ύπαρξη μεταβατικής περιόδου.

«Ανάμεσα στη μείωση του ΦΠΑ και στη δημοσιονομική ισορροπία, σημαντικότερη είναι η δημοσιονομική ισορροπία. Ωστόσο, έχουμε από τα χαμηλότερα εισοδήματα στην Ευρώπη και από τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ. Αυ-

Βασικά μεγέθη κλάδου σούπερ μάρκετ

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	2023	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-23
Κύκλος εργασιών	12.237	10,12%
Συνολικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	3.283	11,01%
Συνολικές δαπάνες	2.827	6,46%
Εμπορικές υποχρεώσεις	2.773	4,98%
Σύνολο τραπεζικών υποχρεώσεων	1.548	6,33%
Καθαρά αποτελέσματα εκμετάλλευσης προ φόρων	220,49	32,51%

ΠΗΓΗ: Ένωση Σούπερ Μάρκετ Ελλάδας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

τό δεν είναι διατηρήσιμο τα επόμενα χρόνια. Επηρεάζει το βιοτικό και το επενδυτικό επίπεδο της χώρας. Η κυβέρνηση οφείλει να μειώσει τον ΦΠΑ στον μέσο όρο της Ε.Ε.», δήλωσε χαρακτηριστικά χθες, στη διάρκεια συνέντευξης Τύπου, ο γενικός διευθυντής της Ενωσης Σούπερ Μάρκετ Ελλάδας (ΕΣΕ) Απόστολος Πεταλάς, με τον πρόεδρο της ΕΣΕ και επικεφαλής της ΜΕΤΡΟ ΑΕ-ΒΕ Αριστοτέλη Παντελιάδη να προσθέτει ότι «θα μπορούσε να μειωθεί ο ΦΠΑ έστω σε κάποιες κατηγορίες». Ο ίδιος, μάλιστα, ανέφερε το παράδειγμα της Κύπρου, η κυβέρνηση της οποίας επανέφερε το μέτρο του μηδενικού συντελεστή ΦΠΑ

σε συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων.

Αν και το 2025 δεν αναμένονται γενικευμένες και μεγάλες ανατιμήσεις –τουλάχιστον με βάση τους τιμοκαταλόγους που έχουν στείλει μέχρι τώρα οι προμηθευτές στους λιανερμούς–, οι τιμές θα παραμένουν σε υψηλά επίπεδα. «Οι τιμές στα τρόφιμα έχουν σταματήσει να ανεβαίνουν. Όμως τα τρία τελευταία χρόνια ανέβηκαν πολύ και σταθεροποιήθηκαν σε υψηλά επίπεδα. Οι τιμές στο σύνολό τους δεν πρόκειται να γυρίσουν στα προ τριετίας επίπεδα», τόνισε ο κ. Παντελιάδης και συνέχισε: «Η λύση είναι η αύξηση των μισθών. Οι μισθοί θα αυ-

ξάνονται πιο γρήγορα από τον πληθωρισμό, τουλάχιστον τον πληθωρισμό τροφίμων. Όμως η αύξηση των μισθών πρέπει να συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία απαιτεί και επενδύσεις».

Από την πλευρά του ο κ. Πεταλάς, αναφερόμενος στον «Κώδικα δεοντολογίας για ανακοινώσεις μείωσης τιμών» υποστήριξε ότι «εάν δεν εφαρμοστεί σωστά, τότε θα προκληθεί σοκ στον καταναλωτή, ενώ θα ενισχυθεί ο πληθωρισμός, καθώς κάποιες προσφορές δεν θα μπορέσουν να υλοποιηθούν». Πρόσθεσε δε ότι το πλαφόν στο περιθώριο μεικτού κέρδους, μέτρο το οποίο συγκρατεί τα περισσότερα πυρά από τις επιχειρήσεις σούπερ μάρκετ, αντιβαίνει στον κώδικα.

Αν και στόχος της κυβέρνησης είναι ο κώδικας να εφαρμοστεί μέσα στο πρώτο δίμηνο του 2025, ο κ. Πεταλάς εκτίμησε ότι η ελληνική αγορά θα έχει συμμορφωθεί μέχρι τον Ιούνιο.

Τέλος, αν και ο κ. Παντελιάδης εκτίμησε ότι στην παρούσα φάση δεν υπάρχουν «κρυμμένες βόμβες όπως αυτή του Μαρινόπουλου ή του Βερόπουλου», όπως χαρακτηριστικά δήλωσε, η συμπίεση των περιθωρίων κέρδους θα ωθήσει τον κλάδο σε περαιτέρω συγκέντρωση. Σημειώνεται ότι το καθαρό περιθώριο προ φόρων στον κλάδο διαμορφώθηκε το 2023 σε 1,80% έναντι 1,47% το 2022.

Συνεργασία Eurobank με JPMorgan για διαχείριση κεφαλαίων

Μνημόνιο συνεργασίας με την JPMorgan Asset Management (JPMAM) υπέγραψε η Eurobank με στόχο τη διεύρυνση των επενδυτικών επιλογών που προσφέρει στους πελάτες της με την εισαγωγή, ενσωμάτωση και διανομή νέων εναλλακτικών λύσεων. Όπως σημειώνεται σε ανακοίνωση του ελληνικού ομίλου, «η συνεργασία στοχεύει στην προώθηση μιας νέας εταιρικής σχέσης που θα συνδυάζει την περιφερειακή δυναμική παρουσία της Eurobank με την παγκόσμια επενδυτική τεχνογνωσία της JPMAM και την παροχή διαφοροποιημένων επενδυτικών προτάσεων και λύσεων στους πελάτες της Eurobank».

Η συνεργασία θα επικεντρωθεί στην ενίσχυση των βασικών επενδυτικών προτάσεων της Eurobank, τόσο των πρότυπων χαρτοφυλακίων όσο και των βασικών διεθνών κατηγοριών περιουσιακών στοιχείων.

Ο κ. Κρίστοφ Μπεργκουάιερ, επικεφαλής Αμοιβαίων Κεφαλαίων Κεντρικής Ευρώπης στην JPMorgan Asset Management, τόνισε ότι «υποστηρίζουμε και εμβαθύνουμε τη σχέση μας με τη Eurobank, καθώς εξελίσσει το επιχειρηματικό της μοντέλο». Από την πλευρά της Eurobank ο γενικός διευθυντής και επικεφαλής Wealth Management του ομίλου Θεοφάνης Μυλωνάς σημειώνει ότι «η συνεργασία αποτελεί άλλο ένα σημαντικό βήμα για την αναβάθμιση και επέκταση των επενδυτικών επιλογών και λύσεων που προσφέρουμε στους πελάτες μας για τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους». Σημειώνεται ότι η Eurobank

είναι η μοναδική ελληνική τράπεζα με σημαντική διεθνή παρουσία σε Βουλγαρία, Λουξεμβούργο, Λονδίνο και Κύπρο, όπου οι πρόσφατες στρατηγικές κινήσεις για την πλήρη ενοποίηση της Ελληνικής Τράπεζας, μετά την απόκτηση πλειοψηφικής συμμετοχής, διευκολύνουν τη διεύρυνση των στρατηγικών στόχων στην ευρύτερη περιοχή. Οι δραστηριότητες στο εξωτερικό συνεισφέρουν κατά 43,5% στην κερδοφορία του ομίλου,

Η συνεργασία θα επικεντρωθεί στην ενίσχυση των βασικών επενδυτικών προτάσεων της Eurobank.

όπως αποτυπώθηκε στα πρόσφατα αποτελέσματα 9μήνου, και ο στόχος είναι η συνεισφορά των διεθνών δραστηριοτήτων να ανέλθει στο 50% τα επόμενα χρόνια. Η ισχυρή παρουσία του ομίλου στο εξωτερικό διευκολύνει τη Eurobank να εδραιωθεί ως βασικός περιφερειακός τραπεζικός όμιλος με έμφαση στην ανάπτυξη των εργασιών του τομέα διαχείρισης πλούτου, όπου στο γ' τρίμηνο καταγράφηκε άνοδος 34% στα υπό διαχείριση κεφάλαια σε σχέση με το ίδιο διάστημα του 2023, ενώ αντίστοιχα στον τομέα του private banking υπήρξε άνοδος 20%, με τα υπό διαχείριση κεφάλαια να ανέρχονται συνολικά σε 12,8 δισ. ευρώ.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας

Πριν αγοράσεις, ενημερώσου έγκαιρα για τις προσφορές του

Black Friday

Μάθε περισσότερα στο

consumer.gov.cy

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Ανακαινίζω **Ενοικιάζω**

Είσαι ιδιοκτήτης αδρανούς υποστατικού;

Επωφελήσου της επιδότησης του Υπουργείου Εσωτερικών για την ανακαινισή του.

Υπόβαλε αίτηση μέσω της ιστοσελίδας του ΚΟΑΓ και στη συνέχεια καταχώρισε την οικιστική μονάδα για ενοίκιαση.

Ανακαινίζουμε Οικίες, Αναβαθμίζουμε Ζωές!

Μάθε περισσότερα στο

www.prositistegi.cy

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Μια πολύ καθυστερημένη μεταρρύθμιση

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Στα ΝΕΑ (7-8 Σεπτεμβρίου 2024) διάβασα το ρεπορτάζ του Ηλία Γεωργάκη με τίτλο: «**Κοινωνικά επιδόματα - Με προπληρωμένη κάρτα από το 2025**» και υπότιτλο: «**Στους δικαιούχους θα πιστώνεται το μισό επίδομα με το οποίο θα μπορούν να κάνουν τις αγορές τους, ενώ το υπόλοιπο 50% θα μπαίνει σε χρήματα στον τραπεζικό λογαριασμό τους**». Το ρεπορτάζ δίνει λεπτομέρειες και τα πλεονεκτήματα του μέτρου, αλλά αυτό που έχει σημασία δίνεται περιληπτικά στον υπότιτλο.

Είμαι βέβαιος ότι θα σκέφτεστε ότι το μέτρο είναι σωστό, αποτελεσματικό και παρέχει μεγαλύτερη διαφάνεια. Σωστά; Βεβαίως. Να όμως που χρειάστηκαν 12 ολόκληρα χρόνια για να κάνουμε το αυτονόητο. Αυτά παθαίνουμε, αφού για κάποιον περιεργό λόγο έχουμε πιστέψει ότι είμαστε ο εξυπνότερος λαός του κόσμου και δεν μπορούμε να αντιγράψουμε άλλους λαούς διότι εμείς σαν εξυπνότεροι τα κάνουμε πάντοτε καλύτερα!

Εξηγούμαι. Πριν από 12 χρόνια και κάτι βδομάδες, στις 12 Αυγούστου 2012, έγγραφα στη στήλη αυτή ένα σημείωμα με τίτλο: «**Τα προνοιακά επιδόματα**» το οποίο σας παραθέτω αυτούσιο, για να διαπιστώσετε ότι όλα μπορούν να γίνουν, αλλά πιστεύω ότι είναι πολλοί που δεν θέλουν να βάλουν τάξη.

«**Παρακολουθώ στον Τύπο** την καθ' όλα αξιέπαινη προσπάθεια του νέου υπουργού Εργασίας **κ. Βρούτση** στην αντιμετώπιση των παράνομων συντάξεων και των “μαϊμού” προνοιακών επιδομάτων. Με έχει εντυπωσιάσει η αποφασιστικότητα που δείχνει και πραγματικά εύχομαι να επιτύχει στο δύσκολο αυτό έργο.

Εχω ξαναγράψει για το θέμα αυτό στην “Καθημερινή” της 24ης Απριλίου 2012 με τίτλο “**Μαϊμού»** **ανάπηροι και διαφθορά**”, αλλά με το σημερινό κείμενο θέλω να δώσω μια πολύ πιο πρακτική διάσταση του θέματος. Προσωπικά πιστεύω ότι η λήψη συντάξης ή προνοιακού επιδόματος χωρίς αυτό να το δικαιούται κάποιος, ισοδυναμεί με κλοπή. Είναι, ίσως, πράξη χειρότερη από τη φοροαποφυγή ή τη φοροδιαφυγή. Κάποιος που φοροδιαφεύγει

μπορεί να ισχυριστεί (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι σωστό) ότι “γιατί να πληρώνω εγώ τους φόρους μου και να τα τρώνε οι άλλοι που δεν τα δικαιούνται”. Την έχω ακούσει επανειλημμένα αυτή τη δικαιολογία, χωρίς φυσικά να την υιοθετώ. Αντίθετα αυτός ο οποίος εν γνώσει του παίρνει κάποιο επίδομα χωρίς να το δικαιούται δεν έχει απολύτως καμία δικαιολογία. Είναι κλοπή και σαν κλοπή πρέπει να αντιμετωπίζεται.

Το φαινόμενο δεν είναι φυσικά μόνο ελληνικό. Παντού υπάρχουν παρόμοιες καταστάσεις. Η αντιμετώπισή τους όμως είναι διαφορετική και πιο αποτελεσματική. Αξίζει να δούμε μερικές τέτοιες περιπτώσεις. Ξεκινώ με την πιο πρόσφατη που βρήκα στον διεθνή Τύπο.

Νότιος Αφρική. Από τον Μάρτιο του 2012 το αντίστοιχο IKA (South Africa Social Security Agency - SASSA) σε συνεργασία με τη MasterCard, μια εταιρεία τεχνολογίας-πληροφορικής και μια τράπεζα εξέδωσε περισσότερες από 2,5 εκατ. κάρτες για τους δικαιούχους προνοιακών επιδομάτων. Στις κάρτες χρησιμοποιούνται βιομετρικά στοιχεία για την καταπολέμηση της απάτης και την ταυτοποίηση των δικαιούχων με τη χρήση δακτυλικών αποτυπωμάτων και άλλων προσωπικών στοιχείων. Το νέο αυτό σύστημα περιορίζει σημαντικά το διαχειριστικό κόστος του SASSA σε \$2 ανά επίδομα επιτυγχάνοντας οικονομία που κυμαίνεται μεταξύ 37%-53%. Μόνο το διαχειριστικό όφελος είναι της τάξεως των \$375 εκατομμυρίων για τα επόμενα 5 χρόνια. Το κρίσιμο σημείο είναι τα βιομετρικά στοιχεία: δακτυλικά αποτυπώματα και άλλα προσωπικά στοιχεία για την εξασφάλιση της ταυτοπροσωπίας.

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Από τον Ιανουάριο του 2008, το US Treasury Department, σε συνεργασία με μια τράπεζα ξεκίνησε τη διάθεση των επιδομάτων κοινωνικής ασφάλισης μέσω προπληρωμένων χρεωστικών καρτών. Η πρόθεση είναι όλα τα επιδόματα να πληρώνονται μέσω καρτών ώστε η χρήση των επιδομάτων αυτών να καταγράφεται και να αφήνει ίχνος για περαιτέρω διερεύνηση. Αξίζει να σημειωθεί ότι στους πλημυροπαθείς του

Με τη χορήγηση των προνοιακών επιδομάτων μέσω προπληρωμένης κάρτας υπάρχει πλήρης καταγραφή σχετικά με το πού και πώς αυτά δαπανώνται.

Το Δημόσιο, αν θέλει να οργανωθεί και να λειτουργεί σωστά, πρέπει να χρησιμοποιεί πολύ περισσότερο τον ιδιωτικό τομέα.

τυφώνα Κατρίνα το 2005, όλα τα επιδόματα δόθηκαν σε προπληρωμένες χρεωστικές κάρτες. Το ίδιο συνέβη και στους πλημυροπαθείς του Πακιστάν το 2008. Για την ιστορία αναφέρω ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο όλες οι πληρωμές που έχουν σχέση με την κοινωνική ασφάλιση γίνονται από το 2003 μέσω λογαριασμών καρτών.

Αίγυπτος. Από το 2006 η αιγυπτιακή κυβέρνηση, ύστερα από διεθνή διαγωνισμό, έχει αναθέσει τη διάθεση των προνοιακών επιδομάτων σε ξένη πολυεθνική εταιρεία. Στο σύστημα αυτό οι 6 εκατ. δικαιούχοι έχουν εφοδιαστεί με μια προπληρωμένη κάρτα την οποία μπορούν να χρησιμοποιήσουν σε 110.000 προεπιλεγμένα καταστήματα για την αγορά ΜΟΝΟ ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών. Μάλιστα τα αγαθά αυτά και

οι υπηρεσίες παρέχονται στους δικαιούχους σε μειωμένες τιμές, τα δε καταστήματα επιδοτούνται με τη διαφορά. Την όλη παρακολούθηση και διαχείριση του συστήματος την έχει αναλάβει η εταιρεία η οποία φυσικά αμείβεται για την υπηρεσία αυτή και είναι επίσης υπόλογη για τυχόν παρατυπίες ή παρανομίες.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις υπάρχουν κοινά σημεία. Το βασικότερο είναι η χρήση κάρτας για τις συναλλαγές, ώστε να υπάρχει πλήρης καταγραφή σχετικά με τη χρήση του προνοιακού επιδόματος. Είμαι βέβαιος ότι εδώ θα αρχίσουν οι αντιρρήσεις για τον Μεγάλο Αδελφό. Δεν είναι σωστό κάποιος που ζητάει βοήθεια να λογοδοτεί πώς ξοδεύει αυτή τη βοήθεια; Αν 100 επιχειρηματίες ή πολιτικοί μάς «έκλεβαν» 10 εκατ. ο καθένας, όλοι μας θα θέλαμε να μάθουμε τα ονόματά τους και να τους στείλουμε στη φυλακή. Αν όμως 100.000 συμπολίτες μας κλέβουν από 10.000 ευρώ (που είναι ακριβώς το ίδιο ποσό) δεν μας ενδιαφέρει ούτε ποιοι είναι ούτε πού τα ξοδεύουν;

Το δεύτερο και σημαντικότερο κοινό σημείο είναι η συνεργασία μεταξύ κράτους, ιδιωτι-

κών εταιρειών και τραπεζών. Εδώ είναι που τα πράγματα γίνονται δύσκολα, αν όχι αδύνατα. Στην Ελλάδα έχουμε δαιμονοποιήσει τόσο τις ιδιωτικές εταιρείες όσο και τις τράπεζες. Αυτό είναι ίσως και το μεγαλύτερο πρόβλημα στον εκσυγχρονισμό του Δημοσίου. Θέλει να τα κάνει όλα “με ίδια μέσα και αυτεπιστασία”. Και ας πούμε ότι μπορεί να τα καταφέρει μόνο του να κάνει όλα αυτά που δεν μπόρεσε να κάνει μέχρι σήμερα. Τις παρατυπίες / παρανομίες οι ιδιωτικές εταιρείες θα τις πλήρωναν σαν ρήτρα. Το κράτος όμως, παρά το γεγονός ότι διαπίστωσε ότι υπήρχαν 20.000 “μαϊμού” συντάξεις, μόνο 13 έχουν παρουσιαστεί από Ταμεία για διερεύνηση. Δηλαδή λιγότερο από 1 στα χίλια! Οι πιθανότητες είναι υπέρ των παρανόμων, γι’ αυτό και πάντα θα υπάρχουν και παρατυπίες και παρανομίες».

Αυτά έγγραφα τότε και αυτά εισιγήθηκα, χωρίς επιτυχία, σε πολιτικούς διαφόρων κομμάτων. Φαίνεται όμως ότι δεν είχε επέλθει το πλήρωμα του χρόνου, ή έλειπε ένας Πιερρακάκης ή ένας Παπαστεργίου! Κοινό χαρακτηριστικό όλων των περιπτώσεων: **η συνεργασία μεταξύ κράτους και ιδιωτικών επιχειρήσεων.**

Αυτή είναι η συνταγή επιτυχίας και ελπίζω να την ακολουθήσει η σημερινή κυβέρνηση.

Ακούστε και αυτό. Την εποχή εκείνη (2012), η αμερικανική εταιρεία **First Data Corporation**, που υλοποίησε με πολύ μεγάλη επιτυχία το σύστημα στην Αίγυπτο, είχε δραστηριότητα στην Ελλάδα και θα μπορούσε να αναλάβει το έργο, ώστε να εξοικονομήσουμε εκατοντάδες ευρώ. Τώρα πλέον έχει αποχωρήσει από την Ελλάδα.

Το μοντέλο της Αιγύπτου είχε ακόμα ένα ιδιαίτερα μεγάλο πλεονέκτημα. Αυτός που παίρνει το επίδομα μπορεί να αγοράσει μόνο ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες από συγκεκριμένα καταστήματα. Έτσι το κράτος μπορεί να εκτιμήσει και να αναπροσαρμόζει τις ανάγκες και τα προϊόντα. Ενώ το μοντέλο με το 50% σε μετρητά δεν διασφαλίζει ότι το επίδομα θα χρησιμοποιηθεί για πρώτες ανάγκες. Για παράδειγμα, μπορεί να πάει στον τζόγο ή αλλού, χωρίς να αφήνει ίχνος και λογοδοσία.

Για μια ακόμα φορά θέλω να αναδείξω, με την πολύχρονη εμπειρία μου, το μεγαλύτερό μας πρόβλημα. Το Δημόσιο, αν θέλει να οργανωθεί και να λειτουργεί σωστά, πρέπει να χρησιμοποιεί πολύ περισσότερο τον ιδιωτικό τομέα. Οπου δραστηριοποιείται ο ιδιωτικός τομέας έχουμε αποτελέσματα. Και όπου μπαίνει τάξη περιορίζεται σημαντικά η διαφθορά.

Είμαστε η χώρα που έχουμε αναγάγει τη διαφάνεια σε υπέρτατο σκοπό, αλλά είμαστε βουτηγμένοι στη διαφθορά. Είναι χαρακτηριστική περίπτωση της διαφοράς μεταξύ θεωρίας και πράξης. **Στη θεωρία έχουμε απόλυτη διαφάνεια στις κρατικές δαπάνες, ενώ στην πράξη είναι βέβαιο ότι έχουμε αυξημένη διαφθορά.**

Υ.Γ. Για τη διαφορά μεταξύ θεωρίας και πράξης υπάρχει ένα πολύ χαρακτηριστικό σόκιν ανέκδοτο, που θα το πω μόνο στους φίλους μου, για να μη φέρω σε δύσκολη θέση τον εκδότη μου.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Μπορεί ο «εφιάλτης» Τραμπ να γίνει ελπίδα για την Ε.Ε.;

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΟΥΜΠΟΥ**

Ο αμφιλεγόμενος δισεκατομμυριούχος, ο πολλάκις πτωχεύσας, ο αντισυστημικός, ο αλαζόνας, ο υπερσυστημικός σε θέματα μετανάστευσης, πράσινης μετάβασης, κλιματικής αλλαγής, ο πολιτικός που συμπεριφέρεται στα όρια της παραβατικότητας στη δημόσια και ιδιωτική ζωή του είναι ο δημοκρατικά εκλεγμένος 47ος πρόεδρος των ΗΠΑ. Τι θα σημαίνει η τετραετής θητεία του για την Αμερική είναι δύσκολο να εκτιμηθεί, όπως έγκυροι αναλυτές έχουν επισημάνει, λόγω της πολυπλοκότητας της μεγαλύτερης οικονομίας του πλανήτη, της ετερογενούς κοινωνικής και πολιτικής σύνθεσης του πληθυσμού της και των αστάθμητων εξωγενών παραγόντων που de facto εμπλέκουν την Αμερική σε γεωπολιτικές συγκρούσεις, στρατιωτικές διενέξεις και οικονομικούς ανταγωνισμούς με απρόβλεπτα αποτελέσματα και επιπτώσεις.

Αυτές οι συνθήκες δεν ισχύουν, στο ακέραιο τουλάχιστον, για την Ευρωπαϊκή Ένωση, με υπερεθνική δομή και την περιορισμένη γεωπολιτική εμβέλεια και επιρροή. Τουναντίον, η Ε.Ε. θα καταστεί ο αποδέκτης των αμερικανικών πολιτικών, αρκετές εκ των οποίων έχουν ήδη εξαγγελθεί από τον νέο πρόεδρο σε γενικές γραμμές. Αξίζει μια ex-ante εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων.

Μετά την 20ή Ιανουαρίου η Αμερική προτίθεται να επιβάλει δασμούς στις εισαγωγές, μέχρι 60% για προϊόντα από την Κίνα

και καθολικό δασμό από 10% μέχρι και 25% για προϊόντα από την Ε.Ε. Η πολιτική αυτή, αν εφαρμοστεί, είναι απότοκο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των τριών μεγαλύτερων οικονομιών. Η Κίνα από το 2013 μέχρι και το 2023 είχε εμπορικό πλεόνασμα έναντι της Αμερικής άνω των 370 δισ. δολ. επτά από τα δέκα αυτά χρόνια. Η Ε.Ε. είχε πλεόνασμα με σημαντικές διακυμάνσεις την ίδια περίοδο, που κυμαινόταν από 90 μέχρι 170 δισ. ευρώ ετησίως (εξαγερμένων προϊόντων ενέργειας). Στόχος του αμερικανικού προστατευτισμού είναι να αυξηθούν οι θέσεις εργασίας στη βιομηχανία, να δοθούν κίνητρα για νέες εγκαταστάσεις και ξένες επενδύσεις και να ενισχυθεί σταδιακά ο επαναπατρισμός επενδύσεων (re-shoring), πολιτική που έχει ήδη εφαρμοστεί και την περίοδο Μπάιντεν.

Τρεις άλλες προτεινόμενες πολιτικές του Τραμπ θα αφίσουν επίσης το καθοριστικό τους αποτύπωμα στην Ευρώπη. Πρώτον, η μείωση φόρων σε φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις. Αυτές που κατασκευάζουν τα προϊόντα τους στην Αμερική μπορούν να ελπίζουν σε μείωση του φορολογικού συντελεστή από 21% στο 15%. Δεύτερον, η επέκταση των γεωτρήσεων πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς και η χαλάρωση του ελεγκτικού πλαισίου για την κατασκευή σταθμών ηλεκτροπαραγωγής. Ως αποτέλεσμα, θα αυξηθεί η ενεργειακή εξάρτηση

της Ευρώπης από την Αμερική, όπως η πρόσφατη κρίση απέδειξε. (Από την πολική αρκούδα στον αμερικανικό αετό.) Τρίτον, η επέκταση των αμυντικών δαπανών της Ε.Ε. (που μέχρι τώρα κυμαίνεται στο 1,3% του ΑΕΠ, έναντι 3% των ΗΠΑ) λόγω της σχετικής απαίτησης του Τραμπ. Τέλος, να επισημάνουμε ότι η μαζική απέλαση λαθρομεταναστών είναι ένας άλλος βασικός άξονας της πολιτικής Τραμπ, χωρίς όμως άμεσες επιπτώσεις για την Ευρώπη και την Κίνα.

Ο προστατευτισμός συνήθως

Η Ε.Ε. θα καταστεί ο αποδέκτης των αμερικανικών πολιτικών, αρκετές εκ των οποίων έχουν ήδη εξαγγελθεί από τον νέο πρόεδρο.

पुरοδοτεί αντίποινα από τις οικονομίες τις οποίες στοχεύει να έντονες διαμαρτυρίες για την παραβίαση των κανόνων του παγκοσμίου εμπορίου. Ο Τραμπ προφανώς θα αγνοήσει και τα δύο. Η Κίνα θα αντεπιτεθεί. Οι ανταγκές της κινεζικής οικονομίας είναι πολύ πιο ισχυρές λόγω χαμηλού κόστους παραγωγής, ευρείας χρήσης ξένων τεχνολογιών, καθώς και ελεγχόμενων εργασιακών σχέσεων και μισθών. Η Ευρώπη,

με τη σημερινή της δομή, απλά να αμυνθεί μόνο μπορεί.

Υπό το πρίσμα των νέων δεδομένων, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δύσκολες επιλογές, που σε μεγάλο βαθμό θα καθορίσουν το μέλλον της. Το status quo δεν επαρκεί. Η πολυεπίπεδη ισορροπία των ενδογενών συνθηκών έχει εξαντληθεί τα όρια της. Το μοντέλο της ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς, σε συνδυασμό με τον συγκεντρωτικό καταμερισμό της παραγωγής, έχει καταστεί ξεπερασμένο. Επί τέσσερις τετραετίες τουλάχιστον επιβραβεύει τις βιομηχανικές χώρες, τιμωρεί τις αναπτυσσόμενες οικονομίες με χαμηλότερη παραγωγικότητα και συντηρεί υψηλό ελλειμματικό ισοζύγιο εμπορικών συναλλαγών εις βάρος των δευτέρων. Ακόμη και χώρες όπως η Γερμανία και η Γαλλία, που είναι η αιχμή του δόρατος της Ε.Ε., αργά αλλά σταθερά χάνουν το παγνίδι του διεθνούς ανταγωνισμού, όχι μόνο από την Αμερική, αλλά και από την Κίνα. Η Ε.Ε. γενικά υστερεί να εντάξει νέες τεχνολογίες και καινοτομίες στην παραγωγική της δομή, με εξαίρεση ίσως την αυτοκινητοβιομηχανία. Επιπλέον, μια ιδιαίτερα συμφέρουσα οικονομικά επιλογή για τη Γερμανία διακρίνει την ηπειρωτική ενεργειακή εξάρτηση από τη Ρωσία. Τα αποτελέσματα γνωστά και επώδυνα. Το να συνεχίσει να βαδίζει η Ε.Ε. με τη σιγουριά της αβεβαιότητας, τη βαθιά ριζωμένη αντίληψη των συναινέσεων

και την οικηλώδη ελπίδα μιας ασαφούς ολοκλήρωσης, τη φέρνει με αργά αλλά σταθερά βήματα σε αυτό που ο Ντράγκι στην πρόσφατη έκθεσή του ονόμασε «υπαρξιακή κρίση της Ενωσης».

Οι ερωτήσεις που απαιτούν άμεσα απαντήσεις και συγκεκριμένες, υλοποιήσιμες πολιτικές είναι σύνθετες και απαιτούν δαπανηρές δράσεις. Θα μπορούσε η Ε.Ε. να επενδύσει σε προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας 800 δισ. ευρώ κατ' έτος (δηλαδή το 5% του ΑΕΠ της Ενωσης), συμπεριλαμβανομένων των επιδοτήσεων, των κρατικών όσο και των ιδιωτικών δαπανών, όπως προτείνει η έκθεση Ντράγκι; Θα μπορούσε να δρομολογήσει τις προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίας εξωτερικής, ενεργειακής, αμυντικής, μεταναστευτικής και εμπορικής πολιτικής, αποκομίζοντας «ομοσπονδιακά οικονομικά οφέλη» και, εν τοις πράγμασι, βαθαίνοντας την πολυδιαφημισμένη ενοποίηση; Εξίσου σημαντικές είναι η υιοθέτηση ενιαίων εποπτικών φορέων για τον έλεγχο των χρηματοπιστωτικών αγορών της Ε.Ε. κατά το πρότυπο της Αμερικής, η δημιουργία ενοποιημένης κεφαλαιαγοράς, η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και η πανευρωπαϊκή ασφάλιση καταθέσεων. Τέλος, κάτι που ακόμη και σε επίπεδο συζήτησης προκαλεί την αντίδραση της Γερμανίας, θα αποφασιστεί η έκδοση κοινού ομολόγου για τη χρηματοδότηση της άμυνας και της προστα-

σίας των συνόρων της Ενωσης. Η υλοποίηση αυτών των μεταρρυθμίσεων, μακροπρόθεσμα, θα αναδιατάξει το παραγωγικό της μοντέλο, όχι σε επίπεδο χωρών-μελών, αλλά σε επίπεδο Ενωσης. Μια οικονομική ένωση και κοινή αγορά όπου οι μισοί καταναλώνουν αποδείχθηκε οικονομικά επικίνδυνη και παρακωλύμενη. Αν η λογική αυτή διατηρηθεί, η εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των χωρών-μελών θα διευρυνθεί, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη δημοσιονομική σταθερότητα της Ε.Ε., αλλά και την ποιότητα της ισοπολιτείας και του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών της. Εν κατακλείδι, τον ουσιαστικό μετασχηματισμό της Ε.Ε., που εμπόδιζαν επί δεκαετίες οι ενδογενείς συνθήκες, ο εθνικισμός και οι αναρτές πολιτικές ισορροπίες μεταξύ των χωρών-μελών, μπορεί δυνητικά να τον ενεργοποιήσει ο παράγοντας Τραμπ, θέτοντας νέους όρους διεθνούς ανταγωνισμού και πολιτικές προστατευτισμού, που εξ ορισμού ετεροκαθορίζουν τους κύριους ανταγωνιστές των ΗΠΑ, αλλά και τους εμπορικούς εταίρους της όπως η Ε.Ε. Η έκθεση Ντράγκι δείχνει τον δρόμο και τον τρόπο. Η Ε.Ε. καλείται να βρει τη βούληση. Οι Ευρωπαίοι πολίτες αναζητούν την ελπίδα ότι κάτι θ' αλλάξει.

Ο κ. Γιώργος Στούμπος διετέλεσε καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας και στέλεχος της Τράπεζας της Ελλάδος.

Αλλάζει ρότα για το φρένο χρέους η Γερμανία

Την αναθεώρησή του υιοθετούν
οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας

Καθώς η Γερμανία οδεύει προς τις εκλογές του Φεβρουαρίου με την οικονομία της σε ραγδαία επιβράδυνση και τις βιομηχανίες της πληγωμένες από το υψηλό κόστος της ενέργειας, εντείνεται η δημοσία διαμάχη γύρω από τους ιδιαίτερα σκληρούς δημοσιονομικούς κανόνες της και προπαγάνδα γύρω από το φρένο χρέους. Όλο και μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού κόσμου της χώρας τους θεωρεί όχι μόνον παρωχημένους αλλά και επιζήμιους για τη γερμανική οικονομία, καθώς αποτρέπουν την αύξηση του δανεισμού και τη χρηματοδότηση των αναγκών επενδύσεων. Όσον αφορά ειδικότερα το φρένο χρέους, υπήρξε καταλύτης πολιτικών εξελίξεων στις πρόσφατες συζητήσεις για τον προϋπολογισμό του 2025, όταν ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς προσπάθησε να βρει τρόπο να αυξήσει τον δανεισμό της Γερμανίας. Ο υπουργός Οικονομικών Κρίστιαν Λίντνερ αρνήθηκε την άρση του φρένου χρέους, παραιτήθηκε από τον κυβερνητικό συνασπισμό και προκάλεσε την πτώση της κυβέρνησης και την προκήρυξη εκλογών.

«Είναι πολύ πιθανόν το φρένο χρέους να μην επιβιώσει υπό την υφιστάμενη μορφή του στις

συνομιλίες του επόμενου κυβερνητικού συνασπισμού», εκτιμά ο Χόλγκερ Σμίντινγκ, κορυφαίος οικονομολόγος της επενδυτικής Berenberg, που τονίζει πως «μετά όσα συνέβησαν στον κυβερνητικό συνασπισμό, οι Σοσιαλδημο-

Υπέρ της αναστο-
λής του και οι Χριστια-
νοδημοκράτες, στόχος
η μεγαλύτερη δημοσιο-
νομική ευελιξία για
να χρηματοδοτηθούν
επενδύσεις.

κράτες ή οι Πράσινοι δεν θα διανουήσουν να ενταχθούν σε νέο συνισασμό χωρίς να έχε αναθεωρηθεί το φρένο χρέους, και οι Χριστιανοδημοκράτες το γνωρίζουν». Το σαφή αλλάη κλίματος στην χώρα σηματοδοτεί η στροφή του Φρίντριχ Μερτς, υποψήφιος καγκελάριου των Χριστιανοδημοκρατών, που αναγνώρισε πως η Γερμανία χρειάζεται περισσότερη δημοσιονομική ευελιξία για να χρηματοδοτήσει επενδύσεις στις απειχαιωμένες υποδομές της χώρας.

ρας, στην ενέργεια αλλά και στην άμυνα. Την περασμένη εβδομάδα ο κ. Μερτς άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο να δεχθεί νέα αναστολή ή ίσως και κατάργηση του φρένου χρέους προκειμένου να δοθούν μεγαλύτερα περιθώρια δημοσιονομικών ελιγμών στην κυβέρνηση. Η τοποθέτησή του αιφνιδίασε πολιτικούς παρατηρητές και οικονομικούς αναλυτές, καθώς σηματοδοτεί καίρια μεταβολή από την πάγια θέση του συντηρητικού κόμματος, που θεωρεί έθосφατο το φρένο χρέους με το αυστηρό όριο στον δανεισμό της χώρας. Ήταν, άλλωστε, το κόμμα του που είχε προσφύγει στο Ανώτερο Δικαστήριο της χώρας καταγγέλλοντας την κυβέρνηση για την παραβίαση του φρένου χρέους όταν αυτή επιχειρήσε να αυξήσει τον δανεισμό.

Το φρένο χρέους αποτελεί πρόβλεψη του γερμανικού Συντάγματος που θεσπίστηκε το 2009 προκειμένου να ανακόψει την περαιτέρω άνοδο του χρέους της

χώρος δεδομένου ότι αυτό είχε εκτοξευθεί στη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Περιορίζει τον δανεισμό της χώρας σε ένα ισχύον 0,35% και προβλέπει εξαιρέσεις μόνον σε περίπτωση ύφεσης ή κατάστασης εκτάκτου ανάγκης και εθνικού κινδύνου. Το αποτέλεσμα είναι ότι η Γερμανία παρουσιάζει μόνιμως σημαντικό έλλειμμα δημοσίου επενδύσεων και δέχεται επανειλημμένως τις επικρίσεις και τις συστάσεις του ΔΝΤ, που της συνιστά να διαπισώσει για να αναβηθεί τις απρξαχωμένες υποδομές της. Σύμφωνα με τη δεξαμενή σκέψης Detsernat Zukunft του Βερολίνου, η Γερμανία πρέπει να αυξήσει τις δαπάνες κατά 800 δισ. ευρώ ετησίως στο διάστημα από το 2025 έως το 2030 προκειμένου να επενδύσει σε έργα υποδομής, να ενισχύσει την άμυνα της και να τονώσει το δυναμικό ανάπτυξης της οικονομίας της.

BLOOMBERG

Αβεβαιότητα στη Γαλλία

Το παρόλογο πολιτικό στοίχημα του Εμανουέλ Μακρόν να προκηρύξει πρόωρες εκλογές τον Ιούνιο έχει βυθίσει τις επιχειρήσεις της Γαλλίας σε παρατεταμένη απαισιοδοξία και υπονομεύει τις προσπάθειες του Γάλλου προέδρου να μετατρέψει τη δεύτερη οικονομία της Ευρωζώνης σε κέντρο επενδύσεων.

Τα σχετικά στοιχεία που έδωσε στη δημοσίευση η γαλλική στατιστική υπηρεσία Insee προτίθενται σε σειρά άλλων στοιχείων και ερευνών που κατατείνουν σε μια παραταταμένη και επίμονη αβεβαιότητα και αναπόφευκτα σε αναβολές και καθυστερήσεις των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων.

Η επιχειρηματική εμπιστοσύνη σημείωσε τον Νοέμβριο νέα υποχώρηση και βρίσκεται στις 96 μονάδες, ενώ ειδικότερα στον

τομέα των υπηρεσιών σημειώνει πτώση δύο μονάδων. Βελτίωση παρουσιάζει η εμπιστοσύνη μόνον στον μεταποιητικό τομέα, φθίνοντας στις 97 μονάδες, έχοντας ανακάμψει ελαφρώς σε σύγκριση με τον Οκτώβριο, αλλά και πάλι παραμένει για έβδομο συναπτό μήνα κάτω από τον μέσο όρο των 100 μονάδων. Η εκτίμηση αντανακλά την κρίση στην οποία βρίσκεται η Γαλλία από τη στιγμή που ο πρόεδρος Μακρόν διέλυσε αφηνισιαστικά την Εθνοσυνέλευση και οδήγησε τη χώρα σε εκλογές. Χρειάστηκαν προσπάθειες δύο μηνών για να διοριστεί κυβέρνηση μειοψηφίας, που προσπαθεί τώρα να περάσει προϋπολογισμό λιτότητας. Τα σχέδια της κυβέρνησης για αυξήσεις φόρων και περικοπές δαπανών δέχονται δριμυτέρες αντιδράσεις από επιχειρήσεις.

#Nicosia2030 Υποψήφια για
Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
M. KYPIAZΗΣ
JIMMY & FREDDIE
ALEXANDROS M. KYRIAZIS

26/11/2024

ΕΛΕΩΝΟΡΑ
ΖΟΥΓΑΝΕΛΗ
ΣΕ ΑΛΛΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ
ELEONORA ZOUGANELI

29/11/2024

Διοργανωτές
Organisers:

 ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia for Art

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
DEPUTY MINISTRY OF CULTURE

Χάλκινος χορηγός
Bronze sponsor:

**ONASSIS
STEGI**

Χορηγοί επικοινωνίας
Media sponsors:

Εισιτήρια
Tickets:

**Σε κάθε
δράση μαζί!**

Για την άμεση και
κεντρική ενημέρωση
των πολιτών:

diakivernisi.gov.cy

Κυπριακή
Δημοκρατία

ΑΝΑΛΥΣΗ

Το Πεκίνο προετοιμάζεται για τη θητεία Τραμπ

Των **ΕΝΤΟΝΓΑΡΝΤΟ ΜΠΑΠΤΙΣΤΑ** και **ΛΙΣΑΝΔΡΑΣ ΠΑΡΑΓΚΟΥΑΣΟΥ** / REUTERS

Στις πρώτες διεθνούς επιπέδου συναντήσεις του μετά την επανέκδοσή του Ντόναλντ Τραμπ στο πηδάλιο των ΗΠΑ ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ εξαπέλυσε διπλωματική επίθεση. Στόχος ήταν να αντισταθμίσει τους αναμενόμενους νέους δασμούς και να εκμεταλλευθεί πιθανές μελλοντικές ρήξεις μεταξύ Ουάσιγκτον και συμμάχων. Σε διαδοχικές συνόδους από το Περού, όπου συναντήθηκαν οι χώρες Νοτιοανατολικής Ασίας - Ειρηνικού, έως τη Βραζιλία με τους εκπροσώπους από τα «20» οικονομικά ισχυρότερα κράτη, ο Σι αντέστρεψε το μήνυμα του Τραμπ «Πρώτα η Αμερική», παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως προβλέψιμο υπερασπιστή της πολυμερούς παγκόσμιας εμπορι-

Η διπλωματική επίθεση Σι με στόχο την προσέγγιση του παγκόσμιου νότου.

κής τάξης. Οι διοργανωτές των συναντήσεων, οι διπλωματικοί παράγοντες και οι εμπορικοί διπραγματευτές περιγράφουν επίσης μια αξιοσημείωτη αλλαγή, διότι η Κίνα ακολούθησε μια πιο εποικοδομητική στάση. Οι διπλωμάτες της, συγκεκριμένα, ήταν λιγότερο επικεντρωμένοι στα στενά συμφέροντά τους και περισσότερο συμμετοχικοί στην οικοδόμηση μιας ευρύτερης συναίνεσης. Η προσέγγιση αυτή έχει επείγοντα χαρακτήρα για την Κίνα, η οποία, αν και είναι καλύτερα προετοιμασμένη για την προεδρία Τραμπ, όπου πολλοί όμιλοι τεχνολογίας θα εξαρτώνται πολύ λιγότερο από τις εισαγωγές των ΗΠΑ, παραμένει πιο ευάλωτη εξαιτίας της σοβαρής εγχώριας κρίσης των ακινήτων. Μεγάλο μέρος της προσοχής της Κίνας έχει επικεντρωθεί στον παγκόσμιο νότο, ενώ το κρατικό πρακτορείο ειδήσεων «Σινούα» συνεχάρη τη διοργάνωση του G20, επειδή συμπεριέλαβε την Αφρικανική Ένωση ως μέλος της. Η φωνή του παγκόσμιου νότου έπρεπε «όχι απλώς να ακουστεί, αλλά και να μεταφραστεί σε χειροπιαστή επιρροή», ανέφερε το πρακτορείο. Διαρκούσης της εισηγητής του στους «20» τη Δευτέρα, ο Σι επανέλαβε τη θέση του για «ευρύτερο μονομερές άνοιγμα των θυρών στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες», διαφη-

μίζοντας την κίνηση της Κίνας να εφαρμόσει σε όλες αυτές τις χώρες «μπδενική δασμολογική πολιτική». Αναλαμβάνοντας τέτοιες πρωτοβουλίες, η Κίνα θέλει να επεκτείνει τον ηγετικό της ρόλο σε περιοχές του αναπτυσσόμενου κόσμου, όπου οι ΗΠΑ υστερούν λόγω αδυναμίας να ανταποκριθούν στις επενδύσεις δισεκατομμυρίων δολαρίων που σωρεύει η πρώτη.

«Το γεγονός ότι πολύ οργανωμένα παρουσιάζεται η Κίνα ως υπερασπίστρια της παγκοσμιοποίησης και επικρίτρια του προστατευτισμού, έρχεται σε μια εποχή που πολλές χώρες στον παγκόσμιο νότο φοβούνται την πιθανή επιστροφή οριζόντιων εμπορικών και δασμολογικών πολιτικών από τις ΗΠΑ, ιδιαίτερα υπό την επιρροή Τραμπ», είπε ο Σάνι Τσέουνγκ, συνεργάτης για τις κινεζικές σπουδές στο Ίδρυμα Τζέιμσตัน, μια δεξαμενή σκέψης με έδρα την Ουάσιγκτον. «Οι παρατηρήσεις του Σι αποσκοπούν να παρουσιάσουν την Κίνα ως πιο σταθερό και ορθολογιστή εταίρο, σε αντίθεση με το πρόβλεπτο των ΗΠΑ». Ο Τραμπ δεσμεύθηκε για δασμούς άνω του 60% στις κινεζικές εισαγωγές. Κινέζοι πρώην διπλωμάτες αναγνωρίζουν κατ' ιδίαν ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν θα αναπληρώσουν αυτή την απώλεια, αλλά ο Σι έχει ποντάρει πολύ στην επέκταση των BRICS και την αποκατάσταση των τριβών με τους γείτονές του στη νοτιοανατολική Ασία, από την Ινδία μέχρι την Ιαπωνία και την Αυστραλία.

Οι εξίσου απειλούμενες από τους δασμούς ευρωπαϊκές χώρες προσπάθησαν να επιτύχουν συμβιβαστικό τόνο με τον Σι στον τελευταίο γύρο διμερών συναντήσεων.

Ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς δήλωσε ότι το Βερολίνο θα εργαστεί προς την εξεύρεση λύσης στη διαμάχη Ε.Ε. - Κίνας για τα ηλεκτρικά οχήματα, ενώ ο Βρετανός πρωθυπουργός Κιρ Στάρμερ με αισιοδοξία τόνισε ότι θα συνεργαστεί με το Πεκίνο στο εμπόριο, στην οικονομία και το κλίμα. Τέλος, κατά τον μελετητή διενών σχέσεων Σεν Ντίνγκλι, «οι Ευρωπαίοι σύμμαχοι των ΗΠΑ δεν πρόκειται να εναγκαλισθούν την Κίνα εάν ο Τραμπ στραφεί εναντίον τους, αλλά σαφώς και θα ενισχυόταν η συνεργασία μεταξύ τους».

Η Κίνα αυξάνει τις επενδύσεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο

Σχεδιάζει επιπλέον 24.000 χιλιόμετρα γραμμών υψηλής ταχύτητας

Το **αχανές** σιδηροδρομικό δίκτυο της Κίνας, με περίπου 50.000 χιλιόμετρα γραμμών υψηλής ταχύτητας, θα μπορούσε να περικυκλώσει ολόκληρο τον πλανήτη. Το Πεκίνο ωστόσο οραματίζεται να προσθέσει τουλάχιστον 24.000 χιλιόμετρα επιπλέον έως το 2035, σε ένα από τα μεγαλύτερα δημόσια έργα στην Ιστορία, που μετατρέπεται σε γιγάντιο «λάκκο» για χρήματα, την ώρα που η οικονομία της χώρας κλυδωνίζεται.

Για πολλούς Κινέζους, το φαραωνικό σιδηροδρομικό δίκτυο είναι ένα από τα πιο ξεκάθαρα δείγματα προόδου της χώρας, ειδικά σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, που δυσκολεύονται να εγκαινιάσουν σιδηροδρομικές γραμμές υψηλής ταχύτητας, σημειώνει η WSJ. Το έργο συμπυκνώνει το όραμα του Σι Τζινπίνγκ για το μέλλον της Κίνας, που δίνει έμφαση στην προηγμένη τεχνολογία με όχημα τις κρατικές δαπάνες. Σε αντίθεση με το παρελθόν, όταν η κινεζική ηγεσία έδινε προτεραιότητα στη συσσώρευση ατομικού πλούτου, η κολοσσιαία επένδυση στους σιδηροδρόμους αποτελεί μέρος της επιστροφής στις ρίζες του Κομμουνιστικού Κόμματος, που δίνει έμφαση στα συλλογικά οφέλη από το κράτος.

Η Κίνα έχει ξοδέψει περισσότερα από 500 δισ. δολάρια σε νέες γραμμές, τρένα και σταθμούς την τελευταία πενταετία, ενώ ο εθνικός σιδηροδρομικός φορέας της χώρας, China State Railway Group, πλησιάζει το 1 τρις. δολάρια χρέους και άλλες υποχρεώσεις. Μόνο και μόνο για να εξυπηρετήσει το χρέος του, η Κίνα χρειάζεται 25 δισ. δολάρια ετησίως.

Ενώ ο αριθμός των επιβατών έχει ανακάμψει μετά την πανδημία, η αύξηση της επιβατικής κίνησης προβλέπεται δύσκολο εγχείρημα τα επόμενα χρόνια, καθώς ο πληθυσμός της χώρας προβλέπεται να συρρικνωθεί κατά περίπου 200 εκατομμύρια τις επόμενες τρεις δεκαετίες.

Την ίδια στιγμή, το σιδηροδρομικό δίκτυο εκτείνεται πλέον σε ήσυχες γωνιές της ενδοχώρας, όπως η κομνημία Φουσούν της κεντρικής επαρχίας Σετσουάν, όπου ο πληθυσμός των 700.000 κατοίκων κυρίως της υπαίθρου συρρικνώνεται εδώ και χρόνια. Η περιοχή απέκτησε τα πρώτα τρένα υψηλής ταχύτητας το

Ο **εθνικός** σιδηροδρομικός φορέας της χώρας, China State Railway Group, πλησιάζει το 1 τρις. δολάρια χρέους. Μόνο και μόνο για να το εξυπηρετήσει, η Κίνα χρειάζεται 25 δισ. δολάρια ετησίως.

Εχει ξοδέψει περισσότερα από 500 δισ. δολάρια σε νέες γραμμές, τρένα και σταθμούς την τελευταία πενταετία.

2021 και πλέον υπάρχουν τουλάχιστον 12 σιδηροδρομικοί σταθμοί υψηλής ταχύτητας σε ακτίνα 60 χιλιομέτρων.

Οι τεράστιες δαπάνες για τις αμαξοστοιχίες είναι χαρακτηριστικό της ιστορίας ανάπτυξης της Κίνας, με τις επενδύσεις να αποτελούν περίπου το 42% του ΑΕΠ της, σε σύγκριση με το 26% παγκοσμίως. Οι ΗΠΑ, αντιθέτως, έχουν πολύ περιορισμένες υπηρεσίες στην ανατολική ακτή που θα μπορούσαν να θεωρηθούν σιδηροδρομικές γραμμές υψηλής ταχύτητας. Μία υπό κατασκευή γραμμή

800 χλμ. από το Λος Άντζελες στο Σαν Φρανσίσκο δέχεται επικρίσεις για το κόστος, που έχει ξεπεράσει τα 100 δισ. δολάρια και είναι άγνωστο πότε θα ολοκληρωθεί.

Συνολικά, οι υποχρεώσεις της China State Railway αυξήθηκαν σε ρεκόρ περίπου 860 δισ. δολαρίων από τον Σεπτέμβριο. Το συνολικό χρέος, πάντως, που συνδέεται με την επέκταση των σιδηροδρόμων είναι ακόμη υψηλότερο, καθώς οι τοπικές κυβερνήσεις που φλερτάρουν με τη χρεοκοπία καλούνται να αναλάβουν πολλά από τα έξοδα για νέα έργα. Με την πάροδο του χρόνου, το κόστος συντήρησης θα αυξηθεί.

Παρ' όλα αυτά, ο κίνδυνος να χρεοκοπήσει ο σιδηροδρομικός φορέας είναι μικρός, δεδομένης της ισχυρής υποστήριξης του από την κυβέρνηση. Και οι υποστηρικτές τους λένε ότι τα γρήγορα τρένα έχουν θε-

τικό αντίκτυπο, όπως η μείωση της ρύπανσης, η ελαχιστοποίηση του χρόνου για επαγγελματικά ταξίδια και η προώθηση της αστικοποίησης.

Καθώς η κυβέρνηση όμως οραματίζεται έργα-τρόπαια και σύμβολα ισχύος, αρκετοί πολίτες αισθάνονται φτωχότεροι και το μέλλον τους λιγότερο ασφαλές. Οι επενδύσεις στους σιδηροδρόμους εκτρέπουν επίσης πόρους από πρωτοβουλίες όπως η οικοδόμηση ενός ισχυρότερου δικτύου κοινωνικής ασφάλειας, που σύμφωνα με τους οικονομολόγους θα βοηθήσει την Κίνα να αντιμετωπίσει τη γήρανση του πληθυσμού και να αυξήσει την εγχώρια κατανάλωση με την πάροδο του χρόνου.

Τα κρατικά μέσα ενημέρωσης επιμένουν να προβάλλουν τα νέα τρένα ως «θαύματα» της κινεζικής μηχανικής, που δημιουργούν καλοπληρωμένες θέσεις εργασίας.

Προς Κάθε Ενδιαφερόμενο Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, διενεργεί διαγωνισμό με συνοπτική διαδικασία και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, για την παροχή Υπηρεσιών Διανομής Εξωτερικής Αλληλογραφίας για το Κέντρο Αξιολόγησης Αναπηρίας Λεμεσού (Αρ. Διαγωνισμού: ΤΚΕΑΑ 21/2024).

Μπορείτε να βρείτε τα σχετικά έντυπα του Διαγωνισμού στην ιστοσελίδα του Τμήματος www.dmsw.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα».

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στον πιο πάνω Διαγωνισμό, μπορείτε να υποβάλετε την προσφορά σας, το αργότερο μέχρι τις 16 Δεκεμβρίου 2024 και ώρα 12:00 μ.μ., είτε τοποθετώντας την στο κιβώτιο προσφορών της Αναθέτουσας Αρχής στη διεύθυνση: Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου III 67, 2220 Λατσία (ισόγειο), είτε αποστέλλοντας την με συστημένη ταχυδρομική επιστολή, η οποία θα πρέπει, με δική σας ευθύνη, να παραληφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή μέχρι την τελευταία προθεσμία υποβολής Προσφορών.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΛΑΧΕΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ 20% ΣΕ ΤΥΧΕΡΑ ΛΑΧΕΙΑ ΜΕ ΚΕΡΔΟΣ ΑΝΩ ΤΩΝ €5.000

ΑΠΟΛΑΥΣΕ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ!

ΕΥΣΤΟ Κερδίζεις 97% στην στιγμή!

€60.000 σε 2 τυχερούς μοιράζει

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΕΥΣΤΟ Και πολλά άλλα μικρότερα ποσά!

€60.000 σε 1 τυχερό μοιράζει

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΛΑΧΕΙΟ Και πολλά άλλα μικρότερα ποσά!

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Safer Gambling safergambling.gov.cy

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΝΤΑΙ ΑΝΩΝΥΜΑ ΑΝΩ ΤΩΝ 18 ΕΤΩΝ

Τα σχέδια Τραμπ για επιστροφή στο πετρέλαιο

Στελέχη πετρελαϊκών στη διαμόρφωση της ενεργειακής ατζέντας των ΗΠΑ

Ο κυβερνήτης της Βόρειας Ντακότα, Νταγκ Μπούργκουμ, ο βαρώνος του σχιστολιθικού πετρελαίου Χάρολντ Χαμ και ο Κρις Ράιτ, στέλεχος και ιδρυτής ενεργειακής εταιρείας, είναι πλέον περιχαρείς καθώς στήριξαν με όλες τους τις δυνάμεις τον Ντόναλντ Τραμπ, χρηματοδότησαν γενναία την προεκλογική εκστρατεία του, στάθηκαν δίπλα του σε όλη τη διάρκεια της και του πρόσφεραν τις συμβουλές τους σε θέματα ενέργειας. Τώρα ανταμείβονται με οφίκια, τουλάχιστον ορισμένοι από αυτούς. Πρωτίστως, όμως, χαίρονται για την ενεργειακή πολιτική που σχεδιάζει να εφαρμόσει ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ και οι Ρεπουμπλικανοί.

Τόσο ο Μπούργκουμ όσο και ο Χαμ παρευρέθηκαν τον Απρίλιο σε δείπνο που είχε διοργανώσει ο Χαμ για τα ανώτερα στελέχη των πετρελαϊκών. Τότε ο Τραμπ τους ζήτησε κορηγίες ύψους ενός δισ. δολ. υποσχόμενος πως αν εκλεγεί θα ανατρέψει πλήρως την πολιτική του Τζο Μπάιντεν κατά της κλιματικής αλλαγής. Και τώρα ο Μπούργκουμ γίνεται κάτι σαν προσωπικός ιδιαιτέρως «τσάρος της ενέργειας» και με

τις ευλογίες του Τραμπ θα έχει ανεξέλεγκτες εξουσίες για να διαθέσει γη στις βιομηχανίες υδραυλικής ρηγμάτωσης που αντλούν το πετρέλαιο από τα σχιστολιθικά πετρώματα των ΗΠΑ, αλλά

Στις προτεραιότητες της νέας κυβέρνησης είναι να απελευθερώσει πλήρως ό,τι έχει σχέση με την εξόρυξη, παραγωγή και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων.

και για να απορρυθμίσει την αγορά ώστε να αυξηθεί η παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου. Οσον αφορά τον Κρις Ράιτ, στον οποίο ο Τραμπ ανέθεσε το χαρτοφυλάκιο της Ενέργειας, είχε και αυτός τη στήριξη του Χαμ, που μιλώντας στους Financial Times δήλωσε ότι βρίσκεται στον κλάδο της ενέργειας για πολύ καιρό και έχει πολλούς φίλους, γι' αυτό και θα ήταν περιεργό να μη γνω-

Στόχος του Τραμπ είναι μια πολιτική που όχι μόνον θα παγιώσει τις ΗΠΑ ως πρώτη χώρα παγκοσμίως σε παραγωγή πετρελαίου, αλλά θα τις αναδείξει και πρώτη χώρα στην παραγωγή φυσικού αερίου.

ρίζει «ορισμένους από τους καλύτερους για συγκεκριμένες θέσεις στη μελλοντική κυβέρνηση που θα προσφέρουν ξανά την ευημερία στην Αμερική». Στις προτεραιότητες της νέας κυβέρνησης είναι τα σχέδια του Τραμπ να αποσύρει για μια ακόμη φορά τις ΗΠΑ από τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα, να χορηγήσει άδειες για εξορύξεις στα καταφύγια άγριας ζωής της Αλάσκας και γενικότερα να απελευθερώσει πλήρως ό,τι έχει σχέση με την εξόρυξη, παραγωγή και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Αυτά αναφέρουν πηγές προσκείμενες στα σχέδια του νέου προέδρου και αφορούν αυτό που ο Τραμπ αποκαλεί «ενεργειακή κυριαρχία»: μια πολιτική που όχι μόνον θα παγιώσει τη θέση των ΗΠΑ ως πρώτης χώρας παγκοσμίως σε παραγωγή πετρελαίου όπως ήδη είναι, αλλά θα τις αναδείξει και πρώτη χώρα στην παραγωγή φυσικού αερίου στον

κόσμο. Θα την αναδείξει δηλαδή σε ισχυρό αντίπαλο της Ρωσίας, της Σαουδικής Αραβίας και των άλλων χωρών-μελών του διεθνούς καρτέλ πετρελαίου, του ΟΠΕΚ+. Οι βετεράνοι της βιομηχανίας των ορυκτών καυσίμων από το Τέξας και τη Βόρεια Ντακότα βλέπουν πανευτυχείς τους ομολόγους τους και γενικότερα τα στελέχη των πετρελαϊκών να διαμορφώνουν την ενεργειακή ατζέντα του Τραμπ και όχι τις δεξαμενές σκέψης που πρόσκαιναν στην απερχόμενη κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν. Μιλώντας στους Financial Times, ο Κερκ Εντουαρντς, διευθύνων σύμβουλος της Latigo Petroleum, ανεξάρτητης πετρελαϊκής στην Ουάσινγκτον Τέξας, τόνισε πως «το λιγότερο που μπορεί να πει κανείς είναι πως πρόκειται για μια μεγάλη ανάσα για όσους βρίσκονται στην εγχώρια ενεργειακή βιομηχανία». Ομοίως ο Στιβ Προυέτ, διευθύνων σύμβουλος

της Elevation Resources και πρόεδρος της Ανεξάρτητης Ενωσης Πετρελαίου της Αμερικής, είπε ότι «αυτοί καταλαβαίνουν τι κάνουμε εμείς». Όπως ακριβώς ο Μπάιντεν είχε διορίσει έναν ειδικό για το κλίμα ως τσάρο της ενέργειας ώστε να θέσει το κλίμα στο επίκεντρο της κυβερνητικής πολιτικής, το ίδιο κάνει ο Μπούργκουμ, αλλά για τα ορυκτά καύσιμα. Σύμφωνα, πάντως, με τον Προυέτ, «δεν πρόκειται να υπάρξει φανατισμός γύρω από την κλιματική αλλαγή και την υπαρκτή απειλή που αποτελεί για το ανθρώπινο είδος», καθώς πρόκειται για ώριμους ανθρώπους του κλάδου που καταλαβαίνουν τη σχέση ανάμεσα στην ενέργεια, στην οικονομία και στο κλίμα. Το τρίτο στέλεχος που διάλεξε ο Τραμπ για την πολιτική ενέργειας είναι ο Λι Ζελντίν, πρώην βουλευτής Νέας Υόρκης που θα αναλάβει επικεφαλής της Υπηρεσίας Προ-

στασίας του Περιβάλλοντος. Η εν λόγω υπηρεσία υπήρξε στρατηγική επιλογή του Μπάιντεν στο πλαίσιο των προσπαθειών του για εξάλειψη των εκπομπών μεθανίου και άλλων καυσαερίων. Όλες οι σχετικές ρυθμίσεις θα καταργηθούν, καθώς ο Τραμπ προωθεί επιθετικά μια ατζέντα πλήρους απορρύθμισης. Ο Ζελντίν δεν είναι ιδιαίτερος γνωστός στην πετρελαϊκή βιομηχανία, αλλά δεν θα έφερνε ποτέ αντίρρηση σε αυτά τα σχέδια. Η Κάρλα Σαντς, σύμβουλος πολιτικής στη δεξιά πτέρυγα του Ινστιτούτου «Πρώτα η Αμερική», επισημαίνει πως η Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος θα είναι εξαιρετικά επικριτική αν ο Τραμπ δώσει τέλος σε όλες τις πράσινες πολιτικές του Μπάιντεν, μεταξύ των οποίων οι κανόνες για τις εκπομπές καυσαερίων των οχημάτων, όπως και όσοι κανόνες προώθουν τα ηλεκτροκίνητα οχήματα.

True stories

XΟΡΗΓΟΣ: PORSCHE

THE LAST RIFLEMAN (3/11)

ANTWONE FISHER (4/11)

JT LEROY (10/11)

BILLIONAIRE BOYS CLUB (11/11)

THE ROCK CLUB (12/11)

SHOCK AND AWE (15/11)

THE BOY IN THE WOODS (24/11)

THE INSIDER (25/11)

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΙΣ 9 ΤΟ ΒΡΑΔΥ

Το Κανάλι Διατίθεται:

Cablenet

cytaVision

MOVIES 123

MESIMVRIA

Θέση 101

Θέση 49

www.mesimvria.com

ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Αυξήθηκαν κατά 35% τα ενοίκια από το 2019

Δυσβάστακτο το κόστος της στέγης – Το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών έχει μειωθεί κατά 23,7% από το 2009

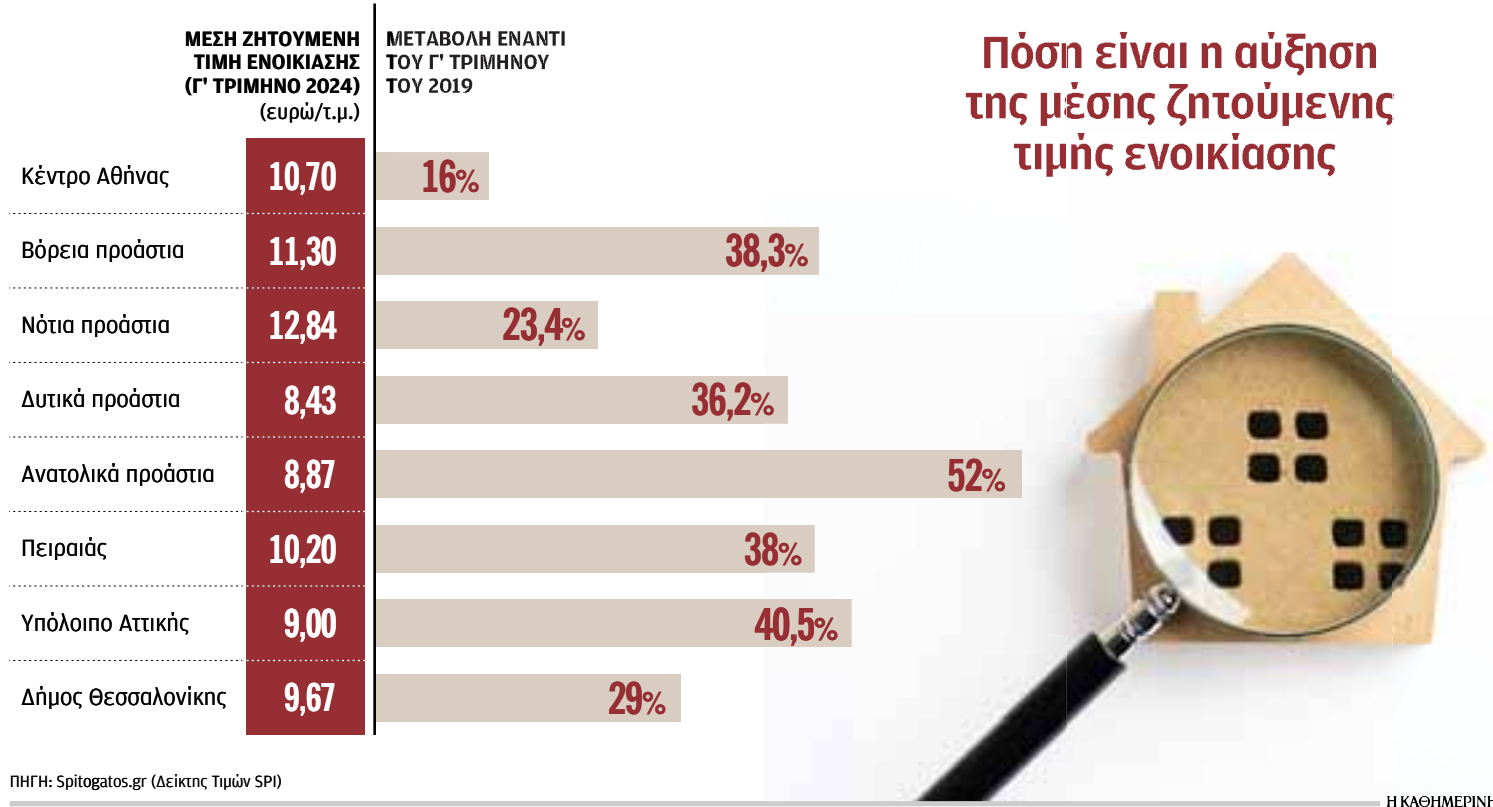
Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σημαντική παραμένει η υστέρηση των πραγματικών εισοδημάτων των νοικοκυριών (δηλαδή μετά την επίδραση του πληθωρισμού), έναντι της πορείας των τιμών των ενοικίων τα τελευταία χρόνια, κάτι που εξηγεί ασφαλώς και την εντεινόμενη δυσαρέσκεια μεγάλης μερίδας πολιτών. Με τα τελευταία στοιχεία που δημοσιοποίησε ο ΟΟΣΑ, στην Ελλάδα το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών από το 2009 και μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2024 έχει υποχωρήσει κατά 23,7%. Ασφαλώς τα τελευταία χρόνια καταγράφεται βελτίωση, καθώς από το πρώτο τρίμηνο του 2019 και μέχρι το φετινό πρώτο τρίμηνο το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα έχει καταγράψει αύξηση κατά 8,5%.

Παρότι δηλαδή οι μισθοί, ειδικά ο κατώτατος, έχουν αυξηθεί σημαντικά, δεν επαρκούν για να αντισταθίσουν τις απώλειες που προκαλούνται από την αύξηση του κόστους αγαθών, τροφίμων και φυσικά στέγης. Υπενθυμίζεται πάντως ότι από το 2019 μέχρι το 2024 και με βάση τα στοιχεία των υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Εργασίας, η σωρευτική αύξηση του κατώτατου ανέρχεται στο 27,7% και από τα 650 ευρώ το έτος 2019 διαμορφώθηκε στα 830 ευρώ φέτος. Για το 2025 εκτιμάται ότι η αύξηση θα κινηθεί στο 5% (871,5 ευρώ), το 2026 στο 4,5% (910,7 ευρώ) και το 2027 στο 4,3% (950 ευρώ).

Ωστόσο, όπως δείχνουν τα στοιχεία, η αύξηση αυτή δεν επαρκεί, καθώς «εξανεμίζεται» από την αντίστοιχη αύξηση του κόστους ζωής, που υπολογίζεται ότι έχει αυξηθεί με ανάλογο, ή και ακόμη υψηλότερο ρυθμό την ίδια περίοδο.

Για παράδειγμα, σύμφωνα με

μελέτη του IOBE, οι τιμές παραγωγού της εγχώριας βιομηχανίας τροφίμων στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 22,7% την περίοδο από το 2021 έως το 2024 (πρώτο τετράμηνο). Αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Ανάπτυξης, ο αθροιστικός γενικός πληθωρισμός από τον Δεκέμβριο του 2021 έως τον Ιούλιο του 2024 διαμορφώθηκε σε 14%, ενώ ειδικά για τα τρόφιμα άγγιξε το 25,8%.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι Έλληνες να δυσκολεύονται να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες, με πάνω από το 65% των πολιτών να δηλώνει στην πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ για την ευζωία, ότι αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες. Συγκριτικά, το ποσοστό αυτό

Ενδεικτικά, για τη μίσθωση 80 τ.μ. στα δυτικά προάστια απαιτούνται σήμερα περίπου 675 ευρώ τον μήνα, έναντι 500 ευρώ το 2019.

είναι υψηλότερο από το 2010, γεγονός που δείχνει ότι τα οικονομικά προβλήματα έχουν γίνει εντονότερα με την πάροδο του χρόνου.

Το κόστος στέγης είναι ασφαλώς στο επίκεντρο της δυσαρέσκειας αυτής, καθώς οι τιμές έχουν

αυξηθεί κατακόρυφα, όχι μόνο λόγω της βελτίωσης της οικονομίας, αλλά και εξαιτίας των επιμέρους χαρακτηριστικών που έχουν διαμορφωθεί στην αγορά ακινήτων τα τελευταία χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο λεκανοπέδιο της Αττικής η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης έχει αυξηθεί κατά 35% την περίοδο από το τρίτο τρίμηνο του 2019 και μέχρι το φετινό τρίτο τρίμηνο κι ενώ μεσολάβησε και πτώση την περίοδο 2020-2021, λόγω της πανδημίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι για τη μίσθωση 80 τ.μ. στα δυτικά προάστια, απαιτούνται σήμερα περίπου 675 ευρώ τον μήνα, έναντι 500 ευρώ το 2019, μια αύξηση κατά 36%. Ακόμη μεγαλύτερες είναι οι

αυξήσεις στα ανατολικά προάστια, καθώς αγγίζουν το 52%, ενώ στον Πειραιά φτάνουν το 40,2% και τα βόρεια προάστια το 38,2%. Σύμφωνα με φορείς της αγοράς ακινήτων, οι τιμές των ενοικίων σήμερα βρίσκονται σε επίπεδο εφάμιλλο ή και υψηλότερο σε σχέση με το 2009, δηλαδή πριν από την οικονομική κρίση κι ενώ, όπως προαναφέρθηκε, το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών είναι χαμηλότερο κατά 23,7%.

Αυτό εξηγεί και το μέγεθος του προβλήματος της στέγης, που ασφαλώς οφείλεται και στο ότι τα τελευταία χρόνια η προσφορά διαμερισμάτων έχει περιοριστεί κατακόρυφα, ενώ ταυτόχρονα η ζήτηση είναι πολλαπλάσια συγκρι-

τικά με πριν από την κρίση. Ο λόγος είναι βέβαια ότι πλέον είναι πολύ λιγότεροι εκείνοι που έχουν την οικονομική δυνατότητα να αποκτήσουν δικό τους ακίνητο, ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα, με αποτέλεσμα να στρέφονται υποχρεωτικά στην ενοικίαση.

Ετσι, με βάση τα στοιχεία της «Χρυσής Ευκαιρίας», μόνο κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου στο κέντρο της Αθήνας ο αριθμός των διαμερισμάτων που διατίθενται προς ενοικίαση μειώθηκε κατά 21%, σε 12.713 ακίνητα. Στη μείωση της προσφοράς έχουν συμβάλει κι άλλοι παράγοντες, αρχής γενομένης από τα εκατοντάδες χιλιάδες κλειστά διαμερίσματα, που θεωρούνται και ο βασικός «υπαίτιος». Οι λόγοι που συμβαίνει αυτό είναι κυρίως τρεις. Ο πρώτος έγκειται στο ότι πρόκειται για ακίνητα που απαιτούν χιλιάδες ευρώ για να επισκευαστούν και να ανακαινιστούν, ώστε να γίνουν κατοικήσιμα. Ο δεύτερος λόγος που τα σπίτια αυτά είναι κενά, είναι ότι αποτελούν αντικείμενο ατέρμονων νομικών αντεγκλήσεων μεταξύ κληρονόμων και ο τρίτος λόγος έγκειται στη συνειδητή απόφαση των ιδιοκτητών τους να τα κρατούν κλειστά, λόγω αρνητικής εμπειρίας με κακοπληρωτές ενοικιαστές.

Ρόλο στη μείωση της προσφοράς διαδραμάτισε και η απήκηση των βραχυχρόνιων μισθώσεων, ιδίως στο κέντρο της Αθήνας, αλλά όπως δείχνουν τα στοιχεία αντίστοιχες αυξήσεις ενοικίων και μείωση της προσφοράς διαμερισμάτων έχει καταγραφεί σε όλες τις περιοχές, ακόμη και σε εκείνες όπου τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης είναι ελάχιστα. Επίσης, δεκάδες χιλιάδες σπίτια ανήκουν πλέον σε τράπεζες και εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων που είναι κλειστά ως επί το πλείστον.

Τρία νέα στεγαστικά προγράμματα

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2025 αναμένεται να «τρέξουν» τρία εξαιρετικής σημασίας στεγαστικά προγράμματα, για περισσότερα από 50.000 νοικοκυριά, που επιθυμούν είτε να αγοράσουν ένα δικό τους σπίτι είτε να αναβαθμίσουν - ανακαινίσουν την ιδιόκτητη κατοικία τους ή και να την ενοικιάσουν.

«Αναβαθμιζω - Ανακαινίζω»

Σύμφωνα με την αρμόδια υπουργό Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας Σοφία Ζαχαράκη, εντός του Ιανουαρίου θα βγει ένα καινοτόμο πρόγραμμα άτοκων δανείων, ύψους 400 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για το «Αναβαθμιζω - Ανακαινίζω», που

Οι δικαιούχοι του προγράμματος «Αναβαθμιζω - Ανακαινίζω» μπορούν να λάβουν άτοκο δάνειο έως και 25.000 ευρώ, που θα το αποπληρώσουν σε 3 έως 7 έτη, χωρίς κανένα εισοδηματικό κριτήριο και να προχωρήσουν σε οποιαδήποτε δαπάνη ενεργειακής αναβάθμισης, όπως για παράδειγμα κουφώματα, συστήματα ψύξης - θέρμανσης κ.ά.

σε 3 έως 7 έτη, χωρίς κανένα εισοδηματικό κριτήριο. Οι δικαιούχοι του προγράμματος μπορούν να προχωρήσουν σε οποιαδήποτε δαπάνη ενεργειακής αναβάθμισης, όπως για παράδειγμα κουφώματα, συστήματα ψύξης - θέρμανσης, κ.ά.

«Ανακαινίζω - Νοικιάζω»

Εντός του Ιανουαρίου αναμένεται να ανοίξει και το δεύτερο πρόγραμμα «Ανακαινίζω - Νοικιάζω», με τους βελτιωμένους όρους οι οποίοι προβλέπονται ήδη σε σχετική διάταξη που περιλαμβάνεται στο φορολογικό νομοσχέδιο. Μέσω του προγράμματος, ιδιοκτήτες ακινήτων που παραμένουν κλειστά μπορούν να επιδοτηθούν με έως και 8.100 ευρώ, προκειμένου να προχω-

ρήσουν στην ανακαίνισή τους και στη συνέχεια στην ενοικιάσή τους σε ευάλωτες ομάδες. Η επιδότηση προβλέπεται πλέον στο 60% των πραγματοποιηθεισών δαπανών επισκευής ή ανακαίνισης και έως 13.500 ευρώ, εφόσον τα σχετικά τιμολόγια εξοφλούνται ηλεκτρονικά, με αναδρομικότητα και για όσους είχαν καταθέσει αίτηση πριν από τις τελικές βελτιώσεις του προγράμματος. Στις δαπάνες μπορούν να περιληφθούν οι εργασίες για ανακαίνιση μπάνιου, κουζίνας, αντικατάσταση πόρτας εισόδου και εσωτερικών θυρών, αντικατάσταση παπέδων, αντικατάσταση ή επισκευή ηλεκτρολογικών και υδραυλικών εγκαταστάσεων, δομικών στοιχείων, επικρισμάτων, πλακιδίων, χρω-

ματισμών και λοιπές αντίστοιχες εργασίες. Προσοχή όμως, γιατί το ακίνητο συνολικής έκτασης έως 100 τ.μ. δεν θα πρέπει να έχει δηλωθεί ως πρώτη κατοικία ή ως μισθωμένο. Πρέπει να δηλώνεται ως κενό στο έντυπο Ε2 που συνοδεύει τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος των 3 τελευταίων ετών.

«Σπίτι μου 2»

Το «Σπίτι μου 2», συνολικού ύψους 2 δισ. ευρώ εκτιμάται επίσης ότι θα ξεκινήσει κατά τους πρώτους μήνες του 2025, καθώς εγκρίθηκε από την Κομισιόν η χρηματοδότηση και οι νέοι όροι του προγράμματος. Πλέον, το ηλικιακό πλαφόν στην συμμετοχή ορίζεται στα 50 έτη, η αξία του ακινήτου που θα αναγράφεται στο συμβόλαιο θα φτάνει τα 250.000 ευρώ, ενώ η επιδότηση επιτοκίου πέφτει στο 50% για μεμονωμένα άτομα ή ζευγάρια και στο 75% για τρίτεκνους. Σύμφωνα με την κ. Ζαχαράκη, η υπουργική απόφαση με όλες τις λεπτομέρειες θα εκδοθεί αμέσως μετά την ψήφιση της σχετικής διάταξης, που βρίσκεται στο φορολογικό σχέδιο νόμου. Το εισοδηματικό όριο για τους δικαιούχους θα είναι έως 20.000 ευρώ για τον άγαμο, 28.000 ευρώ για τα ζευγάρια και θα προβλέπεται προσαύξηση 4.000 ευρώ ανά παιδί. Για τον μονογονέα το εισοδηματικό όριο αυξάνεται στα 31.000 ευρώ και 5.000 ευρώ ανά παιδί.

Οι δικαιούχοι δεν θα πρέπει να έχουν ιδιόκτητη κατοικία και το προς αγορά ακίνητο θα πρέπει να έχει άδεια κατασκευής μέχρι το 2007 και να είναι μέχρι 150 τ.μ.

Μικρή ενίσχυση τζίρου των επιχειρήσεων το τρίτο τρίμηνο

Μικρής κλίμακας ήταν η αύξηση που καταγράφηκε στον τζίρο του συνόλου των επιχειρήσεων κατά το γ' τρίμηνο του 2024 σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023, επιβεβαιώνοντας τις εκτιμήσεις του επιχειρηματικού κόσμου για «μούδιασμένη» αγορά και καθίζηση της κατανάλωσης, ειδικά τον Σεπτέμβριο, αλλά και τα στοιχεία για μειωμένη κατά κεφαλήν δαπάνη από τους τουρίστες. Βεβαίως, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζει κανείς ότι σημαντικό μέρος των εσόδων δεν καταγράφεται, λόγω μη έκδοσης απόδειξης, ενώ ολόένα και πιο συχνό είναι το φαινόμενο σε διάφορους κλάδους του εμπορίου και των υπηρεσιών να «προσφέρεται» έκπτωση εάν ο καταναλωτής πληρώσει με μετρητά και όχι με κάρτα. Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), ο κύκλος εργασιών για το σύνολο των επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων της οικονομίας ανήλθε κατά το τρίτο τρίμηνο του 2024 σε 128,24 δισ. ευρώ, έναντι 122,80 δισ. το τρίτο τρίμηνο του 2023, καταγράφοντας αύξηση 4,4%.

Τη μεγαλύτερη αύξηση στον κύκλο εργασιών το τρίτο τρίμηνο 2024 σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο 2023 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα ορυκείας και λατομεία κατά 18,4%, ενώ τη μικρότερη αύξηση παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα εμπορίου (χονδρικό και λιανικό), με την αύξηση του τζίρου να είναι μόλις 1%. Δεδομένου του πληθωρισμού, εύλογα προκύπτει το συμπέρασμα ότι στην πραγματικότητα καταγράφηκε υποχώρηση του όγκου πωλήσεων.

Στον κλάδο παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης, η αύξηση

του τζίρου επίσης δεν ήταν θεαματική, καθώς διαμορφώθηκε σε 4,3%, ενώ ακόμη μικρότερος ήταν ο ρυθμός ανάπτυξης για τη μεταποίηση, της τάξης του 2,6%. Αντιθέτως, μεγάλη αύξηση εξακολούθησε να καταγράφει ο κύκλος εργασιών στις κατασκευές, κατά 15,2% το τρίτο τρίμηνο του 2024 σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023.

Ειδικά τον Σεπτέμβριο, με βάση τα στοιχεία από τις επιχειρήσεις που έχουν υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων, προκύπτει ότι ο τζίρος των επιχειρήσεων ήταν 33,83 δισ. ευρώ, αυξημένος κατά 1,9% σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2023. Στον κλάδο του εμπορίου καταγράφηκε τον Σεπτέμβριο αύξηση τζίρου μόλις 0,9% σε σύγκριση με τον περσινό Σεπτέμβριο, ενώ στη μεταποίηση καταγράφηκε σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών κατά 6,1%. Στο εννεάμηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2024 ο κύκλος εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων ανήλθε σε 348,43 δισ. ευρώ έναντι 334,97 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση περίπου 4%. Ειδικά στον τομέα του εμπορίου ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 130,59 δισ. ευρώ έναντι 127,73 το εννεάμηνο του 2023, ενισχυμένος μόλις 2,23%.

Στη μεταποίηση ο κύκλος εργασιών διαμορφώθηκε στο εννεάμηνο σε 70,84 δισ. ευρώ έναντι 69,64 δισ. ευρώ πέρυσι, καταγράφοντας αύξηση μόλις 1,7%. Στον κλάδο παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ο τζίρος στο εννεάμηνο του 2024 ανήλθε σε 17,49 δισ. ευρώ έναντι 16,47 δισ. ευρώ το εννεάμηνο του 2023, καταγράφοντας αύξηση 6,19%.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Καθώς μελετούσαμε το έργο του Κάνθου, συνειδητοποιήσαμε ότι τόσο η σειρά “Σκληροί Χρόνοι” όσο και η σειρά “Γυναικοπάζαρο” αναπτύχθηκαν από τον Κάνθο μεταξύ το 1940-1992, και έτσι σιγά σιγά η αφήγηση άρχισε να ξεδιπλώνεται...

Η αισθαντικότητα και η ψυχή στον καμβά

«Κάνθος – Στο Μεταίχμιο της Ιστορίας»: Η νέα έκθεση στη Λεβέντειο Πινακοθήκη για τον σπουδαίο ζωγράφο

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Να δουν** την έκθεση του κ. Κάνθου. Να δουν το άξιο έργο του ανθρώπου που για 25 χρόνια δούλεψε για να βάλει στο πανί και το χαρτί και το ξύλο την ψυχή του, για να βάλει, κίνηση και φωνή που μιλά και συγκινεί κάθε καρδιά», αυτά γράφει ο Κας στην εφημερίδα «Κύπρος» για τη δεύτερη έκθεση του Κάνθου στη Λευκωσία, στο οικημα Νέων Τραστ, τον Μάιο του 1959 όπου παρουσίασε 162 έργα του, 93 ελαιογραφίες, 10 ξυλογραφίες και 55 υδατογραφίες. Κίνηση, φωνή, που συγκινεί...

Αυτό ο Κάνθος καταφέρνει να το κάνει, και γίνεται φανερό κοιτώντας τις σειρές «Γυναικοπάζαρο» και «Σκληροί Χρόνοι» που θα εκτίθενται στη νέα Προσωρινή Έκθεση στη Λεβέντειο Πινακοθήκη, με τίτλο «Κάνθος – Στο Μεταίχμιο της Ιστορίας» από τις 23 Νοεμβρίου. Η Λεβέντειος Πινακοθήκη επέλεξε, όπως αναφέρει στο δελτίο Τύπου της έκθεσης, να προσεγγίσει τη «φορτισμένη» επέτειο των 50 χρόνων από το πραξικόπημα και την εισβολή μέσα από τα μάτια του Κύπριου ζωγράφου Τηλέμαχου Κάνθου (1910-1993). Τα έργα τέχνης που εκτίθενται διανύουν μια χρονική περίοδο από τη δεκαετία του 1940 μέχρι τις αρχές του 1990 και αποτυπώνουν τον διαρκή προβληματισμό του Κάνθου για τα κοινωνικά, πολιτικά και ιστορικά γεγονότα και τις αλλαγές που συνέβαιναν γύρω του.

Σημειώνουμε πως για την έκθεση δάνεισαν έργα τους Κρατική Συλλογή Κυπριακής Τέχνης – Υφυπουργείο Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας και το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Πολύτιμη επίσης ήταν και η βοήθεια της οικογένειας του Τηλέμαχου Κάνθου, κυρίως των θυγατέρων του Ελένης Κάνθου και Ευγενίας Κάνθου, και του Ιδρύματος Τηλέμαχος Κάνθος. Για την έκθεση μάς μίλησε μία εκ των επιμελητριών, η Κατερίνα Στεφανίδου

«**Η τέχνη βοηθάει στο να διανοίγει χώρους για εναλλακτικές οπτικές και νέες αφηγήσεις. Δίνει στον θεατή την ευκαιρία να συλλογιστεί τα θέματα με μια φρέσκια ματιά**».

«**Ο στόχος ενός καλλιτέχνη αλλά και της τέχνης γενικότερα δεν είναι να δείξει κάτι ακριβώς όπως είναι, αλλά να προκαλέσει μια (συναισθηματική) αντίδραση στον θεατή**».

(έτερη επιμελήτρια η Δέσποινα Χριστοφίδου).

«Αντίθετες» καταστάσεις

Η Κατερίνα Στεφανίδου, ερωτώμενη για την επιλογή του τίτλου της έκθεσης «Κάνθος – Στο Μεταίχμιο της Ιστορίας» λέει πως ο Κάνθος έζησε σε μια εποχή κατά την οποία στο νησί συνέβαιναν ραγδαίες ανακατατάξεις και εκρηκτικά γεγονότα, που αντικατοπτρίζονται μέσα από τα έργα του και εξηγεί: «Ο τίτλος αναφέρεται σε αυτές τις “αντίθετες” καταστάσεις τις οποίες επεξεργάζεται ο Κάνθος μέσα από τις δύο θεματικές που παρουσιάζουμε στην έκθεση, τις σειρές “Γυναικοπάζαρο” και “Σκληροί Χρόνοι”...»

Γιατί όμως από το πλούσιο έργο του επελέγησαν αυτές οι δύο σειρές, ρωτώ την κα Στεφανίδου, η οποία μου λέει πως κάθε έκθεση έχει πάντα πολλές αφετηρίες...: «Προγραμματίζαμε μια έκθεση για την 50ή επέτειο του πραξικοπήματος, της εισβολής και της επακόλουθης διαίρεσης

«**Στόχος** μας με αυτήν την έκθεση, δεν είναι να επιβάλλουμε τις δικές μας αφηγήσεις και οπτικές, αλλά να ανοίξουμε τον δρόμο, να δώσουμε χώρο στον θεατή και τον αναγνώστη, ώστε να δημιουργήσει τις δικές του» λέει η επιμελήτρια της έκθεσης Κατερίνα Στεφανίδου.

της Κύπρου, είχαμε επίσης στα σχέδιά μας μια έκθεση αφιερωμένη στον Τηλέμαχο Κάνθο. Η οικογένεια του Κάνθου πρότεινε να εκθέσουμε τη σειρά “Σκληροί Χρόνοι”, που ήταν η αντίδραση του καλλιτέχνη στα δεινά του πολέμου. Αποδεχτήκαμε την ιδέα αυτή. Όμως η προσέγγιση ενός τόσο δύσκολου και πολυδιάστατου θέματος –της πιο πρόσφατης ιστορίας του νησιού μας– δεν είναι μια απλή πρόκληση... εξηγώντας πως σκοπός τους δεν ήταν απλώς να παρουσιάσουν μια ιστορία την οποία έχουμε ακούσει (και δει) πολλαπλές φορές, αλλά να διευρύνουμε το πεδίο της συζήτησης, προσθέτοντας: «Η σειρά “Γυναικοπάζαρο” τράβηξε την προσοχή μας ως μια παράλληλη οπτική θέασης που μπορούσαμε να ακολουθήσουμε για την κατανόηση και επεξεργασία αυτής της δύσκολης ιστορίας. Για όσους δεν γνωρίζουν, το Γυναικοπάζαρο ήταν μια “γυναίκοκρατούμενη” υπαίθρια αγορά που γινόταν κάθε Παρασκευή,

περιστασιακά για αιώνες, στην εντός των τειχών πόλη της Λευκωσίας, και είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα ήρεμης και ειρηνικής συμβίωσης μιας πολυπολιτισμικής κοινότητας. Έκλεισε διά παντός από την αποικιοκρατική κυβέρνηση το 1958, στον απόηχο του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ και των δικονομικών ταραχών. Καθώς μελετούσαμε το έργο του Κάνθου, συνειδητοποιήσαμε ότι τόσο η σειρά “Σκληροί Χρόνοι” όσο και η σειρά “Γυναικοπάζαρο” αναπτύχθηκαν από τον Κάνθο μεταξύ το 1940-1992, και έτσι σιγά σιγά η αφήγηση άρχισε να ξεδιπλώνεται...

Νέες αφηγήσεις

Αυτή η αφήγηση του Κάνθου, ρωτώ την κα Στεφανίδου, είναι όντως πραγματική, παρουσιάζει δηλαδή ο καλλιτέχνης την κατάσταση όπως τη βλέπει ή υπεισέρχονται και υποκειμενικά καλλιτεχνικά κριτήρια;... «Αυτή η ερώτηση δεν έχει μια ξεκάθαρη απάντηση. Η φύση της όρασης

είναι υποκειμενική. Κανένας καλλιτέχνης, συγγραφέας, φωτογράφος, ή ακόμη και ο δημοσιογράφος μέσω των ειδήσεων και των άρθρων δεν μπορεί να παρουσιάσει την κατάσταση όπως πραγματικά είναι. Η οπτική και η κατανόησή μας πάντοτε περνάει μέσα από το δικό μας προσωπικό φακό. Έτσι, η απάντηση στο ερώτημα αυτό –ειδικά για έναν καλλιτέχνη– είναι πως, φυσικά η υποκειμενική καλλιτεχνική του οπτική περνά μέσα από το έργο του» και συνεχίζει: «Αυτό είναι μέρος της σημασίας (και της μαγείας) της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Ο στόχος ενός καλλιτέχνη αλλά και της τέχνης γενικότερα δεν είναι να δείξει κάτι ακριβώς όπως είναι, αλλά να προκαλέσει μια (συναισθηματική) αντίδραση στον θεατή, να διαμεσολαβεί συναισθήματα, γεγονότα, ιδέες, περιπλεγμένα παρελθόντα και φαντασιακά μέλλοντα. Ωστόσο, ο Κάνθος όντως αντικατοπτρίζει και τις ιστορικές πραγματικότητες – ειδικά στην περίπτω-

ση του γυναικοπάζαρου και των σκληρών χρόνων –έχουμε πολλές φωτογραφίες (πάλι φυσικά κάτι υποκειμενικό) από την εποχή που ενέπνευσαν τον Κάνθο».

Σίγουρα η τέχνη δεν έχει τον ρόλο του ιστορικού, πώς όμως πώς βοηθάει την κατανόηση της Ιστορία ή την αντίληψή μας για την ιστορία, ιδίως για τη σύγχρονη ιστορία; Η κα Στεφανίδου λέει: «Η τέχνη βοηθάει στο να διανοίγει χώρους για εναλλακτικές οπτικές και νέες αφηγήσεις. Δίνει στον θεατή την ευκαιρία να συλλογιστεί τα θέματα με μια φρέσκια ματιά. Μπορεί να του θυμίσει πράγματα που έχει ξεχάσει, να του διδάξει καινούργια. Επίσης, η οπτική γλώσσα είναι πιο συμπεριληπτική – καταρρίπτει το γλωσσικό φράγμα, και αφήνει πιο πολύ χώρο για ερμηνείες».

Ποιες είναι οι νέες οπτικές και αφηγήσεις που ευελπιστείτε να έλθουν στο προσκήνιο, ρωτώ κλείνοντας: «Θα προτιμούσα να μην απαντήσω ευθέως, γιατί στόχος μας με αυτήν την έκθεση, δεν είναι να επιβάλλουμε τις δικές μας αφηγήσεις και οπτικές, αλλά να ανοίξουμε τον δρόμο, να δώσουμε χώρο στον θεατή και τον αναγνώστη, ώστε να δημιουργήσει τις δικές του. Όπως λέει και ο μεταποικιακός θεωρητικός Edward W. Said, «Ο ρόλος μας είναι να διευρύνουμε το πεδίο συζήτησης, όχι να θέτουμε όρια σύμφωνα με την επικρατούσα αρχή». Όσο για το κυριότερο χαρακτηριστικό του Τηλέμαχου Κάνθου η Κατερίνα Στεφανίδου λέει: «Η αισθαντικότητα με την οποία βλέπει και διαπραγματεύεται τα γεγονότα που γίνονται γύρω του».

Πληροφορίες: Λεβέντειος Πινακοθήκη, «Κάνθος – Στο Μεταίχμιο της Ιστορίας», επιμελήτριες Κατερίνα Στεφανίδου και Δέσποινα Χριστοφίδου. Γενικός συντονισμός: Λουκία Λοϊζου Χατζηγαβριήλ. Αίθουσα Προσωρινών Εκθέσεων Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λευκωσία. Διάρκεια Έκθεσης: 23 Νοεμβρίου 2024 - 9 Μαρτίου 2025.

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη επέλεξε να προσεγγίσει τη «φορτισμένη» επέτειο των 50 χρόνων από το πραξικόπημα και την εισβολή μέσα από τα μάτια του Κύπριου ζωγράφου Τηλέμαχου Κάνθου (1910-1993).

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

24.11 - 30.11.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Η Κίτρινη Ταπεσαρία

Δύο χρόνια μετά την πρεμιέρα του έργου «Η Κίτρινη Ταπεσαρία» στο θέατρο Αιγαία, σε σκηνοθεσία Μαρίας Ιόλης Καρολίδου, με την Αντωνία Χαραλάμπους επί σκηνής, επιστρέφει με μία ελαφρώς διαφοροποιημένη εκδοχή στο Κτήριον 53. Το έργο βασίζεται στη νουβέλα της Αμερικανίδας συγγραφέα Σάρλοτ Πέρκινς Γκίλμαν και αποτελεί μία συλλογή από εγγραφές ημερολογίου γραμμένες από μια νεαρή γυναίκα που φαίνεται να πάσχει από επιλόχεια κατάθλιψη. Παραστάσεις: 30 Νοεμβρίου και 2, 14, 16 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. 24 Νοεμβρίου και 1, 5 Δεκεμβρίου, ώρα 7:30 μ.μ. Κτήριον 53, Αθήνας 25-27, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 97607201.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Cyprus Jazz & World Music Showcase

Το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού του Υφυπουργείου Πολιτισμού και το Θέατρο Ριάλτο διοργανώνουν στις 29 Νοεμβρίου Pre-event στο πλαίσιο του 11ου Cyprus Jazz & World Music Showcase 2024, στο Technopolis20 στην Πάφο. Τα σχήματα που θα παρουσιαστούν στο Technopolis20 είναι: Nama Dama και Chunky Funky Band. Το έργο της Nama Dama συνδυάζει τα είδη της παραδοσιακής και ηλεκτρονικής μουσικής, την οποία εμπλουτίζει με ατμοσφαιρικά, γεμάτα ένταση φωνητικά. Χρησιμοποιώντας το live looping ως πυξίδα, μετατρέπει τις σόλο εμφανίσεις της σε ένα μοναδικό, πολύχρωμο τελετουργι-

κό. Οι Chunky Funky είναι μια δυναμική electro-funk jazz μπάντα, υπό την καθοδήγηση του πιανίστα και συνθέτη Γιώργου Μορφίτη στα πλήκτρα. Παίζοντας αυθεντικές συνθέσεις του Μορφίτη, η μπάντα συνδυάζει τη soulful ατμόσφαιρα του funk των 70s με τον σύγχρονο ήχο του σήμερα. Με τον Στέλιο Ξυδιά στα ντραμς και τον Οδυσσέα Τουμάζου στην ηλεκτρική κιθάρα, οι Chunky Funky δημιουργούν έναν μοναδικό ήχο με εκρηκτικούς ρυθμούς και μοντέρνες αρμονίες. Παρασκευή 29 Νοεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ., Technopolis20, Νικολάου Ι. Νικολαΐδη 18, Πάφος. **Πληροφορίες, εισιτήρια τηλέφωνο 77777745, www.rialto.com.cy**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Premiere 3

Υπό τη διεύθυνση της Ζωής Ζε-νιώδη, η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου παρουσιάζει τρία έργα δύο συνθετών που αναγνωρίστηκαν ως νεαρές ιδιοφυΐες: των Wolfgang Amadeus Mozart και Felix Mendelssohn. Με την ορχήστρα θα συμπράξει ο διακεκριμένος πιανίστας Giuseppe Albanese, στη θέση του Paolo Restani, ο οποίος λόγω ασθένειας δεν θα μπορέσει να παρευρεθεί. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει: Wolfgang Amadeus Mozart: Don Giovanni: Εισαγωγή. Wolfgang Amadeus Mozart: Κοντσέρτο για πιάνο αρ. 21 σε Ντο μείζονα, Κ. 467 και Felix Mendelssohn: Συμφωνία αρ. 4 σε Λα μείζονα, έργο 90 («Ιταλική»). Συναυλίες Λευκωσία: Τετάρτη 27 Νοεμβρίου - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου. Λεμεσός: Πέμπτη 28 Νοεμβρίου - Θέατρο Ριάλτο και Λάρνακα: Παρασκευή 29 Νοεμβρίου - Δημοτικό Θέατρο Γ. Λυκούργος, ώρα έναρξης συναυλιών 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22463144, www.cyso.org.cy**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Τα μετα-μουζικαλ της εποχής μας

Μήπως τραγουδώντας ή χορεύοντας τη δυσκολία ή τη δυστοπία η πραγματικότητα γίνεται πιο υποφερτή; Μήπως ο χρόνος αραιώνει με τον ρυθμό, δεν σφίγγει σα θηλιά γύρω μας; Δύο μουζικαλ με απαιτητικά θέματα, με την υπογραφή σκηνοθετών που έχουν δαλώσει την αγάπη τους στον ρεαλισμό, μπορεί να μη συνδέσουν, σε απόλυτα μεγέθη, τάση, ενισχύουν όμως μια κατεύθυνση. Η «Emilia Perez» του Ζακ Οντιάρ προβάλλεται ήδη στις αίθουσες συνοδευόμενη από εγκωμιαστικές κριτικές, ενώ σε λίγες μέρες (από τις 12 Δεκεμβρίου) θα προστεθεί το «The end» του Τζόσουα Οπενχάιμερ. Η πρώτη είναι ένα οδοιπορικό αναζήτησης ταυτότητας φύλου και παράλληλα συνειδησης, κοινωνικής και ιδεολογικής. Η ύπαρξη, υποστηρίζει ο Οντιάρ, απελευθερώνεται μέσα από την επιλογή του φύλου, αλλά δεν ολοκληρώνεται αν δεν συμπεριλάβει ένα βλέμμα στον κόσμο που μας περιβάλλει, στα ζωτικά προβλήματα του, στον άλλον. Η δεύτερη μας μεταφέρει στο μέλλον, 25 χρόνια μετά μια περιβαλλοντική καταστροφή η οποία έχει μετατρέψει τη Γη σε μη κατοικήσιμο πλανήτη. Μια οικογένεια με τρία ακόμη έμπιστά της πρόσωπα επιβιώνει σε ένα πολυτελές καταφύγιο. Όλοι προσπαθούν να διατηρήσουν μια συνθήκη κανονικότητας, συνεχίζοντας τις τελετουργίες της καθημερινότητας και την ελπίδα ζωντανή, έως τη στιγμή που η άφιξη μιας άγνωστης διαταράσσει τη ρουτίνα.

Αν στηριχθούμε στη δήλωση του Οντιάρ, «είμαι παρατηρητής της εποχής μου και αναζητώ τρόπους να την εκφράσω», ενισχύοντάς τη με την άποψη του Οπενχάιμερ

Η «Emilia Perez» και το «The end» δανείζονται από τη νοσταλγική μνήμη της κολιγουντιανής δόξας του είδους, για να προσγειωθούν στις αναπόδραστες αλήθειες.

ότι «το μουζικαλ είναι ένα είδος που απογειώνεται μέσα από τις φρούδες ελπίδες», μήπως, πράγματι, είμαστε μπροστά σε μια αναβίωση του είδους, πολύ μακριά από τη κολιγουντιανή εκδοχή του, των δεκαετιών '40 και '50; Ένα μετα-μουζικαλ, σκοτεινό, ένα σαρκαστικό μείγμα μαύρης κωμωδίας, ιδιότυπες επιστημονικής φαντασίας και ψυχολογικού θρίλερ με πολιτικές προεκτάσεις και οικολογικούς απόηχους. Η περιγραφή ταιριάζει στο «The end», αλλά με μικρές μετατοπίσεις αφορά και το εκρηκτικό, εκκεντρικό μελόδραμα του Οντιάρ, την Εμίλια Πιέρεζ, μια τρανς ηρωίδα (πρώην Μεξικανός βαρόνος ναρκωτικών, ο οποίος το μόνο που επιθυμεί είναι να γίνει γυναίκα). Όμως καμία αλλαγή δεν απομονώνεται· προκαλεί μια αλληλουχία κινήσεων, επιλογών, εξελίξεων.

Το μετα-μουζικαλ, ως έκφραση των προβληματισμών της εποχής μας, δανείζεται από τη νοσταλγική μνήμη της κολιγουντιανής δόξας του για να προσγειωθεί σε μια αναπόδραστη αλήθεια. Πρόκειται, βέβαια, για δύο ταινίες ευφάνταστες και θαυμάσια σκηνοθετημένες, όπου το τραγούδι και η κίνηση δεν καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος (ειδικά στο «The end», είναι πολύ περιορισμένο). Καμία δεν γειτνιάζει με τις υπερπαραγωγές των αρχών του 21ου αιώνα, που επανέφεραν το είδος μέσα από την ιδιότυπη «γραφή» των σκηνοθετών τους: ούτε με το «Χορεύοντας στο σκοτάδι» του Λαρς φον Τρίερ (2000) ούτε με το παραληρηματικό «Μουλέν Ρουζ» του Μπαζ Λούρμαν. «Αυτή η ταινία έχει φτιαχτεί από μια βαθιά ελπίδα που έχω ότι αν ενωθούμε ως είδος και αναγνωρίσουμε τα προβλήματα μας –γιατί ο χρόνος μας είναι περιορισμένος– τότε ίσως έχουμε μια ευκαιρία να αλλάξουμε. Αν δεν το κάνουμε αυτό, θα είμαστε καταδικασμένοι να συνεχίζουμε σε έναν δρόμο προς τη δική μας εξαφάνιση και τη λήθη», είπε ο Τζόσουα Οπενχάιμερ, ευαισθητοποιημένος πολίτης και εξαιρετικός ντοκιμαντερίστας, από τη σκηνή του «Ολύμπιον», όπου προβλήθηκε η ταινία του, στη λήξη του 65ου Φεστιβάλ Κινηματογράφου. «Το γεγονός ότι είναι μουζικαλ το κάνει από μόνο του μια ταινία αφηγήσης για τις αρνήσεις και τις αυταπάτες. Για το πώς λέμε ιστορίες για να κρυφτούμε από τον κόσμο αλλά και από τον εαυτό μας, για να κατευνάσουμε τις ενοχές μας», προσέθεσε ο σκηνοθέτης. «Το μέλλον είναι φωτεινό», τραγουδούν οι προνομιούχοι του «Τέλους», σαρκάζοντας την ουτοπία που ούτε οι ίδιοι πιστεύουν. Ο χορός των ψευδαισθήσεων στην αρχή μασκαρεύεται την ελπίδα και καταλήγει καταστροφικός· είτε από άγνοια είτε από μέθη.

ΕΚΘΕΣΗ

«Raw Materials» του Νίκου Μόσχου

Η γκαλερί Stand in Line παρουσιάζει για πρώτη φορά στο κυπριακό κοινό, την ατομική έκθεση έργων του Έλληνα εικαστικού Νίκου Μόσχου, με τίτλο «Raw Materials». Ο ιστορικός τέχνης, Γιώργος Μυλωνάς, γράφει για τον Νίκο Μόσχο και την έκθεσή του πως ολόκληρο το έργο τού Μόσχου ισορροπεί ανάμεσα στο μεταφυσικό και το ρεαλιστικό, είναι έργο περίπλοκο αλλά ελκρινές, υποκειμενικό αλλ' όχι εγωκεντρικό. Οι συνθέσεις του δεν είναι «ευκολοχώνευτες», δεν προορίζονται για τον βιαστικό θεατή. Η ανάγνωση του έργου του θέλει χρόνο, προεμία, προσήλωση, η γλώσσα του είναι γεμάτη, πλούσια, ιδιαίτερη, και συχνά απαιτεί προσλαμβάνουσες από τον θεατή. Το μεγάλο του χάρισμα, όμως, είναι ότι μπορεί

άνετα να συνομιλεί με το διεθνές κοινό. Ο κ. Μυλωνάς σημειώνει επίσης: Ο χρόνος για τον Μόσχο δεν είναι γραμμικός: το παρόν και το παρελθόν συνυπάρχουν και προκαλούν τη δημιουργία μιας νέας πραγματικότητας. Ο χρόνος θρυμματίζεται, καθίσταται πολυπρισματικός σαν καθρέφτης μέσα στον οποίο τα είδωλα συμπλέκονται, υποβάλλοντας τον θεατή σε πολλαπλά δίκτυα που αποτελούν αλλοιώσεις, φωτεινές παραμορφώσεις του χώρου και το χρόνο με αυτονομία, υλικότητα, με δική τους ζωή. Stand in Line – Art, Μετοχίου 26Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Εγκαίνια την Παρασκευή, 15 Νοεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 7 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99412000, standinlineartspace@gmail.com**

ΕΚΘΕΣΗ

80χρονα του Χρίστου Φουκαρά

Η Γκαλερί Gloria παρουσιάζει την επετειακή έκθεση ζωγραφικής του Χρίστου Φουκαρά, με αφορμή τα 80 χρόνια του δημιουργού. Στην έκθεση, ο καλλιτέχνης θα παρουσιάσει την πιο πρόσφατη δουλειά του, περιλαμβάνοντας έργα των τελευταίων τεσσάρων-πέντε χρόνων, με θαλασσινά τοπία, σπιτία, αυλές, συνθέσεις με ανθρώπινες φιγούρες, όλα αποτυπωμένα σε λάδια και παστέλ, καθώς και επιλεγμένα έργα από προηγούμενες περιόδους. Ο χαράκτης Χαμηής γράφει για τον Φουκαρά: «[...] Εν ο ζωγράφος της Κύπρου, με ούλην την σημασίαν της λέξης. Αδιάψευστος μάρτυρας τοπίου, απίστευτα πλούσιον έργον που εγέννησεν! Αλλά τα με όσα ξέρω για στην Τέχνην. Πρώτος μεσ' στους πρώτους ζωγράφους που ύμνησαν τζι ανάδειξαν την Κύπρον ο Φουκαράς...». Εγκαίνια 22 Νοεμβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 14 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Διδώ/Ελίσσα ή μια περιπλανώμενη ιστορία»

Στόχος του project ΣΕΖΟΝ Γυναίκες είναι η προβολή περιθωριοποιημένων αφηγήσεων που ανήκουν σε γυναίκες. Μετά την επιτυχία των έργων «Χίλια Πλοία» και «Οι Γυναίκες Επιστρέφουν», σ' αυτή την αναζήτηση έρχεται να προστεθεί η καινούργια μας παράσταση, «Διδώ/Ελίσσα ή μια περιπλανώμενη ιστορία», σε σκηνοθεσία Μαγδαλένας Ζήρα. Αφιηρά τα λογοτεχνικά στερεότυπα και ρίχνει φως σε άγνωστες πτυχές της ιστορίας της Μεσογείου. Αποκαλύπτει μια γυναίκα με δική της πορεία, σκοπό και αναζήτηση, ηγέτη και ευεργέτη του λαού της, μια βασίλισσα που πεθαίνει για να παραμείνει ελεύθερη. Ένα έργο που φέρνει για πρώτη φορά στη θεατρική σκηνή την άγνωστη ιστορία της Διδώς, ή Ελίσσας, της θρυλικής πριγκίπισσας από την Τύρο, που ίδρυσε την Καρχηδόνα. Παίζουν οι Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Βαλεντίνος

Κόκκινος, Μαρίνα Μανδρή, Γιάννης Μίνως, Ιωάννα Παπαμιχαλοπούλου, Ιζέλ Σειλάνι. Ποιτάρена/ Μουσικός επί σκηνής: Νικολέττα Δημητρίου. Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη, Λεωφόρος Αθηνάς, Λευκωσία. Παραστάσεις 22, 23, 25, 29 και 30 Νοεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. και 24 και 1 Δεκεμβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77777040, www.ticketmaster.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μεταλάβωση του Καραβά

χους του τραγουδιού «Πορτοκαλιά του Καραβά που κάνεις πορτοκάλια να σε πωλούν 'γοράζω σε του Βαρωσιού ριάλια» (τραγουδώντας μάλιστα και λάθος τον στίχο, αφού αυτός λέει «του βάρους σου ριάλια»). Δεν θυμόμουν παρακάτω, οπότε είχα μπει σε ρυθμό επαναλήψεως που μέχρι και εγώ με βαρέθηκα. ... Οι συνταξιδιώτες μου στο σύντομο ταξίδι μας είχαν αντιληφθεί πως η εκδρομή μας έμοιαζε περισσότερο με στοχοπροσηλωμένη επίσκεψη. ... και μέσα στη δυσλειτουργία του κατεβασμένου χάρτη, στη συζήτηση για το πού ακριβώς πάμε πρώτα, λησμονήσαμε να παρατηρήσουμε, κι εγώ πρώτος, πως δεν είδαμε και πολλές πορτοκαλιές. Έπρεπε να περάσουν αρκετές ώρες, και αφού είχαμε δει τον εξοχικό Άγιο Γεώργιο του Μεζερέ, την επιβλητική Παναγία Ευαγγελίστρια, το νεκροταφείο του Καραβά, με τον ιδιαί-

τερο για τα αρχιτεκτονικά δεδομένα της εποχής, κοιμυτπριακό ναό του Αποστόλου Πέτρου, και την πανέμορφη Αγία Ειρήνη, και αφού είχαμε βρεθεί στον μύλο του Σταυρινού και στο εξοχικό κέντρο «Οι Μύλοι», περπατώντας από τον Άγιο Γεώργιο ως εκεί. Μετά από όλη αυτή την περιδιάβαση στον Καραβά, καταλάβαμε όλοι πως δεν υπήρχαν, παρά διάσπαρτα πορτοκαλόδεντρα. ... άραγε, είπαμε, είναι ο στίχος μία υπερβολή των Καραβιωτών; Αλλά πάλι, συμφωνήσαμε, πως όσο και αν εμπεριέχει ο στίχος υπερβολή, δεν μπορεί να μην κρύβει νουν αληθείας, όπως το έγραψε κι ο Κάλβος. Κατεβαίνοντας προς τη θάλασσα, και αφού ο καιρός είχε ανοίξει καταλάβαμε πως δεν είναι δυνατόν όλη αυτή η ανοιχτωσιά να ήταν γη ακαλλιέργητη, και φυσικά δεν ήταν δυνατόν να είχαν φυτευτεί επαυλόδεντρα. ...

Σε μία ακόμη επίσκεψή μου στα Κατεχόμενα, την περασμένη Κυριακή, βρέθηκα στον Καραβά. Ο καιρός ανοικτός, παρά το πολύ βροχερό βράδυ που είχε προηγηθεί, ανά διαστήματα όμως μουντός, βροχερός. Όπως κάθε φορά που επισκέπτομαι κάποια κωμόπολη, πόλη ή χωρίο στη βόρεια κατεχόμενη Κύπρο, το πρόγραμμά μου είναι συγκεκριμένο, και συνήθως δεν έχει προηγηθεί καμία μελέτη ή εκ των προτέρων ανάγνωση κάποιου κειμένου. Έχει γίνει μόνο κάποια αναζήτηση για τους προς επίσκεψη προορισμούς, συγκεκριμένα σημεία που θέλω να δω. Γι' αυτό και πολύ συχνά χρειάζεται να επιστρέψω και δεύτερη ή και τρίτη φορά, γιατί κάτι μου ξέφυγε. Την έπαθα στη Βατυλή, στην Τρυπημένη, στην Κώμα του Γιαλού, στα Λιβερά, στα Λιμνιά, και αλλού, χωριά και κωμοπόλεις που κάτι είδα μετά σε κάποιο βιβλίο ή μου είπαν και δεν το είχα δει εξ αρχής. Συνήθως είναι κάτι μικρό, ένα έλασμα σε μία σιδερένια πόρτα, μια επιγραφή σε κάποιο τοίχο, κάτι που το ανυπόμονο μάτι μου δεν συλλαμβάνει, άλλοτε πάλι, απλώς γιατί αιωρείται μέσα μου κάτι το ανεκπλήρωτο...

Αλλά ξεκίνησα να λέω για τον Καραβά. Από το οδόφραγμα του Αγίου Δομετίου σιγοτραγουδούσα τους δύο-τρεις στί-

Ταξίδι με παντιέρα την περιέργεια

Ο Παναγιώτης Λάρκου σκηνοθετεί την «Ομήρου Οδύσσεια» του Μιχάλη Γκανά για τον ΘΟΚ και αφηγείται στην «Κ» το ταξίδι του

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Ο ίδιος ο Οδυσσέας το παραδέχεται πως από περιέργεια υπάρχει» λέει ο σκηνοθέτης Παναγιώτης Λάρκου, ο οποίος σκηνοθετεί για τη Σκηνή 018 του ΘΟΚ την παράσταση «Ομήρου Οδύσσεια» του Μιχάλη Γκανά. Όπως λέει ο Παναγιώτης Λάρκου για την επιλογή του να δείξει όχι έναν Οδυσσέα αλλά πολλούς «το θέατρο, η διαδικασία της πρόβας, η ίδια η παράσταση είναι ένα καλλιτεχνικό και συναισθηματικό αποτέλεσμα μιας ομαδικής προσπάθειας. Η ανακήρυξη του οποιουδήποτε σκηνικού επικεφαλής έρχεται να ακυρώσει αυτή τη συλλογικότητα». Αναφέρει επίσης πως αυτή η επιλογή της μοιρασιάς φάνηκε η πιο ταιριαστή, αφού επιτρέπει σε κάθε θεατή ανεξαρτήτως φύλου να ταυτιστεί με τον κεντρικό χαρακτήρα. «Μας φάνηκε πιο τίμιο και πιο διασκεδαστικό».

—Πριν από λίγες μέρες έφυγε από τη ζωή και ο Μιχάλης Γκανάς, του οποίου το κείμενο διασκέυαες... Τι σου έδωσε το ταξίδι σου στην αισθητική του Γκανά για την «Οδύσσεια»;
—Ένωσα ένα μούδι στην εικόνα. Σαν να έχασε η ομάδα ένα ενεργό μέλος. Σαν να έμεινε ένα χρέος μου ανοικτό, γιατί δεν πρόλαβε να δει την παράσταση. Δεν βρίσκαω κάτι εύκολο, να πω. Όταν πεθαίνει ένας ποιητής είναι σαν σου επιβάλλεται η σιωπή. Από την άλλη νιώθω την ανάγκη να μοιραστώ τη μορφή που μου χάρισαν οι λέξεις του. Όλες οι λέξεις του, όχι μόνο της «Οδύσσειας». Με την «Οδύσσεια» ταξίδευα για έξι μήνες. Ήταν ωραίο ταξίδι, όσο κράτησε. Και τώρα που κατέβηκα από το καράβι και

έχω παραδώσει στον θίασο τη διακυβέρνηση νιώθω ένα κενό. Δεν ντρέπομαι να το παραδεχτώ. Ζηλεύω λίγο. Θα ήθελα να παίζω σε αυτή την παράσταση. Οι ηθοποιοί μου πάντα στη σκηνή έχουν μετατρέψει την παράσταση σε γιορτή. Είναι τόσο όμορφοι όλοι τους. Φωτεινοί σαν τις λέξεις του Γκανά. Νομίζω πως ένας ποιητής δεν πεθαίνει ποτέ στα αλήθεια. Κανείς πραγματικός καλλιτέχνης δεν πεθαίνει ποτέ στα αλήθεια. Είναι πάντα εκεί. Και μια γιορτή είναι ίσως η καλύτερη επιλογή για να τιμήσουμε την ομορφιά που τόσα χρόνια μας χάριζε.

—Διασκευάζοντας το κείμενο του Μιχάλη Γκανά, ποια ήταν τα στοιχεία εκείνα που σε δυσκόλεψαν περισσότερο στο να τα κάνεις θεατρική πράξη;
—Η «Οδύσσεια» του Μιχάλη Γκανά (και δεν είναι η πρώτη φο-

«Είχαμε να διαχειριστούμε έναν ήρωα / σύμβολο. Τον Οδυσσέα. Αν τον αντιμετωπίζαμε με ιερών δέος τότε θα αναμασούσαμε τα ίδια βαρετά που ακούγαμε και στο σχολείο».

ρά που το γράφω αυτό) είναι ένα εξαιρετικό λογοτεχνικό κείμενο. Όχι όμως θεατρικό έργο. Και η διαδικασία της διασκευής υπήρξε και χρονοβόρα και επίπονη. Και όχι μόνο στο τεχνικό κομμάτι της κατασκευής διαλογικών σκηνών ή της συγγραφής στίχων. Έπρεπε να βρω τον τρόπο να συντονίσω τη φωνή και τις λέξεις του συγ-

«Κάθε λέξη του ποιητή που μετατίθεται ή αφαιρείται σου προκαλεί θλίψη. Γιατί είναι μια λέξη που ξέρεις με πόσο βάσανο κατέληξε στο χαρτί. Και κάθε λέξη δική σου, σου προκαλεί αγωνία. Να είναι αντάξια. Να μην προδώσει» λέει ο Παναγιώτης Λάρκου.

γραφέα με αυτό που η δική μου φωνή μου επέβαλε να μοιραστώ με το κοινό. Έπρεπε να βρω τον τρόπο να μετατρέψω τις 263 σελίδες του σε 46, αλλά εκεί μέσα να έχει χώρο να ανασάνει και ο Γκανάς και ο Όμηρος και εγώ. Και κάπου κάπου να παίρνουν και οι ηθοποιοί μου καμιά ανάσα. Το πρόβλημα με αυτά τα έρ-

γα όταν πρέπει να τα διασκευάσεις είναι το τραύμα του αποχωρισμού. Κάθε λέξη του ποιητή που μετατίθεται ή αφαιρείται σου προκαλεί θλίψη. Γιατί είναι μια λέξη που ξέρεις με πόσο βάσανο κατέληξε στο χαρτί. Και κάθε λέξη δική σου, σου προκαλεί αγωνία. Να είναι αντάξια. Να μην προδώσει. Αν είναι όμως μια λέ-

ξη που θα κρατήσω από αυτό το ταξίδι, που άρχισε στις 8 Μαΐου και χρειάστηκε τέσσερα τετράδια σημειώσεων και πέντε μολύβια που χάθηκαν για πάντα (το αγαπημένο μου γκρι μεταξύ τους) μέχρι να φτάσει στην εκτύπωση, αυτή η λέξη δεν είναι η δυσκολία. Είναι η χαρά.

—Για ποιον λόγο επέλεξες να μην έχεις έναν Οδυσσέα, έναν πρωταγωνιστή, και ο κεντρικός ήρωας της παράστασης να μοιράζεται σε όλον τον θίασο;
—Δεν είναι μυστικό —τουλάχιστον στον επαγγελματικό μου κύκλο— πως τρέφω μια φυσική απέχθεια στο θέατρο του ηθοποιού πρωταγωνιστή. Το θέατρο, η διαδικασία της πρόβας, η ίδια η παράσταση είναι ένα καλλιτεχνικό και συναισθηματικό αποτέλεσμα μιας ομαδικής προσπάθειας. Η ανακήρυξη του οποιουδήποτε σκηνικού επικεφαλής έρχεται να ακυρώσει αυτή τη συλλογικότητα. Το θέατρο τότε «αμερικανοποιείται», η αξία του ενός υποβιβάζεται τη λειτουργία του συνόλου στη μοναξιά του αριθμού ένα.

Επιπλέον και επειδή τα τελευταία χρόνια έχουμε ανοίξει τη συζήτηση για την ενπλοκή του κυπριακού θεάτρου, θεωρώ πως είναι καιρός να αφήσουμε πίσω μας τους πρωταγωνιστές και να αρχίσουμε να παρακολουθούμε έργα με γνώμονα την υπογραφή του σκηνοθέτη. Του σκηνοθέτη που επιλέγει, εμπιστεύεται, διαχειρίζεται ψυχολογικά και καθοδηγεί μια ολόκληρη ομάδα ανθρώπων. Αν ο σκηνοθέτης καλλιεργεί για χάρη μας ένα δάσος κι εμείς κοιτάμε το πιο ψηλό δέντρο, αδικούμε ένα ολόκληρο οικοσύστημα. Επιπλέον στην Οδύσσεια τέθηκε από πολύ νωρίς στο τραπέζι ένα ηθικό ζήτημα.

Είχαμε να διαχειριστούμε έναν ήρωα/σύμβολο. Τον Οδυσσέα. Αν τον αντιμετωπίζαμε με ιερών δέος τότε θα αναμασούσαμε τα ίδια βαρετά που ακούγαμε και στο σχολείο. Εμείς θελήσαμε να πούμε πως ο καθένας μπορεί να γίνει ο ήρωας του εαυτού του. Κάθε άνθρωπος έχει τη δύναμη να χαράξει τις δικές του γραμμές πλεύσης στα νερά του βίου του. Ο καθένας μπορεί να γίνει κάποιος ή κανένας. Οπότε με αυτή τη σκέψη ως γνώμονα και θέλοντας να επιτρέψουμε σε κάθε θεατή ανεξαρτήτως φύλου να ταυτιστεί με τον κεντρικό χαρακτήρα η επιλογή της μοιρασιάς μας φάνηκε η πιο ταιριαστή. Μας φάνηκε πιο τίμιο και πιο διασκεδαστικό.

—Θέλησες να τραγουδηθεί η «Οδύσσεια»; Έδωσες ιδιαίτερη έμφαση στη μουσική και στο τραγούδι... γιατί ήταν τόσο σημαντικές αυτές οι παράμετροι;

—Στη ραψωδία Α' της Οδύσσειας, ο Μιχάλης Γκανάς αναφέρεται στον Όμηρο ως τον πρώτο ράπερ. Κάπως έκασε και στον πρώτο καφέ της ομάδας των συντελεστών είχαμε όλοι γελάσει με αυτό τον στίχο και είπαμε να τον επιβεβαιώσουμε τον κύριο Γκανά. Θεωρώ τη μουσική ένα πολύ ισχυρό όπλο που μου επιτρέπει να μοιραστώ σκέψεις προσωπικές με το κοινό, εκτός της κανονικής ροής του κειμένου. Είναι ένας αρκετά ύπουλος τρόπος να χώσεις στο κεφάλι του θεατή μια μελωδία, ένα στίχο που θα τον συνοδεύει για μέρες μετά την παράσταση. Οι δονήσεις που μπορούν να δημιουργηθούν από ένα τραγούδι προσεχτικά γραμμένο καταγράφονται πιο βαθιά από τις απλές λέξεις και σε αυτή την ψυχολογική επέμβαση θελήσαμε να εστιάσουμε.

Κάθε παράσταση μου θέλει να σας εξάψει την περιέργεια. Αλλιώς γιατί να σαςβάλω στη διαδικασία να βγείτε από το σπίτι; Ο ίδιος ο Οδυσσέας το παραδέχεται πως από περιέργεια υπάρχει.

Η Κυρία Περιέργεια

—Σε άλλη κουβέντα μας, μου είκες πει πως αυτή η παράσταση θέλει να μας εξάψει την περιέργεια... ωφέλησε αυτή τον Οδυσσέα;

—Κάθε παράσταση μου θέλει να σας εξάψει την περιέργεια. Αλλιώς γιατί να σαςβάλω στη διαδικασία να βγείτε από το σπίτι; Ο ίδιος ο Οδυσσέας το παραδέχεται πως από περιέργεια υπάρχει. Η περιέργεια τον οδήγησε να διαλέξει τα προσωπικά του μονοπάτια. Αν αυτό τον βγήκε σε καλό, κοπιάστε στην παράσταση την Κυριακή στις 10:30 να το συζητήσουμε. Αν και έχω την εντύπωση πως η ίδια η λέξη κέρδισε πολύ περισσότερα από τη σύνδεσή της με τον μύθο του συγκεκριμένου ήρωα.

Οι προχριστιανικοί πληθυσμοί την αγαπούσαν την περιέργεια. Ήρθε αργότερα η δυτική χριστιανική πηγή και έφερε την περιέργεια που σκότωσε τη γάτα, τον Χάνσελ και την Γκρέτελ που η περιέργεια τους έστειλε στο τσουκάλι της μάγισσας, οι αμερικανικές ταινίες τρόμου του '80 που έστελναν κάθε φιλοπερί-

εργο έφηβο στα νύχια του Φρέντυ Κρουγκερ. Άλλαξαν τα δόγματα. Η περιέργεια αμφισβητεί την απόλυτη πίστη και αυτό δεν αρέσει σε όλους.

Ευτυχώς όλα αυτά τα χρόνια ο μύθος του Οδυσσέα ήταν εκεί να μας θυμίζει πως κάποιος έζησε και θριάμβευσε κιόλας με αυτή τη λέξη ως παντιέρα. Ο μύθος του Οδυσσέα μας βοηθάει να θυμηθούμε πως τα έργα των μεγάλων φιλοσόφων οι περιπέτειες των μεγάλων ηρώων, οι μικρές μας νίκες πάνω στην αμείλικτη θνητή φύση μας, ξεκινούν από αυτό το μικρό και επίμονο σκουλήκι, την Κυρία Περιέργεια.

—Πόσο σημαντική είναι η περιέργεια στη ζωή μας...;

—Η περιέργεια είναι η γιαγιά της εξέλιξης. Η καλή η γιαγιά, αυτή που τηγανίζει ωραίους κεφτέδες. Η περιέργεια έκανε τον πρώτο μονοκύτταρο οργανισμό να ψάξει για παρέρ, η περιέργεια πλησίασε πρώτη φορά τη φωτιά. Η περιέργεια ανακάλυψε την Αμερική, το φεγγάρι, τις αχτίδες του φεγγαριού στα μαλλιά του εραστή

μας, το σαμπουάν που λούζει τα μαλλιά του εραστή μας και τα ποιήματα που του αφιερώνουμε. Η περιέργεια θα μας κάνει να τον εγκαταλείψουμε και αν όχι, η ίδια περιέργεια θα μας οδηγήσει μαζί του ως τον κοινό μας τάφο. Και μετά η περιέργεια θα αναγκάσει κάποιον να διαβάσει στην πλάκα «Εδώ κείτονται δύο φιλοπερίεργοι εραστές» και θα γράψει ένα εξαιρετικό κείμενο που κάποιος άλλος περιέργος θα το διασκευάσει να το κάνει παράσταση.

—Μέσα από τη δουλειά που έκανες στην «Οδύσσεια» έγινες πιο σοφός;

—Όχι. Η σοφία είναι μια εσωτερική κατάσταση που μπορεί να υπάρξει μόνο ερήμην σου. Μόνο ένας καθαρόαιμος βλάκας μπορεί να υποθέσει πως είναι σοφός. Η ελπίδα μου μέσα από κάθε δουλειά είναι να μαθαίνω πράγματα που θα με κάνουν για τους συνεργάτες και τους θεατές μου πιο χρήσιμο την επόμενη φορά που θα συναντηθούμε. Προτιμώ να επενδύσω τις ελπίδες μου, στο πολυμήχανος.

leventisgallery.org | f @

ΚΑΝΘΟΣ

Στο Μεταίχμιο της Ιστορίας

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

23.11 2024 - 9.3 2025

Κάνθος: Στο Μεταίχμιο της Ιστορίας

Από την ειρηνική συνύπαρξη στις συγκρούσεις, μέσα από το χρωστήρα του Τηλέμαχου Κάνθου.

Δύο εμβληματικές σειρές του καλλιτέχνη, το «Γυναικοπάζαρο» και οι «Σκληροί Χρόνοι» συναντιούνται για πρώτη φορά.

Αντικατοπτρισμοί

Παράλληλη έκθεση, με εννέα σύγχρονους Κύπριους καλλιτέχνες, που αναφέρονται και δημιουργούν από τη συλλογική μνήμη του νησιού μας.

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΜΟΝΙΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΑEGEAN

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Λεβέντιος Πινακοθήκη

10

«Το μαύρο νέφος»
(The Black Cloud,
1957) του Βρετα-
νού αστροφυσικού
Φρεντ Χόιλ.

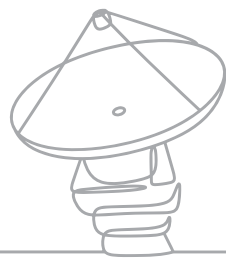
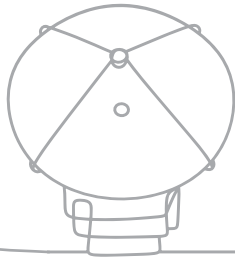
Το «Γυρίστε τον γα-
λαξία με ωτοστόπ»,
του Ντάγκλας Ανταμς,
προσπαθεί να απαντή-
σει στο θεμελιώδες
ερώτημα του πώς και
γιατί η Γη υπάρχει.

Για το «**Interstellar**» ο Κρί-
στοφερ Νόλαν προσέλαβε
ως σύμβουλο τον Κιπ Θορν,
έναν παγκοσμίου κύρους
φυσικό, ο οποίος το 2017
τιμήθηκε με το βραβείο Νο-
μπέλ για την ανακάλυψη
των βαρυτικών κυμάτων.

Στο «**When the Sparrow
Falls**» ο Νιλ Σάρπσον περιγρά-
φει ένα απίθανο μέλλον στο
οποίο οι μηχανές έχουν απο-
κτήσει σώματα, νιώθουν και
πράττουν όπως οι άνθρωποι.

Το CERN, το μεγαλύτερο σε έκταση κέντρο πυρηνικών ερευνών στον κόσμο, γιορτάζει φέτος με κάθε επισημότητα τα 70 χρόνια λειτουργίας του.

Το μέλλον είναι σαν μυθιστόρημα

Επιστήμονες του CERN γράφουν για τα βιβλία και τις ταινίες επιστημονικής φαντασίας που τους σημάδεψαν

Αν δοκιμάσετε να ρωτήσετε κάποιους φυσικούς που εργάζονται στο CERN για το πώς αποτυπώθηκε ο οργανισμός στην ταινία «Αγγελοι και δαίμονες» (που βασίστηκε στο μυθιστόρημα του Νταν Μπράουν), θα χαμογελάσουν με κατανόηση. Πολύ ψυχαγωγικό, αλλά καμία σχέση με την πραγματικότητα είναι πολύ πιθανόν να σχολιάσουν. Ειδικά το κομμάτι με τη φιάλη αντιύλης που κάποιοι κλέβουν από τα εργαστήρια του CERN, είναι αυτό που τους διασκεδάει περισσότερο.

Είναι αλήθεια ότι τις τελευταίες δεκαετίες το CERN, που φέτος γιορτάζει με κάθε επισημότητα τα 70 χρόνια λειτουργίας του, έχει πυροδοτήσει την έμπνευση συγγραφέων και κινηματογραφιστών, όπως επίσης και των απανταχού συνωμοσιολόγων: από την ανακάλυψη του περίφημου μποζονίου του Χιγκς ή αλλιώς «σωματιδίου του Θεού» (δημοσιογραφικής προέλευσης έννοια και διόλου επιστημονική) έως τα εργαστήρια παρατήρησης αντιύλης και τις εξωφρενικές θεωρίες της πιθανής –αν και τυχαίας– δημιουργίας μιας... μαύρης τρύπας που θα ρουφήξει όλη τη Γη (!), το CERN εντριγκάρει τον κόσμο με τα αινιγματικά του πειράματα, τους τεράστιους επιταχυντές του, τις συγκρούσεις σωματιδίων, τα μυστήρια της φυσικής και της κοσμολογίας που προσπαθεί

να φωτίσει γενικότερα.

Αραγε οι επιστήμονες, οι φυσικοί και οι σε άλλες ειδικότητες εργαζόμενοι συνήθως πολλά μέτρα κάτω από την επιφάνεια της Ελβετίας (και λίγο της Γαλλίας), έχουν οι ίδιοι κάποια σχέση με τις φαντασίες και τις μυθοπλασίες που ερωτοτροπούν με την επιστήμη (και συχνά τη διαστρεβλώνουν για δραματουργικούς –δηλαδή, καλούς– λόγους); Αλήθεια, ποιο μπορεί να είναι το αγαπημένο μυθιστόρημα ή η αγαπημένη ταινία επιστημονικής φαντασίας για έναν επιστήμονα του CERN;

Θέσαμε αυτό ακριβώς το ερώτημα σε δέκα επιστήμονες του CERN (οι τρεις εξ αυτών Έλληνες) και παρουσιάζουμε σήμερα τις απαντήσεις τους. Δεν βρήκαμε σ' αυτές, ταινίες όπως το «2001. Η Οδύσσεια του Διαστήματος», την «Επαφή» και τις «Στενές επαφές τρίτου τύπου» ή μυθιστορήματα του Άρθουρ Κλαρκ και του Φίλιπ Ντικ, βρήκαμε όμως μερικές άλλες, απρόσμενες και πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις ανάγνωσης και προβολής. Κυρίως βρήκαμε ορισμένες ερεθιστικές σκέψεις πάνω στα έργα αυτά και τη σχέση τους με την επιστήμη.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον φυσικό του CERN Πάνο Χαρίτο (των εκδόσεων Ροπή) για την πολύτιμη βοήθειά του στο όλο εγχείρημα.

Η. Μ.

«Αφιξη»

Τζον Ελις

Θεωρητικός φυσικός CERN, καθηγητής στο King's College London

Η αγαπημένη μου ταινία επιστημονικής φαντασίας είναι η «Αφιξη» (Arrival) του Ντενί Βιλνέβ, με την Εϊμι Ανταμς, βασισμένη σε ένα διήγημα του Τεντ Τσιανγκ. Θέτει δύο συναρπαστικά ερωτήματα που εντριγκάρουν τη σκέψη: Πώς θα επικοινωνούσαμε με εξωγήινους, το νευρολογικό σύστημα των οποίων είναι τελείως διαφορετικό από εκείνο των ανθρώπων; Και σε ποιο βαθμό επηρεάζεται η σκέψη μας από τη γλώσσα που χρησιμοποιεί; Η Εϊμι Ανταμς υποδύεται μια γλωσσολόγο η οποία αναλαμβάνει την αποστολή αποκωδικοποίησης από ένα ζευγάρι εξωγήινων, αλλά συνειδητοποιεί ότι αντιλαμβάνονται τον χρόνο με έναν μη γραμμικό, κυκλικό τρόπο. Καθώς αποκωδικοποιεί τη γλώσσα τους, αρχίζει να κάνει προβολές στο μέλλον, σε μια τραβηγμένη εκδοχή της γλωσσολογικής υπόθεσης Σαπίρ-Γουόρφ (Sapir-Whorf, όπου η γλώσσα που μιλάει κάποιος επιδρά και στην αντίληψη περί του πραγματικού) και έτσι σώζει την ανθρωπότητα.

«Το μαύρο νέφος»

Τζιαν Τζούντιππε

Επικεφαλής του τμήματος Θεωρητικής Φυσικής στο CERN

Μου είναι δύσκολο να επιλέξω ένα βιβλίο ή μια ταινία επιστημονικής φαντασίας, όπως είναι δύσκολο να επιλέξω και το αγαπημένο μου μουσικό κομμάτι. Διαφορετικές ιστορίες επιστημονικής φαντασίας χτυπούν σε διαφορετικές ευαίσθητες χορδές μέσα μου.

Αυτό που μου αρέσει σε μια ιστορία επιστημονικής φαντασίας είναι η πρωτοτυπία με την οποία πλάθει πιθανές και απρόσμενες νέες πραγματικότητες. Από αυτή τη σκοπιά θα επιλέξω εδώ το μυθιστόρημα «Το μαύρο νέφος» (The Black Cloud, 1957) του Βρετανού αστροφυσικού Φρεντ Χόιλ (Fred Hoyle).

Το βιβλίο αφηγείται την επαφή με μια νοήμονα εξωγήινη μορφή ζωής, η οποία διαφέρει ριζικά από τα πράσινα ανθρωποειδή με κεραίες ή τα τρομερά τέρατα που αφθονούν σε τόσα βιβλία και ταινίες. Αντίθετα, η εξωγήινη διάνοια που συνέλαβε ο Χόιλ είναι ένα απέραντο νέφος αερίων που έρχεται από το βαθύ Διάστημα και τυλίγει τη Γη. Το σύννεφο αυτό μεταδίδει μηνύματα και προσπαθεί να επικοινωνήσει με τους ανθρώ-

πους. Η πληροφορία δεν περνάει από το νέφος μέσω ενός κεντρικού οργάνου, όπως είναι ο εγκέφαλος, αλλά διαχέεται στα αέρια μόρια όλης της δομής' πρόκειται για μια τελείως διαφορετική έννοια νοήμονος ζωής.

Μια καλή ιστορία επιστημονικής φαντασίας πρέπει να είναι αφηγηματικά εφικτή και όχι απαραίτητα ρεαλιστική. Η σύλληψη μη οργανικής μορφής ζωής εντάσσεται εντός των ορίων της επιστήμης. Αλλά ο Χόιλ διευρύνει αυτά τα όρια, συλλαμβάνοντας μια απολύτως ανόργανη ύπαρξη. Η ιστορία μπορεί να μην είναι ρεαλιστική, αλλά σε κάνει να σκεφτείς εκ νέου τον ορισμό της ζωής και της νόησης, φέρνοντας στον νου εικόνες πολύ σχετικές με το σήμερα, στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης.

«Γυρίστε τον γαλαξία με ωτοστόπ»

Πάρνης Σφήκας

Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ερευνητής στο CERN

Οφείλω να ομολογήσω ότι δεν έχω διαβάσει πολλά μυθιστορήματα επιστημονικής φαντασίας, έχω όμως παρακολουθήσει πολλές ταινίες του είδους. Ωστόσο, η αγαπημένη μου ιστορία περιλαμβάνεται σε ένα βιβλίο, στο «Γυρίστε τον

γαλαξία με ωτοστόπ», του Ντάγκλας Ανταμς, κι αυτό για τους εξής λόγους:

Πρώτον, προσπαθεί να απαντήσει στο θεμελιώδες ερώτημα του πώς και γιατί η Γη υπάρχει. Αυτό είναι το πιο βασικό, αναπάντητο ερώτημα που θέτουν οι άνθρωποι από την αυγή του πολιτισμού (ίσως και παλαιότερα ακόμη).

Δεύτερον, τελειώνει με μια από τις πιο διάσημες αλληγορίες που έχω εντοπίσει στη λογοτεχνία: η απάντηση είναι 42, σε μια ερώτηση που κανένας δεν γνωρίζει πραγματικά ή κανένας δεν έθεσε σωστά ποτέ. Πολλοί πιστεύουν ότι το κύριο μήνυμα είναι ότι αυτό που μετράει είναι η ερώτηση, όχι η απάντηση. Όπως και να 'χει, η κορύφωση του βιβλίου διακρίνεται από μια διασκεδαστική ειρωνεία μη κορύφωσης.

Τρίτον, σε αυτό το βιβλίο βρίσκουμε ένα από τα πρώτα παραδείγματα εξωγήινων που δεν είναι εξ ολοκλήρου κακοί: ένας από αυτούς σώζει τον κύριο χαρακτήρα του βιβλίου.

Τέταρτον, είναι στ' αλήθεια αστείο το ότι για να υπολογιστεί το μεγαλύτερο μυστήριο στο σύμπαν, έπρεπε να δημιουργηθεί ένας πλανήτης με ζωή, η Γη. Νομίζω αυτό περιγράφει τους ανθρώπους – όταν έχουν την πολυτέλεια να θέτουν τέτοια ζητήματα: δημιουργηθήκαμε και αναρωτιόμαστε γιατί δημιουργηθήκαμε.

Πέμπτον, στο βιβλίο περιλα-

Μια ερευνητική αποστολή ανακαλύπτει στην Ανταρκτική, κάτω από τα παγωμένα βουνά, μια αρχαία πόλη των «Παλαιών». Ο Χάουαρντ Φίλιπ Λάβκραφτ έγραψε τα «Βουνά της τρέλας» το 1936.

«The Chrysalids» (1955) του Τζον Ουίντχαμ.

Στην «Αφιξη», του Ντενί Βιλνέβ, η Είμι Ανταμς υποδύεται μια γλωσσολόγο η οποία καλείται να επικοινωνήσει με ζευγάρια εξωγήινων.

Ο Ισαάκ Ασίμοφ στην «Τριλογία του Θεμελίου» περιγράφει μια επιστήμη η οποία προβλέπει τη συμπεριφορά ολόκληρου του πολιτισμού μας για δεκάδες χιλιάδες χρόνια στο μέλλον.

Το «USS Enterprise» και οι περιπέτειες των «κόπτεν Κερκ» και «μίστερ Σποκ» συντρόφευσαν τα διαγαλαξιακά όνειρα πολλών πιστών της επιστημονικής φαντασίας, συμπεριλαμβανομένης της Κατρίν Μπέρνιους, συντονίστριας λειτουργίας του πειράματος ATLAS στο CERN, πλέον.

βάνονται κάμποσες σύντομες και αστέιες ιστορίες (ο πρόεδρος με τα πολλά κεφάλια, η όμορφη σύντροφος), χαρακτηριστικά των πρώιμων βιβλίων και ταινιών επιστημονικής φαντασίας· όμως εδώ είναι όλα πολύ καλά καμωμένα.

Πόσο επιστημονικό είναι το βιβλίο; Νομίζω καθόλου! Όταν βρεθούν, με το καλό, οι εξωγήινοι, κατά πάσα πιθανότητα δεν θα έχουν δύο κεφάλια, δεν θα «μιλούν» κ.λπ., κ.λπ. Θα μπορούσαν ακόμη να έχουν υγρή μορφή! Και, για να αναφερθούμε και σε άλλες ταινίες, δεν πιστεύω ότι θα έχουν τεράστια δόντια και μακριές γλώσσες!

«Interstellar»

Γκουίντο Τονέλι

Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Πίζας, μέλος της ομάδας CMS στο CERN

Η αγαπημένη μου ταινία επιστημονικής φαντασίας είναι μακράν το «Interstellar». Ο Κρίστοφερ Νόλαν είναι από τους αγαπημένους μου σκηνοθέτες. Έχει την τρομερή ικανότητα να λέει ωραίες ιστορίες και να τις καθιστά εξαιρετικά αληθοφανείς μέσα από την προσεκτική αποτύπωση πολλών και μικρών, αλλά ουσιαστικών, λεπτομερειών. Αυτό καθιστά την πλοκή ιδιαίτερα ρεαλιστική, έτσι που να μην μπορείς παρά να βυθιστείς στην πραγματικότητα της ιστορίας που διηγείται.

Πέρα από ορισμένες εικασίες περί παράλληλων συμπάντων προς το τέλος της ταινίας, το επιστημονικό της περιεχόμενο είναι εξαιρετικά στέρεο. Η επίδραση των υψηλών βαρυτικών πεδίων πάνω στην τοπική ροή του χρόνου περιγράφεται αριστοτεχνικά. Για μένα αυτό ήταν σοκαριστικό την πρώτη φορά που είδα την ταινία. Αλλά το μυστήριο λύθηκε όταν είδα το όνομα του Κιπ Θορν στους τίτλους του τέλους. Για μια ακόμη φορά, για να είναι επιστημονικά συνεπής, ο Νόλαν προσέλαβε ως σύμβουλο έναν παγκοσμίως κύρους φυσικό και έναν από τους κορυφαίους ειδικούς πάνω στη γενική σχετικότητα. Λίγα χρόνια αργότερα, το 2017, ο Θορν τιμήθηκε με το βραβείο Νομπέλ για την ανακάλυψη των βαρυτικών κυμάτων.

«When the Sparrow Falls»

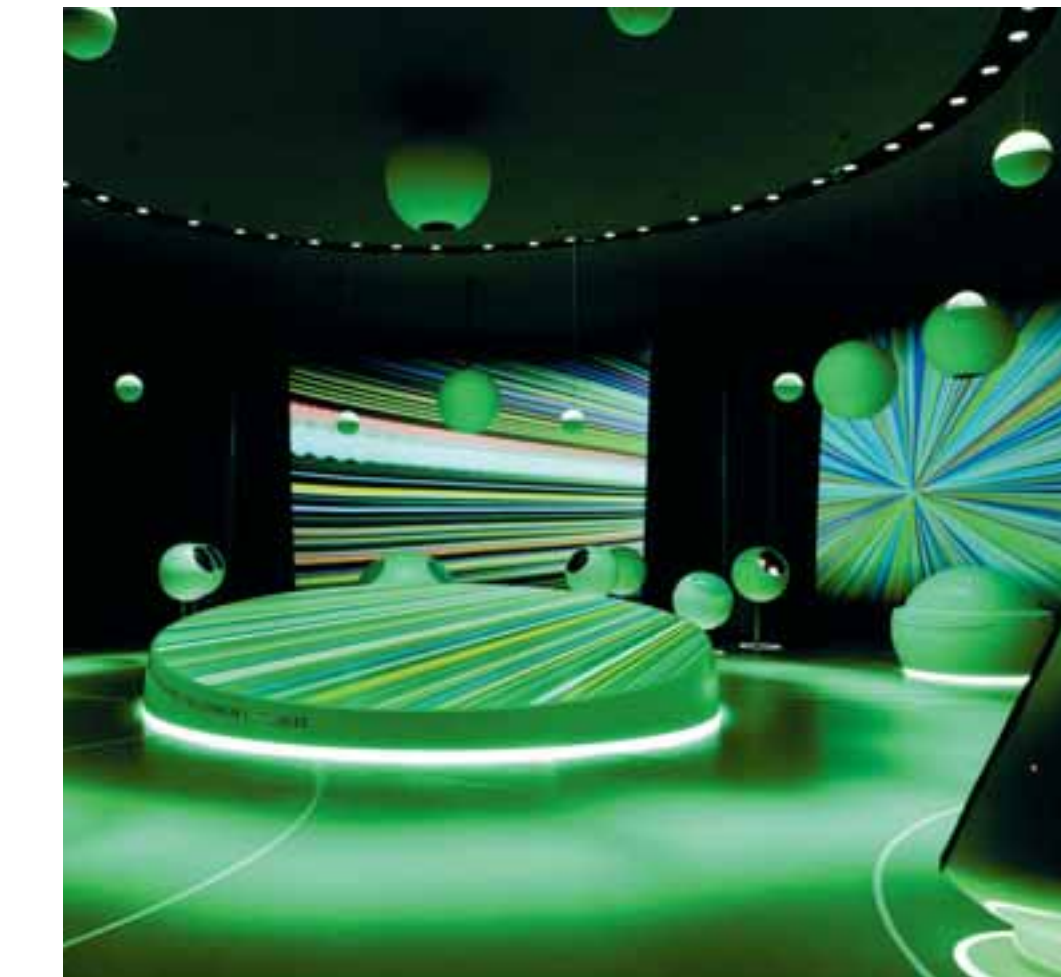
Τζον Αποστολάκης

Επιστήμονας υπολογιστών στο CERN

Το αγαπημένο μου μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας τα τελευταία πέντε (και περισσότερα) χρόνια είναι το «When the Sparrow Falls» του Νιλ Ζάρπσον (Neil Sharpson).

Περιγράφει ένα απίθανο μέλλον στο οποίο οι μηχανές τεχνητής νοημοσύνης έχουν αποκτήσει σώματα όπως των ανθρώπων και φαίνεται πως νιώθουν και πράττουν όπως οι άνθρωποι.

Σ' αυτό το δυστοπικό μέλλον σχεδόν όλος ο κόσμος κυβερνάζεται από υπερευφυείς μηχανές AI,

Εκθεση στη Σφαίρα επιστήμης και καινοτομίας, το κέντρο ενημέρωσης επισκεπτών του CERN.

εκτός από μια χώρα, τη Δημοκρατία της Κασπίας, η οποία ζει υπό τον τρόπο άλλων χωρών και στο εσωτερικό της επικρατεί ακραία καταπίεση.

Οι χαρακτήρες του βιβλίου ζουν σε αυτό το εχθρικό μέλλον και δρουν σε καθεστώς φόβου. Ουσιαστικά, το μυθολογικό σύμπαν του βιβλίου μεταφέρει την εικονική εξέλιξη που είχε η AI την τελευταία δεκαετία με τόσο απρόσμενο τρόπο, όπως το μυθιστόρημα «A fire upon the Deep» (1992) του Βέρνον Βίντζί εξερευνήσει την επίδραση που θα είχε κάτι σαν το Διαδίκτυο σε έναν φανταστικό διαγαλαξιακό κόσμο.

Παρά τη σκοτεινή του θεματική και τις ακραίες προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν οι κύριοι χαρακτήρες, το βιβλίο με εξέπληξε και όταν το τελείωσα αισθανόμουν αναζωογονημένος και γεμάτος ελπίδα για το μέλλον.

Μολονότι η υπάρχουσα τεχνολογία δεν δείχνει πως στο κοντινό μέλλον θα φτάσει σε τέτοια επίπεδα, η πιθανότητα η AI να επιδρά στις ανθρώπινες αποφάσεις με ένα σωρό τρόπους είναι ένας πραγματικός και σύγχρονος προβληματισμός – και αυτό το μυθιστόρημα τον αποτυπώνει με τέτοιο τρόπο ώστε να διερευνά τον αντίκτυπο που θα έχει πάνω μας θέτοντας ηθικά ζητήματα ως συνέπειες αυτής της κατάστασης.

«The Chrysalids»

Τζέιμς Γκίλις

Πρώην επικεφαλής Επικοινωνίας στο CERN

Από πού ν' αρχίσω; Από τον παλαιό «Δρα Χου»; Από το «Σταρ Τρεκ»; Από τον αρχικό «Πόλεμο των άστρων» που μας ξέρανε όταν

προβλήθηκε το 1977; Θα μπορούσαν να είναι οι μυθολογίες της Μάργκαρετ Ατγουντ σχετικά με το πού μπορεί να μας πάει σήμερα η επιστήμη; Το «Three Body Problem» – το βιβλίο, όχι η σειρά – είναι έξοχο ως προς την επιστημονική ακρίβεια και το «The Peripheral» είναι μια εκπληκτική προειδοποίηση ως προς το πού μπορεί να οδούμε. Εν τέλει θα επιλέξω το «The Chrysalids» του Τζον Ουίντχαμ (John Wyndham). Είναι πιο γνωστός για το άλλο του μυθιστόρημα, «The Day of the Triffids». Η γραφή του Ουίντχαμ έχει να κάνει με την ανθρώπινη φύση: τι κάνουμε όταν ερχόμαστε αντιμέτωποι με έναν υπαρξιακό κίνδυνο. Αυτό είναι το «The Day of the Triffids» στο βάθος, με τα φυτά απ' το Διάστημα που τρώνε ανθρώπους – αυτά είναι ο κίνδυνος για την ύπαρξή μας. Το βιβλίο μεταφέρθηκε πολλές φορές στο σινεμά. Πολλές από αυτές τις ταινίες είναι άθλιες. Για μένα αυτό είναι το καλύτερό του έργο αλλά διαβάστε τα βιβλία, μη δείτε τις ταινίες!

«Βουνά της τρέλας»

Αναστασία Τεζάρη

PhD, φυσικός, Science Educator, CERN Science Gateway

Επιλέγω τα «Βουνά της τρέλας» που ο Χάουαρντ Φίλιπ Λάβκραφτ έγραψε το 1936. Σ' αυτό το μυθιστόρημα, μια ερευνητική αποστολή στην Ανταρκτική ανακαλύπτει μια κρυμμένη αρχαία πόλη κάτω από τα παγωμένα βουνά. Καθώς η ομάδα εξερευνά τα ερείπια, ανακαλύπτει τα απομεινάρια των «Παλαιών», ενός αρχαίου εξωγήινου πολιτισμού που κάποτε κυριαρχούσε στη Γη. Ωστόσο, η έρευνα παίρνει μια τρομακτική τροπή

όταν συνειδητοποιούν ότι η πόλη κρύβει σκοτεινά μυστικά και ότι οι «Παλαιοί» ίσως να είναι ακόμη ζωντανοί.

Αποτελεί ένα από τα πιο αγαπημένα μου βιβλία, καθώς ο Λάβκραφτ χρησιμοποιεί με περίτεχνο τρόπο στοιχεία επιστημονικής φαντασίας και τρόμου, πλέκοντας τον μύθο του Κθούλου που αναπτύσσει και σε άλλα του έργα. Η σταδιακή αποκάλυψη της πόλης και των μυστικών της με έκανε να νιώθω σαν μέλος της ερευνητικής αποστολής. Αυτό που το κάνει να ξεχωρίζει είναι οι αναλυτικές αληθοφανείς περιγραφές του, οι οποίες δημιουργούν μια συντριπτική αίσθηση απομόνωσης και κοσμικού τρόμου.

Ενσωματώνοντας επιστημονικές λεπτομέρειες και στοιχεία από την Ιστορία, τη Βιολογία, τη Γεωλογία και την Παλαιοντολογία, ο Λάβκραφτ καταφέρνει να δώσει στην ιστορία μια έντονη αίσθηση ρεαλισμού. Φυσικά, τα στοιχεία αυτά δεν ευθυγραμμίζονται πάντα με τη σύγχρονη επιστημονική αντίληψη. Παρ' όλα αυτά, αξίζει να αναφερθεί πως την εποχή που γράφτηκε το βιβλίο η ήπειρος της Ανταρκτικής παρέμενε σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητη, τροφοδοτώντας έτσι τη φαντασία του συγγραφέα.

«Τριλογία του Θεμελίου»

Γιοχάνες Γκούτλεμπερ

Επικεφαλής Μελετών Βιωσιμότητας για τον Future Circular Collider του CERN

Το αγαπημένο μου βιβλίο επιστημονικής φαντασίας είναι η «Τριλογία του Θεμελίου» (The Foundation Trilogy) του Ισαάκ Ασίμοφ. Περιγράφει μια επιστήμη η οποία προβλέπει τη συμπεριφορά ολό-

κληρου του πολιτισμού μας για δεκάδες χιλιάδες χρόνια στο μέλλον. Με εντυπωσιακό τρόπο, το βιβλίο επιδεικνύει τη σημασία του συνδυασμού φυσικών - θετικών και κοινωνικών επιστημών. Χρειάζονται όλες για να επιβιώσει ο πολιτισμός.

Το βιβλίο γράφτηκε τη δεκαετία του '50. Με εντυπωσιάζει πως η εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών συμβαίνει ανεξάρτητα από την κάθε εποχή. Όμως, το βασικό σχέδιο της κρίσης και της αντιμετώπισής της παραμένει τα ίδια.

Το βιβλίο είναι ελπιδοφόρο ως προς το ότι μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις κρίσεις, αλλά θα πρέπει να εμπιστευόμαστε τους επιστήμονες και τις προβλέψεις τους παρά να ακολουθούμε τις διαθέσεις των ανθρώπων και τις απόψεις των πολιτικών.

Έχει ενδιαφέρον ότι ο νομπελίστας Οικονομικών Πολ Κρούγκμαν επηρέαστηκε τόσο βαθιά από τη νέα επιστήμη που περιγράφεται στο βιβλίο, που αφιέρωσε την έρευνά του στην κατανόηση της διεθνούς οικονομίας και στη θεωρία του εμπορίου. Ισχυρίζεται ότι αυτό που αναπτύχθηκε είναι ό,τι πιο κοντινό στην «ψυχοιστορία», στην επινοημένη επιστήμη που απαντάει στη σειρά αυτή των βιβλίων του Ασίμοφ.

Τα βιβλία αυτά επηρέασαν κι εμένα στα δεκατέσσερά μου να ακολουθήσω κατεύθυνση στην επιστήμη των υπολογιστών και να κινηθώ στον τομέα της φυσικής.

Σε εκείνη την αρχική φάση δεν καταλάβαινα πλήρως τη σημασία των κοινωνικών επιστημών και ήμουν επικεντρωμένος στις θετικές επιστήμες.

Τώρα καταλαβαίνω ότι χρειάζονται και τα δύο, σε στενή συνεργασία, για να έχει η ανθρωπότητα ευημερία διαρκείας.

Εύχομαι καλή ανάγνωση!

ΥΓ. Δεν συνιστώ την τηλεοπτική διασκευή στην Apple TV+. Συνδέεται καλαρά με το βιβλίο, το οποίο είναι μοναδικό.

«Star Trek: The Original Series»

Κατρίν Μπέρνιους

Συντονίστρια λειτουργίας του πειράματος ATLAS στο CERN

Ξεχωρίζω το «Star Trek: The Original Series» (ήταν ακόμη η εποχή που καταγράφαμε σειρές σε κασέτες VHS και καταστρεφόμεσαν όταν η εγγραφή αποτύγχανε). Η ιδέα ενός διαστημόπλοιου που εξερευνά το Διάστημα σε ένα συνεχές ταξίδι, η δυνατότητα να «ηλεκτρομαγνητίζονται» σε διαφορετικές τοποθεσίες και η ζωή σε άλλους πλανήτες ήταν συναρπαστική για μένα. Επιστημονικά εκείνη την εποχή ίσως να ήταν λίγο υπερβολικό, αλλά με τις πρόσφατες αποστολές στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό κάνουμε μικρά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Το να ξεκινήσουμε ένα ταξίδι που θα διαρκέσει πολλά χρόνια, τόσο μακριά από τη Γη, απαιτεί ακόμη αρκετή δουλειά. Και να μην αναφέρω τις άλλες «τεχνολογίες» που χρησιμοποιούνται στη σειρά. Παρ' όλα αυτά, είναι ένας όμορφος τρόπος να ονειρεύεσαι και, με κάποιον τρόπο, να θέτεις στόχους!

Μια καλή ιστορία επιστημονικής φαντασίας μπορεί να μην είναι ρεαλιστική, αλλά σε κάνει να σκεφτείς εκ νέου τον ορισμό της ζωής και της νόησης, φέρνοντας στον νου εικόνες πολύ σχετικές με το σήμερα, στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης.

Τζιαν Τζούντιτσε

Όταν βρεθούν, με το καλό, οι εξωγήινοι, κατά πάσα πιθανότητα δεν θα έχουν δύο κεφάλια, δεν θα «μιλούν» κ.λπ., κ.λπ. Θα μπορούσαν ακόμη να έχουν υγρή μορφή! Και, για να αναφερθούμε και σε άλλες ταινίες, δεν πιστεύω ότι θα έχουν τεράστια δόντια και μακριές γλώσσες!

Πάρης Σφήκας

Το επιστημονικό του «Interstellar» περιεχόμενο είναι εξαιρετικά στέρεο. Η επίδραση των υψηλών βαρυτικών πεδίων πάνω στην τοπική ροή του χρόνου περιγράφεται αριστοτεχνικά. Για μένα αυτό ήταν σοκαριστικό την πρώτη φορά που είδα την ταινία. Αλλά το μυστήριο λύθηκε όταν είδα το όνομα του Κιπ Θορν στους τίτλους του τέλους.

Γκουίντο Τονέλι

Η ιδέα ενός διαστημόπλοιου, όπως το Enterprise που εξερευνά το Διάστημα σε ένα συνεχές ταξίδι, εκείνη την εποχή ίσως να ήταν λίγο υπερβολική, αλλά με τις πρόσφατες αποστολές στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό κάνουμε μικρά βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση.

Κατρίν Μπέρνιους

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΝΔΙΝΟ

Τίρζα Γκάργουντ

Το έργο της Βρετανής εικαστικού Τίρζα Γκάργουντ (1908-1951) είναι ονομαστό για την εξαιρετική αισθητική αρτιότητα: ένας ολόκληρος κόσμος βουτηγμένος στη βρετανικότητα. Σύζυγος του ζωγράφου και χαράκτη Ερικ Ραβίλιους (1903-1942), η Τίρζα Γκάργουντ και το έργο της προβάλλονται στην έκθεση που παρουσιάζεται στην Dulwich Picture Gallery του Λονδίνου με επιμελήτη τον Τζέιμς Ράσελ. Είναι η πρώτη μεγάλη έκθεση για την Γκάργουντ, που ανήκε στους καλλιτέχνες του Γκρέιτ Μπάρντφιλντ.

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Αίθουσα γλυπτικής

Για να τιμήσει τα 750 χρόνια της πόλης του Αμστερνταμ, το Μουσείο Stedelijk εγκαινίασε τη νέα αίθουσα γλυπτικής «Δον Κιχώτης» ως μια χειρονομία υπέρ της πόλης. Με την υποστήριξη του Ιδρύματος Δον Κιχώτης, η νέα αίθουσα παρέχει τη δυνατότητα στο Μουσείο να προβάλλει σημαντικά έργα γλυπτικής που έχει στις συλλογές του, μοντέρνα και σύγχρονα: Χένρι Μουρ, Αλεξάντερ Κάλντερ, Νίκι ντε Σεντ Φαλ, Πολίνα Ολόφσκα για να αναφέρουμε ενδεικτικά κάποια ονόματα.

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ

Παγοδρομίες

Ο θεσμός της παγοδρομίας ανάμεσα στα μουσεία της Ουάσιγκτον και ανάμεσα σε γλυπτά, έργα τέχνης, περιμένει και φέτος το ευρύ κοινό, με πρωτοβουλία της Εθνικής Πινακοθήκης. Το παγοδρόμιο λειτουργεί τους χειμερινούς μήνες και δίνει την ευκαιρία στον κόσμο να απολαμβάνει ένα εξαιρετικό πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον, καθώς τα μουσεία που συγκροτούν το Εθνικό Μίλι, περιβάλλονται από μνημειακά γλυπτά της Λουίζ Μπουρζουά, του Αλεξάντερ Κάλντερ, του Ρόι Λικτενστάιν κ.ά.

ΜΑΔΡΙΤΗ

Γλυπτική και χρώμα

Στο Μουσείο Πράδο (κτίριο Χερόνιμος) και σε συνεργασία με το Ιδρυμα ΑΧΑ παρουσιάζεται η έκθεση «Χέρι με χέρι. Γλυπτική και χρώμα στη χρυσή εποχή της Ισπανίας» (έως 25 Μαρτίου). Η έκθεση επικεντρώνεται στην επιτυχία της μπαρόκ πολυχρωματικής γλυπτικής και της στενής σχέσης της με τη ζωγραφική. Η παρουσίαση των εξαιρετικών έργων, τα περισσότερα από τον 17ο αιώνα, είναι από μόνη της μια θεαματική μύηση στο θέμα με πάνω από 100 γλυπτά κορυφαίων δημιουργών.

ΝΤΕΝΒΕΡ

Ο Πισαρό στις ΗΠΑ

Το Μουσείο Τέχνης του Ντένβερ ανακοίνωσε έκθεση έργων του Καμίι Πισαρό (1830-1903) για το 2025. «Το έντιμο βλέμμα: Ο ιμπρεσιονισμός του Καμίι Πισαρό» θα εγκαινιαστεί στις 26 Οκτωβρίου και θα είναι η πρώτη έκθεση στις ΗΠΑ που προσεγγίζει καθολικά το έργο του έπειτα από 40 χρόνια. Σε συνδιοργάνωση με το μουσείο Μπαρμπερίν στο Πότσταμ, η έκθεση θα συγκεντρώσει πάνω από 80 έργα προερχόμενα από 50 και πλέον διεθνή μουσεία και συλλογές.

Γουσταύος Καϊμπότ (Gustave Caillebotte), «Η γέφυρα της Ευρώπης», 1876.

Η αποθέωση του 19ου αιώνα

Ο Γάλλος ζωγράφος Γουσταύος Καϊμπότ (Gustave Caillebotte, 1848-1894) υπήρξε ίσως εκείνος που περισσότερο από κάθε άλλον ομότεχνό του έπιασε μοναδικά την αστική ατμόσφαιρα της μοντέρνας ζωής που άλλαξε το Παρίσι μετά το 1870.

Κατά μία έννοια υπήρξε ο ζωγράφος που αποθέωσε το νέο Παρίσι μετά τις ευρείες πολεοδομικές και αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις που προώθησε ο Ναπολέων Γ' με τον βαρόνο Οσμάν. Ο Καϊμπότ καλλιέργησε τη ρεα-

λιστικότερη εκδοχή του ιμπρεσιονισμού και έδωσε με τα έργα που φιλοτέχνησε στη σύντομη ζωή του των 46 χρόνων μια πολύ ατμοσφαιρική και προσωπική απόδοση της μεσοαστικής ζωής στη Γαλλία.

Η μεγάλη έκθεση με 144 έργα του, που παρουσιάζεται αυτή την περίοδο (και έως τις 19 Ιανουαρίου) στο Μουσείο Ορσέ στο Παρίσι, είναι η αποθέωση της απόλαυσης που δίνει διαχρονικά η τέχνη του Γουσταύου Καϊμπότ. Είναι μια έκθεση σχεδιασμένη

πάνω στην ανάγκη μιας εκ νέου εκτίμησης αυτού του ζωγράφου, που ποτέ βεβαίως δεν έπαψε να είναι δημοφιλής και περιζήτητος.

Αφορμή για την οργάνωση αυτής της μεγάλης έκθεσης ήταν η απόκτηση δύο έργων του. Το 2021 το Μουσείο J. Paul Getty απέκτησε το διάσημο έργο του Καϊμπότ «Νεαρός άνδρας στο παράθυρό του» (το οποίο ανήκε στο κληροδότημα του Εντουίν Λ. Κοξ επί έναν αιώνα, 1921-2020). Και το 2022 το Μουσείο Ορσέ απέκτησε τη «Βαρκάδα» («Partie de

bateau»), που της απονεμήθηκε πρόσφατα η ιδιότητα του «εθνικού θησαυρού».

Και τα δύο αυτά αριστουργήματα, όπως και το 70% των έργων του Καϊμπότ, παρουσιάζουν ανθρώπους είτε κατά μόνας είτε σε ομαδικά πορτρέτα, δίνοντας το έναυσμα σε αυτή τη νέα προσέγγιση, όπως παρουσιάζεται τώρα στο Ορσέ να είναι κυρίως ανθρωποκεντρική. Γίνεται σταδιακά ο Καϊμπότ ο ζωγράφος εκείνος που εξετάζει την αρσενική ιδιότητα στο μεταβαλλόμενο πλαίσιο της

μοντέρνας ζωής του 1860-1900.

Ο Καϊμπότ είχε συχνότερα επικεντρωθεί στη σύνδεση της ανδρικής φιγούρας με την αστική νεωτερικότητα. Η έκθεση αποτλεί εν πολλοίς μια γαλλοαμερικανική σύμπραξη με δάνεια και συνέργειες. Γι' αυτό μετά την παρουσίαση στο Μουσείο Ορσέ επίκειται η μεταφορά της στο Μουσείο J. Paul Getty στο Λος Άντζελες (25 Φεβρουαρίου - 25 Μαΐου 2025) και αργότερα στο Ινστιτούτο Τέχνης του Σικάγου (29 Ιουνίου - 5 Οκτωβρίου 2025).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Φωνές του φωτός: ένα μουσικό κουτί που δεν συναντά κάποιος συχνά

Ο κύριος Γκρι προειδοποιεί τους κολλημένους μουσικόφιλους: κυκλοφορεί εσχάτως στην αγορά μια μουσική βόμβα. Φέρει το όνομα Vox Luminis. Χώρα προέλευσης: Βέλγιο. Αυτό το εκπληκτικό μουσικό σύνολο παλαιάς μουσικής από την Ιταλία, τη Γερμανία και την Αγγλία μετράει είκοσι χρόνια μνημειώδους πορείας.

Η βόμβα για την οποία προειδοποιεί ο κύριος Γκρι είναι ένα box set με 21 cd με μερικές από τις κορυφαίες ερμηνείες και ηχογραφήσεις του συνόλου, από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 όποτε και σχηματίστηκε. Κυκλοφορεί από τη Ricercar με τον τίτλο «Vox Luminis, 20 Years» και περιλαμβάνει δουλειές που έχουν ηχογραφηθεί κυρίως από αυτή την εταιρεία αλλά και από δισκογραφικές όπως η Alpha και η Outthere, στα πρωτότυπα μάλιστα εξώφυλλά τους.

Ξεκινάμε με το μοναδικό Stabat Mater και άλλες λειτουργίες του Ντομένικο Σκαρλάτι (ιδιαίτερη προσοχή δώστε στο σπάνιας πνοής Miserere του). Συνεχίζουμε με το Magnificat του Μπαχ και το Dixit Dominus του Χέντελ (αμφότερα έργα ανα-

Η διάδοση της παλαιάς μουσικής οφείλεται και στο έργο του μουσικού συνόλου Vox Luminis.

φοράς), με Καντάτες του Μπαχ και ακόμη: τα Ρέκβιεμ των Φουξ, Κερλ και Μπίμπερ, τη σκηνική μουσική για τον «Βασιλιά Αρθούρο» του Χένρι Πέρσελ, τον «Ορφά» του Σαρπαντιέ, καθώς επίσης έργα των Σαμουέλ Σάιντ,

«Vox Luminis, 20 Years», μια θαυμάσια συλλογή με 21 cd, που μόλις κυκλοφόρησε από τη δισκογραφική εταιρεία Ricercar.

Χάινριχ Σιτς, Ράινχαρντ Κάιζερ, Αντρέας Χάμερσμιντ, πένθιμες μουσικές από τη βασιλική αυλή της Αγγλίας (κυριαρχεί και εδώ ο υπέροχος Πέρσελ, αλλά και ένας άλλος εξαιρετικός Άγγλος συνθέτης, ο Τόμας Μόρλεϊ), μοτέτα της οικογένειας Μπαχ, αναγεννησιακές μουσικές των Ντεπρέ, Ογκεχεμ, Λάσους, Παλεστρίνα κ.ά., όπως επίσης μπαρόκ γερμανικούς νεκρώσιμους ψαλμούς και λουθηρανικούς ύμνους (εδώ ξεχωρίζει ο σπουδαίος Μίκαελ Πρετόριους).

Το σύνολο Vox Luminis ξεκίνησε περίπου ανιχνευτικά, αλλά και με μια στόχευση: να παίξουν οι μουσικοί της έργα που τους εμπνέουν, έργα που τα ανακαλύπτουν και οι ίδιοι καθώς τα μαθαίνουν, έργα εμβληματικά μα και αποσιωπημένα. Η ονομασία (που σημαίνει «φωνές του φωτός») δόθη-

κε το 2004, μία μόλις ημέρα πριν από μια συναυλία, και ένα από τα πρώτα έργα με τα οποία έδειξαν τη δυναμική τους ήταν το Stabat Mater του Ντομένικο Σκαρλάτι, σύνθεση που αγαπά με πάθος ο βασικός ιδρυτής του συνόλου, Λιονέλ Μενιέ. Με την ηχογράφηση αυτή απέσπασαν διθυραμβικές κριτικές και λίγο αργότερα άρχισαν να έρχονται οι σημαντικές βραβεύσεις.

Εάν μπορεί κάποιος να συνοψίσει με μια κουβέντα τη συμβολή του Vox Luminis στη δυτική μουσική φιλολογία των τελευταίων δεκαετιών είναι αυτή: η ανάδυση και η διάδοση της λεγόμενης παλαιάς μουσικής τόσο στη δισκογραφία όσο και στις αίθουσες των συναυλιών οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στη συνέπεια και στη συνέχεια με την οποία χάραξε την πορεία του το Vox Luminis.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΜΑΛΤΕΖΟΥ

«Ελένη», μια όπερα για κάθε Ελένη!

Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι ένας επιτυχημένος δημοσιογράφος των New York Times είχε φτάσει το 1949 στην Αμερική ως δεκάχρονο αγόρι κατατρεγμένο από εμφύλιο σπαραγμό, ύστερα από ταξίδι 21 ημερών στη θάλασσα;

Καθώς το χωριό του, ο Λιας στην Ηπειρο, βρέθηκε ανάμεσα στα πυρά ενός καταστροφικού εμφυλίου πολέμου, ο Νίκος Γκατζογιάννης φυγαδεύτηκε νύχτα ξυπόλυτος. Πρωταγωνίστρια σε αυτό το εγχείρημα ήταν η μητέρα του Ελένη, η οποία έμεινε πίσω για να πληρώσει το τίμημα. Στο ταξίδι του με το πλοίο «Μαρίν Καρπ» για την Αμερική, ύστερα από την περιπετειώδη του έξοδο από την Ελλάδα, ο μικρός Νικόλας δεν κουβαλούσε τη σχολική του σάκα όπως τα περισσότερα παιδιά, κουβαλούσε όμως μνήμες μαρτυρικές, που ζητούσαν εξηγήσεις.

Το βιβλίο: Συγγραφέας και δημοσιογράφος πλέον στη Νέα Υόρκη, ο Νίκος Γκατζογιάννης αποφάσισε να αφιερώσει ζωτικό χρόνο αναζητώντας τις αλήθειες για όσα συνέβησαν στο χωριό του εκείνα τα ματωμένα χρόνια. Η ιστορία του αποτυπώθηκε από τον ίδιο σε ένα συγκλονιστικό βιβλίο, που κυκλοφόρησε πρώτα στην αγγλική γλώσσα το 1983, με τίτλο «Ελένη» και έγινε best seller. Η μητέρα, ως κεντρικό πρόσωπο, κουβαλάει το κύριο βάρος της ιστορίας. Η ίδια «δικάστηκε» από τον Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας (ΔΣΕ) στην εσχάτη των ποινών. Τη στιγμή της εκτέλεσής η κραυγή της Ελένης «έκλεινε όλη τη θλίψη και τον πόνο του σύμπαντος», σχηματίζοντας δυο λέξεις: «Παιδιά μου!».

Η ταινία: Στη συνέχεια, με βάση το βιβλίο, γυρίστηκε ταινία από το CBS, με πρωταγωνιστές τους Κέιτ Νέλιγκαν και Τζον Μάλκοβιτς. Τα γυρίσματα έγιναν στην Ισπανία, ενώ η προβολή της απαγορεύτηκε στην Ελλάδα.

Η όπερα: Το ίδιο αυτό δράμα αποδόθηκε με ευφάνταστο τρόπο μέσω μιας διπρακτής όπερας από τον διακεκριμένο συνθέτη Νέστορα Τέιλορ, όμως δεν είναι ευρέως γνωστό. Το λυρικό δράμα «Ελένη» είναι δομημένο για πλήρη ορχήστρα, αφηγητή, ένα εκτενές καστ λυρικών τραγουδι-

Στιγμιότυπο από την πρώτη πράξη της όπερας «Ελένη», με την Τζέσικα Κάμπιο στον ομώνυμο ρόλο, μαζί με μέλη της παιδικής χορωδίας της όπερας της Ερφούρτης και την Ινέκε Αλμπους ως μικρό Νικόλα.

Είναι εύλογο να αναρωτηθεί κανείς, πώς μια τόσο ζωντανή ελληνική δημιουργία δεν έχει παρουσιαστεί ακόμη στην Ελλάδα.

στών, μεικτά και παιδικά χορωδία. Το λιμπρέτο στην αγγλική γλώσσα είναι του Φέργκους Κάρι. Η παγκόσμια πρεμιέρα στις 3 Δεκεμβρίου 2022, με 5 ακόμη soldout παραστάσεις έως τον Φεβρουάριο του 2022, πραγματοποιήθηκε στην Όπερα της Ερφούρτης στη Γερμανία, σε σκηνοθεσία Γκι Μονταβόν και μουσική διέθυνση Μύρωνα Μιχαηλίδη, τής γενικού διευθυντή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.

Οι κριτικές από τον τοπικό Τύπο και τα εγκυρότερα περιοδικά όπερας, όπως το Das Opernglas, ήταν διθυραμβικές: «Ο πλούτος των άμεσα απομνημονεύσιμων μελωδιών, που διαστιζονται κυρίως από ελληνικά μοτίβα, με εναλλαγές ρετσιτατίβων είναι εντυπωσιακός». [...] «Η δίωρη παράσταση προσφέρει μια συγκινητική μαρτυρία της σύγχρονης Ιστορίας του 20ού αιώνα, με αναφορές και στο παρόν». [...] «Θεαματικές εικόνες, γεμάτες ένταση».

[...] «Μια όπερα που αξίζει να φιλοξενηθεί και σε άλλες σκηνές». [...] «Το κοινό ήταν εξαιρετικά ενθουσιώδες».

«Από την εκλεκτικιστική γραφίδα του Τέιλορ προέκυψε μία ιδιαίτερα σαγηνευτική, συχνά εξπρεσιονιστική νεορομαντική παρτιτούρα με πλούσια χρωματική παλέτα», γράφει στο «Αθηνόραμα» ο Ευτύχιος Χωριατάκης (19.1.2024). Μιλάει επίσης για «ώσωση μιας ευρύτατης γκάμας πολυστυλιζικών ρευμάτων: φολκλορικά στοιχεία, εκκλησιαστικοί ύμνοι, ηπειρώτικα πολυφωνικά μοιρολόγια που αρθρώθηκαν θαυμάσια με επιρροές από αλεατορικά, μινιμαλιστική και κινηματογραφική μουσική, ακόμα και από μιούζικαλ. Η “Ελένη” αποτελεί, μετά τη “Φόνισσα” του Κουμεντάκη, τη σημαντικότερη όπερα Έλληνα συνθέτη στο πρώτο τέταρτο του 21ου αιώνα που διανύουμε».

Είναι εύλογο να αναρωτηθεί κανείς πώς μια τόσο ζωντανή ελληνική δημιουργία δεν έχει παρουσιαστεί ακόμη στην Ελλάδα, όταν μάλιστα αποτελεί την πρώτη όπερα που παίζεται με επιτυχία στο εξωτερικό μετά το «Δακτυλίδι της μάνας» του Καλομοίρη. **Ο συνθέτης:** Ο Νέστωρ Τέιλορ αφηγείται πώς έπασε τον σφυγμό για τη σύνθεση της όπερας «Ελένη». «Δέχτηκε μια αρχική

πρόσκληση από τον Πίτερ Τιμπόρις, της MidAM Productions για το Carnegie Hall, η οποία τελικά ματαιώθηκε λόγω κορωνοϊού. Ο Τιμπόρις με διαβεβαίωσε ότι το σκεπτικό του λυρικού δράματος είναι να μεταφέρει ένα επιδοφόρο μήνυμα αγάπης και αλtruισμού με επίκεντρο τη θυσία της μάνας για τα παιδιά της. Αυτός είναι και ο λόγος που οι χαρακτήρες δεν αναφέρονται ονομαστικά. Η εξέχουσα θέση της μητρικής προστασίας και ευαλωτότητας, μαζί με την τραυματική εμπειρία του συγγραφέα, κουβαλούν ένα βαρύ συναισθηματικό φορτίο. Όλα αυτά έπρεπε να εκφραστούν ως μουσική και να μετουσιωθούν σε συναισθημα με πανανθρώπινη απήχηση, όχι μεροληπτική».

Ο πολιτισμός: Μήπως τελικά η όπερα «Ελένη» ενσαρκώνει τον πόνο όλων αυτών των μανάδων από άκρη σε άκρη της Γης; Πρωταρχικά είναι η ιστορία ενός δικού μας τραύματος, που λογικά έπρεπε να έχει επουλωθεί προ καιρού. Το λυρικό δράμα μπορεί να λειτουργήσει σαν καθρέφτης των δικών μας εμπειριών προσκαλώντας μας να εξερευνήσουμε τα βάθη των συναισθημάτων μας και να αντιμετωπίσουμε τις πολυσήμαντες, και συχνά αντιφατικές, διαστάσεις του ανθρώπινου πνεύματος. Η μουσικοδραματική απόδοση του Τέιλορ απηχεί ένα πνεύμα καθαράς και συμπιλιώσης, σαν αρχαία ελληνική τραγωδία, ενώ το ανθρωπιστικό της μήνυμα είναι πιο επίκαιρο από ποτέ.

Σήμερα, καθώς συνεχίζονται οι συγκρούσεις στη Γάζα και την Ουκρανία, υπάρχει βαθύτερη ανησυχία για το τραύμα που μπορεί να έρθει αργότερα. Στο Σουδάν 24 εκατομμύρια παιδιά κινδυνεύουν από γενοκτονία και τα φτωχότερα να στρατευτούν.

Παντού υπάρχει μια Ελένη που βάζει το σώμα της μπροστά για να σώσει τα παιδιά της. Για όλες αυτές τις μητέρες η όπερα «Ελένη» του Νέστορα Τέιλορ απηχεί ένα οικουμενικό μήνυμα ανιδιοτελούς αγάπης. Στις 13 Ιουνίου 2026 η «Ελένη» θα ανεβεί στην Όπερα του Νιου Τζέρσεϊ.

Η Κ. Φωτεινή Μαλιτζού είναι φυσικός, γεωφυσικός (Ph.D.), δημοσιογράφος και συγγραφέας.

500 ΛΕΞΕΙΣ

Με τη ΧΑΡΙ ΛΕΚΚΑ

Η Χαρί Λέκκα έχει έρωτα με τη δημοσιογραφία, τα ταξίδια με τη μοτοσυκλέτα, τα καράβια, τα τρένα, με τους φίλους. Είς το πυρ το εξώτερον η αδικία, η καταπάτηση των δικαιωμάτων όλων των έμφυλων, η άσκηση εξουσίας σε όλων των μορφών τις σχέσεις. Το βιβλίο της «Συραγύ 2» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αστάρτη.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Πρόσφατα γραμμένα - διαβάζονται κι αποσούνται από το κομοδίνο. Σταθεροί σύντροφοι για κάθε διάθεση πριν το λαιμπίονι σβήσει για τη συνάντηση με τον Μορφέα οι «Διάλογοι σε μοναστήρι» του Τσάτσου, τα «Λόγια της πλώρης» του Καρκαβίτσα, η «Ισπανία» του Ουράνη, το «Συνγεκχυμένα ανέρχονται τα λησμονημένα» του Μαν, «Το παραμύθι της αλεπούς» του Γκαίτε. Διαβασμένα για πρώτη φορά πριν από χρόνια, μα αλλιώς σήμερα στα σκάρτα 65 χρόνια μου.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Η επιβεβαίωση πως η ειλικρίνεια κι η καλοσύνη είναι ευάλωτες. Πως αρεσκόμαστε στα φτιασίδια για να ζούμε -αν όχι να επιβιώσουμε- μακριά της ανιδιοτέλειας.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Είναι κάτι σαν τάμα που κάνω πριν

από την εκπνοή του κάθε έτους. Ξαναδιαβάζω τον «Ηλίθιο» του Ντοστογιέφσκι και κάθε φορά μια άλλη λέξη, μια άλλη πρόταση, πυροδοτεί κάτι νέο. Αποδεσμεύει το «καταναλωτικό» μου μυαλό από τα υποδεέστερα, αρκετές φορές με κόπο.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Κυριακή πρωί αραδιασμένες εφημερίδες με μια κούπα καφέ πάνω στο τραπέζι αγνάντι στη θάλασσα. Ο σκύλος γνωρίζει την ιεροτελεστία κι υπομονετικά αναμένει τον περίπατό μας.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώσετε ενοχές που σας άρεσαν; Ο Μέγας Ανατολικός του Εμπειρίκου...

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Οι αμφιβολίες που δίνουν το έναυσμα για εσωτερικό ταξίδι.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
«Η Μελαγχολική Δημοκρατία» του Μπρικνέρ.

Τι σας οδήγησε να γράψετε την ιστορία του βιβλίου «Συραγύ»;
Επικίρησα, και θαρρώ πως τα κατάρφερα αρκετά, το φως να νικήσει τη συντήρηση και την οπισθοδρόμηση, ο έρωτας να υπερυψωθεί του πένθους και του φόβου σε πλαίσια προγονικά, με παραδόσεις, ιστορικά γεγονότα στην πραγματική τους διάσταση, απαγορευμένα κοινωνικά ζητήματα. Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η δεύτερη «Συραγύ», στο ίδιο θα κινηθεί και η τρίτη που ξεκίνησε τη διαδρομή της.

Πώς εμπλέκονται ο Παπαδιαμάντης, ο Καβάφης και ο Ψυχάρης με το νέο πρωταγωνιστικό ζευγάρι;
Η αιχμηρή απλότητα και των τριών συνεχίζει να επιδρά πάνω του. Δίχως φοριτούρες πορεύτηκαν όλοι τους, απογυμνώθηκαν επικοινωνιακά για το ζευγάρι - για εμάς.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΚΑΙΤΗ ΧΡΙΣΤΗ
«Συνομιλίες»
Λευκωσία, 2022

Η Καίτη Χρίστη στον τόμο «Συνομιλίες» που εξέδωσε το 2022 μεταφέρει κείμενα από ομιλίες που έκανε παλαιότερα, αλλά και κείμενα πρωτότυπα, σχολιάζοντας λογοτεχνικά έργα, αλλά και φιλοσοφικά δοκίμια. Η Χρίστη όπως αναφέρει στην εισαγωγή της λέει πως για τα «μαγικά τοπία της λογοτεχνίας επιδιώκεις να συννομιλήσεις με τα ποιντικά και πεζά δρώμενα των δημιουργών, να παραβιάσεις τις κλειστές πόρτες του μυστηρίου που το κείμενο ζηλοτύπως αποκρύπτει». Στη δε πεζογραφία «συνεπαρμένη αφορηγκράζεσαι και αγωνιάς να συλλάβεις την αλήθεια τους [σ.σ. των ψυχών των ηρώων], τους καημούς των ηρώων που σιγοκαίνε υποδορίως στις σελίδες του βιβλίου». Για τα φιλοσοφικά κείμενα η Χρίστη λέει πως ο διάλογος καθίσταται ιδιαιζόντως δυσχερής. «Εδώ πρέπει να δείξεις τα διαπιστευτήριά σου ότι η θητεία σου στο φιλοσοφικό στοχασμό είναι διπνεκής και η ενασχόλησή σου με τους μεγάλους διανοητές της αρχαίας ελληνικής και νεότερης φιλοσοφίας εμπνέεται από έμμοιο πάθος κα έρωτα στην αναζήτηση της ουσίας και την έκπληξη στο ιλιγγιώδες συμβαίνον».

Στον τόμο η Καίτη Χρίστη παρουσιάζει εννέα βιβλιοκρισίες για την ποίηση των Πίτσας Γαλάζη, τη Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου, Βέρας Κορφιώτη, Ντίνας Παγιάση, Χριστόφορου Καδή. Στην πεζογραφία δίνει οκτώ κείμενα για τους Κώστα Τσιρόπουλο, Ανδρέα Δ. Μαυρογιάννη, Στέλιο Παπαντωνίου, Βασίλη Γκρόσμαν, Ιωάννα Στυλιανού, Κίκα Ολυμπίου και Δημήτρη Χατζή. Στην ενόττητα Δοκίμια γράφει για τα κείμενα των Γιώργου Λυσιώτη, Ευάγγελου Παπανούτσου, π. Ευάγγελου Γκανά, Βέρας Κορφιώτη, καθώς και ένα κείμενο με τίτλο «Αντίλογος» εξ αφορμής της εισήγησης της Ανδρεανής Ηλιοφώτου με τίτλο «Μετααλήθεια και κακιστοκρατία». Τελευταία ενόττητα οι Προσωπογραφίες, με τρία κείμενα για τον Φ. Ντοστογιέφσκι, Σιμόνη Βέλ, Ζωρζ Μπερνάνος.

Τον τόμο έχει επιμεληθεί η φιλόλογος Γεωργία Κούμα. Τα έργα τέχνης στο εξώφυλλο και στις εσωτερικές σελίδες είναι της ζωγράφου Έφης Ανδριανού.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΟΥΚΑ
Η Περσεφόνη στο στόμα του λύκου
εκδ. KixAn, σελ. 144

Η Περσεφόνη, μπουκτισμένη από τα σκοτάδια του Κάτω Κόσμου και από τον αγριωπό σύζυγό της, δραπετεύει από τα λημέρια του Πλούτωνα και μετοικεί σε μια φυλή Ινδιάνων. «Έγινε η σμάνια της φυλής». Μια άνοιξη η Περσεφόνη βγαίνει μέσα από τα χώματα και αφού καθαριστεί σχολαστικά κάνει μανικιούρ και αρωματίζεται. Περιμένει τον Πλούτωνα. «Για πρώτη φορά μετά από τόσους αιώνες γάμου νιώθει τις ράγες της σκληρές και το αιδόιο της φουσκωμένο και κατακόκκινο». Η Περσεφόνη πλατσουρίζοντας στα νερά της Αχερουσίας ανακαλύπτει μια υπόγεια πηγή, που πολύ τη διασκεδάζει. «Κουνιέται πάνω κάτω ξέφρενα και ξεφωνίζει παράφορα», καθώς «το νερό πιπγεται σαν το τριβέλι μέσα στην τρύπα της». Η Περσεφόνη συμμετέχει σε μια λέσχη ανάγνωσης στο Μπιλόξι, μέχρι που συναντάει τον ποιητή Μπανόφσκι με «το ξεδιάντροπο κι αρπακτικό βλέμμα». Τελικά, η Περσεφόνη εισήχθη στο ψυχιατρείο του Μπιλόξι. Αυτή είναι η τρίτη διηγηματογραφική συλλογή της Δήμητρας

Λουκά, θα περίμενε λοιπόν κανείς να είναι πιο ευαισθητοποιημένη λογοτεχνικά. Ωστόσο, τα πεζά του βιβλίου επιδεικνύουν απεριγραπτή ακαλαισθησία, καταλήγοντας φαιδρά με τις διακειμενικές τους αυθαιρέσιες, οι οποίες επισημαίνονται επιλογικά προς επίρρωση

της σοβαρότητας της συγγραφικής της εργασίας. Ο αρχαίος μύθος της αρπαγής της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα, όπου συναιρείται ο θάνατος με την προσοκία της ανάστασης, διαστρέφεται στα χέρια της Λουκά σε εξωφρενικές παραλλαγές. Το βουκολικό, επικολυρικό σκηνικό επιτείνει την κακογουστιά της αφήγησης. Χαρακτηριστική η γυναίκα που, σκατεμένη από την απώλεια της μητέρας της, περιπλανιέται μαζί με τα γίδια της στις παρόχθιες καλαμιές της Αχερουσίας, αναζητώντας τη σπιλιά της Περσεφόνης. Εξαντλημένη προχώρησε κάποτε «προς το υγρό σκοτάδι του βυθού». «Ο βυθός της λίμνης άρχι-

σε να πρασινίζει και να βελάζει». Υπάρχει ένα και μοναδικό πεζό που είναι εξαιρετικά καλό, στον βαθμό που εστιάζεται στο μείζον μοτίβο του μύθου, το πένθος. Μιλάει για μια μοιρολογίστρα της Ηπείρου, δεινή στο «τραγούδισμα του θανάτου», από

τότε που ο Αχέροντας ξέβρασε την κόρη της. Εκτοτε μπροστά σε κάθε χαμό, «αναθέματα, καιρετισμοί και ξεπροβοδίσματα» ανέβλυζαν «από το στόμα της σαν λαγαρό νερό». Η φωνή της ήταν αζεχώριστη από τους «λυγμούς και τις οймγές του θρήνου». Αντιθέτως, οι σεξομανείς Περσεφόνες προκαλούν γέλιο. Όπως εκείνη, που μεταμορφωμένη σε ηδυπαθή δαιμόνισσα, παραμόνευε στο «αφορισμένο δάσος» έναν ανύποπτο κυνηγό. «Έπεσε πάνω του με την ορμή άγριας φοράδας». Αλλά και ο άνδρας δαιμονίστηκε αγρίως.

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου επικεντρώνεται στο μοτίβο της αρπαγής, με αναφορές σε γυναι-

Δεν υπάρχει πλέον πατρίδα για μένα

Ο Ιβάν Βιριπάγιεφ μιλάει για το «Οξυγόνο», που ανεβαίνει στη Στέγη, αλλά και για τη Ρωσία, τον Πούτιν και τη ζωή στην εξορία

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Μια ανδρική φιγούρα με μαύρο hoodie και μαύρο παντελόνι μπαίνει με φούρια στο κάδρο της οθόνης του υπολογιστή. Έχει ξυρισμένο κεφάλι και κλωμό πρόσωπο. Ο συνομιλητής μου είναι ένας άνδρας γύρω στα πενήντα.

Ρωτάει αν η συνέντευξη βιντεοσκοπείται, και όταν απαντώ αρνητικά, στρίβει ένα τσιγάρο και το ανάβει με αναπτήρα γκαζιού που μοιάζει με φλόγιστρο. Στη διάρκεια της συζήτησής μας, καπνίζει ένα-δυο τσιγάρα ακόμη.

Ο Ιβάν Βιριπάγιεφ είναι θεατρικός συγγραφέας, σκηνοθέτης, κινηματογραφιστής και ηθοποιός, από τα ιδρυτικά μέλη του ρηξικέλευθου κινήματος που ονομάζεται Νέο Ρωσικό Θέατρο, και ένας από τους πιο ενδιαφέροντες εκπροσώπους της παγκόσμιας θεατρικής σκηνής. Γεννήθηκε στο Ιρκούτσκ το 1974, μία χρονιά προτού ο Λεονίντ Μπρέζνιεφ πάθει το πρώτο του σοβαρό έμφραγμα, και ανδρώθηκε σε μια περίοδο μετάβασης της Σοβιετικής Ενωσης προς τον φιλελευθερισμό.

«Νομίζαμε τότε ότι απλά και εύκολα όλα θα ανθίσουν. Ήταν η πρώτη φορά στη ζωή μου που ένιωθα ελεύθερος. Αρχισα να ταξιδεύω στο εξωτερικό με μανία, και ναι, τελικά έκανα διεθνή καριέρα. Έχω όμως ένα σοβιετικό παρελθόν και εξαιτίας αυτού αρχίζω να αμφιβάλω. Αρχίζω να μαλώνω με αυτό το παρελθόν, γιατί είμαι διαμορφωμένος στα θρανία του ανατολικού μπλοκ», λέει.

Μέλος μιας οργισμένης γενιάς που ενπληκίστηκε παράλληλα με την πτώση του Τείχους, ο Βιριπάγιεφ θα μπορούσε να είναι ένας από τους χαρακτήρες του «Οξυγόνου», του έργου που παρουσιάζεται τώρα στη Στέγη Ιδρύματος Ωνάση σε σκηνοθεσία Γιώργου Κουτλή. Ίσως όχι ο σημερινός επιτυχημένος και βραβευμένος θεατρικός συγγραφέας, αλλά σίγουρα ο νεανικός, οργισμένος εαυτός του, που αρχές του 21ου αιώνα εγκαλεί την Ιστορία αποκαθλώνοντας τα ιερά και τα όσια του παρελθόντος.

Οι Δέκα (Αντι)Εντολές

Το έργο, που ανέβηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 2008 στον Εξώστη του Θεάτρου Αμόρε, έχει ως αφηγτρία τις Δέκα (Αντι)Εντολές και γειρείρ σοβαρά πθικά ζητήματα εκκινώντας από το ανάποδο του «Ου φονεύσεις» και καταλήγοντας σε μια βιβλική Αποκάλυψη, ενώ η ιδιαίτερη δομή του φέρνει κοντά τη μουσική και το θέατρο, σαν ένα βίαιο ραπ τραγούδι που σατιρίζει, προκαλεί και απαιτεί εξηγήσεις.

Η συνέντευξη γίνεται με τη βοήθεια μεταφράστριάς επειδή ο Βιριπάγιεφ προτιμά τα ρωσικά, αν και συχνά μιλάει αγγλικά για να επικοινωνήσουμε άμεσα.

ARND BRONKHORST

«Εκω διδαχθεί και εκτιμώ το κλασικό σύστημα του ρωσικού θεάτρου -Τσέχοφ, Στανισλάφσκι-, αλλά είμαι δραματογράφος για το θέατρο του εδώ και του τώρα», λέει στην «Κ» ο Ιβάν Βιριπάγιεφ και προσθέτει: «Δάσκαλοί μου είναι ο Αριστοτέλης, ο Ευριπίδης, ο Πλάτων. Από εκεί πηγάζει η κλασική παράδοση με την οποία τελικά είμαι εμποτισμένος».

“

Το «Οξυγόνο» είναι από τα πρώτα μου έργα. Μιλάει για πολύ βίαια πράγματα, περιγράφει πολύ βίαιους ανθρώπους. Ήταν το ξέσπασμα μιας εποχής, της εποχής που η Σοβιετική Ένωση είχε καταρρεύσει.

Ενθουσιώδης. Ορμητικός. Συναισθηματικός. Θυμωμένος και πληγωμένος. Η πρώτη φράση του είναι: «Είμαι παθιασμένος δραματογράφος και για μένα είναι σημαντική η σύνδεση με τη γλώσσα και τους ανθρώπους. Αλλά δεν υπάρχει Ρωσία, δεν υπάρχει πατρίδα για μένα». Ζει εδώ και τουλάχιστον μία δεκαετία στην Πολωνία. Είναι γνωστός για τη δέσμευσή του στον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία, προσπάθησε να παραιτηθεί από τη ρωσική υπηκοότητα και καταδικάστηκε ερήμην σε πολυετή ποινή.

PANOS KEFALIS / ONASSIS STEGE

Σκηνή από το «Οξυγόνο» του Ιβάν Βιριπάγιεφ. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του έργου, σύμφωνα με τον Ρώσο δημιουργό, «είναι ότι εμπεριέχει την έννοια του Θεού. Έχει πνευματικές αναζητήσεις».

– Και όμως, παραμένετε πολύ αγαπητός στη Ρωσία, όπως τότε που ανεβάζατε τα έργα σας σε μικρές πειραματικές σκηνές, αρχές του 2000.

– Πραγματικά, κάπως έγιναν τότε εθνικός δραματογράφος. Εξακολουθώ να είμαι δημοφιλής συγγραφέας, αλλά πλέον είμαι απαγορευμένος. Φυσικά, αυτό με επηρεάζει βαθιά. Δεν μπορώ να ξεριζώσω τη ρωσική κουλτούρα από μέσα μου. Είμαι ολόκληρος εμποτισμένος από τη ρωσική παράδοση, ειδικά στο θέατρο.

– Πώς βιώνετε την εξορία σας; – Προσπαθώ να ενσωματωθώ

κοινωνικά και παράλληλα προσπαθώ να μεταδώσω τη ρωσική κουλτούρα στη Δύση. Όλες οι αλλαγές που συμβαίνουν μέσα μου αποτελούν τμήμα μιας ενδιαφέρουσας αλλά πολύ δύσκολης διαδικασίας. Δεν είμαι μόνος μου σε αυτή την προσπάθεια. Στη Βαρσοβία όπου ζω, είναι μαζί μου πολλοί ακόμη Ρώσοι πρόσφυγες και μετανάστες. Πιστεύουμε στην κοινωνική ενσωμάτωση μέσω της διαφορετικότητας και πιστεύουμε ότι πρέπει να παραμεινουμε ενωμένοι. Το θέατρο μπορεί να βοηθήσει τη ζωή μου και τη ζωή όλων μας.

– Πώς βλέπετε τη θέση σας στη

ρωσική θεατρική παράδοση;

– Είμαι Ρώσος δραματογράφος και αυτό με τοποθετεί στη γραμμή μιας πολύ σημαντικής θεατρικής διαδρομής. Έχω διδαχθεί και εκτιμώ το κλασικό σύστημα και του Τσέχοφ, Στανισλάφσκι, αλλά είμαι δραματογράφος για το θέατρο του εδώ και του τώρα. Οι δάσκαλοί μου όμως είναι ο Αριστοτέλης, ο Ευριπίδης, ο Πλάτων. Από εκεί πηγάζει η κλασική παράδοση με την οποία τελικά είμαι εμποτισμένος. Είναι μια πνευματική, διδακτική σχέση. Είναι τέχνη, και αυτή μας κάνει να αντέχουμε και να συνεχίσουμε. Με αυτή την

έννοια, ερχόμενο το «Οξυγόνο» στην Ελλάδα, είναι σαν να γυρίζει σπίτι του.

– Τι σημαίνει για εσάς το «Οξυγόνο», έργο που είναι πολύ σκληρό; Εξακολουθείτε να αναγνωρίζετε εκεί τον εαυτό σας;

– Το «Οξυγόνο» είναι από τα πρώτα μου έργα. Μιλάει για πολύ βίαια πράγματα, περιγράφει πολύ βίαιους ανθρώπους. Ήταν το ξέσπασμα μιας εποχής, της εποχής που η Σοβιετική Ένωση είχε καταρρεύσει. Φυσικά ήταν και το δικό μου ξέσπασμα απέναντι σε όλα αυτά που συνέβαιναν γύρω μου. Θεωρώ πάντως ότι το ιδιαίτερο αυτού του θεατρικού έργου είναι ότι εμπεριέχει την έννοια του Θεού. Έχει δηλαδή πνευματικές αναζητήσεις, που συνεχίζουν να υπάρχουν και σήμερα.

– Στα έργα σας είναι έντονη η παρουσία της μουσικής, αλλά ταυτόχρονα υπάρχει μια εσωτερική μουσικότητα, αυτή του λόγου.

– Το θέατρο είναι σαν λογοτεχνία και από εκεί προκύπτει μια μουσικότητα. Ο θεατής που έρχεται στο θεατρικό έργο πρέπει να έρχεται σαν να πηγαιίνει σε ένα κοντσέρτο στο Μέγαρο Μουσικής. Να ακούει το θεατρικό έργο, να ακούει το κείμενο, όχι μόνο να το βλέπει. Να το ακούει κιόλας. Γι' αυτό και πάντα προσπαθώ να υπάρχει αυτός ο ρυθμός, να ακούγεται καλά το έργο, να το νιώθεις, να μπαίνεις μέσα σε αυτό.

– Ποια είναι η σχέση σας με τη σημερινή Ρωσία;

– Ο Πούτιν κι εγώ δεν έχουμε τίποτε κοινό. Είναι απλώς ένας μαφιόζος που κλέβει αυτή τη χώρα και καταστρέφει τον πολιτισμό της. Όλα όσα γνωρίζω για τη ρωσική κουλτούρα μπορούν πολύ εύκολα να ενσωματωθούν σε όλες τις υπόλοιπες κουλτούρες αυτού του κόσμου. Αυτό είναι το χάρισμα και το χαρακτηριστικό του ρωσικού πολιτισμού: ότι ο μιλιταρισμός και η επιθετικότητα.

– Πώς αισθάνεστε που αυτή τη στιγμή, κυρίως στον αμερικανικό και δυτικοευρωπαϊκό κινηματογράφο, η πλειονότητα των χαρακτήρων που προέρχονται από τη Ρωσία είναι μαφιόζοι ή μεγιστάνες που ξεπλένουν βρώμικο χρήμα;

– Νομίζω ότι στο μέλλον αυτό θα γίνει ακόμη χειρότερο. Πολλοί κάνουν πολλά για να μείνουν έτσι στο μυαλό των Δυτικών, και εννοώ τον πόλεμο με την Ουκρανία. Ευτυχώς, όταν πηγαινώ στην Αμερική και κάνω βόλτες εκεί, στους δικούς μου κύκλους, όταν λέω ότι είμαι Ρώσος με ρωτούν για τον Ντοστογιέφσκι και τον Τολστόι.

«Οξυγόνο», Στέγη Ιδρύματος Ωνάση. Έως τις 12/1/25.

Μια ιστορία για τη συμπόνια και την απώλεια

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

PAUL HARDING

Η Άλλη Εδέμ

μτφρ.: Μιχάλης Μακρόπουλος
εκδ. Διόπτρα, 2024, **σελ.** 301

Στο νησί Μάλαγκα της πολιτείας του Μέιν, μια κοινότητα μεικτής φυλετικής καταγωγής προσπαθούσε να επιβιώσει από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι το 1912, οπότε οι Αρχές αποφάσισαν την εξώση των ανθρώπων αυτών, τον διωγμό τους. Ξεριζωνόταν τους, έστειλαν οκτώ από αυτούς σε σχολείο νοητικά καθυστερημένων, ανέσκαψαν όλο τον τόπο, ξέθαψαν τους νε-

Ο Πολ Χάρντινγκ στήνει ένα καταπληκτικό μυθιστόρημα πάνω σε μια τραγική ιστορία, που εκτυλίχθηκε το 1912 με θύματα τους κατοίκους ενός νησιού της πολιτείας του Μέιν.

κρούς και τα οστά τους, ο κυβερνήτης είχε την ιδέα να καίει ό,τι απέμεινε για να εξαγνίσει το νησί. Το 2010 η πολιτεία του Μέιν εξέφρασε τη βαθιά λύπη για ό,τι συνέβη.

Είναι μια πραγματική ιστορία που ο Χάρντινγκ την κάνει μυθιστόρημα. Μια ιστορία για τη διαφορά και τη διαφορετικότητα, την αποδοχή και την απόρριψη, τη συμπόνια, την οικογένεια, την απώλεια. Και τον ιδεαλισμό μαζί με το ρατσισμό, την ιδέα της εθνοκάθαρσης που διαπερνά όλες τις σελίδες, αυτή την καθαρότητα που απαιτεί έως και τον θάνατο.

Το Απλ Αϊλαντ, το νησί των

μύλων, κατοικείται από ψαράδες, ανθρώπους πολύ διαφορετικούς από εκείνους της άλλης μεριάς της θάλασσας. Ούτε μόνον λευκοί ούτε μόνον μιγάδες, πολλοί μαύροι, διαφορετικών φυλών, απόγονοι της αιμομιξίας, της επιμιξίας, μια πραγματική κιβωτός που διασώζει μυστικά, βία, ανέχεια, εγκλήματα.

Η φύση οργιστική συμπαραστέκεται σ' αυτούς τους ανθρώπους για να τους προστατέψει, να τους βοηθήσει να επιβιώσουν, να τους παράσχει όσα μπορεί. Δεν αρκούν. Οι άνθρωποι ζουν στην εξαθλίωση, αλλά και στη συναισθηματική, μεταξύ τους, ασφάλεια. Νιώθουν

κι εκδηλώνουν μια συγκινητική αλληλεγγύη, αυτή που τους ενώνει ακόμη ως παλιούς σκλάβους με τον σκλάβο Μπέντζαμιν Χάινι, όταν με τη γυναίκα του πρώτου παύει στο νησί.

Η αντίστροφη μέτρηση για την καταστροφή της κοινότητας θα ξεκινήσει από την πιο φιλάνθρωπη σκέψη και πράξη. Ο ιεραπόστολος Μάθιου Ντάιμοντ, ένα θολό διαμάντι ανθρωπιάς, θα αρχίσει να διδάσκει τα παιδιά προσπαθώντας να τα εκπαιδεύσει, να τους προσφέρει μια καλύτερη ζωή. Μαζί όμως θα προκαλέσει και το ενδιαφέρον της πολιτείας, που θα αποφασίσει να αφανίσει τον οικισμό.

Στιγματισμένοι ως αμαρτωλοί και βρωμιάρηδες, χαζοί και πονηροί, απολίτιστοι και ψυχικά διαταραγμένοι, οι απλοί αυτοί άνθρωποι δείχνουν πού μπορεί να φτάσουν όσοι θεωρούνται κανονικοί, στην προσπάθειά τους να κυριαρχήσουν πάνω στα αδύναμα, κατώτερα παιδιά του Θεού.

Ο Μακρόπουλος έκανε μια καλή και δύσκολη μετάφραση, αν κρίνουμε από τις λέξεις που χρησιμοποιεί για να αποδώσει την αλήθεια όσων λέγονται από τους νησιώτες και νομίζω αν τον ρωτούσαμε για τη γεύση που αφήνει το βιβλίο, θα απαντούσε με ένα όνομα: Φόκνερ.

Ο βίος ενός αφανούς ήρωα των πολέμων

Χαρτογραφώντας άγνωστες πτυχές της ελληνικής Ιστορίας

ΧΑΡΗΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ
Καμία μάχη χωρίς αυτόν. Χαράλαμπος
Σειραδάκης, 1886-1970
πρόλογος: Σερ Μάικλ Λουέλιν-Σμιθ
εκδ. Επίκεντρο, 2024, σελ. 294

Του **ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ**

Ο Χάρλαμπος Ξειραδάκης (1886-1970) ανήκε στη γενιά των Κρητικών που πέρασαν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους πολεμώντας για την πατρίδα τους. Την πλούσια σε δράση και περιπέτειες ζωή του αφηγείται με γλαφυρότητα ο εγγονός του Χάρης Ξηρουκάκης, που εργάστηκε ως ανώτερο στέλεχος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και τα τελευταία χρόνια ασχολείται συστηματικά με την ιστορική έρευνα, ιδίως για τη γενετήριά του, τα Χανιά. «Καμία μάχη χωρίς αυτόν» είναι το δεύτερο βιβλίο του μετά το «Χανιά και ΑΒΕΑ: Μία κοινή πορεία» (έκδοση Τρόπεζας Χανίων, 2019).

Ο Σειραδάκης γεννήθηκε το 1886 στο ορεινό χωριό Λειβαδάς, στο σημερινό Ανατολικό Σέλλιν της Κρήτης, σε ένα περιβάλλον στο οποίο ήταν αυτοτονόητη η από γενιά σε γενιά συμμετοχή στον αγώνα της κρητικής ανεξαρτησίας. Το βάπτισμα του πυρός πήρε ο ίδιος σε ηλικία μόλις 11 ετών, στον έστοιχισμό των Κρητικών εναντίον των Τούρκων το 1897. Αφροσιωμένος βενιζελικός ήδη από την εξέγερση στο Θέρισο το 1905, πήρε μέρος στους πολέμους που μεγάλωσαν την Ελλάδα και συνδέθηκε με δραματικά γεγονότα, που σημάδεψαν τη μοίρα του τόπου του, βιώνοντας

Ο συγγραφέας απέκτησε πρόσβαση στα στρατιωτικά αρχεία του παππού του, ενώ στηρίζει την έρευνά του σε πλούσια ελληνική και ξένη βιβλιογραφία.

τους θιράμβους της εθνικής ολοκλήρωσης και τις καταστροφές του εθνικού δικασμού. Την παραμονή των Βαλκανικών Πολέμων, τον Φεβρουάριο 1911, σε ηλικία 25 ετών, παραιτήθηκε από σταθμάρχος στο ταξίωμα Χανίων για να καταταγεί στην κρητική πολιτοφυλακή, που στρατολογούσε εθελοντές για τον ελληνικό στρατό και από τότε δεν έπαυσε να πολεμά τραυματισθείς επανειλημμένα. Ανέβηκε τι στρατιωτική ιεραρχία από δεκάετας μέχρι τον βαθμό του Συνταγματάρχη, όταν αποστρατεύθηκε το 1947.

«Υπήρξε κατά κάποιον τρόπο από τους αφανείς ήρωες των ελληνικών πολέμων. Ήταν πάντοτε παρών, αν και όχι από τους πρωταγωνιστές», σημειώνει ο συγγραφέας.

«Διακρινόνταν για τον ηρωισμό, την πειθαρχία και την αφοσίωση στο καθήκον, ήταν όμως και παράτολμος και μπορούσε να παρασυρθεί σε ριψοκίνδυνες πράξεις, καθώς το κρητικό του αίμα κόκλαζε, όταν ενθουσιαζόταν ή όταν έβλεπε το άδικο». Πολέμησε στους δύο Βαλκανικούς Πολέμους 1912-13, διακριθείς ως «Μηχανομάχος» και αργότερα στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, με τους εθελοντές της Ελληνοκρητικής Λεγεώνας στο γαλλικό μέτωπο της Δωρραινής και στην εκστρατεία της Καλλιπόλινς το 1915 και αμέσως μετά με την Αντάντ στο μακεδονικό μέτωπο, ενταχθείς το 1916 στο κίνημα της «Εθνικής Αμύνης» του Βενιζέλου, «καθώς η πολιτική της ουδετερότητας του φαινόταν ακατανόητη».

Απόταξη και επαναφορά

Η δίκη του εθνικού δικασμού παρέσχε και αυτόν, με επακόλουθα συνέπειες για τον ίδιο και την οικογένειά του, όσο και αν απεχθάνονταν τις ιντριγκες και συνωμοσίες στον στρατό, που είχαν γίνει ενδοημερικές. Αποτάχθηκε μετά το αποτυχημένο βενιζελικό πραξικόπημα του 1935 και πέρασε ενάμιση χρόνο εξορίας στο Κάρλοβο στις Βουλγαρίες, μέχρι να δοθεί αμνηστία. Επαπλήθε αργότερα στο στράτευμα, πήρε μέρος στη Μάχη των Κρήτης τον Μάιο 1941 υπερασπιζόμενος τη μαρτυρική Κάνδαλα και καταζητούμενος από τους Γερμανούς κρυβόταν για δύο χρόνια στα Λευκά Όρη, μακριά από την απαιτημένη σύζυγο Φανή και τις σπείρες των Ενόχλων.

Ελληνοκρητική Λεγεώνα στη Λωρραίνη, Γαλλία, Μάιος 1915. Πρώτη σειρά: Π. Αντωνάκης, Ε.Π. Γύπαρης, Σ. Γαυγιωτάκης, Σταυρουλάκης. Δεύτερη σειρά: Μουργιανάκης, Μαμαλάκης, Χ. Σειραδάκης, Κ. Πιννακάκης.

τέσσερις κόρες του, οργανώνοντας ένα δίκτυο διαφυγής για τους Αγίους, Αυστραλούς και Νεοζηλανδούς στρατιώτες. Τον Μάιο 1943 διέφυγε και ο ίδιος στη Μέση Ανατολή, όπου συμμετείχε στην οργάνωση του εξόριστου ελληνικού στρατού, με κύρια φροντίδα να μη διαλυθεί από τις εμφύλιες έριδες και ανταρσίες. Εκεί πληροφορήθηκε τη δολοφονία της 16χρονης δευτερότοκης κόρης του Μαρίας έπειτα από επιδρομή των Γερμανών κατακτητών στον Λειβαδά τον Σεπτέμβριο 1943. Υστερα από ενάμιση χρόνο στην Αίγυπτο επέστρεψε στα Χανιά τον Νοέμβριο 1944 και μετά την αναχώρηση και του τελευταίου Γερμανού στρατιώτη από την Κρήτη τον Ιούνιο 1945 ανέλαβε συντονιστής της συμμαχικής ανθρωπιστικής βοήθειας για τον νομό Χανίων. Η τελευταία δημόσια προσφορά του ήταν τον Μάρτιο 1947, όταν ανέλαβε νομάρχης Χανίων για ένα

χρόνο σε μια περίοδο ανασφάλειας από τη δράση ανταρτικών ομάδων. Πάντως, η Κρήτη είχε γλιτώσει από τα χειρότερα διότι που προκάλεσε ο εμφύλιος πόλεμος στην υπόλοιπη Ελλάδα. Το προηγούμενο έτος, στις εκλογές του 1946, απέτυχε να εκλεγεί βουλευτής με το Κόμμα των Φιλελευθέρων υπό τον Σοφοκλή Βενιζέλο, με τον οποίο είχε συνδεθεί στενά από το Κάιρο.

Ο συγγραφέας στηρίζει την έρευνά του σε πλούσια ελληνικά και ξένη βιβλιογραφία, βοηθώντας τον αναγνώστη να κατανοήσει το ιστορικό υπόβαθρο, αλλά απέφυγε σε πρόσβαση και στα στρατιωτικά αρχεία του Σερραδάκη, 175 σελίδες στον ελληνικό στρατό και 21 σελίδες στον γαλλικό. Επισκέφθηκε επίσης στον αρκετά μέρνο, όπου πολέμησε ο παππούς του, με συγκινητικότερον την εμπειρία του στη Λωρραίν, όπου έχει ανεγερθεί μνημείο με τιμητική αναφορά στους Κρήτες.

εθελοντές, που πολέμησαν ηρωικά δίπλα στους θρυλικούς Γάλλους «λύκους» στις φονικές μάχες του Μπουά-λε-Πρετρ.

Ο Βρετανός διπλωμάτης και βιογράφος του Βενιζέλου Σερ Μάικλ Λουέιν-Σμιθ στον πρόλόγο του χαρακτηρίζει το βιβλίο «απαύγασμα αγάπης» και σημαντική συνεισφορά σε σχετικά άγνωστες πτυχές της ελληνικής πολεμικής ιστορίας. Τονίζει ότι ο Σερραδάκης παρέμεινε πιστός στο βενιζελικό φιλέλευθερο ιδεώδες και στη στρατιωτική τιμή του, αποφεύγοντας να εμπλακεί στις μικροπολιτικές των πατριών εντός του στρατού και «έζησε με τόσο πολλά βιώματα στη μνήμη του, όσα και οι ηλικιωμένοι ήρωες του Σαίξπιαρ, που αναπολούν τη ζωή τους ως στρατιώτες».

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε σε διάφορες ελληνικές πρεσβείες ως σύμβουλος Τύπου και Επικοινωνίας.

’TIS THE SEASON

LARNACA

Christmas

LAND

EUROPE SQUARE LARNACA

Μέγας Χορηγός:

Χορηγοί:

EUROBANK Cyprus

ALAMBRA

TO FRANK MOO

PARK PALIATSO

Vassos Psatolimano

Primo

Fontana

Parex

Pharma LEAD

ION TIA TIANIA

LUNO COFFEE

GIANTS

Χορηγός Επικοινωνίας:

DEE JAY 93.5

Χαμηλόφωνα μυστικά και ένοχη σιωπή

Στην Ιρλανδία του '80, ένας άνδρας
έρχεται αντιμέτωπος με το παρελθόν του

**Μικρά πράγματα
σαν κι αυτά ★★ ★**
ΔΡΑΜΑ (2024), 98'
Σκηνοθεσία: Τιμ Μίλαντς
Ερμηνείες: Κίλιαν Μέρφι,
Αίλιν Γουόλς, Εμίλι Γουότσον

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΙΜΠΗ**

Μερικούς μήνες μετά τη βράβευσή του με το Οσκαρ πρώτου ανδρικού ρόλου για τον «Οπενχάιμερ», ο Κίλιαν Μέρφι επιστρέφει με ένα πολύ πιο μικρού βεληνικούς, αλλά και προσωπικό πρότζεκτ, στο οποίο είναι επίσης συμπαραγωγός.

Βρισκόμαστε σε μια μικρή πόλη της Ιρλανδίας, παραμονές Χριστουγέννων του 1985. Ο Μπιλ Φέρλονγκ (Μέρφι) δουλεύει σκληρά ως έμπορος κάρβουνου, προκειμένου να ζήσει την πολυμελή οικογένειά του.

Παραδίδοντας μια παραγγελία σε ένα τοπικό μοναστήρι, θα κάνει μια συνταρακτική ανακάλυψη, η οποία θα τον φέρει αντιμέτωπο τόσο με τη συνένοχη σιωπή της μικρής κοινότητας, όσο και με τα δικά του ψυχικά τραύματα από το παρελθόν.

Ο Βέλγος σκηνοθέτης Τιμ Μίλαντς μας βάζει γρήγορα στην ατμόσφαιρα του φιλμ, όπου κυριαρχεί μια παγερή, ασορτί με τον ιρλανδέζικο χειμώνα, μελαγχολία.

Αυτή, φυσικά, καθρεφτίζεται πρώτα από όλα στο πρόσωπο του Κίλιαν Μέρφι, με τον Ιρλανδό ηθοποιό να αποδίδει εξαιρετικά το εσωτερικό πάθος του ήρωά του.

Ο τελευταίος, άνθρωπος της εργατικής τάξης και στοργικός πατέρας, αρνείται να κλείσει τα μάτια στην κακοποίηση, η οποία δεν «φωνάζει», αλλά είναι φανερή όταν κάποιος παρατηρήσει ακριβώς τα «μικρά πράγματα σαν κι αυτά», που οι υπόλοιποι θηλημένα αγνοούν.

Αλλωστε ολόκληρο το φιλμ, όπως και το ομώνυμο μυθιστόρημα της Κλερ Κίγκαν (εκδ. Μεταίχμιο) στο οποίο βασίζεται, είναι ιδιαίτερα χαμηλότονο, στοιχείο στο οποίο συντελεί και η σχεδόν πλήρης απουσία μουσικής. Τόσο που ακόμη και η δραματική κορύφωση του φινάλε θα περνούσε σχεδόν... απαρατήρητη αν δεν υπήρχαν οι ερμηνείες δύο σπουδαίων ηθοποιών.

Σε μια καλοστημένη, υποβλη-

Ο πρωταγωνιστής
αρνείται να κλείσει τα
μάτια στην κακοποίηση,
η οποία δεν «φωνάζει»,
αλλά είναι φανερή όταν
κάποιος παρατηρήσει
όσα οι υπόλοιποι
θηλημένα αγνοούν.

τική σκηνή, ο χαρακτήρας του Μέρφι συναντά την ηγουμένη της Εμίλι Γουότσον: εκεί, μέσα σε –σκάρτα– 10 λεπτά περνάει από την οθόνη όλη η καταπιεστική φύση της Καθολικής Εκκλησίας, που καθόρισε επί αιώνες τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων.

Τα φλας μπακ

Εδώ βέβαια συμβαίνουν και άλλα. Τα τακτικά φλας μπακ στις αναμνήσεις του πρωταγωνιστή δίνουν από τη μία βάθος στον χαρακτήρα και από την άλλη εξηγούν σε κάποιο βαθμό την τωρινή στάση του: παρ' όλα αυτά, ο ρόλος τους θα μπορούσε να είναι (σεναριακά) ακόμη πιο ξεκάθαρος, αφού κάποια από όσα υπονοούνται (:) στις συγκεκριμένες σεκάνς μοιάζει τελικά να μένουν μετέωρα ακόμη και στο φινάλε.

HOME CINEMA

«Βουτιά» στον κόσμο του Arcane και της Ναν Γκόλντιν

Το «Arcane» είναι ένα δεξιοτεχνικά φτιαγμένο animation.

Στην ακτιβιστική δράση της Ναν Γκόλντιν εστιάζει το «Ολη η ομορφιά και η αιματοχυσία».

Arcane (Β' κύκλος)
ANIMATION (2024)
Δημιουργός: Ας Μπράντον, Αλεξ Γιε
Ακούγονται: Κέβιν Αλεχάντρο,
Χάιλι Στάνφελντ

Ο δεύτερος κύκλος του καλύτερου, πιθανότατα, animation που έχουμε δει τα τελευταία χρόνια, έρχεται στο Netflix. Επειτα από την αντιπαράθεση μεταξύ της ουτοπικής πόλης Πιλότμπερ και της καταπιεσμένης υπόγειας Ζάουν, που ξέσπασε στο τέλος της πρώτης σεζόν, πλέον έχουμε ανοιχτό πόλεμο με πρωταγωνίστριες τη Βάι και την Τζινξ, βασικές ηρωίδες του δημοφιλέστατου βιντεοπαιχνιδιού «League of Legends». Γύρω τους συγκεντρώνεται ακόμη ένα πλούσιο καστ χαρακτήρων, οι περισσότεροι από τους οποίους αμφιλεγόμενοι, σε ένα σύνολο που εξελίσσεται σε κανονικό έπος, που ξεπερνά ακόμη και τα όρια του είδους του.

Ισχυε και από τον πρώτο κύκλο, όμως πλέον είναι ακόμη πιο αισθητό, το γεγονός ότι δεν χρειάζεται κάποιος να είναι φαν του παιχνιδιού για να ευχαριστηθεί την ιστορία του «Arcane». Αλλω-

στε, είναι τέτοια η εκτυφλωτική δεξιοτεχνία στην κατασκευή του συγκεκριμένου κινουμένου σχεδίου, που σε συνεπαίρνει από μόνη της και σε αφήνει να «χαζεύεις» απλώς τα θαύματα που μπορεί να δημιουργήσει η σύγχρονη τεχνολογία. Εκτός, ωστόσο, από την καθαρή δράση, η σειρά διαθέτει επίσης πλοκή, ενήλικο χαρακτήρα και κορυφαία καλλιτεχνική επίτευξη, που θα ικανοποιήσει και τον πιο απαιτητικό θεατή. Απολαμβάνεται, δε, καλύτερα στη μεγαλύτερη διαθέσιμη οθόνη.

**Ολη η ομορφιά
και η αιματοχυσία ★★ ★**
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2022)
Σκηνοθεσία: Λόρα Πόιτρας
Εμφανίζονται: Ναν Γκόλντιν,
Ντέιβιντ Βελάσκο

Χρυσός Λέων στη Βενετία και πολλές ακόμη διακρίσεις για ένα εξαιρετικό ντοκιμαντέρ που βλέπουμε στην πλατφόρμα της Cosmote TV. Η σπουδαία ντοκιμαντερίστρια Λόρα Πόιτρας («Citizenfour») βιογραφεί τη διακεκριμένη καλλιτέχ尼δα Ναν Γκόλντιν, μέσα (και από την πολύ σημαντική ακτιβι-

στική δράση που ανέπτυξε εκείνη τα τελευταία χρόνια, με αφορμή την επιδημία των οπιοειδών στην Αμερική. Εχοντας πίσω της μια σχετική προσωπική ιστορία, η Γκόλντιν και η ομάδα της ξεκινούν έναν ανένδοτο αγώνα ενάντια σε μια πανίσχυρη οικογένεια φαρμακοβιομηχανών, η οποία έχει πολύ στενούς δεσμούς και με τον κόσμο των τεχνών. Η Πόιτρας καταφέρνει να μπλέξει αριστουργηματικά δύο φαινομενικά διαφορετικές μεταξύ τους θεματικές: Από τη μία το ψυχογραφικό πορτρέτο μιας ξεχωριστής καλλιτεχνικής φιγούρας και από την άλλη έναν γενναίο πολιτικό αγώνα που άλλαξε τον κόσμο. Πρόσωπο-κλειδί, φυσικά, είναι η ίδια η Γκόλντιν, την οποία βλέπουμε να πρωταγωνιστεί στις σύγχρονες δράσεις, ενώ παράλληλα παρακολουθούμε τη συναρπαστική –στα όρια του μύθου– ζωή της. Η τέχνη γίνεται παράθυρο και ταυτόχρονα καταφύγιο όχι για τη φαντασία, αλλά για την πραγματική ζωή και ιδίως τη σκοτεινή πλευρά της, την οποία μάλιστα φιλοδοξεί και επιτυγχάνει να αλλάξει προς το καλύτερο.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Ερμηνεία αναφοράς από την Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια

Η σύγκριση ίσως είναι άδικη, αλλά είναι και αναπόφευκτη. Στις 13 Οκτωβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης» ο νεότερος, αλλά ήδη πολυδιαφημισμένος Κορέντς πιανίστας Γιούντσαν Λιμ ερμήνευσε εντυπωσιακά το Δεύτερο Κοντσέρτο για πιάνο του Σοπέν. Είχε κανείς πολλά να θαυμάσει. Στις 18 Οκτωβρίου στην ίδια αίθουσα, κατά την επίσημη έναρξη της καλλιτεχνικής περιόδου της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών υπό τη μουσική διεύθυνση του Λουκά Καρυτινού, η ερμηνεία της Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια στο Τρίτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν δεν προσφερόταν για θαυμασμό. Η σημαντική αυτή Ρωσίδα πιανίστρια δεν «παρουσίασε» ένα έργο, αλλά καταδύθηκε σε αυτό και το ανέδειξε: έπαιξε μουσική.

Στα 79 της χρόνια η Λεόνσκαγια έδωσε μια ερμηνεία αναφοράς τόσο ολοκληρωμένη από κάθε άποψη, που δύσκολα φαντάζεται κανείς ότι μπορεί να ακούσει «ζωντανά» σε μια αίθουσα συναυλιών. Από τη μέχρι σήμερα διαδρομή της είναι γνωστό ότι ο Μπετόβεν, όπως άλλωστε και ο Σούπερτ, ται-

ριάζει στην ιδιοσυγκρασία της. Είναι επίσης βέβαιο ότι έχει ερμηνεύσει το συγκεκριμένο κοντσέρτο αναρίθμητες φορές. Όμως, αν τι μεγάλη αυτή εξοικείωση να καταλήξει σε μια στερεότυπη, κουραστική επαναλαμβανόμενη ανάγνωση, στη δική της περίπτωση οδήγησε σε μια ερμηνεία που ακτινοβολούσε τη σοβαρότητα της ενα-

Στα 79 της χρόνια
απέδωσε υποδειγματικά
το Τρίτο Κοντσέρτο
για πιάνο του Μπετόβεν.

σχόλησής της με την ουσία του συγκεκριμένου έργου και γενικότερα με τη μουσική του Μπετόβεν. Ο τρόπος σχηματισμού των φράσεων, οι τονισμοί σε συγκεκριμένες νότες, το βάρος που είχαν τα δεξιοτεχνικά εδάφια παρότι αποδίδονταν αέρινα και πολλές φορές χαμηλόφωνα, ο τρόπος με τον οποίο ήταν «δεμένη» η μελωδική γραμμή, ενώ οι φθόγγοι παρέμεναν διακριτοί, η πλαστικότητα και η έκφραση

Ο Λουκάς Καρυτινός διηύθυνε την ΚΟΑ και η ερμηνεία της Ρωσίδας πιανίστριας Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια ακτινοβολούσε τη σοβαρότητα της ενασχόλησής της με την ουσία της μουσικής του Μπετόβεν συνολικά.

στο δεύτερο μέρος του Κοντσέρτου και, βέβαια, ο απίστευτα βελούδινος ήχος που επιτύχανε, ήταν στοιχεία του εξαιρετικού αποτελέσματος.

Αυτά που μπορεί κανείς να μετρήσει και να καταγράψει. Υπαγορεύονται από τον πλούτο, ο οποίος υπάρχει μέσα στον ερμηνευτή και τον οποίο μπορεί

να αισθανθεί το κοινό της αίθουσας, εφόσον είναι ανοικτό και δεκτικό. Αναπόφευκτο το συμπέρασμα ότι τα σημαντικά έργα κλασικής μουσικής είναι

για (συναισθηματικά) ενήλικους. Ερμηνευτές και ακροατές. Δύο στο ενθουσιώδες κοινό από τη Λεόνσκαγια ακόμη μια ποιητική ερμηνεία του αργού μέρους της Σονάτας αρ. 16 του Μότσαρτ.

Ο γερμανικός ρομαντισμός ταιριάζει επίσης στον Καρυτινό. Ο αρχιμουσικός ξεκίνησε διευθύνοντας την εισαγωγή από την όπερα «Ομπερον» του Καρλ Μαρία φον Βέμπερ, ενώ στο δεύτερο μέρος της βραδιάς διηύθυνε τη Συμφωνία αρ. 1 «της Ανοιξης» του Ρόμπερτ Σούμαν. Παρότι ανέδειξε με επιτυχία το ύψος και των δύο έργων, το αποτέλεσμα στις δύο περιπτώσεις δεν ήταν το ίδιο. Στον μεν «Ομπερον», όπου τα πνευστά, ξύλινα και χάλκινα έχουν σημαντικό ρόλο, η εικόνα ήταν καλύτερη. Στον Σούμαν, όμως, όπου η επιτυχία βασίζεται πρωτίστως στα έγχορδα, το αποτέλεσμα ήταν λιγότερο πειστικό, καθώς φάνηκε πως αυτά δυσκολεύονταν να παρακολουθήσουν την ταιριαστά ορμητική μουσική διεύθυνση του Καρυτινού, με αποτέλεσμα να χάνονται οι λεπτομέρειες της γραφής, κρίσιμες για την απόδοση της αισθητικής της μουσικής.

Μικροί μαθητές σε κάθε σημείο της Ινδίας είχαν την ευκαιρία μέσα από έντυπο υλικό και αντίγραφα αρχαίων γλυπτών να έρθουν σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά της Μεσογείου.

Ένα κινητό μουσείο διέσχισε την Ινδία

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τα αρχαία γλυπτά της Μεσογείου ταξίδεψε με λεωφορείο στην αχανή χώρα

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΑΜΑΣΚΟΥ

Λεωφορεία μεταμορφωμένα σε κινητά μουσεία για την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι κάτι συνηθισμένο στις σύγχρονες μουσειοπαιδαγωγικές πρακτικές διεθνώς. Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα αποστολής εκπαιδευτικού υλικού σε σημεία μακριά από τη βάση του κάθε φορέα που πραγματοποιεί τα προγράμματα αυτά. Το ίδιο συμβαίνει άλλωστε και στην Ελλάδα, όπου η ίδια πρακτική έχει εφαρμοστεί αρκετές φορές. Τι συμβαίνει, όμως, όταν ένα λεωφορείο ξεκινάει από τη Μουμπάι της Ινδίας για μακρινές διαδρομές εντός της αχανούς αυτής χώρας; Προφανώς οι αποστάσεις που διανύονται είναι τέτοιες που θα μπορούσε το εγχείρημα να αποτελέσει αναμφίβολα τουλάχιστον θέμα ντοκιμαντέρ.

Η προσωπική μου επαφή με αυτού του είδους των μετακινούμενων εκπαιδευτικών προγραμμάτων ήταν μέχρι πρότινος μηδενική. Η πρώτη μου επαφή, όμως, ήταν σε ένα εγχείρημα μνημειακής κλίμακας. Πριν από λίγες μέρες ολοκληρώθηκε στο Μουσείο Chhatrapati Shivaji Maharaj Vastu Sangrahalaya (CSMVS, <https://csmvs.in/>) στη Μουμπάι μία περιοδική έκθεση που διήρκεσε δέκα μήνες και ήταν ιστορικής σημασίας: στην έκθεση με τίτλο «Αρχαία γλυπτά» παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στη χώρα έργα από πολιτισμούς της Μεσογείου, στους οποίους αναπτύχθηκε η τέχνη της γλυπτικής. Στόχος ήταν η παρουσίαση έργων προκειμένου το ινδικό κοινό να αναγνωρίσει κοινά στοιχεία και διαφορές με την αντίστοιχη ινδική γλυπτική, δεδομένου ότι το μουσείο έχει μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα συλλογή γλυπτών.

Η έκθεση συνοδεύτηκε από εκπαιδευτικά προγράμματα και επιστημονικές συναντήσεις που στόχευαν σε διαφορετικά ηλικιακά κοινά. Για ένα πενήνήμερο τον Φεβρουάριο συγκεντρώθηκαν 20 Ινδοί ακαδημαϊκοί που διδάσκουν ινδική αρχαιολογία και ιστορία της ινδικής τέχνης και συνομίλησαν μπροστά στα έργα και σε αίθουσα με τέσσερις πανεπιστημιακούς, ο καθένας από αντίστοιχες χώρες της Μεσογείου: την Αίγυπτο, την Τουρκία, την Ιταλία

και την Ελλάδα, με τη συμμετοχή του υπογράφοντα. Ένα παρόμοιο πρόγραμμα από τους ίδιους ακαδημαϊκούς υλοποιήθηκε για ένα τριήμερο τον Ιούνιο για μια δεκαπενταμελή ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών.

Ένα από τα πολλά εντυπωσιακά που λαμβάνουν χώρα στο μουσειακό αυτό ίδρυμα είναι η στενή του σχέση με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και η φροντίδα, ούτως ώστε νεαροί πτυχιούχοι μουσειακών σπουδών να αποκτήσουν την επαγγελματική εμπειρία πραγματοποιώντας την πρακτική τους άσκηση στο μουσείο.

Το δεύτερο εντυπωσιακό εγχείρημα είναι η εξακτίνωση δραστηριοτήτων του μουσείου μέσα σε ένα λεωφορείο που έχει μετατραπεί σε κινούμενο μουσείο, με στόχο την εκπαίδευση μικρών μαθητών σε ολόκληρη τη χώρα (Museum on wheels). Στη συγκεκριμένη περίπτωση το λεωφορείο φέρει ευσύνοπτα κείμενα και προθήκες με μινιατούρες - αντίγραφα έργων της αρχαιότητας, προκειμένου μαθητές, ακόμη και σε

Ευσύνοπτα κείμενα και προθήκες με μινιατούρες - αντίγραφα έργων της αρχαιότητας δίνουν τη δυνατότητα σε μαθητές από απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές να γνωρίσουν άλλους πολιτισμούς.

απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές, να έρθουν σε επαφή με στοιχεία άλλων πολιτισμών που δεν θα είχαν σε άλλη περίπτωση την ευκαιρία.

Όπως μας είπε ο διευθυντής του μουσείου δρ Σαμπιασάτσι Μουκέρτζι, «είναι αξιοσημείωτο ότι ένας από τους κύριους στόχους του Museum on Wheels είναι να προσεγγίσει κόσμο, ιδίως αυτούς που δεν έχουν πρόσβαση ούτε καν στη δική τους πολιτισμική κληρονομιά. Έχοντας υπόψη τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά σε μικρές κοινότητες, συχνά και αγροτικές, το τμήμα

Η έκθεση μεταφέρεται σαν παιδική δραστηριότητα σε απομακρυσμένες περιοχές, αλλά επιμορφώνει και τους δασκάλους που συνοδεύουν τα παιδιά.

Το «Museum on wheels», με τις αποστάσεις που διανύει για την εκπαίδευση μικρών μαθητών, αποτελεί πρότυπο μίμησης.

εκπαιδευτικών προγραμμάτων του μουσείου ξεκίνησε μια εκτεταμένη καμπάνια στον ιστότοπό και στα κοινωνικά δίκτυα με μήτο: «Αν δεν μπορείς να έρθεις στο μουσείο, το μουσείο θα έρθει σε σένα». Το αποτέλεσμα ήταν να γίνουμε αποδέκτες μιας τεράστιας ανταπόκρισης από σχολεία και άλλους φορείς από διάφορα σημεία της πολιτείας Μαχαράστρα, όπου βρίσκεται η Μουμπάι. Παρά τη θετική ανταπόκριση, ήταν δύσκολο εγχείρημα το να εκπληρώσουμε την κάθε προϋπόθεση για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος, και συγκεκριμένα

τις γλωσσικές διαφοροποιήσεις στους χώρους όπου μεταφερόμαστε. Ήταν απόφαση, όμως, του διοικητικού συμβουλίου του μουσείου ότι όλες οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες έπρεπε να φτάσουν στον οποιονδήποτε χωρίς κόστος, ανεξάρτητα κάστας και θρησκευτικών πιστεύω».

Με την ολοκλήρωση της δεκάμηνης έκθεσης έχει κανείς μια συγκεντρωτική, εντυπωσιακή εικόνα των αριθμών, η οποία επιβεβαιώνει τα λεγόμενα του διευθυντή: 240.000 μαθητές και φοιτητές επισκέφθηκαν το λεωφορείο από 237 εκπαιδευτικές μο-

νάδες από πέντε μεγάλες πολιτείες της δυτικής και βορειοδυτικής Ινδίας. Αντίστοιχοι αριθμοί τεκμηριώνονται και για τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες με αφορμή περιοδικές εκθέσεις.

Δράσεις με δυναμική

Τόσο η σύλληψη ενός μετακινούμενου εκπαιδευτικού προγράμματος συνολικά, όσο και η υλοποίησή του πρόσφατου για τους πολιτισμούς της Μεσογείου, φανερώνουν τη δυναμική που έχουν τέτοιες μουσειακές δράσεις, αλλά και το πολλαπλό, αμφίδρομο όφελος των εμπλεκόμενων φορέων και χωρών. Για το οποιοδήποτε μουσείο η διάδοση των δραστηριοτήτων του συμβάλλει αναμφίβολα στη γνωριμία ενός μεγαλύτερου κοινού με το έργο αυτών των πολιτιστικών ιδρυμάτων, όπως είναι άλλωστε και ένας από τους σκοπούς τους.

Τα μουσεία έχουν πάψει πλέον να είναι στατικά, ιδρύματα δηλαδή στα οποία ο επισκέπτης είναι υποχρεωμένος να παγώνει σε αυτά προκειμένου να πληροφορηθεί για το περιεχόμενό τους.

«Όλες οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες έπρεπε να φτάσουν στον οποιονδήποτε χωρίς κόστος, ανεξάρτητα κάστας και θρησκευτικών πιστεύω», λέει ο διευθυντής του μουσείου, δρ Μουκέρτζι.

Από την εποχή της ψηφιακής τεχνολογίας δίνεται η δυνατότητα απομακρυσμένων θέασης αποκτημάτων τους, με αποτέλεσμα τα ιδρύματα να έχουν αποκτήσει ευελιξία αναφορικά με τις δυνατότητες πρόσβασης από τους επισκέπτες τους σε αυτά. Παρόμοια μετακινούμενα εκπαιδευτικά προγράμματα δίνουν την επιπλέον δυνατότητα στο ίδρυμα να προσεγγίσει ηλικιακές ή και κοινωνικές ομάδες που δεν θα είχαν διαφορετικά τη δυνατότητα άμεσης πρόσβασης σε μέρους των μουσειακών εκθεμάτων. Οι μεγάλες αποστάσεις που διένυ-

σαν και διανύουν συστηματικοί συνάδελφοι στο μουσείο της Μουμπάι για την εκπαίδευση μικρών μαθητών αποτελεί πρότυπο μίμησης για τα υπόλοιπα μουσειακά ιδρύματα, διότι με αυτόν τον τρόπο το ίδρυμα φρόντισε για την ενημέρωση μεγαλύτερου αριθμού κοινού για τις εκθέσεις του.

Αναφορικά, τέλος, με το αντικείμενο της πρόσφατης έκθεσης: Μία έκθεση που αποκτά ιστορική σημασία στην Ινδία λόγω της θεματικής του μεταφέρεται ως παιδική δραστηριότητα σε απομακρυσμένες περιοχές, αλλά επιμορφώνει και τους δασκάλους που συνοδεύουν τα παιδιά. Είναι βαθιά συγκινητικό το γεγονός ότι μινιατούρες αρχαίων γλυπτών της Μεσογείου φτάνουν με αυτόν τον τρόπο σε ακροατήρια με διαφορετικά κοινωνικά υπόβαθρα, ανοίγοντας έτσι τις προσλαμβανόμενες μαθητόν.

Για έναν κλασικό αρχαιολόγο, ο οποίος διδάσκει χρόνια σε ελληνικό ΑΕΙ, η εμπειρία της Μουμπάι είναι συναρπαστική, εξαιτίας του τρόπου με τον οποίο η γνώση που διδάσκεται σε πανεπιστημιακά έδρανα συνδυάζεται τόσο επιτυχώς με την εργασιακή εμπειρία σε πολιτιστικά ιδρύματα. Η διάχυση πληροφορίας και επιστημονικής γνώσης γίνεται με τέτοιο τρόπο, ούτως ώστε η εκπαίδευση να βρίσκεται ανταπόκριση σε διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες.

Πέραν αυτού, όμως, είναι εξίσου σημαντικός και ο επιστημονικός διάλογος που πραγματοποιείται μέσω ενός ιδρύματος αναφορικά με τη γνώση των αρχαίων πολιτισμών της Μεσογείου σε μια χώρα με τεράστιο πολιτισμικό απόθεμα. Ένας τέτοιος διάλογος μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω διεθνών συνεργασιών με τη συμμετοχή μουσειακών οργανισμών, ακαδημαϊκών μονάδων και λοιπών επιστημονικών φορέων. Σε αυτές τις συνεργασίες η Ελλάδα οφείλει να συμμετέχει ενεργά, αναγνωρίζοντας και εκτιμώντας το έργο που επιτελείται εκεί για την προώθηση και του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, πάντα σε διάλογο με τους γειτονικούς, αλλά και τους λίγο πιο μακρινούς της.

Ο κ. Δημήτρης Δαμάσκος είναι καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών.

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

Ανέβηκε στον θρόνο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, αλλά αναγκάστηκε να φύγει έναν χρόνο αργότερα, για να επανέλθει το 1935 μετά από 11 χρόνια εξορίας. Τι άνθρωπος ήταν ο βασιλιάς Γεώργιος Β', πώς οδηγήθηκε στη λύση Μεταξά και ποιος ο ρόλος του στα χρόνια του Ελληνοϊταλικού Πολέμου και της Κατοχής, πώς πολιτεύτηκε μετά την επιστροφή του το 1946;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

ΚΥΡΙΑΚΗ

1/12

